

Начало>Предприемане на съдебни действия>Къде и как>Правото на коя страна се прилага?

Правото на коя страна се прилага?

Когато участвате в съдебно дело, в което не всички факти са свързани с една и съща държава, трябва да се установи правото, което ще се прилага от съда при решаването на спора по същество.

С разширяването на международната търговия и пътуванията се увеличава и рискът едно предприятие или отделно лице да участва в спор с международен елемент. Международният елемент би могъл да се дължи на факта, че страните са с различна националност или че те пребивават в различни държави, или пък че са сключили договор за сделка, която се осъществява в чужбина.

В случай на спор не е достатъчно да определите кой съд притежава международна **компетентност** да разгледа и да се произнесе по делото; трябва да се установи и кое право ще бъде приложимо за решаване на спора по същество.

Моля, изберете знаме, за да получите подробна информация за съответната страна.

Последна актуализация: 03/04/2024

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.

Правото на коя страна се прилага? - Белгия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Задължителните източници на белгийското национално право са нормативните актове, общите принципи на правото и обичайното право.

Нормативни актове могат да издават само държавни органи; общите принципи на правото са правно обвързващи, тъй като обществото е убедено в тяхната правна стойност, а обичайното право се състои от неписани и общоприети практики;

В Белгия няма система от прецеденти: съдебната практика, подобно на правната доктрина, има тежест, но не е обвързваща. Съдебните решения имат действие само между страните по делото и не са обвързващи за други съдии, разглеждащи подобни дела. С изключение на Конституционния съд, друг съд не може да изисква от останалите съдилища да следват определена линия в съдебната практика. Дори решение на Касационния съд не съдържа задължителни указания за съда, към който делото е изпратено за ново разглеждане. Само когато Касационният съд постановява за втори път решение по едно и също дело, съдържанието на това решение става обвързващо за съда, който следва да постанови окончателното решение.

1.2 Многостранни международни конвенции

Забележка:

Федералната публична служба „Външни работи“ разполага с база данни, предоставяща общ преглед на двустранните и многостранните конвенции, подписани след 1987 г.

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

Текстът на редица конвенции, които са в сила в Белгия, е публикуван в Държавен вестник на Белгия, който е достъпен в електронна форма от 1997 г.: <https://justice.belgium.be>

Освен това на същия уебсайт могат да бъдат намерени текстовете на редица конвенции, дори и да са сключени преди 1987 г., в рубриката „Législation consolidée“ (2800 заглавия към 1 август 2004 г.)

По принцип Белгия е суверенна държава, която има върховна власт над лицата, попадащи под юрисдикцията на нейните съдилища. Предвид увеличаващата се интернационализация на обществото обаче, Белгия е все по-обвързана от правилата, определени от наднационални и международни организации и институции. По-специално Европейският съюз (ЕС), Организацията на обединените нации (ООН), Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО) и Съветът на Европа са оставили своя отпечатък върху белгийското законодателство чрез приемане на договори и нормативни актове (които могат да бъдат или да не бъдат пряко приложими) и чрез налагане на насоки и процеси за правна хармонизация, с които се цели да бъдат задължени държавите членки на тези организации да приведат в съответствие националните си правни системи.

Конвенциите в областта на правата на човека, които са пряко приложими в Белгия, са Европейската конвенция за правата на човека и Европейската социална харта, като и двете са приети в рамките на Съвета на Европа. Съответстващите текстове на равнището на Организацията на обединените нации са съответно Пактът за граждански и политически права и Международният пакт за икономически, социални и културни права.

Като наднационална организация Европейският съюз (ЕС) има значително влияние върху своите държави членки, включително Белгия. Основните правни инструменти на ЕС са регламенти, които са пряко приложими, и директиви, които трябва да бъдат транспонирани от самите държави членки.

Редица институции и организации са активни в развитието на отделните клонове на правото, като например международното частно право, международното наказателно право и международното търговско и икономическо право. Нека споменем само няколко: Организацията на обединените нации, Комисията на Организацията на обединените нации по международно търговско право, Хагската конференция по международно частно право, Международният институт за унифициране на частното право, Съвета на Европа, Европейския съюз и Европейската общност, Международната комисия по гражданско състояние, Международната морска организация, Международната асоциация за въздушен транспорт, Бенелюкс и т.н.

1.3 Основни двустранни конвенции

Като федералните органи, така и органите на федералните единици, съставляващи Белгия, могат да сключват двустранни споразумения с други държави или региони по света в зависимост от това дали предметът попада в обхвата на собствените им правомощия. Повечето от тези конвенции са сключени със съседни държави или държави, с които Белгия е в тесни или важни търговски отношения.

2 Прилагане на стълкновителни норми

Законът от 16 юли 2004 г., с който е приет Кодексът на международното частно право, е публикуван в Държавния вестник на Белгия на 27 юли 2004 г. Този закон може да бъде намерен в ["législation consolidée"](#).

В настоящия информационен лист се разяснява положението съгласно Кодекса на международното частно право. Разпоредбите на Кодекса относно международната компетентност и относно последиците от чуждестранни съдебни решения и автентични актове са приложими съответно по отношение на искове, предявени след влизането в сила на закона, и по отношение на съдебни решения и автентични актове, постановени след влизането в сила на закона. Спрямо случаите, попадащи извън обхвата на преходните разпоредби на Кодекса, се прилагат редица други закони, а също и съдебната практика и правната доктрина. Посочените по-долу уебсайтове могат да бъдат полезни:

- <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

- <https://www.ipr.be/fr>

- <https://www.dipr.be/fr>

Кодексът се прилага само когато случаят не се урежда от международни конвенции, правото на Европейския съюз или специално законодателство.

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Белгийските съдии не прилагат само белгийското право. Често пъти те трябва да постановяват решения въз основа на чуждо право.

Белгийското международно частно право гласи, че чуждото право следва да се прилага въз основа на тълкуването, прието в чуждата държава, а ако съдът не може да определи сам съдържанието на чуждото право, той може да поиска помощ от страните. Когато съдът очевидно не може да определи съдържанието на чуждото право в разумен срок, той трябва да приложи белгийското право (член 15 от Кодекса).

2.2 Препращане

След приемането на Кодекса препращането по принцип не се допуска (член 16 от Кодекса). В Кодекса обаче е включено изключение за правото, приложимо по отношение на юридически лица (член 110), и възможно препращане към белгийското право относно правоспособността и дееспособността на физическите лица (вж. по-долу).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Критерият на привързване може да се променя с времето (напр. гражданството) или пространството (напр. обичайното местопребиваване).

В Кодекса на международното частно право се прави опит да се определи правилото, което следва да се прилага при най-често срещаните случаи на промяна на критерия на привързване.

Що се отнася до последиците от брака например, първият критерий на привързване съгласно Кодекса е обичайното местопребиваване на съпрузите към момента на позоваване на последиците (член 48).

Що се отнася до дела за произход, в Кодекса се определя, че приложимото право е правото на държавата, на която е гражданин лицето, чието бащинство или майчинство е предмет на спора, към момента на раждането на детето (член 62).

Вещните права се уреждат от правото на държавата, в която се намира съответната вещ към момента на позоваване на правото върху нея. В Кодекса обаче се определя, че придобиването и загубата на такива права се уреждат от правото на държавата, в която се намира вещта към момента на действията или обстоятелствата, които се използват като основание за придобиването или загубата на правата (член 87).

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Обичайните стълкновителни норми не се прилагат в редица случаи, определени в кодекса.

1. По изключение правото, определено от Кодекса, не е приложимо, когато е очевидно, че с оглед на всички обстоятелства случаят има много слаба връзка с Белгия и е много тясно свързан с друга държава. В този случай се прилага правото на тази друга държава (член 19).

2. Императивните или свързаните с обществения ред норми на белгийското право, които уреждат международна ситуация, продължават да се прилагат, независимо от правото, определено от стълкновителните норми (член 20).

3. Изключението по отношение на международния обществен ред позволява да не се прилагат определени аспекти на чуждото право, ако последиците от тяхното прилагане биха били явно несъвместими с белгийския правен ред (член 21).

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Белгийският съд може да поиска от страните да определят съдържанието и обхвата на чуждото право. Съдът може също така да приложи Европейската конвенция за обмен на правна информация между държави, подписана в Лондон на 7 юни 1968 г. Когато се изискват автентични доказателства, от страната ще бъде поискано да представи декларация, известна като *certificat de coutume*, в която съответният чуждестранен орган предоставя автентични доказателства за нормите, които са или са били приложими в неговата държава.

3 Стълкновителни норми

Когато съгласно посочените вече норми е компетентен белгийският съд, той трябва да реши кое право трябва да приложи по отношение на спора. Съдът взема решение по този въпрос в съответствие с белгийското международно частно право. В зависимост от предмета на спора са налице различни критерии на привързване, които могат да свържат делото с конкретен правен ред. Кодексът на международното частно право е структуриран по тематични области и посочва съответните критерии на привързване за съответните тематични области. По-долу са разгледани някои от тези области.

3.1 Договорни задължения и правни действия

Приложим е Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения ("Рим I"). Кодексът на международното частно право разширява приложението на предишната Римска конвенция от 1980 г. до договорни задължения, които бяха изключени от нейния обхват. Кодексът следва да бъде адаптиран скоро, за да се вземе предвид положението, произтичащо от заместването на предишната Римска конвенция с Регламент „Рим I“.

Определени въпроси, изключени от обхвата на регламента, обаче се уреждат от специфични норми:

- международни конвенции (по-специално Женевската конвенция от 7 юни 1930 г. за уреждане на някои стълкновения на закони във връзка с менителниците и записите на заповед, и Женевската конвенция от 19 март 1931 г. за уреждане на някои стълкновения на закони във връзка с чековете),

- специфични разпоредби на Кодекса (по-специално член 124 относно доверителната собственост и член 111 относно дружествените договори).

Най-накрая следва да се отбележи, че съгласно член 25 от Регламента продължават да се прилагат определени международни конвенции, а именно:

- Будапещенската конвенция от 21 юни 2001 г. относно договора за превоз на товари по вътрешните водни пътища,

- Лондонската международна конвенция от 28 април 1989 г. по спасяване,

- Международните конвенции за уеднаквяване на някои правила във връзка със случаи на сблъскване и за уеднаквяване на някои правила относно оказване на помощ и спасяване на море, подписани в Брюксел на 23 септември 1910 г., и протоколът за подписване, приложен към тях.

3.2 Извъндоговорни задължения

Приложим е Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения ("Рим II"). Кодексът на международното частно право разширява приложението на регламента до въпроси, които са изключени от обхвата му.

Определени въпроси, които не попадат в обхвата на регламента, обаче се уреждат от специфични норми. Например задължението, произтичащо от клеветническо действие или от нарушаване на неприкосновеността на личния живот или правата на личността, се урежда, по избор на ищеца, от правото на държавата, в която е извършено действието или е настъпила или има опасност да настъпи вредата, освен ако ответникът не установи, че не е могъл да предвиди, че вредата ще настъпи в тази държава (член 99).

Най-накрая следва да се отбележи, че съгласно член 28 от Регламента продължават да се прилагат определени международни конвенции, а именно:

- Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия,
- Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за гражданска юрисдикция в случаи на сблъскване, Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за наказателна юрисдикция в случай на сблъскване или на друго навигационно произшествие и Международната конвенция за уеднаквяване на някои правила за задържането на морски кораби, всички подписани в Брюксел на 10 май 1952 г.,
- Международната конвенция по спасяване, Лондон, 28 май 1989 г.,
- Конвенцията за издаване на европейски патенти, Мюнхен, 5 октомври 1973 г.,
- Международната конвенция от 29 май 1933 г. за уеднаквяване на някои правила относно налагане на запор на въздухоплавателни средства,
- Международните конвенции за уеднаквяване на някои правила във връзка със случаи на сблъскване и за уеднаквяване на някои правила относно оказване на помощ и спасяване на море, подписани в Брюксел на 23 септември 1910 г., и протоколът за подписване, приложен към тях.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиване, правоспособност и дееспособност)

Освен ако в Кодекса на международното частно право не е предвидено друго, приложимото право по спорове, свързани с гражданското състояние, правоспособността и дееспособността на физическите лица, е правото на държавата, чийто гражданин е лицето (национален закон). Същото правило се прилага при промяна на пола (член 35б от Кодекса).

Относно дееспособността на физическите лица, Кодексът на международното частно право предвижда правило за частично препращане, съгласно което въпросът се урежда от белгийското право, ако чуждото право изисква прилагане на белгийското право (член 34 от Кодекса). В съответствие с общия принцип приложимото право към определянето на фамилията и собствените имена е правото на държавата, чийто гражданин е лицето (член 37, параграф 1 от Кодекса) или правото на една от държавите, чийто гражданин е лицето, ако то притежава няколко гражданства (член 37, параграф 2 от Кодекса).

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Като общо правило за установяване на приложимото право член 62, параграф 1, първа алинея от Кодекса на международното частно право предвижда, че установяването и оспорването на бащинство или майчинство на дадено лице се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е лицето към момента на раждането на детето, или ако установяването на бащинство или майчинство е в резултат на волеизявление, към момента на този акт.

Когато определеното право не предвижда изискване за съгласие в случай на установяване на бащинство или майчинство в резултат на волеизявление, изискването и условията за даването на съгласие, както и начините на изразяване се определят от правото на държавата, на чиято територия е обичайното местопребиване на лицето към момента на това съгласие (член 62, параграф 1, втора алинея от Кодекса).

3.4.2 Осиновяване

Условията за извършване на осиновяване се уреждат от националния закон на осиновителя или общия национален закон на осиновителите. Ако осиновителите нямат едно и също гражданство, условията се уреждат от правото на обичайното им местопребиване, а ако няма такова, от белгийското право (член 67 от Кодекса).

Приложимото право към даването на съгласие от съответните лица е това на държавата, в която е обичайното местопребиване на осиновеното лице. Ако според това право обаче не се изисква съгласието на осиновеното лице или на неговите родители или законни представители, или ако това право не познава института на осиновяването, съгласието на съответните лица се урежда от белгийското право (член 67 и член 68 от Кодекса).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

По отношение на правото, приложимо към брака, Кодексът на международното частно право прави разграничение между:

1. обещанието за сключване на брак: правото на държавата, в която е обичайното местопребиване на бъдещите съпрузи, или, ако няма такова, правото на държавата, чийто граждани са двамата бъдещи съпрузи, или, ако няма такова, белгийското право (член 45 от Кодекса);
2. сключването на брак: националното право на всеки от съпрузите, с възможното изключение за брак между лица от един и същи пол, което се изразява в това, че разпоредбата на чуждото право, забраняваща такъв брак, ще бъде изключена, ако единият от съпрузите е гражданин или има обичайно местопребиване в държава, чието право позволява сключването на такъв брак (член 46 от Кодекса);
3. формалности: правото на държавата, в която е сключен бракът (член 47 от Кодекса);
4. последици от брака: правото на държавата, където е обичайното местопребиване на съпрузите, или, ако няма такова, правото на държавата, чийто граждани са двамата съпрузи, или, ако няма такова, белгийското право (член 48 от Кодекса);

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Що се отнася до партньорства или всяка форма на съжителство, подлежащо на регистрация, в белгийското право се разграничават отношенията между несклучили брак партньори, които създават връзка, равнозначна на брак, и отношенията, които не създават връзка, равнозначна на брак. Приложимото право по отношение на първия вид отношения е правото, което се прилага към брака (вж. по-горе). За разлика от него, правото, приложимо към отношенията на съжителство, които не създават връзка, равнозначна на брак, е правото на държавата, в която съжителството е регистрирано за първи път.

Няма специфични разпоредби, уреждащи нерегистрирани отношения, свързани със съжителство.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

При развод и фактическа раздяла правилата на Регламент (ЕС) на Съвета от 20 декември 2010 г. относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла ("Рим III") са общоприложими. Евентуалният избор на приложимо право от съпрузите следва да бъде извършен не по-късно от първото явяване пред съда, сезиран с молбата за развод или законна раздяла.

3.5.4 Задължения за издръжка

Член 15 от Регламент (ЕО) № 4/2009 от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка препраща към Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. относно приложимото право към задълженията за издръжка. Общото правило определя правото на държавата, в която се намира обичайното местопребиваване на кредитора. Налице са обаче специални разпоредби, приложими между деца и родители и спрямо лица на възраст под 21 години при техните взаимоотношения с лица, различни от родителите им, и към задълженията за издръжка между съпрузи и бивши съпрузи или между лица, чиито брак е унищожен. Протоколът включва и разпоредба, позволяваща на страните да изберат приложимото право. Освен това Хагската конвенция от 24 октомври 1956 г. за приложимото право при задълженията за издръжка на деца се прилага в отношенията между Белгия и държава, която е страна по нея, без да е ратифицирала посочения по-горе Хагски протокол от 23 ноември 2007 г.

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

Партньорите могат да изберат сами правото, което да урежда техния брачно-имуществен режим. Изборът е ограничен: правото на държавата на първото обичайно местопребиваване на партньорите след сключването на брака им **или** националното право на единия от съпрузите (член 49 от Кодекса на международното частно право).

При липсата на избор на приложимо право брачно-имущественият режим се урежда от правото на държавата, където е първото обичайно местопребиваване на партньорите след сключването на брака им. Ако обичайното им местопребиваване не се намира в една и съща държава, приложимо е правото на държавата, чиито граждани са и двамата партньори към момента на сключване на брака. В останалите случаи приложимото право е правото на държавата, в която е сключен бракът (член 51 от Кодекса).

3.7 Завещания и наследяване

Тази област се урежда от Регламент 650/2012 от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

3.8 Недвижимо имущество

Критерият за определяне на приложимото право е мястото, където се намира имуществото (член 87 от Кодекса).

3.9 Несъстоятелност

Несъстоятелността се урежда от Регламент (ЕО) № 1346/2000 от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност. Основният принцип в Регламента е, че е налице едно главно универсално производство по несъстоятелност, което може да бъде последвано от вторични частични производства.

Последна актуализация: 17/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - България

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Основните разпоредби на българското международно частно право се съдържат в Кодекса на международното частно право /КМЧП/. Основен принцип при определяне на приложимото право при частноправните отношения с международен елемент е уреждането им от правото на държавата, с която те се намират в най-тясна връзка.

Съгласно Конституцията, ратифицираните международните договори, са част от вътрешното право на страната и имат предимство пред нормите на вътрешното законодателство.

Колизионни норми по отношение на прилагане в производството по граждански дела се съдържат и в Гражданско процесуалния кодекс.

1.2 Многостранни международни конвенции

Виж по-горе.

1.3 Основни двустранни конвенции

Виж по-горе.

2 Прилагане на съгласителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно съгласителните норми

Съгласно чл. 28 от КМЧП, международната компетентност се проверява служебно, без да е необходимо страните по делото да правят искане за това. Определението за нейното наличие или липса подлежи на въззивно и касационно обжалване. Съдът е длъжен да познава и прилага съгласителните норми.

Когато определянето на приложимото право зависи от квалификацията на фактическия състав или на правоотношението, тя се извършва по българското право. При преценка на квалификацията съдът трябва да съобрази международния елемент в урежданите отношения.

2.2 Препращане

Институтът на отпращащите норми е познат и използван в българското международно частно право. Връщането към българското право и препращането към правото на трета държава не се допускат относно:

1. правното положение на юридическите лица и на неперсонифицираните образувания;
2. формата на правните сделки;
3. избора на приложимо право;
4. издръжката;
5. договорните отношения;
6. извъндоговорните отношения.

Съгласно чл. 40, ал. 3 от КМЧП, когато препращането се приеме, се прилага българското материално право, съответно материалното право на третата държава.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Съгласно чл. 27 от КМЧП, ако основанието за международната компетентност е съществувало при образуване на делото, тя се запазва при последващото му отпадане в хода на производството. Ако при образуването на делото международната компетентност не е била налице, тя се учредява, ако основанието за нея възникне в хода на производството.

Последващата промяна на обстоятелствата, въз основа на които е определено приложимото право, няма обратно действие – чл. 42 от КМЧП.

Ако местонахождението на имущество се промени след учредяването и погасяването на вещно право, приложимото право също се промени. Съгласно чл. 66 от КМПЧП, при промяна на местонахождението на вещта правата, придобити въз основа на правото на държавата, където вещта се е намирала, не могат да бъдат упражнявани в нарушение на правото на държавата по новото ѝ местонахождение. Съгласно чл. 93, ал. 4 от КМЧП, страните по договор могат по всяко време да уговорят към договора да се прилага право, различно от това, което го е уреждало до този момент.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Разпоредба на чуждо право не се прилага само, ако последиците от нейното прилагане са явно несъвместими с българския обществен ред. Прилагането на колизионните норми в Кодекса на международното частно право не засягат прилагането на повелителните норми на българското право, които с оглед на техния предмет и цел трябва да бъдат приложени, независимо от отправянето към чуждо право. Съдът може да съобрази повелителните норми на друга държава, с която отношението е в тясна връзка, ако тези норми според правото на създалата ги държава трябва да бъдат приложени, независимо кое право е определено като приложимо от стълкновителна норма на кодекса. За да реши дали да съобрази такива особени повелителни норми, съдът трябва да вземе предвид тяхното естество и техния предмет, както и последиците от тяхното прилагане или неприлагане. По искове срещу няколко ответници българските съдилища са компетентни, ако основанията за компетентност е налице по отношение на един от ответниците. Когато българските съдилища са компетентни по един от предявените от ищеца искове, те са компетентни да разгледат и останалите.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдът или друг правоприлагащ орган установява служебно съдържанието на чуждото право. Той може да си послужи със способите, предвидени в международни договори, да изисква информация от Министерството на правосъдието или от друг орган, както и да изисква становища на експерти и специализирани институти.

Горното не лишава страните от правото да представят документи, установяващи съдържанието на разпоредби на чуждото право, на които те основават своите искания или възражения или по друг начин да окажат съдействие на съда или на друг правоприлагащ орган. Съдът може и да задължи страните да съдействат при установяване на съдържанието на чуждото право.

Чуждото право се тълкува и прилага така, както то се тълкува и прилага в създалата го държава.

Разпределението на доказателствената тежест при доказване по чуждия закон се определя от материалното право, което урежда последиците от факта, подлежащ на доказване.

Когато компетентността на българските съдилища може да бъде уговорена със споразумение между страните по спора, тя се учредява и без такова споразумение, ако ответникът в срока за отговор на исковата молба я приеме изрично или мълчаливо чрез действия по съществуващото на спора.

Българските изпълнителни органи са изключително компетентни за извършване на действия по принудително изпълнение, когато задължението трябва да се изпълни от лице с обичайно местопребиване в Република България или обектът се намира в Република България.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Прилага се Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I), като Република България е страна и по Римската конвенция от 1980 г., [Конвенция 80/934/ЕИО относно приложимото право към договорните задължения, открита за подписване в Рим на 19 юни 1980 година](#).

В случай, че горепосоченият регламент е неприложим, се прилагат разпоредбите на Кодекса на международното частно право.

Българските съдилища са компетентни по искове от договорни отношения, когато ответникът има обичайно местопребиване, седалище или управление в Република България, когато ищецът или молителят е български гражданин или е юридическо лице, регистрирано в Република България, както и когато мястото на изпълнение на задължението е в Република България или ответникът има основно място на дейност в Република България.

Договорите се уреждат от избраното от страните право.

Ако не е уговорено друго, смята се, че страните са приели за приложим обичая, който им е известен или би трябвало да им бъде известен и който е широко известен в международната търговия и постоянно спазван от страните по договори от същия вид в съответната област на търговия.

Страните могат да направят избор на приложимо право за целия договор или за част от него.

Когато предмет на договора е вещно право върху недвижима вещ, предполага се, че договорът е в най-тясна връзка с държавата, в която се намира недвижимата вещ.

Сключването и действителността на договора или на отделна негова разпоредба се уреждат от правото на държавата, което се прилага по отношение на действителността на договора. Договорът е действителен, ако са спазени изискванията за форма, установени от правото, приложимо към договора, съгласно разпоредбите на Кодекса на международното частно право или от правото на държавата, в която е сключен договорът. Правото, което урежда договора, е приложимо и във връзка с неговото доказване, доколкото съдържа установени от закона предположения или други разпоредби относно тежестта на доказване.

Българските съдилища са компетентни по искове на потребител, когато ответникът има обичайно местопребиване, седалище според устройствения си акт или местонахождение на действителното си управление в Република България, когато ищецът или молителят е български гражданин или е юридическо лице, регистрирано в Република България и когато той има обичайно местопребиване в Република България. Разпоредбите на Кодекса на международното частно право не се прилагат към задълженията, произтичащи от мениелница, запис на заповед и чек.

3.2 Извъндоговорни задължения

Прилага се Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II).

В случай, че горният регламент е неприложим, се прилагат разпоредбите на Кодекса на международното частно право:

Задълженията, произтичащи от неправомерно увреждане, се уреждат от правото на държавата, на чиято територия са настъпили или има опасност да настъпят непосредствените вреди. Когато причинителят на вредата и увреденото лице имат към момента на настъпване на вредата обичайно местопребиване или място на дейност в една и съща държава, прилага се правото на тази държава.

Независимо от горното, когато от обстоятелствата като цяло следва, че неправомерното увреждане е в значително по-тясна връзка с друга държава, прилага се правото на тази друга държава. Такава значително по-тясна връзка може да се основава на предходно отношение между страните, като например договор, който е в тясна връзка с неправомерното увреждане.

Българските съдилища са компетентни по искове за вреди от непозволено увреждане, когато ответникът има обичайно местопребиваване, седалище, когато ищецът отговаря на същите условия и когато вредоносното деяние е извършено в Република България или вредите са настъпили в Република България.

Когато вредата е причинена или има опасност да бъде причинена вреда от недостатък на стока, задължението за обезщетение се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на увреденото лице.

Задълженията, произтичащи от нелоялна конкуренция и от ограничаване на конкуренцията, се уреждат от правото на държавата, на чиято територия интересите на конкурентите са или могат да бъдат увредени непосредствено и съществено.

Задълженията, произтичащи от нарушаване на права, свързани с личността, от средствата за масово осведомяване и от нарушаване на права, свързани със закрилата на лични данни, се уреждат по избор на увреденото лице от: правото на държавата, в която е неговото обичайно местопребиваване или правото на държавата, на чиято територия е настъпила вредата, или правото на държавата, в която е мястото на дейност на ответника.

Задълженията, произтичащи от увреждане на околната среда, се уреждат от правото на държавата, на чиято територия е настъпила вредата.

Задълженията, произтичащи от нарушаване на авторски права, на права, сродни на авторското и на права върху обекти на индустриална собственост се уреждат от правото на държавата, в която се търси закрилата на правото.

Задълженията, произтичащи от неоснователно обогатяване се уреждат от правото на държавата, в която то е настъпило, освен когато неоснователното обогатяване е настъпило във връзка с друго отношение между страните /напр. договор, който е в тясна връзка с неоснователното обогатяване/.

Задълженията, произтичащи от водене на чужда работа без пълномощие се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на заинтересованото лице към момента на предприемане на работата. Когато задължението, произтичащо от водене на чужда работа без пълномощие е свързано със закрила на физическо лице или на конкретно имущество, се прилага правото на държавата, в която лицето или имуществото са се намирили към момента на воденето на работата без пълномощие. Когато от обстоятелствата като цяло следва, че воденето на чужда работа без пълномощие е в значително по-тясна връзка с друга държава, прилага се правото на тази друга държава. След възникване на задължение, произтичащо от извъндоговорно отношение страните могат да подчинят това задължение на избрано от тях право.

Приложимото право към задължения, произтичащи от извъндоговорно отношение урежда от: условията и обхвата на отговорността, както и задължените лица, основанията за изключване и ограничаването на отговорността, обезпечителните мерки, вида и размера на вредите, лицата, имащи право на обезщетение за лично претърпени от тях вреди или щети, отговорността за вреди, причинени от друго, способите за погасяване на задълженията, доказването на задълженията.

Приложимото право не урежда отговорността на държавата и на юридически лица на публичното право, както и на техните органи или представители за извършени от тях действия в рамките на упражняване на техните правомощия.

Независимо от приложимото право, при определяне на отговорността трябва да бъдат съобразявани разпоредбите относно сигурността и правилата за поведение, които са в сила в мястото и в момента на извършване на вредоносното деяние.

Правото на увреденото или ощетеното лице да предяви иск пряко срещу застрахователя на лицето, чиято отговорност се търси се урежда от правото, приложимо към задължението, произтичащо от съответното извъндоговорно отношение.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Правоспособността и дееспособността на лицето се уреждат от неговото отечествено право /правото на държавата, чийто гражданин е лицето/. Когато приложимото право към дадено отношение установява специални условия относно дееспособността, прилага се това право. Съгласно чл. 50, ал. 2 от КМПП, когато договорът е сключен между лица, намиращи се в една и съща държава, лицето, което е дееспособно по правото на тази държава не може да се позовава на недееспособността си по правото на друга държава, освен ако към момента на сключване на договора насрещната страна е знаела или не е знаела за тази недееспособност поради небрежност. Разпоредбата на ал. 2 не се прилага за сделки в семейните и наследствените отношения, както и за сделки относно вещни права върху недвижими вещи, намиращи се в държава, различна от държавата по местоизвършването на сделката.

Дееспособността на лицето да извършва търговска дейност без учредяване на юридическо лице се определя от правото на държавата, в която лицето се регистрира като търговец. Когато регистрация не е необходима, прилага се правото на държавата, в която лицето има основно място на дейност.

Съгласно чл. 53 от КМПП, името на лицето и неговата промяна се уреждат от отечественото право на лицето. Въздействието на промяната на гражданството върху името се определя от правото на държавата, чието гражданство лицето е придобило. Когато лицето е без гражданство, въздействието на промяната на неговото обичайно местопребиваване върху името се определя от правото на държавата, в която това лице установява своето ново обичайно местопребиваване.

Името и неговата промяна могат да бъдат уредени от българското право, ако това бъде поискано от лице с обичайно местопребиваване в Република България.

Българските съдилища и други органи са компетентни и по делата за промяна или защита на името, когато лицето е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България, по делата за ограничаване или лишаване от дееспособност на български граждани, както и по делата за отмяна на ограничаване или лишаване от дееспособност на български граждани, за учредяване и прекратяване на настойничество или попечителство, по обявяване на безвестно отсъствие или смърт, когато лицето, което се поставя под настойничество или попечителство, е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Българските съдилища и други органи са компетентни по производствата за установяване и оспорване на произход, когато ответникът има обичайно местопребиваване в Република България, когато ищецът или молителят е български гражданин и когато детето или родителят, който е страна, е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България. Тази компетентност важи и по делата за лични и имуществени отношения между родители и деца, и при осиновяване, неговото унищожаване или прекратяване, когато осиновителят, осиновеният или един от родителите на осиновения е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България.

Произходът се урежда от правото на държавата, чието гражданство детето е придобило към момента на раждането. Същото право е приложимо към личните отношения между родителите към момента на раждането. Препращането към правото на трета държава се приема, когато това право допуска установяването на произхода на детето.

3.4.2 Осиновяване

Условията за осиновяването се уреждат от правото на държавата, чиито граждани са осиновяващият (осиновяващите) и осиновяваният към момента на подаване на молбата за осиновяване. Ако те са с различно гражданство, прилага се отечественото право на всяко от лицата. Когато осиновяването е български гражданин, иска се съгласието на министъра на правосъдието. Условията и редът за даване на съгласие за осиновяване от чужд гражданин на лице - български гражданин, се определят с наредба на министъра на правосъдието. Когато осиновяването е български гражданин, осиновяващият - български или чужд гражданин, който има обичайно местопребиваване в друга държава, трябва да отговаря и на условията за осиновяване по правото на тази държава. Действието на осиновяването се урежда от общото отечествено право на осиновителя и осиновения. Ако те са с различно гражданство, прилага се правото на държавата, в която е тяхното общо обичайно местопребиваване.

Българските съдилища са компетентни по искове за издръжка в случаите, когато ответникът има обичайно местопребиваване в Република България, ищецът или молителят е български гражданин и когато търсещият издръжка има обичайно местопребиваване в Република България. Задължението за издръжка се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на търсещия издръжка, освен ако неговото отечествено право е по-благоприятно за него. В този случай се прилага отечественото право на търсещия издръжка. Когато приложимото чуждо право не допуска присъждането на издръжка, прилага се българското право.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Бракът в Република България се сключва пред длъжностно лице по гражданското състояние, ако едно от лицата, които сключват брак, е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България. Брак между чужди граждани може да се сключи в Република България пред дипломатически или консулски представител на отечествената им държава, ако правото на тази държава допуска това. Българските граждани в чужбина могат да сключат брак пред компетентен орган на чуждата държава, ако това е допустимо по нейното право. Брак между български граждани в чужбина може да се сключи пред български дипломатически или консулски представител, ако правото на приемащата държава допуска това. Брак между български гражданин и чужд гражданин може да се сключи в чужбина пред български дипломатически или консулски представител, ако правото на приемащата държава и отечественото право на чуждия гражданин допускат това. Брачните искове са подведомствени на българските съдилища, ако един от съпрузите е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България. Формата на брака се урежда от правото на държавата, пред чийто орган той се сключва.

Условията за сключване на брака се определят за всяко от лицата от правото на държавата, чийто гражданин лицето е било към момента на сключване на брака.

За български гражданин, който сключва брак в чужбина, разрешението по чл. 6, ал. 2 от Семейния кодекс може да се даде от българския дипломатически или консулски представител.

Когато едното от лицата е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България, бракът се сключва пред българско длъжностно лице по гражданското състояние и ако приложимото чуждо отечествено право установява пречка за сключване на брак, която по българското право е несъвместима със свободата за сключване на брак, тази пречка не се зачита.

Чужд гражданин или лице без гражданство трябва да удостовери пред българския орган по гражданското състояние, че неговото отечествено право признава брака, сключен пред чуждестранен компетентен орган и че по неговото отечествено право няма пречки за сключване на брака.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Няма специални стълкновителни норми.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Прилага се Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета от 20 декември 2010 година относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла.

В случай, че горесцитираният регламент е неприложим, се прилагат разпоредбите на Кодекса на международното частно право:

Разводът между съпрузи с еднакво чуждо гражданство се урежда от правото на държавата, чиито граждани са те при подаване на молбата за развод.

Разводът между съпрузи с различно гражданство се урежда от правото на държавата, в която се намира тяхното общо обичайно местопребиваване към момента на подаване на молбата за развод. Когато съпрузите нямат общо обичайно местопребиваване, прилага се българското право.

Ако приложимото чуждо право не допуска развода и към момента на подаване на молбата за развод единият от съпрузите е български гражданин или има обичайно местопребиваване в Република България, прилага се българското право.

3.5.4 Задължения за издръжка

Прилага се Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка.

В случай, че горесцитираният регламент е неприложим, се прилагат разпоредбите на Кодекса на международното частно право:

Задължението за издръжка се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на търсещия издръжка, освен ако неговото отечествено право е по-благоприятно за него. В този случай се прилага отечественото право на търсещия издръжка. Когато търсещият и дължачият издръжка са граждани на една и съща държава и дължачият издръжка има обичайно местопребиваване в тази държава, прилага се общото им отечествено право. Когато приложимото чуждо право в предходните хипотези не допуска присъждането на издръжка, прилага се българското право.

Когато задължението за издръжка между бивши съпрузи произтича от унищожаване на брак или от развод, прилага се правото, което е било приложено при развода или унищожаването на брака.

Приложимото право към издръжката определя:

1. дали, в какъв размер и от кого може да бъде търсена издръжка;
2. кой може да търси издръжка и в какви срокове;
3. дали и при какви условия издръжката може да бъде променена;
4. основанията за погасяване правото на издръжка;
5. задължението на дължачия издръжка да обезщети органа, който е изплатил издръжката вместо него.

При определяне размера на издръжката трябва да се държи сметка за материалните възможности на дължачия издръжка и за действителните нужди на търсещия издръжка, дори когато приложимото чуждо право разпорежда друго.

Унищожаването на брака се урежда от правото, което е било приложимо към условията за сключване на брака.

По отношение на унищожаване на брака и развод виж съответната тема.

3.6 Режи на имуществени отношения

Компетентност по дела за лични и имуществени отношения между съпрузите има съдът, компетентен по делата за унищожаване и развод. Личните отношения между съпрузи се уреждат от тяхното общо отечествено право. Личните отношения между съпрузи с различно гражданство се уреждат от правото на държавата, в която е тяхното общо обичайно местопребиваване, а когато такова не е налице - от правото на държавата, с която и двамата съпрузи общо са в най-тясна връзка. Имуществените отношения между съпрузи се уреждат от правото, приложимо към техните лични отношения.

3.7 Завещания и наследяване

Прилага се Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

В случай, че горесцитираният регламент е неприложим, се прилагат разпоредбите на Кодекса на международното частно право:

Българските съдилища и други органи са компетентни по исковете, свързани с наследяване, когато наследодателят към момента на неговата смърт е имал обичайно местопребиваване в Република България или е бил български гражданин, както и когато част от имуществото му се намира в Република България.

Наследяването на движими вещи се урежда от правото на държавата, в която наследодателят е имал обичайно местопребиваване към момента на неговата смърт. Наследяването на недвижими вещи се урежда от правото на държавата, в която вещите се намират. Наследодателят може да избере наследяването на неговото имущество в цялост да се уреди от правото на държавата, чийто гражданин той е бил към момента на избора. Чрез избора на приложимо право не трябва да се засяга запазената част на наследниците, определена от горезисложеното приложимо право. Способността на лицето да се разпореджа със своето имущество чрез завещание (съставяне и отмяна) се урежда от правото, приложимо по отношение на наследяването. Завещанието е действително по форма, ако отговаря на правото на държавата, в която то е съставено или чийто гражданин е бил завещателят към момента на съставяне на завещанието или към момента на неговата смърт, или в която завещателят е имал обичайно местопребиваване, или в която се намира недвижимата вещ - предмет на завещанието.

Приложимото право към наследяването урежда момента и мястото на откриване на наследството, кръга и реда на наследниците, наследствените дялове, способността да се наследява, поемането на задълженията на наследодателя и разпределението им между наследниците, приемането и отказът от наследство, сроковете за приемане на наследството, разполагаемата част, условията за действителност на завещанието. Когато според приложимото към наследството право няма наследници, наследственото имущество, намиращо се на територията на Република България, се получава от българската държава или от общината.

3.8 Недвижимо имущество

Прилага се Регламент № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I).

В случай, че горесцитираният регламент е неприложим, се прилагат разпоредбите на Кодекса на международното частно право:

Делата относно намиращи се в Република България недвижими вещи, делата за изпълнение или обезпечение върху такива вещи, както и делата за прехвърляне или удостоверяване на вещни права върху тях са изключително подведомствени на българските съдилища и други органи.

Владението, правото на собственост и другите вещни права върху движими и недвижими вещи се уреждат от правото на държавата, в която те се намират. Преценката дали една вещ е движима или недвижима, както и видът на вещните права се определят от същото право.

Придобиването и прекратяването на вещни права и на владение се уреждат от правото на държавата по местонахождението на вещта по време на извършване на действието или настъпване на обстоятелството, които обуславят придобиването или прекратяването.

Придобиването, прехвърлянето и прекратяването на вещни права върху транспортни средства се уреждат от правото на държавата, под чието знаме плава корабът, правото на държавата, в която въздухоплавателното средство е вписано, правото на държавата, в която се намира мястото на дейност на лицето, което извършва експлоатация на средствата за железопътен и шосеен превоз.

3.9 Несъстоятелност

Прилага се Регламент (ЕО) № 1346/2000, а считано от 26 юни 2017 г. се прилага Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност.

Виж Тема „Несъстоятелност“.

Полезни връзки

<https://www.justice.government.bg>

<http://www.vss.justice.bg>

<http://www.vks.bg/>

<http://www.vss.justice.bg/page/view/1397>

Последна актуализация: 09/10/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Чехия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Що се отнася до стълкновителните норми, основният национален нормативен акт е Закон № 91/2012 относно международното частно право.

1.2 Многостранни международни конвенции

1.2.1 Подбор от важни многостранни международни конвенции, уреждащи приложимото право:

1.2.1.1 Пряко приложими

Варшавска конвенция за уеднаквяване на някои правила при международния въздушен превоз, Варшава, 1929 г.

Конвенция за договора за международен автомобилен превоз на стоки (CMR), 1956 г.

Гуадалахарска конвенция за уеднаквяване на някои правила при международния въздушен превоз, извършван от лице, различно от превозвача по договора, 1961 г.

Виенска конвенция за гражданска отговорност за ядрена вреда, 1963 г.

Хагска конвенция за приложимото право при пътнотранспортни произшествия, 1971 г.

Конвенция за договора за международен автомобилен превоз на пътници и багажи (CVR), 1973 г.

Конвенция относно предписания в областта на международната продажба на стоки, 1974 г.

Конвенция на Организацията на обединените нации за морски превоз на товари, 1978 г.

Конвенция на Организацията на обединените нации относно договорите за международна продажба на стоки, Виена, 1980 г.

Конвенция за международни железопътни превози (COTIF), 1980 г.

Конвенция за уеднаквяване на някои правила за международния въздушен превоз, Монреал, 1999 г.

1.2.2.2 Стълкновителни норми

Конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, Хага, 1996 г.

Хагска конвенция за международната защита на пълнолетни лица, 2000 г.

Хагски протокол за приложимото право към задълженията за издръжка, 2007 г. (страна по него е ЕС като цяло)

1.3 Основни двустранни конвенции

1.3.1 Подбор от важни двустранни международни конвенции, уреждащи приложимото право:

Договор между Чехословашката република и Народна република Албания за правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела, 1959 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Социалистическа федеративна република Югославия за уреждането на правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1964 г. (прилага се към всички държави — правоприемници на бивша Югославия).

Договор между Народна република България и Чехословашката социалистическа република и за правна помощ и уреждане на отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1976 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Монголия за предоставянето на правна помощ и за правните отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1976 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Република Куба за взаимна правна помощ по граждански, семейни и наказателни дела, 1980 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Съюза на съветските социалистически републики за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1982 г. (прилага се към Руската федерация и много други държави — правоприемници на бившия СССР).

Договор между Чехословашката социалистическа република и Социалистическа република Виетнам за правна помощ по граждански и наказателни дела, 1982 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Полша за правна помощ и уреждане на правни отношения по граждански, семейни, трудови и наказателни дела, 1987 г.

Договор между Чехословашката социалистическа република и Народна република Унгария за правна помощ и уреждане на правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела, 1989 г.

Договор между Чешката република и Румъния за правна помощ по граждански дела, 1994 г.

Договор между Чешката република и Украйна за правна помощ по граждански дела, 2001 г.

Договор между Чешката република и Република Узбекистан за правна помощ и правни отношения по граждански и наказателни дела, 2002 г.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Този въпрос се урежда от член 23 от Закона относно международното частно право.

Съдът прилага чуждото право служебно. Правото се прилага по същия начин, както в държавата, в която е в сила. Разпоредбите на прилаганото право са разпоредбите, които ще се прилагат за решение по делото в държавата, в която правото е в сила, независимо от систематичното им място или публичноправния им характер, при условие че не противоречат на разпоредбите на чешкото право, които трябва да се прилагат.

Съдът определя служебно коя част от чуждото право да се прилага. Съдът или публичният орган, който взема решения по случаи, уредени от въпросното право, предприема всички необходими мерки за определяне на въпросното право.

2.2 Препращане

Общата уредба на този въпрос се намира в член 21 от Закона относно международното частно право.

Препращането се приема, освен в областта на договорното и трудово право. Когато приложимото право е избрано от страните, стълкновителните разпоредби могат да бъдат взети предвид само когато това произтича от споразумението между страните.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Обикновено преценката относно даден критерий се прави към момента на преценка на дадено правно релевантно обстоятелство. Разбира се, даден въпрос може да се урежда в определени моменти от специфични стълкновителни норми — вж. например нормите относно вещните права в точка 3.8.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Общата уредба на този въпрос се намира в член 24 от Закона относно международното частно право (известен като „клауза за дерогация“).

Правото, което следва да се прилага съгласно Закона относно международното частно право, не трябва да се прилага при напълно изключителни обстоятелства, когато след подходящо разумно разглеждане на всички обстоятелства по делото, и по-специално обосноваването очаквания на страните относно прилагането на друго право, може да се окаже непропорционално и да противоречи на разумното и справедливо уреждане на отношенията между страните. Съгласно тези условия и когато не са засегнати правата на други лица, правото, което следва да се прилага, е това, което отразява такова уреждане.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Този въпрос се урежда от член 23 от Закона относно международното частно право.

Съдът определя служебно коя част от чуждото право да се прилага. Съдът или публичният орган, който взема решения по случаи, уредени от въпросното право, предприема всички необходими мерки за определяне на въпросното право.

Ако съдът или публичният орган, който постановява решение по случаи, уредени от въпросното право, не е запознат със съдържанието на чуждото право, той може да поиска становището на Министерството на правосъдието, за да го определи.

Когато чуждото право не може да се определи в рамките на разумен срок или когато такова определяне е невъзможно, се прилага чешкото право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Договорните задължения се уреждат от член 87 и член 89 от Закона относно международното частно право. Приложението на тези членове е ограничено до тези договорни задължения или до техни аспекти, които не попадат в обхвата на законодателството на ЕС или на международни договори, освен ако това законодателство или тези договори допускат приложението на този закон. Ето защо тези членове представляват субсидиарни разпоредби.

Договорите се уреждат от правото на държавата, с която договорът е най-тясно свързан, освен ако страните не са избрали приложимото право. Изборът на право трябва да бъде направен изрично или трябва да следва недвусмислено от разпоредбите на договорите или от обстоятелствата по делото.

Застрахователни договори се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на титуляра на полицата. Страните могат да избират приложимото право за застрахователен договор.

В случай на застрахователни споразумения, които се уреждат от Регламент „Рим I“, Законът използва възможността, която се предоставя на държавите членки по член 7, параграф 3 от този регламент, позволяващ на страните да избират приложимото право до степен, позволена от регламента.

Правоотношения, възникнали от едностранни правни сделки, се уреждат, съгласно член 90 от Закона, от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване или седалището на страната, която извършва едностранната правна сделка, към момента на извършване на едностранната правна сделка, освен ако е избрано друго приложимо право.

3.2 Извъндоговорни задължения

В член 101 от Закона относно международното частно право е установена, главно във връзка с обхвата на Регламент „Рим II“, стълкновителна норма само за извъндоговорните задължения, произтичащи от нарушаване на частни права и права, свързани с личността, включително клеветата. Тези задължения се уреждат от правото на държавата, в която настъпва нарушението. Увредената страна може обаче да избере да се прилага правото на държавата, в която а) е обичайното местопребиваване или седалището на увредената страна, б) е обичайното местопребиваване или седалището на субекта, извършил нарушението, или в) нарушението е породило последици, при условие че извършителят на нарушението е могъл да ги предвиди.

Правните норми, уреждащи извъндоговорната отговорност, са уеднаквени и в редица споменати по-горе международни транспортни споразумения (виж параграф 1.2.1).

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Този въпрос се урежда от член 29 от Закона относно международното частно право.

Освен ако в закона е предвидено друго, правосубектността и правоспособността се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на лицето. Освен ако в закона е предвидено друго, достатъчно е физическото лице, извършващо правно действие, да е правоспособно да извърши действието съгласно закона, който е приложим на мястото, където физическото лице извършва това действие.

Приложимото право спрямо имената на физическите лица се определя съобразно гражданството на въпросното лице. Лицето обаче може да избере да се прилага правото на държавата, в която е обичайното му местопребиваване. Когато дадено лице има повече от едно гражданство, се прилага процедурата, предвидена в член 28 от Закона за международното частно право.

Личният статут на физическите лица също е регламентиран в няколко от двустранните споразумения за правна помощ, с които Чехия е обвързана. Стълкновителните норми в тези споразумения обикновено се основават на критерия за гражданство и имат предимство пред нормите, установени в Закона относно международното частно право.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Установяването и оспорването на произход се урежда от член 54 от Закона относно международното частно право. То се подчинява на правото на държавата, чийто гражданин е детето по рождение; когато детето придобива повече от едно гражданство по рождение, се прилага чешкото право. Правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на майката на детето към момента на раждането, се прилага, когато това е в интерес на детето. Когато обичайното местопребиваване на детето е в Чешката република и когато това е в интерес на детето, установяването или оспорването на произхода се подчинява на чешкото право. Произходът може да бъде установен в съответствие с правото на държавата, в която е направена декларацията за произход. Когато произходът се оспорва в друга държава в съдебна или извънсъдебна процедура в съответствие с правото на тази държава и произходът се установява по отношение на друго лице, това ще е достатъчно да се установи произход по отношение на това лице.

Приложимото право към отношенията между родители и деца при въпроси, свързани с издръжка, се определя в съответствие с член 15 от Наредбата относно задълженията, свързани с Хагския протокол за приложимото право към задълженията за издръжка (2007 г.). В други случаи, включващи родителски права и задължения и мерки за закрила на личността или собствеността на дете, приложимото право се определя в съответствие с Хагската конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (1996 г.).

3.4.2 Осиновяване

Този въпрос се урежда от член 61 и член 62 от Закона относно международното частно право.

За осиновяване е необходимо да са изпълнени условията, определени съгласно правото на държавата, чийто гражданин е осиновеното лице, и на държавата, чийто гражданин е осиновителят. Когато осиновителите са с различно гражданство, трябва да се изпълнят условията на правните системи, определени според гражданството на двамата родители, както и правото на държавата, чийто гражданин е осиновеното лице. Когато, съгласно тези правила, ще бъде необходимо да се прилага правото на друга държава, което не допуска осиновяването или го допуска само при крайно ограничени обстоятелства, чешкото право се прилага доколкото обичайното местопребиваване на осиновителя или поне на единия от осиновителите, или на осиновеното лице се намира в Чешката република.

Последиците от осиновяването се уреждат от правото на държавата, чиито граждани са всички страни към момента на осиновяването, или когато случаят не е такъв, от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на всички страни към момента на осиновяването, или когато случаят не е такъв, от правото на държавата, чийто гражданин е осиновеното лице.

За отношенията между осиновителя и осиновеното лице, или между осиновителите по въпроси, свързани с родителските права и задължения, отглеждането на детето и издръжката, се прилага правото, определено съгласно международните споразумения, изброени в параграф 3.4.1. за произхода.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Този въпрос се урежда от член 48 и член 49 от Закона относно международното частно право.

Брачната дееспособност на дадено лице, както и условията за действителността на брака се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е лицето.

Формата на брака се урежда от приложимото право на мястото, където се сключва бракът.

Брак, който е сключен в посолство на Чешката република в друга държава, се урежда от чешкото право. Чешки гражданин не може да сключи брак в дипломатическа мисия на чужда държава в Чешката република.

Лични отношения между съпрузите се уреждат от правото на държавата, чиито граждани са и двете лица. Когато те са граждани на различни държави, отношенията се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на двамата съпрузи, или когато случат не е такъв, от чешкото право.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

С член 67 от Закона относно международното частно право се урежда приложимото право за партньорства и подобни отношения и последиците от тях, дееспособността за встъпване в такива отношения, процедурите за създаване на такива отношения, или за тяхното прекратяване, унищожаване и обявяването им за нищожни, както и за уреждане на лични и имуществени въпроси между партньорите.

Всички тези въпроси се уреждат от правото на държавата, в която е или е било създадено партньорството или подобно отношение.

Чешкото право не включва стълкновителни мерки, разглеждащи съжителството на семейни начала.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

С член 50 от Закона относно международното частно право се урежда приложимото право при развод и унищожаване на брак или установяване на нищожността на брак. Чешката република не участва в засилено сътрудничество в областта на приложимото право при случаи на развод и законна раздяла и следователно не е обвързана с Регламент (ЕС) №1259/2010 на Съвета.

Разводът се урежда от правото на държавата, уреждаща личните отношения между съпрузите към момента на започване на процедурата. (Лични отношения между съпрузите се уреждат от правото на държавата, чиито граждани са и двете лица. Когато те са граждани на различни държави, отношенията се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на двамата съпрузи, или когато случат не е такъв, от чешкото право.) Когато съгласно тази стълкновителна норма е необходимо да се прилага правото на друга държава, което не допуска развод или го допуска само при крайно ограничени обстоятелства, чешкото право се прилага, ако поне единият от съпрузите е гражданин на Чешката република или поне единият от съпрузите е с обичайно местопребиваване в Чешката република.

При унищожаване на брак или при установяване на неговата нищожност брачната дееспособност и формата на сключването на брака се преценяват съгласно правото, приложимо към момента на сключването на брака.

Чешкото право не включва стълкновителна мярка за раздяла.

3.5.4 Задължения за издръжка

Задълженията за издръжка между съпрузи и бивши съпрузи се уреждат от член 15 от Наредбата относно задълженията, свързани с Хагския протокол за приложимото право към задълженията за издръжка (2007 г.).

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

От 29 януари 2019 г. стълкновителните норми относно имуществения режим между съпрузи, включени в Закона за международното частно право, бяха заменени с Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи. Регламентът се прилага за образувани съдебни производства и споразумения, сключени след 29 януари 2019 г.

Този въпрос се урежда от член 49 от Закона относно международното частно право. Имущественият режим между съпрузите се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на двамата съпрузи; когато това не е приложимо — от правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи; а когато и това не е приложимо — от чешкото право.

Договорното уреждане на имуществените отношения между съпрузите се урежда от правото, приложимо към имуществените отношения към момента на постигане на договореностите. Когато случат не е такъв, съпрузите могат да се споразумеят за договорно уреждане на имуществените си отношения съгласно правото на държавата, чийто гражданин е единият от съпрузите, или на държавата, в която е обичайното местопребиваване на съпрузите, или на правото на държавата, където се намира въпросното недвижимо имущество, или съгласно чешкото право. Когато споразумението е сключено в друга държава, трябва да се изготви нотариално заверено копие на споразумението или подобен на него документ.

3.7 Завещания и наследяване

Приложимото право във връзка с наследяването на лица, починали на 17 август 2015 г. или след тази дата, се урежда от Регламент (ЕС) № 650 /2012.

Този въпрос се урежда от членове 76 и 77 от Закона за международното частно право. Тези разпоредби се прилагат във връзка с наследяването на лица, починали на 16 август 2015 г. или преди тази дата (освен ако приложимото право не се урежда по различен начин от двустранен международен договор).

Съгласно Закона за международното частно право правният режим на наследяването се урежда от правото на държавата на обичайното местопребиваване на наследодателя към момента на смъртта му. Когато наследодателят е гражданин на Чешката република и поне единият от наследниците има обичайно местопребиваване в Чешката република, тогава се прилага чешкото право.

Дееспособността за изготвяне или отмяна на завещание, както и последиците от недостатъците в завещание и техните проявления, се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е завещателят към момента на изготвянето на завещанието, или в която е обичайното местопребиваване на завещателя. Подобно определяне на приложимото право се извършва по отношение на дееспособността за изготвяне или отмяна на други видове завещателни разпореджания в случай на смърт и за да се определи какви други видове завещателни разпореджания са допустими в случай на смърт.

Завещанието е действително по отношение на своята форма, когато формата отговаря на правото на държавата а) чийто гражданин е завещателят към момента на изготвяне на завещанието или към момента на неговата смърт, б) на територията, на която е изготвено завещанието, в) в която е обичайното местопребиваване на завещателя към момента на изготвяне на завещанието или към момента на неговата смърт, г) което следва да се прилага към правния режим на наследяване или което трябва да се е прилагало за такъв режим към момента на изготвяне на завещанието, или д) където се намира въпросното недвижимо имущество. Тези правила се прилагат и към формата за отмяна на завещание. Същите правила се прилагат *mutatis mutandis* към формата на договорите за наследство и на други завещателни разпореджания в случай на смърт, при условие че завещателят е страна по договора за наследство. Те се прилагат и към формата за отмяна на договор за наследство или на други завещателни разпореджания в случай на смърт.

Завещателят може да определи в завещание, че вместо иначе приложимото право, правният режим на наследяване ще се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на завещателя към момента на изготвяне на завещанието, включително за завещателно

разпореждане относно недвижимо имущество, или той може да определи, че правният режим на наследяването, включително за завещателно разпореждане относно недвижимо имущество, ще се урежда от правото на държавата, чийто гражданин е той към момента на изготвяне на завещанието. Страните по договора за наследство могат да избират правния режим на наследяването от тези правни системи, при условие че завещателят е едната от страните по договора за наследство. Това се прилага *mutatis mutandis* и спрямо други завещателни разпореждания в случай на смърт.

Съгласно Наредбата за наследяването, ако по силата на приложимото към наследяването право в съответствие с наредбата няма нито наследник, нито завещник на активите, определен със завещателно разпореждане в случай на смърт, нито физическо лице с права на наследник по уреден от закона ред, прилагането на така определеното право не изключва правото на дадена държава членка или на образувание, определено за тази цел от въпросната държава членка, да придобие, в съответствие с националното ѝ право, наследственото имущество, което се намира на нейна територия, като кредиторите имат право да търсят удовлетворяване на вземанията си от остатъчните активи. В чешкото право този въпрос се урежда от член 1634 от Гражданския кодекс. Съгласно него, когато няма нито наследник по завещание, нито по закон, наследството преминава към държавата и държавата се приема за законен наследник. Държавата е в същото положение спрямо другите страни като наследник, приемащ наследството по опис. Съгласно член 78 от Закона относно международното частно право намиращи се в Чешката република вещи и права на завещателя, преминават към Чешката република, когато няма наследник; решенията по тези въпроси са от компетентността на чешките съдилища. За тези цели държавата или друга териториална единица, или съществуваща институция не се разглежда като наследник, освен ако не е включена в завещанието като наследник.

3.8 Недвижимо имущество

Този въпрос се урежда от членове 69—79 от Закона относно международното частно право.

Общото правило е, че правата върху недвижимо или движимо имущество се уреждат от правото на мястото, където се намира имуществото.

Съгласно това право се определя и дали имуществото е движимо или недвижимо. По отношение на определени вещи и по отношение на определени аспекти на вещните права в Закона обаче се съдържат специални стълкновителни норми — вж. по-долу:

Вещните права върху кораби и въздухоплавателни съдове се вписват в публичен регистър; придобиването и прекратяването на тези права се урежда от правото на държавата, където се води този регистър.

Придобиването и прекратяването на вещни права върху движимо имущество се урежда от правото на мястото, където се намира имуществото към момента на настъпване на събитието, което води до възникването или прекратяването на това право.

Придобиването и прекратяването на правото на собственост върху движимо имущество, което се прехвърля въз основа на споразумение, се урежда от правото, което урежда споразумението, представляващо основание за придобиване или прекратяване на правото на собственост.

Когато правна процедура, която трябва да бъде основание за придобиване и прекратяване на вещни права върху движимо имущество, се извършва след започване на превоза или по време на превоза на това имущество, придобиването и прекратяването на тези права се урежда от правото на мястото на изпращане на имуществото. Ако обаче придобиването и прекратяването на вещни права върху въпросното имущество се извършва чрез издаване на удостоверение, което трябва да бъде представено за целите на предаване на имуществото и боравенето с него, се прилага правото на мястото, където се намира удостоверението към момента на издаването.

Разпоредбите относно вписвания в публични регистри и подобни списъци, валидни на мястото, където се намира движимото или недвижимото имущество, се прилагат също когато правното основание за придобиване, прекратяване, ограничаване или прехвърляне на вписаното право се преценява съгласно друга правна система.

Придобивната давност се урежда от правото, което е валидно на мястото, където се е намирало имуществото към момента, от който започва да тече придобивната давност. Владелецът обаче може да се позове на правото на държавата, в която тече придобивната давност и в която от момента на пристигане на имуществото във въпросната държава са изпълнени всички условия за действието на придобивната давност съгласно правото на тази държава.

3.9 Несъстоятелност

Този въпрос се урежда от член 111 от Закона относно международното частно право. Стълкновителните разпоредби на Наредбата относно несъстоятелността се прилагат *mutatis mutandis*, освен в уредените от наредбата случаи.

Последна актуализация: 31/03/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Германия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Между 2007 и 2016 г. ЕС кодифицира стълкновителните норми във важни области от частното право под формата на регламенти (по-специално Регламент (ЕО) № 593/2008 („Регламент Рим I“), Регламент (ЕО) № 864/2007 („Регламент Рим II“) и Регламент (ЕС) № 650/2012 („Регламент на ЕС за наследяването“). За преглед вж. ръководството, озаглавено „Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси в Европейския съюз“ (https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-bg.do?init=true). В съответствие с това обхватът на автономните стълкновителни норми на Германия е станал още по-тесен.

Основният източник на национални германски стълкновителни норми (или международно частно право) е Въвеждащият закон към Гражданския кодекс (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* — EGBGB), по-специално членове 3—48. Съгласно член 3 от EGBGB стълкновителните норми, определени в законодателството на ЕС и в международните конвенции, имат предимство пред разпоредбите на Закона в съответните им области на приложение.

Германското право включва също така стълкновителни норми, които са разпръснати и се съдържат не само в EGBGB, например в Закона за несъстоятелността (*Insolvenzordnung* — InsO).

В области, които не се уреждат от законодателство, например в международното дружествено право, приложимото право се определя от съдилищата.

Констатациите в точка 2 са ограничени по същество до националните германски стълкновителни норми.

1.2 Многостранни международни конвенции

В регистър Б на Федералния държавен вестник (*Bundesgesetzblatt*) можете да намерите списък на всички многостранни конвенции, подписани и ратифицирани от Германия (онлайн заявки чрез <https://www.bgbl.de/>). Изброените многостранни международни конвенции включват конвенции, съдържащи единни стълкновителни норми.

Подобен вид многостранни конвенции често пъти са инициирани от международни организации. Следва специално да се посочи Хагската конференция по международно частно право (www.hcch.net <https://www.hcch.net/de/home/>), на която Германия отдавна е член.

1.3 Основни двустранни конвенции

Отделни стълкновителни разпоредби могат да се съдържат и в двустранни спогодби. Списък на подобни спогодби между Германия и други държави може да бъде намерен в регистър Б на Федералния държавен вестник (вж. точка 1.2 по-горе).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Въпроси, засягащи стълкновението на закони, не възникват само в спорове, разглеждани от съдилищата. Търговските партньори в различни държави трябва да знаят от кое право се урежда договорът между тях, независимо от евентуален бъдещ правен спор. Това право определя техните права и задължения. Водачи на леки автомобили, пътуващи през ваканциите до други държави, трябва да познават правото, съгласно което носят отговорност, ако причинят пътнотранспортно произшествие в другата държава. Това право определя естеството и обхвата на всяко обезщетение.

Когато фактите по даден спор представят определена връзка с правото на друга държава, германският съд, разглеждащ делото, ще определи което право следва да се прилага, като се позовава на германските стълкновителни норми. Германските съдии трябва бъдат запознати с германските стълкновителни норми. Те трябва да ги прилагат служебно.

2.2 Препращане

Ако съгласно германските стълкновителни норми се прилага правото на друга държава, но правото на тази държава препраща на свой ред към правото на трета държава, германското право приема по принцип по-нататъшното препращане, съгласно член 4, параграф 1, първо изречение от EGBGB, без да се засягат конкретните разпоредби на законодателните актове на ЕС или международните конвенции. Ако чуждото право препраща към германското право, се прилагат германските материалноправни разпоредби (член 4, параграф 1, второ изречение от EGBGB). Когато германските стълкновителни разпоредби позволяват на страните да избират приложимата правна система, член 4, параграф 2 от EGBGB гласи, че изборът се отнася само до материалноправните разпоредби.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Промяна в приложимото право в ситуация, в която все още е възможно промяна на фактите по случая, е явление, познато в германското право. Например преценката относно вещните права по принцип се извършва съгласно правото по местонахождение на имуществото, което означава, че ако местонахождението на дадена вещ се промени, е възможно вещното право да се урежда от друга правна система.

Промяна на критерия на привръзване се приема също в други области на правото, като пример за това е промяната на гражданството.

Промяна на приложимото право обаче не е възможно, ако стълкновителните норми установяват специален момент на привръзване. Така например при определяне на правото, уреждащо наследство, критерият на привръзване в случай на лица, починали на или след 17 август 2015 г., ще бъде мястото на обичайното местопребиваване на завещателя към момента на смъртта (вж. точка 3.7 по-долу).

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

В член 6 от EGBGB се определя германското изключение, свързано с обществения ред, съгласно което разпоредба на чуждо право не трябва да се прилага, когато нейното прилагане би било явно несъвместимо с основните принципи на германското право. Под „основни принципи“ се имат предвид основните принципи на справедливостта. Обикновено става въпрос за сериозни нарушения на основните права, гарантирани от Конституцията на Германия. По отношение на приложимостта на изключението, свързано с обществения ред, е важно също и фактите по случая да представят връзка с вътрешното право; в противен случай германската правна система няма да се приложи. В този контекст също трябва да се даде предимство на всички специални норми, и по-специално на нормите, определени в законодателните инструменти на ЕС, които имат предимство (вж. например член 21 от Регламент Рим I, член 26 от Регламент Рим II и член 35 от Регламента на ЕС за наследяването). Допълнително изключение във връзка с прилагането на стълкновителните норми се прилага в случай на особени повелителни норми. При особените повелителни норми задължително се прилагат националните правила, тъй като съответната държава е приела, че зачитането им е от решаващо значение за опазването на нейните публични интереси, и по-специално на нейното политическо, социално или икономическо устройство. Задължителните норми са от най-голямо значение по отношение на въпроси, свързани с договорни и извъндоговорни задължения. Специални правила във връзка с този въпрос се съдържат в законодателните инструменти на ЕС, които имат предимство (вж. по-специално член 9 от Регламент Рим I, който съдържа правно определение, и член 16 от Регламент Рим II), както и в международни конвенции.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Германските съдилища не само трябва да прилагат служебно стълкновителните норми, но съгласно член 293 от Гражданския процесуален кодекс (*Zivilprozessordnung* — ZPO) те са задължени, след внимателна преценка, да установят съдържанието на приложимото чуждо право. Това установяване не се ограничава до запознаване с чуждото законодателство: съдът трябва да вземе предвид тълкуването на законодателството в правната доктрина и съдебната практика. Съдът трябва да може да прилага чуждото право по същия начин, по който би го направил съд в съответната държава.

За да установят съдържанието на чуждото право, съдилищата могат да използват всички източници за справки, с които разполагат.

Един от източниците на информация за договарящите се държави е Европейската конвенция за обмен на правна информация между държави, подписана в Лондон на 7 юни 1968 г. Заявката за информация трябва да бъде изпратена до компетентното ведомство на съответната чужда държава чрез компетентната приемателна/предавателна агенция.

Вместо да поиска правна информация съгласно Европейската конвенция от Лондон, съдът може също да получи правно становище от експерт, при условие че експертът е запознат с практическото приложение на чуждото право.

Когато въпросите не са сложни, при определени обстоятелства информацията, получена от звено за контакт на Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела или от собственото проучване на съда относно чуждото право, може да бъде достатъчна за установяване на съдържанието на чуждото право.

За доказване на чуждото право съдилищата могат да потърсят съдействието и на страните, но не са обвързани от техните доводи. Поради това те могат да се ползват служебно от всички източници за справки, без да бъдат обвързани от доказателствата, представени от страните.

В изключителни случаи, когато въпреки всички положени усилия съдържанието на чуждото право, което следва да се прилага, не може да бъде установено, като алтернатива се прилага германското право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Международните договори за продажба са уредени на първо място от Конвенцията на ООН относно договорите за международна продажба на стоки, която се прилага автоматично между предприятия от многобройните договарящи се държави, освен ако страните по договора са изключили това правило достатъчно ясно, например чрез клауза, предвиждаща „изключване на прилагането на Конвенцията на ООН относно договорите за международна продажба на стоки“.

За всички останали предварителни договори, сключени след 17 декември 2009 г., въпросът за приложимото право по принцип се решава в съответствие с Регламент Рим I, освен ако договорът попада извън приложното поле на този регламент, както е например случаят с чисто вещноправните договори. Освен това се прилагат членове 46b—46d от EGBGB.

За договорите, сключени преди 17 декември 2009 г., се прилага старата редакция на член 27 и следващите от EGBGB. Тя се основава на Римската конвенция от 1980 г. относно приложимото право към договорни задължения. Въпросните членове бяха отменени, считано от 17 декември 2009 г., но все още се прилагат във връзка с договори, сключени преди тази дата.

За определени застрахователни договори, сключени преди 17 декември 2009 г., в членове 7—14 от Въвеждащия закон към Закона за застраховането (*Einführungsgesetz zum Versicherungsvertragsgesetz — EGVVG*) в редакцията, валидна до 16 декември 2009 г., се съдържат специални стълкновителни норми.

3.2 Извъндоговорни задължения

От 11 януари 2009 г. правото, приложимо към извъндоговорни задължения, се определя основно от Регламент Рим II, допълнен с член 46а от EGBGB.

Що се отнася до случаите, които не са обхванати от Регламента, като например нарушения на правото на защита на личността (*Persönlichkeitsrecht*), германското право съдържа специални стълкновителни норми, въз основа на които се определя правото на коя държава е приложимо; тези норми са установени в членове 38а—42 от EGBGB.

В член 38 от EGBGB са установени нормите относно приложимото право по отношение на различни видове вземания от неоснователно обогатяване.

Съгласно член 39 от EGBGB вземания, произтичащи от водене на чужда работа без пълномощие, се уреждат от правото на държавата, в която е извършено посоченото действие. Специална норма се прилага по отношение на плащането на чужд дълг.

Съгласно член 40 от EGBGB искове за обезщетения при неправомерно увреждане по принцип се уреждат от правото по местоизвършване на действието (*Recht des Handlungsorts*); увреденото лице може вместо това да избере да се прилага правото на държавата, в която е настъпила вредата (*Recht des Schadenseintritts*).

В член 42 от EGBGB се предвижда, че страните във всеки случай могат да изберат приложимото към извъндоговорно правоотношение право, след като настъпи събитието, довело до появата му.

Освен това съгласно член 41 от EGBGB приложимото право може да бъде заменено от правото, което поради определени обстоятелства има значително по-тясна връзка с фактите по случая.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Съгласно германските стълкновителни норми правни въпроси, отнасящи се до правното положение на дадено физическо лице, се уреждат от правния ред на държавата, чийто гражданин е въпросното лице (*Heimatrecht*). Това важи по принцип за имената (за подробности вж. член 10 от EGBGB) и за правоспособността и дееспособността на физическите лица (член 7 от EGBGB).

Когато дадено лице има повече от едно гражданство (*Mehrstaater*), съгласно член 5, параграф 1, първо изречение от EGBGB определящо е „ефективното гражданство“, т.е. гражданството на държавата, с която е най-тясно свързано лицето, притежаващо повече от едно гражданство. Ако обаче лицето, притежаващо повече от едно гражданство, притежава и германско гражданство, съгласно член 5, параграф 1, второ изречение от EGBGB се прилага единствено германското гражданство.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Съгласно член 19 от EGBGB произходът на дете се урежда на първо място от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето. Що се отнася до произхода на детето от всеки отделен родител, той може да се определи съгласно отечественото право на съответния родител. И последно, ако майката е омъжена, уреждащото последиците от брака право (*Ehewirkungsstatut*) (член 14 от EGBGB), което се прилага към момента на раждането, също може да придобие значение по отношение на определяне на произхода. За децата, родени преди 1 юли 1998 г., се прилагат различни правила.

Съгласно член 20 от EGBGB оспорването на произхода по принцип се урежда от правната система, която определя произхода, а когато детето извършва оспорването — от правото, което се прилага на мястото, където е обичайното местопребиваване на детето.

3.4.2 Осиновяване

От 31 март 2020 г. насам осиновяването на дете в Германия подлежи на германското право. В останалите случаи се урежда от правото на държавата по обичайно местопребиваване на осиновяваното дете към момента на осиновяването (нов текст на член 22, параграф 1 от EGBGB). Процедурите по осиновяване, приключени преди 31 март 2020 г., подлежат на приложимото преди това международно частно право, т.е. осиновяването се урежда от правото на държавата, чийто гражданин е осиновяващият към момента на осиновяването (предишен текст на член 22, параграф 1, първо изречение от EGBGB). Осиновяването на дете от един или двама съпрузи се урежда от правото, което урежда общите последици от брака (предишен текст на член 22, параграф 1, второ изречение от EGBGB).

Признаването на осиновяванията в чужбина и установяването на техните последици се уреждат в Закона относно последиците от осиновяването на дете съгласно чуждо право (*Gesetz über Wirkungen der Annahme als Kind nach ausländischem Recht*) (Закон относно последиците от осиновяването (*Adoptionswirkungsgesetz*) — AdWirkG).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Следните констатации се прилагат само за бракове между лица от противоположни полове. Моля, направете справка с точка 3.5.2 за еднополови бракове.

Съгласно член 13 от EGBGB условията за сключване на брак обикновено се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е лицето, което ще встъпва в брак. По изключение, при определени обстоятелства, вместо това може да се прилага германското право.

В Германия брак може да бъде сключен само пред длъжностно лице по гражданското състояние или по изключение пред лице, специално упълномощено от чужда държава (член 13, параграф 4, второ изречение от EGBGB).

Ако общите последици от брака не попадат в обхвата на Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между

съпрузи (Регламент на ЕС относно имуществения режим между съпрузи), те се уреждат от избраното от съпрузите право (член 14, параграф 1 от EGBGB).

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Еднополовите бракове и регистрираните житейски партньорства (*eingetragene Lebenspartnerschaften*) се уреждат от член 17b от EGBGB. Съгласно този член сключването и развалянето на регистрирано партньорство, както и общите последици, които не попадат в обхвата на Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения в областта на имуществените последици на регистрираните партньорства (Регламент на ЕС относно имуществения режим между регистрирани партньори), се уреждат от правото на държавата, в която е регистрирано житейското партньорство (член 17b, параграф 1, първо изречение от EGBGB). Същите норми се прилагат по аналогия, ако съпрузите са от един пол или ако поне един от съпрузите не е нито от женски, нито от мъжки пол (член 17b, параграф 4, първо изречение от EGBGB). От 1 октомври 2017 г. насам вече не е възможно да се сключват регистрирани партньорства в Германия (член 3, параграф 3 от Закона за въвеждане на правото за брак за еднополови двойки (*Eheöffnungsgesetz*)), поради което по отношение на сключването на житейско партньорство се прилага член 17b, параграф 1, първо изречение от EGBGB — изключително рядък случай, в който германска стълкновителна норма обхваща правоотношение, което може да бъде сключено само в чужбина.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

От 21 юни 2012 г. приложимото право при развод се определя от Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла („Регламент Рим III“). Регламентът се прилага дори когато съгласно неговите разпоредби е приложимо правото на държава, която не участва в засиленото сътрудничество (член 4 от Регламента). Разводът и законната раздяла също така се уреждат от Регламент Рим III в случай на еднополови бракове (член 17b, параграф 4, първо изречение от EGBGB).

В допълнение се прилагат член 17 и член 17a от EGBGB.

В Германия развод може да бъде постановен само от съда (член 17, параграф 3 от EGBGB).

Съгласно член 17, параграф 4 от EGBGB приложимото право при компенсаторно разпределяне на пенсионни права се определя от правото, приложимо при развод. Когато чуждото право не познава компенсаторното разпределяне на пенсионни права, това разпределяне се извършва при определени условия, ако страните го поискат, като се прилага субсидиарно германското право.

Ползването на семейното жилище и домакинското имущество, намиращи се в Германия, се урежда от германското материално право (член 17a от EGBGB).

3.5.4 Задължения за издръжка

От 18 юни 2011 г. въпросът кое право е приложимо при искове за издръжка между роднини или между съпрузи се определя от Хагския протокол относно приложимото право към задълженията за издръжка от 23 ноември 2007 г. В член 2 от протокола се урежда неговото универсално приложение, т.е. дори когато правото, което следва да се прилага съгласно неговите разпоредби, е правото на държава, която не е страна по него. Германските норми в EGBGB, които бяха приложими в това отношение до тази дата, бяха отменени.

3.6 Режими на имуществени отношения

Имуществените последици на брака се уреждат от Регламента на ЕС относно имуществения режим между съпрузи. Това важи и за еднополови бракове (член 17, параграф 4, второ изречение от EGBGB). Регламентът на ЕС относно имуществения режим между съпрузи отдава приоритет на автономията на страните: бъдещите съпрузи могат да изберат правото, приложимо към режима на имуществените им отношения (член 22, параграф 1 от Регламента на ЕС относно имуществения режим между съпрузи). При липса на споразумение между страните критерият на привързване е местопребиваването на съпрузите или алтернативно — тяхното гражданство или държавата, с която съпрузите заедно имат най-тесни връзки (вж. член 26 от Регламента на ЕС относно имуществения режим между съпрузи).

Поради датата, от която започна се прилага (30 януари 2019 г.), Регламентът на ЕС относно имуществения режим между регистрирани партньори не обхваща житейските партньорства, сключени в Германия, тъй като от 1 октомври 2017 г. съгласно германското право сключването на житейско партньорство вече не е възможно (вж. точка 3.5.2 по-горе). Съгласно Регламента на ЕС относно имуществения режим между регистрирани партньори изборът на страните е и основният критерий на привързване (член 22, параграф 1 от Регламента на ЕС относно имуществения режим между регистрирани партньори). При липсата на споразумение за избор на приложимо право приложимото право за имуществените последици на регистрираните партньорства е правото на държавата, по силата на чието право е създадено регистрираното партньорство (член 26, параграф 1 от Регламента на ЕС относно имуществения режим между регистрирани партньори).

3.7 Завещания и наследяване

За случаи на смърт, настъпили от 17 август 2015 г. нататък, се прилага основно Регламентът на ЕС за наследяването. Съгласно този регламент основният критерий на привързване за приложимото към наследяването право е последното обичайно местопребиваване на завещателя. Наследяванията преди 17 август 2015 г. се уреждат от правото на държавата, чиито гражданин е бил завещателят към момента на смъртта, в съответствие с предишния текст на член 25 от EGBGB (новият текст на член 25 от EGBGB обявява Регламента на ЕС за наследяването за приложим по аналогия). Като приложимо право по отношение на недвижимо имущество, намиращо се в Германия, беше възможно да се избере германското право.

За наследявания след 17 август 2015 г. изискванията по отношение на формата за разпоредения с имущество в случай на смърт се уреждат от новия текст на член 26 от EGBGB, в който по отношение на завещателните разпоредения по същество се предвижда пряко прилагане на Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г., която Германия като договаряща държава прилага от 1965 г. (параграф 1), а по отношение на формата на другите разпоредения с имущество в случай на смърт се прави позоваване на член 27 от Регламента на ЕС за наследяването (параграф 2). Наследяванията преди 17 август 2015 г. се уреждат от предишния текст на член 26 от EGBGB, който включва основните стълкновителни норми на Хагската конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпоредения. Разпоредянето е действително по отношение на формата, ако неговата форма отговаря на изискванията на правния ред, с който е свързано, например въз основа на гражданството, обичайното местопребиваване на завещателя или мястото, на което е изготвено завещанието.

3.8 Недвижимо имущество

Съгласно член 43 от EGBGB вещните права се уреждат от правото на държавата, в която се намира имуществото. Правото по местонахождението на имуществото урежда например обхвата на правата на собственост и начина, по който имуществото може да се прехвърли или да се обремени с тежести.

Член 45 от EGBGB предвижда специален критерий на привързване за транспортните средства.

В член 43, параграф 2 от EGBGB се определя специално правило за прехвърляне на имущество от една държава в друга.

И накрая, увреждащите въздействия от недвижими имоти се разглеждат отделно в член 44 от EGBGB.

Що се отнася до вещните права, строго погледнато не се допуска избор на право. По силата на член 46 от ЕГБГВ обаче е възможно отклонение от правото, определено съгласно посочените по-горе критерии на привързване, ако обстоятелствата показват наличието на значително по-тясна връзка с правото на друга държава.

3.9 Несъстоятелност

В допълнение към стълкновителните норми на Регламент (ЕС) 2015/848 от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност, който съдържа правила, уреждащи отношенията между държавите членки, в член 335 от Закона за несъстоятелността по отношение на трети държави се предвижда производството по несъстоятелност и последиците от него по принцип да се уреждат от правото на държавата, в която е образувано производството. В член 336 и следващите от Закона за несъстоятелността се определят специални критерии на привързване за специфични аспекти на международното право в областта на несъстоятелността, които могат да се отклоняват от този принцип (напр. трудови правоотношения, прихващане и предявяване на отменителен иск в производства по несъстоятелност).

Последна актуализация: 19/04/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [\[et\]](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици [\[en\]](#) вече са преведени.

Правото на коя страна се прилага? - Естония

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Въпросите, свързани с приложимото право, се уреждат основно от [\[E\]](#) Закона за международното частно право (наричан по-долу „ЗМЧП“) (*rahvusvahelise eraõiguse seadus*).

Преди влизането в сила на ЗМЧП на 1 юли 2002 г. въпросите, свързани с приложимото право, се уреждаха от общата част на Гражданския кодекс (*tsiviilseadustiku üldosa seadus*). Понастоящем ЗМЧП се прилага вместо него в почти всички случаи по член 24 от Закона за задълженията (*võlaõigusseadus*), общата част на Гражданския кодекс и Закона за прилагането на Закона за международното частно право (*rahvusvahelise eraõiguse seaduse rakendamise seadus*).

Освен това трябва да се вземат предвид отдаването на приоритет на нормите, произтичащи от приложимото право на ЕС, пред тези на националното право, и принципът, произтичащ от член 123 на Конституцията на Република Естония, съгласно който, когато закони или други нормативни актове на Естония противоречат на международен договор, ратифициран от естонския парламент, се прилагат разпоредбите на международния договор. Естония е подписала също така четири договора за правна помощ — с Русия, Украйна, Полша и с Латвия и Литва, които уреждат също въпроси, свързани с приложимото право.

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджения, подписана в Хага на 4 октомври 1961 г.; за допълнителна информация вижте: [\[E\]](https://www.riigiteataja.ee/akt/78853) <https://www.riigiteataja.ee/akt/78853>.

Конвенция относно приложимото право към договорни задължения, подписана в Рим на 19 юни 1980 г.; за допълнителна информация вижте: [\[E\]](https://www.riigiteataja.ee/akt/1026913) <https://www.riigiteataja.ee/akt/1026913>.

Конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, подписана в Хага на 19 октомври 1996 г.; за допълнителна информация вижте: [\[E\]](https://www.riigiteataja.ee/akt/121412011002) <https://www.riigiteataja.ee/akt/121412011002>.

Протокол за приложимото право към задължения за издръжка, подписан в Хага на 23 ноември 2007 г.; за допълнителна информация вижте: [\[E\]](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f30b46bd-fcdd-4b33-8b08-5b06e4a09b88.0022.02/DOC_2&format=PDF) https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f30b46bd-fcdd-4b33-8b08-5b06e4a09b88.0022.02/DOC_2&format=PDF.

1.3 Основни двустранни конвенции

Договор между Република Естония, Република Латвия и Република Литва за правна помощ и правни отношения, подписан в Талин на 11 ноември 1992 г.; допълнителна информация можете да намерите в: [\[E\]](#) [Riigi Teataja \(Държавен вестник\)](#);

Договор между Република Естония и Руската федерация за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела, подписан в Москва на 26 януари 1993 г.; допълнителна информация можете да намерите в: [\[E\]](#) [Riigi Teataja \(Държавен вестник\)](#);

Договор между Република Естония и Украйна за правна помощ и правни отношения по граждански и наказателни дела, подписан в Киев на 15 февруари 1995 г.; допълнителна информация можете да намерите в: [\[E\]](#) [Riigi Teataja \(Държавен вестник\)](#);

Договор между Република Естония и Република Полша за правна помощ и правни отношения по граждански, трудови и наказателни дела, подписан в Талин на 27 ноември 1998 г.; допълнителна информация можете да намерите в: [\[E\]](#) [Riigi Teataja \(Държавен вестник\)](#);

Регламенти на Европейския съюз

Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) (ОВ L 199, 31.7.2007 г., стр. 40—49);

Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно приложимото право към договорни задължения („Рим I“) (ОВ L 177, 4.7.2008 г., стр. 6—16);

Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ L 7, 10.1.2009 г., стр. 1—79);

Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (ОВ L 201, 27.7.2012 г., стр. 107—134);

Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла (ОВ L 343, 29.12.2010 г., стр. 10—16);

Регламент (ЕС) № 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета относно производството по несъстоятелност (ОВ L 141, 5.6.2015 г., стр. 19—72).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Ако по силата на закон, международен договор или сделка се изисква прилагането на чуждо право, съдилищата го прилагат, независимо от това дали прилагането му е поискано или не. Това означава, че задължението на съдилищата да прилагат чуждо право не зависи от факта дали това е поискано от някоя от страните (член 2, параграф 1 от ЗМЧП).

По някои граждански дела, по които страните са имали право да се споразумеят относно избора на приложимо право, естонските съдилища са прилагали естонското право вместо чуждото право, тъй като страните негласно са се отказали от правото си на избор на чуждо право.

2.2 Препращане

Когато в ЗМЧП се изисква да се прилага чуждо право (препращане от първа степен), се прилагат нормите на международното частно право на съответната държава. Когато тези норми изискват да се прилага естонското право (препращане от втора степен), се прилагат нормите на естонското материално право (член 6, параграф 1 от ЗМЧП).

Поради това, когато чуждо право препраща към естонското право, следва да се прилагат нормите на естонското материално право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Учредяването или погасяването на вещно право следва да се определя в съответствие с правото на държава, в която се намира имуществото към момента на учредяване или погасяване на вещното право (член 18, параграф 1 от ЗМЧП). Поради това, ако местонахождението на имущество се променя след учредяването и погасяването на вещно право, приложимото право също се променя. Правото на държавата по местоживеене на физическо лице се прилага по отношение на неговата пасивна и активна дееспособност (член 12, параграф 1 от ЗМЧП). Поради това, ако се промени държавата по местоживеене на дадено лице, приложимото право по отношение на неговата пасивна и активна дееспособност също се променя. В закона обаче се предвижда промяната на местоживеенето да не ограничава вече придобитата активна дееспособност (член 12, параграф 3 от ЗМЧП).

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Чуждо право не се прилага, ако това води до явно противоречие с основните принципи на естонското право (обществен ред). В тези случаи следва да се прилага естонското право (член 7 от ЗМЧП).

Независимо от това дали чуждото право предвижда правна норма, която не съществува в естонското право, това не е от определящо значение в тези случаи; вместо това, съгласно клаузата за общественения ред, следва да се прилага естонското право вместо чуждото право, когато прилагането на последното води до явно противоречие с основните принципи на естонското право.

В законодателството, приложимо към договорни задължения, се предвижда също, че разпоредбите на съответната глава в ЗМЧП не засягат прилагането на тези разпоредби на естонското право, които са приложими независимо от правото, уреждащо договорите (член 31 от ЗМЧП). В член 32, параграф 3 от Закона се посочва също така, че когато всички елементи, свързани с договора към момента на избора, са свързани само с една държава, фактът, че страните са избрали за уреждане на договора чуждо право, независимо от това дали са избрали и чужда юрисдикция или не, не засяга прилагането на тези правни норми на тази държава, и че от тях не може да бъде получена дерогация чрез договор (повелителни норми).

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Въпреки въведения общ принцип, че съдилищата трябва да прилагат чуждо право в ситуации, в които това се изисква съгласно закон, международен договор или сделка, независимо дали неговото прилагане е поискано или не (член 2, параграф 1 от ЗМЧП), при определяне на приложимото чуждо право органите и съдилищата могат да потърсят помощта на страните или на правителствени органи.

Въпреки че страните могат да представят на съдилищата документи, с цел да се определи съдържанието на чуждото право, съдилищата не са задължени да се придържат към тези документи (член 4, параграф 2 от ЗМЧП). Съдилищата имат право също да потърсят помощ от Министерството на правосъдието или Министерството на външните работи на Република Естония, както и да ангажират експерти (член 4, параграф 3 от ЗМЧП).

От страните в гражданско производство се изисква да докажат право, което е в сила извън Република Естония, международно право или обичайно право, доколкото съдът не е запознат с това право в съответствие с член 234 от Гражданския процесуален кодекс (наричан по-долу „ГПК“). Съдът може да използва и други източници на информация и да предприеме други действия за определяне на съдържанието на правото, както е посочено в предишния параграф във връзка с член 4 от ЗМЧП.

Правото на съдилищата да поискат информация, за да определят съдържанието на приложимото право, се основава на принципа на състезателност на гражданското производство. Този принцип е засегнат главно в член 5, параграфи 1 и 2 от Гражданския процесуален кодекс, в които се предвижда, че производство по предявен иск започва въз основа на фактите и молбите, представени от страните, основани на претенцията, както и че страните имат равни права и възможности да обосноват своите претенции и да отхвърлят, или да оспорят претенциите на ответната страна. По този начин дадена страна може да избере фактите, които да представи, с цел да обоснове претенцията си, както и доказателства, с които да докаже тези факти.

Правото допуска също така изключения, при които естонското право се прилага, когато независимо от всички положени усилия съдържанието на чуждото право не може да се определи в разумен срок (член 4, параграф 4 от ЗМЧП).

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Подобно на други въпроси, отнасящи се до международното частно право, правото, уреждащо договорите в Естония, се регламентира от ЗМЧП, освен ако не е определено друго от международното законодателство. Правото, уреждащо договор, може също да се определи въз основа на споразумение между страните, или когато съгласно ЗМЧП страните нямат право да избират приложимото право — въз основа на приложимото право, определено с помощта на установените критерии. Тъй като, в съответствие с член 3, параграф 2 от Закона за несъстоятелността, разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс се прилагат по отношение на производствата по несъстоятелност, освен ако не е предвидено друго в Закона за несъстоятелността, и тъй като, съгласно член 8, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс, съдебните производства по дадено дело се провеждат въз основа на Гражданския процесуален кодекс на Естония, приложимото право по отношение на провежданите в Естония производства по несъстоятелност е естонското право или приложимото право въз основа на споразумение между страните или, при липса на такова споразумение, приложимото право, определено въз основа на критериите, предвидени в ЗМЧП.

В ЗМЧП се определя, че договорите трябва да се уреждат от правото на държавата, договорено между страните. Страните могат да избират правото, уреждащо целия договор или част от него, ако договорът може да се дели по такъв начин (член 32, параграфи 1 и 2 от Закона). Изборът на приложимото право чрез споразумение обаче не е абсолютен. Член 32, параграф 3 от Закона гласи, че когато всички елементи, свързани с

договора към момента на избора, са свързани само с една държава, фактът, че страните са избрали за уреждане на договора чуждо право, независимо дали са избрали и чужда юрисдикция или не, не засяга прилагането на тези правни норми на държавата, от които не може да бъде получена дерогация чрез договор (повелителни норми).

Когато страните не са избрали правото, уреждащо договора, той се урежда от правото на държавата, с която договорът е най-тясно свързан. Ако договорът може да се дели и част от него е независимо по-тясно свързана с друга държава, тази част може да се урежда от правото на съответната друга държава (член 33, параграф 1 от ЗМЧП).

Даден договор се счита за най-тясно свързан с държавата, в която към момента на сключване на договора се намира местоживеенето на страната, която трябва да изпълни характерните задължения по договора, или в случай че става въпрос за управителния орган на тази страна — с държавата, където се намира нейното седалище. Ако договорът е сключен при извършване на търговска или професионална дейност от страната, която трябва да изпълни характерните задължения по договора, се счита, че договорът е най-тясно свързан с държавата, където се намира основното място на стопанска дейност на тази страна. Ако съгласно договора се изисква характерните задължения по него да се извършват на място на стопанска дейност, различно от основното място на стопанска дейност, се счита, че договорът е най-тясно свързан с държавата, където се намира другото място на стопанска дейност (член 33, параграф 2 от ЗМЧП).

За недвижимо имущество и договори за превоз се предвиждат дерогации от общото правило на мястото на изпълнение на договора. Ако предметът на договор е право върху недвижимо имущество или право на ползване на недвижимо имущество, се счита, че договорът е най-тясно свързан с държавата по местонахождение на недвижимото имущество (член 33, параграф 4 от ЗМЧП). За договор за превоз се счита, че той е най-тясно свързан с държавата, където се намира основното място на стопанска дейност на превозвача към момента на сключване на договора, ако в нея се намира мястото на заминаване или местоназначение, или в случай на договор за превоз на стоки — основното място на стопанска дейност на изпращача или мястото на товарене, или разтоварване (член 33, параграф 5 от ЗМЧП).

По отношение на потребителски договори (член 34 от ЗМЧП), трудови договори (член 35 от ЗМЧП) и застрахователни договори (членове 40—47 от ЗМЧП) се прилагат и специални правила. Целта на тези специални прави е да се гарантира защитата на потребителя, работника или служителя и титуляря на полицата в качеството му на по-слаба страна по договора.

В случай на потребителски договори правото, уреждащо договора може да се определи и чрез споразумение, но такова споразумение не може да води до лишаване на потребителя от защитата, предоставяна му от повелителните норми на неговата държава по местоживеене, ако: 1) сключването на договора в държавата по местоживеене на потребителя е предшествано от специално предложение, предназначено за потребителя, или от реклама, и в тази държава потребителят е изпълнил всички необходими действия за сключване на договора; 2) насрещната страна по договора с потребителя или неин представител е получил/а поръчката на потребителя в държавата по местоживеене на последния; 3) договорът е за продажба на стоки и потребителят е пътувал от държавата си по местоживеене до друга държава и е направил поръчката си там, при условие че пътуването на потребителя е уредено от продавача с цел да подтикне потребителя да сключи договора. При липса на споразумение относно приложимо право, потребителските договори се уреждат от правото на държавата по местоживеене на потребителя.

В случай на трудов договор изборът на право не може да води до лишаване на работника или служителя от защитата, предоставяна му от повелителните норми на правото на държавата, които биха били приложими при липса на избор на право. При липса на избор на право трудовият договор се урежда от правото на държавата, в която: 1) работникът или служителят обичайно полага своя труд по изпълнение на договора, дори и временно да работи в друга държава; 2) се намира мястото на стопанска дейност, чрез което работникът или служителят е бил нает, ако той не полага обичайно своя труд в някоя друга държава.

Застрахователните договори подлежат на някои по-специфични правила. В членове 42—44 са предписани реда и условията, на които могат да се основават споразуменията за приложимото право. Ако страните по застрахователен договор не са постигнали съгласие относно правото, уреждащо споменатия договор, и местоживеенето или управляващият орган на титуляря на полицата и застрахованият риск се намират на територията на същата държава, се прилага правото на тази държава (член 45, параграф 1 от ЗМЧП). Ако не са изпълнени всички изисквания, се прилага правото на държавата, с която договорът е най-тясно свързан. Счита се, че договорът е най-тясно свързан с държавата, в която е разположен застрахованият риск (член 45, параграф 2 от ЗМЧП).

3.2 Извъндоговорни задължения

В естонското право се предвиждат различни основания за избор на право в зависимост от естеството на въпросното извъндоговорно задължение. Искове срещу неоснователно обогатяване, произтичащи от изпълнение на задължение, се уреждат от правото на държавата, уреждащо действително или предполагаемо правоотношение, въз основа на което е изпълнено задължението; искове срещу неоснователно обогатяване, произтичащи от нарушаване на право на друго лице, се уреждат от правото на държавата, където е настъпило нарушението. В други случаи искове, произтичащи от неоснователно обогатяване, се уреждат от правото на държавата, където е настъпило неоснователното обогатяване (член 48¹, параграфи 1—3 от ЗМЧП).

Искове, произтичащи от водене на чужда работа без пълномощие, се уреждат от правото на държавата, в която лицето, водещо чужда работа без пълномощие, е извършило действието, а искове, произтичащи от изпълнението на задълженията на друго лице, се уреждат от правото, регламентиращо такива задължения (член 49, параграфи 1—2 от ЗМЧП).

Като общо правило, искове, произтичащи от непозволено увреждане, се уреждат от правото на държавата, където е извършено действието или е настъпило събитието, служещо за основание за причиняване на вредата. Ако последиците не са очевидни в държавата, където е извършено действието или е настъпило събитието, на което се основава искът, по искане на увреденото лице следва да се прилага правото на държавата, където възникват последиците от действието или събитието (член 50, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП). По отношение на обезщетяването за непозволено увреждане обаче се прилагат ограничения. Ако иск, произтичащ от непозволено увреждане, се урежда от чуждо право, размерът на подобен вид обезщетение, разпоредено в Естония, не трябва да бъде значително по-голям от този на обезщетението, което се определя за подобно увреждане съгласно естонското право (член 52 от ЗМЧП).

Със закона се дава право също страните да се договорят относно прилагането на естонското право, след като настъпи дадено събитие или бъде извършено дадено действие, което води до възникване на извъндоговорно задължение. Изборът на право не засяга правата на трети страни (член 54 от ЗМЧП).

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиване, правоспособност и дееспособност)

Съгласно естонското право няма отделни правила относно приложимото право, които да се прилагат към личните имена.

За определяне на местоживеенето на физическо лице се прилага естонското право (член 10 от ЗМЧП). Гражданството на физическо лице се определя в съответствие с правото на държавата, за гражданство на която следва да се вземе решение; ако физическо лице има няколко гражданства, се прилага гражданството на държавата, с която лицето е най-тясно свързано; и за лице без гражданство, лице, чието гражданство не може да се определи, или бежанец вместо неговото гражданство се прилага местоживеенето на лицето (член 11, параграфи 1—3 от ЗМЧП).

Правото на държавата по местоживеене на дадено физическо лице се прилага по отношение на неговата пасивна и активна дееспособност, но промяната на местоживеенето не ограничава вече придобитата активна дееспособност (член 12, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП). Със специално правило се определя кога дадено лице може да претендира недееспособност; въпреки това сделки, произтичащи от семейното право или от наследственото право, и сделки, отнасящи се до недвижими имоти, намиращи се в друга държава, са изключение от правилото (член 12, параграф 4 от ЗМЧП). Общото правило предвижда обаче, че ако дадено лице сключи сделка при липсата на активна дееспособност или докато неговата активна дееспособност е ограничена съгласно правото на държавата по местоживеене, това лице няма право да претендира недееспособност, ако разполага с активна дееспособност съгласно правото на държавата, където е сключена сделката. Общото правило не се прилага, ако другата страна е запозната или е следвало да бъде запозната с липсата на активна дееспособност на лицето (член 12, параграф 3 от ЗМЧП).

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Семейноправните отношения между родител и дете се уреждат от правото на държавата по местоживеене на детето (член 65 от ЗМЧП).

Взаимните права и задължения на родители и деца произтичат от произхода на децата, който се определя съгласно установената от закона процедура; произходът не се подчинява на отделни правила относно приложимото право.

Произходът се определя или се оспорва съгласно правото на държавата по местоживеене на детето към момента на раждането му; в специални случаи обаче произходът може да се определя или да се оспори съгласно правото на държавата по местоживеене на родителя или държавата по местоживеене на детето към момента на оспорването (член 62 от ЗМЧП).

3.4.2 Осиновяване

Осиновяването се урежда от правото на държавата по местоживеене на осиновителя. Осиновяването от съпрузи се урежда от правото, уреждащо общите правни последици от брака към момента на осиновяването (член 63, параграф 1 от ЗМЧП). Това означава, че осиновяването от съпрузи се урежда главно от правото на общата държава по местоживеене на съпрузите (член 57, параграф 1 от ЗМЧП), но законът включва и редица алтернативни основания за избора на право в случаите, когато съпрузите нямат обща държава по местоживеене (член 57, параграфи 2—4 от ЗМЧП).

Ако осиновяването на дете съгласно правото на държавата по местоживеене на детето изисква съгласието на детето или на друго лице, което има семейноправни отношения с детето, тогава по отношение на съгласието се прилага правото на тази държава (член 63, параграф 2 от ЗМЧП).

В закона отделно се посочва, че ако осиновяването се урежда от чуждо право или ако детето е осиновено въз основа на решение, поставено от чужд съд, такова осиновяване има същото действие в Естония, както по силата на правото, съгласно което е осиновено детето (член 64 от ЗМЧП). Следва да се подчертае, че когато се осиновява дете, чието местоживеене е в Естония, трябва да са изпълнени също всички други условия за осиновяване, произтичащи от естонското право, както се изисква от правото на държавата по местоживеене на детето или съпрузите (член 63, параграф 3 от ЗМЧП).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Общите правни последици от брака се определят главно от правото на общата държава по местоживеене на съпрузите (член 57, параграф 1 от ЗМЧП), но в закона са включени и редица алтернативни основания за избор на приложимо право за случаи, в които съпрузите нямат обща държава по местоживеене: еднакво гражданство, последна обща държава по местоживеене, ако единият от съпрузите все още живее в същата държава, или при липса на посочените по-горе се прилага правото на държавата, с която съпрузите са най-тясно свързани по друг начин (член 57, параграфи 2—4 от ЗМЧП).

Към процедурата за сключване на брак в Естония се прилага естонското право. Брак, който се сключва в чужда държава, се счита за действителен в Естония, ако е сключен съгласно подходящата процедура, определена от правото на държавата, в която се сключва бракът, и ако отговаря на всички материални предпоставки за брак, определени от правото на държавите по местоживеене на двамата съпрузи (член 55, параграфи 1—2 от ЗМЧП).

Като общо правило, предпоставките и пречките за сключване на брака, както и последиците, произтичащи от него, се уреждат от правото на държавата по местоживеене на бъдещия/бъдещата съпруг/а (член 56, параграф 1 от ЗМЧП). Предишен брак на някого от бъдещите съпрузи не е пречка за сключване на нов брак, ако предишният брак е прекратен с решение, постановено или признато в Естония, дори ако това решение не отговаря на правото на държавата по местоживеене на бъдещия/бъдещата съпруг/а (член 56, параграф 3 от ЗМЧП).

По отношение на правото, приложимо към предпоставките за брака по отношение на естонските граждани, се прилага специално правило; то гласи, че когато естонски гражданин не отговаря на дадена предпоставка за брак съгласно правото на неговата държава по местоживеене, се прилага естонското право, ако лицето отговаря на предпоставките за брак съгласно естонското право (член 56, параграф 2 от ЗМЧП).

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

В естонското право не се предвиждат норми относно приложимото право за съжителство на семейни начала или партньорство. При определяне на приложимото право следва да се прилагат нормите, определени за повечето подобни правоотношения в ЗМЧП. В зависимост от естеството на съжителството на семейни начала или партньорството могат да бъдат подходящи нормите, приложими към договорните задължения или семейноправните отношения.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Развод се произнася съгласно правото, уреждащо общите правни последици от брака, което е приложимо към момента на завеждане на бракоразводното дело (член 60, параграф 1 и член 57 от ЗМЧП). Това означава, че разводите се уреждат главно от правото на общата държава по местоживеене на съпрузите (член 57, параграф 1 от ЗМЧП), но в закона са включени и редица алтернативни основания за избор на приложимо право за случаи, в които съпрузите нямат обща държава по местоживеене: еднакво гражданство, последна обща държава по местоживеене, ако единият от съпрузите все още живее в същата държава, или при липса на посочените по-горе се прилага правото на държавата, с която съпрузите са най-тясно свързани по друг начин (член 57, параграфи 2—4 от ЗМЧП).

По изключение, вместо чуждото право може да се прилага естонското право, ако съгласно правото, уреждащо общите правни последици от брака, развод не се допуска (член 57 от ЗМЧП) или се допуска само при изключително строги условия. Това изключение се прилага, при условие че единият от съпрузите пребивава в Естония или има естонско гражданство, или е пребивавал в Естония, или е имал естонско гражданство към момента на сключване на брака (член 60, параграфи 1 и 2 от ЗМЧП).

3.5.4 Задължения за издръжка

По отношение на задължения за издръжка, произтичащи от семейни връзки, няма приложими национални норми на международното частно право, а се предоставят препратки към съответното международно законодателство.

3.6 Режи на имуществени отношения

Съпрузите могат да избират приложимото право към своите права на собственост по отношение на съпругеската имуществена общност. Поради това, ако съпрузите са избрали приложимото право, ще се прилага избраното от тях право. Съпрузите обаче не могат да избират правото на всяка пожелана от тях държава. Те могат да избират между правото на държавата по местоживеене на един от съпрузите и правото на държавата, чийто гражданин е единият от съпрузите. Ако единият от съпрузите има повече от едно гражданство, може да бъде избрано правото на всяка от държавите, чийто гражданин е той (член 58, параграф 1 от ЗМЧП).

В Естония изборът на приложимо право се урежда от задължителни формални изисквания. Изборът на приложимо право по отношение на правата на собственост на съпрузите трябва да бъде нотариално заверен. Ако приложимото право не се избира в Естония, изборът на право е формално действителен, когато са спазени формалните изисквания за договорите за съпругеска имуществена общност, посочени в избраното право (член 58, параграф 2 от ЗМЧП).

Ако съпрузите не са избрали приложимото право, правата на собственост на съпрузите се уреждат от правото, приложимо към общите правни последици от брака към момента на неговото сключване (член 58, параграф 3 и член 57 от ЗМЧП). Общите правни последици от брака се уреждат главно от правото на общата държава по местоживеене на съпрузите (член 57, параграф 1 от ЗМЧП), а при липсата на такава се прилага правото на общата държава по местоживеене, чийто граждани са съпрузите; правото на последната им обща държава по местоживеене, ако единият от съпрузите все още живее в същата държава, или при липса на трите посочени по-горе, се прилага правото на държавата, с която съпрузите са най-тясно свързани по друг начин (член 57, параграфи 2—4 от ЗМЧП).

3.7 Завещания и наследяване

Наследяването се урежда от правото на последната държава по местоживеене на завещателя. В своето завещание или договор за наследство дадено лице може да предвиди по отношение на неговото наследство да се прилага правото на държавата, чийто гражданин е то. Такова условие е недействително, ако към момента на неговата смърт лицето вече не е гражданин на съответната държава.

В закона, уреждащ наследяването, се определя по-специално следното: 1) вида и действието на завещателните разпореждания; 2) способността за наследяване и неспособността да наследява като недостоен; 3) степента на наследяване; 4) наследниците и отношенията между тях; и 5) отговорността за задълженията на завещателя.

Хагската конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания се отнася до формата на завещания и договори за наследство.

Лице може да състави, измени или отмени завещанието си, ако към момента на съставянето, изменението или отмяната на завещанието притежава съответната дееспособност съгласно правото на държавата по местоживеене. Ако съгласно правото на тази държава лицето не е способно да състави завещание, то може да състави, измени или отмени завещанието си, ако има право на това съгласно правото на държавата, чийто гражданин е било към момента на съставяне, изменение или отмяна на завещанието. Промяна на местоживеенето или гражданството не ограничава вече придобитата завещателна дееспособност. Горепосоченото се отнася до способността на дадено лице да сключва, изменя или съответно да прекратява договор за наследство.

Договорите за наследство се уреждат от правото на държавата по местоживеене на завещателя към момента на сключване на договора или от правото на държавата на гражданство, ако това е определено от въпросното лице. Приложимото право определя допустимостта, действителността, съдържанието и обвързващата сила на договора за наследство и последиците от договора съгласно правото на наследяване. Към момента на съставяне на взаимно завещание то трябва да отговаря на законите на държавите по местоживеене и на двамата завещатели, или на правото на държавата по местоживеене на единия от съпрузите, избран съвместно от завещателите.

3.8 Недвижимо имущество

Учредяването или погасяването на вещно право се определя въз основа на правото на държавата, в която се намира имуществото към момента на учредяване или погасяване на правото. Посочено е ограничение — вещно право не трябва да се упражнява при противоречие с основни принципи на *lex situs* на имуществото (член 12, параграф 2 от ЗМЧП).

3.9 Несъстоятелност

Тъй като, в съответствие с член 3, параграф 2 от Закона за несъстоятелността, разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс се прилагат по отношение на производства по несъстоятелност, освен когато е предвидено друго в Закона за несъстоятелността, и тъй като, съгласно член 8, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс, съдебните производства се провеждат въз основа на Гражданския процесуален кодекс на Естония, приложимото право по отношение на провежданите в Естония производства по несъстоятелност е естонското право.

Последна актуализация: 26/10/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Ирландия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Основният източник на стълкновителните норми в Ирландия е общото право и като такива те подлежат на промяна и развитие. Тъй като обаче съдебната практика в тази област е относително оскъдна, е трудно да се вадят заключения относно преобладаващото право в редица области. Това важи с особена сила по отношение на семейното право. Както законите, уреждащи компетентността, така и традиционните закони, уреждащи избора на право, постепенно се заменят от международни конвенции и от законодателството на ЕС.

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания

Римска конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорни задължения

1.3 Основни двустранни конвенции

Няма информация за двустранни конвенции, съдържащи разпоредби относно избора на право, по които Ирландия да е страна.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Основната позиция е, че стълкновителните норми се прилагат само ако поне една от страните твърди, че те се прилагат.

2.2 Препращане

Пред ирландските съдилища рядко се завеждат дела, които изискват разглеждането на доктрината.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

В Ирландия не е възприет единен подход по този въпрос.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Въпреки липсата на съдебна практика по този въпрос, малко вероятно е в Ирландия да се приложи чуждестранно право, което противоречи на ирландския обществен ред.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Ирландските съдилища изискват съдържанието на чуждестранното право да се докаже, както ако би било факт. Страната, която иска да се позове на него, трябва да го пледира и да докаже съдържанието на чуждестранното право като факт докато съдията се бъде удовлетворен. В случай на стълкновение между представените от страните доказателства, съдията може да оцени надеждността на вещите лица и тогава да разгледа първичните доказателства (*напр.* чуждестранни закони и съдебна практика), особено когато те прилагат понятия, с които ирландският съдия е запознат. Ако ирландските правила за избор на право посочват, че трябва да се приложи чуждестранното право, но нито една от страните не представи доказателства за това, какво е това право, съдът обикновено ще приеме, че то е същото като ирландското право, освен ако не е доказано обратното.

Обикновено се цитират доказателства, представени от вещо лице, за да се докаже съдържанието на чуждестранното право, и не е достатъчно за страните да представят пред съда текста на чуждестранен закон, дело или право. Всяко лице, което е квалифицирано като адвокат в рамките на чуждестранна правна система или което на практика има достатъчно опит в тази система, може да представи доказателства за чуждестранното право. Съдът обикновено не извършва собствени разследвания в рамките на чуждестранното право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Ирландия е страна по Римската конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорни задължения. Ирландия е въвела тази конвенция със законодателство — Законът за договорните задължения (приложимо право) от 1991 г. Правилата на конвенцията се прилагат към договорни задължения във всяка ситуация, включваща избор между правото на различни държави. Определени видове договори обаче, като например договорните задължения, произтичащи от семейни връзки, не са предмет на конвенцията.

Следва да се отбележи, че Регламент 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения („Рим I“) е пряко приложим в Ирландия. Ирландия обаче не се е договорила за прилагането на Регламент 1259/2010 („Рим III“), с който се осъществява засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла в рамките на компетентността на участващите държави членки.

3.2 Извъндоговорни задължения

В семейното право или при молби за развод ирландските съдилища приемат като подходящ принципа *lex fori*, тъй като той предоставя сигурност. В Ирландия няма законодателство относно стълкновението на закони при случаи на непозволено увреждане и е налице много малко съдебна практика. Ирландските съдилища вземат предвид принципа *lex fori*, който препраща към правото на сезирания съд, както и принципа *lex loci delicti*, който препраща към правото на мястото, където е извършено непозволеното увреждане. Съдилищата могат също така да вземат предвид материалното право за непозволено увреждане, което препоръчва гъвкав подход, позволяващ на съда да разгледа всички различни критерии на привързване и да вземе по подходящ начин решение относно въпроса за компетентността.

Следва да се отбележи, че Регламент 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) е пряко приложим в Ирландия.

3.3 Правно положение на субекта и неговите аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиване, правоспособност и дееспособност)

Детето приема местоживеенето на своя баща, ако родителите му са сключили брак помежду си към момента на раждане на детето. Ако родителите на детето не са сключили брак към момента на раждане на детето или ако бащата е починал към момента на раждането, местоживеенето на детето е същото като това на неговата майка. Това правило продължава да се прилага, докато детето не навърши 18 години, когато то навършва пълнолетие и е правоспособно да избере само местоживеенето си.

Единственият начин дадено лице да може да избере своето местоживеене е като действително пребивава в рамките на съответната юрисдикция, с намерението да пребивава там неограничено или постоянно. Ако някой от тези елементи вече не се прилага, лицето се връща към неговото /нейното местоживеене по произход. Омъжена жена придобива местоживеенето си независимо от своя съпруг.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Със Закона за децата от 1987 г. се премахва понятието за родено извън брака дете. Съгласно този закон връзката между всяко лице и неговия баща и майка следва да се определи независимо от това, дали бащата и майката са сключили брак, или са били сключили брак помежду си. Въпреки това, когато родителите на дете не са сключили брак помежду си към момента на раждане на детето или към момента на зачеването, детето не се счита за родено по време на брака. Детето обаче може да бъде признато за родено по време на брака чрез последващ брак между родителите му. Няма разлика между конституционното положение на дете, родено по време на брака, и дете, признато за родено по време на брака. Няма разлика и между правата на дете да получава издръжка от своите родители или да наследи всеки един от родителите си, независимо от това дали родителите някога са били женени или не.

Когато ирландските съдилища упражняват компетентност в дело, което се основава на Регламент 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност („Брюксел IIa“), те обикновено прилагат ирландското право.

Когато ирландските съдилища са компетентни във връзка с дело за осиновяване, също ще се прилага ирландското право.

Следва да се отбележи, че на съдилища от по-висша инстанция е присъща компетентност да постановяват решения, с които ще налагат спазването на конституционни права на дете на ирландски гражданин, независимо от обичайното местопребиване на детето. Всяко решение на съда да упражнява компетентността си ще се ръководи от това, дали при съответните обстоятелства за съда е уместно, или подходящо да го направи, като се вземе предвид нормата на международното частно право за взаимно признаване на съдебните решения между съдилищата.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Що се отнася до брака, съгласно ирландското право в 34та поправка на конституцията, приета на 22ри май 2015 г., се предвижда, че две лица могат да сключат брак в съответствие с правото, независимо от своя пол. По същия начин лицата, които са способни да сключат брак и които са свободни да сключат брак, ще могат да го направят независимо от биологичния им пол, когато е в сила и е започнал да бъде прилаган Законът за брака от 2015 г. В Ирландия един брак няма да се счита за действителен, когато едната от страните е транссексуална и сключва брак в новопридобития от нея пол. Съгласно нормите на международното частно право брак, който е сключен в чужбина, ще бъде признат само ако са изпълнени редица условия. Страните трябва да са спазвали формалностите, приложими в рамките на юрисдикцията, в която се извършва

сватбената церемония (*lex loci celebrationis*). Страните трябва да имат правоспособност да сключат брак съгласно правилата на юрисдикцията по местоживеенето им. Сключеният в чужбина брак трябва да бъде сходен на това, което обикновено се приема за брак в Ирландия. Ако бракът например е потенциално полигамен, той няма да бъде признат.

Решения, постановени съгласно член 5 от Закона от 2010 г. за гражданските партньорства и определени права и задължения на съвместно съжителстващите лица, предвиждат признаване на определени категории чуждестранни регистрирани отношения като такива, които имат право и трябва да получат същото отношение съгласно ирландското право, както гражданско партньорство, регистрирано в Ирландия, при условие че въпросната двойка би имала право да регистрира гражданско партньорство в Ирландия.

Във връзка с компетентността при бракоразводни дела, дела за законна раздяла или унищожаване на брака, в Ирландия е пряко приложим Регламент 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност („Брюксел IIa“). В случаите, когато друга държава членка няма компетентност съгласно „Брюксел IIa“, ирландските съдилища могат да бъдат компетентни, когато поне една от страните има местоживеене в държавата към момента на образуване на производството.

Когато при бракоразводно дело е компетентен ирландски съд, то той ще прилага собственото си право в производствата в областта на семейното право и по отношение на всички допълнителни или свързани въпроси.

В случаите, когато не се прилага „Брюксел IIa“, развод в чужда държава ще бъде признат, ако е произнесен в държава, в която е местоживеенето на единия от съпрузите към датата на образуване на бракоразводното дело.

3.5.1 Задължения за издръжка

Понастоящем исковете за издръжка се разглеждат съгласно Регламент 4/2009 на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка.

По същество целта на Регламента за задълженията за издръжка е да се предостави набор от общи правила, свързани с компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението, сътрудничеството и стандартизирането на документите за улесняване на ефективното получаване на издръжка в Европейския съюз. Предвид факта, че една от основните цели на регламента е да се гарантира, че вискателят на издръжката може лесно да получи в държава членка решение, което автоматично ще влезе в сила в друга държава членка без допълнителни формалности, Регламентът за задълженията за издръжка включва мерки, свързани с юрисдикцията, стълкновението на закони, признаването и с изпълнителната сила, изпълнението на решенията и правната помощ и е предназначен да допринесе за сътрудничеството между централните органи. Задължението условията на първоначалното решение да се прилагат без да се променят, е ясно определено в условията на регламента и при никакви обстоятелства решение, постановено в държава членка, не може да бъде преразгледано по неговото съществуване в държавата членка, в която впоследствие се иска признаване и изпълнение. Поради това нетният ефект от регламента е да се попречи на възможностите на съда на държава членка, който не е сезиран с иск, да постанови нови или свързани решения.

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

При липсата на воля за противното, уреждането на брак (договор) между страните ще се тълкува съгласно правото по местоживеене на семейството. Когато няма такова уреждане, приложимото право ще се определя и от местоживеенето на семейството. Когато съпрузите споделят местоживеенето си, това е равносилно на местоживеене на семейството. Когато не го споделят, е вероятно местоживеенето на семейството да се определи съгласно приложимото право, с което страните и брака са в най-тясна връзка.

3.7 Завещания и наследяване

Като общ принцип, правото, уреждащо наследяването на недвижими имоти, е правото на мястото, където се намира имуществото, докато правото на държавата, в която е било местоживеенето на починалия към момента на неговата смърт, урежда разпределението и наследяването на неговото движимо имущество.

Дееспособността на завещателя се определя от правото на неговото или нейното местоживеене, въпреки схващането, че в случай на недвижимо имущество следва да се прилага *lex situs*.

Когато между датата на изготвяне на завещанието и датата на неговата смърт, местоживеенето на завещателя се променя, са налице различни становища за това, дали дееспособността следва да се определя от правото по местоживеене към момента на изготвяне на завещанието, или към момента на настъпване на смъртта.

Едно завещание е официално действително съгласно Закона за наследството от 1965 г., ако неговата форма е в съответствие с всеки от следващите видове право: правото на мястото, където завещателят е направил завещателното разпореджане, правото по гражданство, местоживеене или обичайно местопребиване на завещателя или към момента на разпореджането, или към момента на смъртта на завещателя, или ако става въпрос за недвижими имоти, правото на мястото, където се намират.

3.8 Недвижимо имущество

В ирландското право се прави разграничение между движимо и недвижимо имущество и се прилага правото на държавата, в която се намира имуществото, за да се определи дали въпросният интерес е по отношение на движимо или недвижимо имущество.

Като общо правило, приложимото право в случай на недвижимо имущество е правото на мястото, където се намира имуществото.

3.9 Несъстоятелност

Регламент № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност („Регламент за несъстоятелността“) предвижда правилата относно компетентността за производството по несъстоятелност в рамките на ЕС [1]. В член 3 от регламента за несъстоятелността се предвижда, че съдилищата на държава членка, в която е разположен центърът на основния интерес на длъжника, са компетентни да образуват производството по несъстоятелност. Поради това производството по несъстоятелност, образувано в Ирландия, ще бъде определено от ирландските съдилища в съответствие с ирландското право, уреждащо предявяването, установяването и приемането на вземанията в производството по несъстоятелност. Основното законодателство в тази връзка е Законът за дружествата от 2014 г., Законите за личната несъстоятелност 2012—2015 г. и Законът за фалитите от 1988 г.

Връзки по темата

 <http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Заменен, считано от 26 юни 2017 г., от преработения Регламент 2015/848 на ЕС относно производството по несъстоятелност

Последна актуализация: 12/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не

са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Гърция

Когато правоотношение между частни лица включва елементи, които го свързват с повече от една държава (международен елемент), и възникне спор, гръцките съдилища не прилагат непременно гръцкото право, а проучват кое право трябва да се приложи (приложимото право) въз основа на международното частно право. Международното частно право е механизъм, който функционира въз основа на правилата за привързване, които определят приложимото право, т.е. разпоредбите на правото на една държава, което може да бъде правото на сезирания съд или на друга държава. Правилата за привързване се определят въз основа на една или няколко привръзки. Привръзката е характерният елемент по спор с международен елемент, който активира определена норма на международното частно право с цел да се определи приложимото право към въпросния случай, т.е. правото на Гърция или правото на чужда държава (стълкновение на закони).

1 Източници на действащите норми

Основният източник за определяне на приложимото право са гръцките закони. Понятието за закон включва също така двустранните и многостранните международни конвенции, подписани от Гърция, които, след като бъдат ратифицирани, се прилагат по същия начин, както гръцкото вътрешно право. Понятието за закон обхваща също и правото на Европейския съюз, и по-специално регламентите. Предвид непрекъснатото увеличаване на броя и на вида на частните сделки, сключвани на международно равнище, гръцката съдебна практика и съдебната практика на Съда на Европейския съюз играят съществена роля за запълване на пропуските в механизма на международното частно право, които се използват за определяне на приложимото право, макар и не като формален източник на правото.

1.1 Национални правни норми

Основните разпоредби са посочени в членове 4—33 от Гражданския кодекс, макар че някои разпоредби се съдържат в други закони, например членове 90—96 от Закон 5325/1932 за менителниците и записите на заповед и членове 70—76 от Закон 5960/1933 за чековете.

1.2 Многостранни международни конвенции

По-долу следват някои от многостранните международни конвенции:

Женевската конвенция от 19 май 1956 г. за договора за международен автомобилен превоз на стоки, ратифицирана от Гърция със Закон 559/1977. Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновенията на закони в областта на формата на завещателните разпореджения, ратифицирана от Гърция със Закон 1325/1983.

Хагската конвенция от 15 ноември 1965 г. за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела, ратифицирана от Гърция със Закон 1334/1983.

Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, ратифицирана от Гърция със Закон 4020/2011.

1.3 Основни двустранни конвенции

По-долу следват някои от двустранните международни договори:

Договор от 17 май 1993 г. за правна помощ по граждански и наказателни дела между Република Гърция и Република Албания, ратифициран от Гърция със Закон 2311/1995.

Договор от 3 август 1951 г. за приятелство, търговия и корабоплаване между Гърция и САЩ, ратифициран от Гърция със Закон 2893/1954.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Когато съгласно правилата за привързване на гръцкото международно частно право приложимо е правото на друга държава, гръцките съдилища вземат това предвид по собствена инициатива, т.е. без да е необходимо страните по делото да се позоват на този факт, и трябва да проучат кои разпоредби на чуждото право се прилагат (член 337 от Гражданския процесуален кодекс).

2.2 Препращане

Когато нормите на гръцкото международно частно право предвиждат да се прилага правото на друга държава, се прилагат разпоредбите на нейното материално право, т.е. позоваването е само на тях, а не на разпоредбите на международното частно право на съответната държава (член 32 от Гражданския кодекс), които от своя страна може да предвиждат да се прилага гръцкото право или правото на трета държава.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Привръзката на правоотношението често се променя в хода му, например седалището на дружество се прехвърля от една държава в друга, като в този случай се променя и приложимото право. Налице са норми, които дават еднозначно решение за това, кое право се прилага в крайна сметка. В отсъствието на такива съдът прилага право, което е прилагал първоначално (преди привръзката да бъде променена) или впоследствие (след като привръзката е била променена), или комбинация от двете, в зависимост от действителните обстоятелства по делото.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Ако в гръцкото международно частно право (чрез правилата за привързване) се предвижда прилагането на разпоредба на чуждо право, която е в разрез с основните морални или законови разбираня, които са в основата на гръцкия обществен ред (член 33 от Гражданския кодекс), при разглеждане на въпросния казус гръцкият съд няма да приложи съответната разпоредба на чуждото право, но ще приложи останалите разпоредби на чуждото право (отрицателна функция). Ако обаче вследствие на изключването в чуждото право възникне правен вакуум, той ще бъде запълнен чрез прилагане на гръцкото право (положителна функция).

Един от начините за защита на интересите на гръцката правна система е да се приемат норми, които се прилагат пряко. Тези норми уреждат особено важни въпроси във вътрешните правоотношения на държавата и се прилагат пряко от гръцките съдилища при казуси с международен елемент, които не могат да бъдат решени с използване на гръцкото международно частно право.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Гръцкият съдия може да използва всички средства, които счете за подходящи, за да определи кое чуждо право да прилага. Такова знание може да се основава на правна информация, с която съдията е лично запознат или която може да потърси в (многостранни и двустранни) международни конвенции — съгласно които държавите членки са поели взаимно задължение да предоставят информация — или от национални или чуждестранни научни организации. Когато определянето на приложимото чуждо право е трудно или се оказва невъзможно, гръцкият съдия може дори да поиска помощта на страните по спора, без това обаче да го ограничава до представените от тях доказателства (член 337 от Гражданския процесуален кодекс).

По изключение гръцкият съдия прилага гръцкото право вместо приложимото чуждо право, ако въпреки че са били положени всички възможни усилия за намиране на разпоредбите на чуждото право, това се е оказало невъзможно.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Гръцкият съдия определя приложимото право към повечето от договорите и правните актове с международен елемент, влезли в сила на 17 декември 2009 г. или след това, въз основа на Регламент (ЕО) № 593/2008, известен като „Рим I“. Като общо правило се прилага правото, избрано от страните.

Приложимото право към договорите и правните актове, влезли в сила между 1 април 1991 г. и 16 декември 2009 г., се определя въз основа на Римската конвенция на Общността от 19 юни 1980 г., която предвижда същото общо правило като това в Регламента, посочен по-горе. Приложимото право към всички категории договорни задължения и правни актове, които са изрично изключени от приложното поле на горепосочените регламент и конвенция, както и към влезлите в сила преди 1 април 1991 г. договорни задължения и правни актове, се определя въз основа на член 25 от Гражданския кодекс, който предвижда същото общо правило като това в Регламента.

3.2 Извъндоговорни задължения

Гръцкият съдия определя правото, което се прилага към задължения, произтичащи от неопозволено увреждане, и към задължения, произтичащи от неоснователно обогатяване, водене на чужда работа без пълномощие и преддоговорна отговорност, възникнали на 11 януари 2009 г. или след това, въз основа на Регламент (ЕО) № 864/2007, известен като „Рим II“. Като общо правило се прилага правото на държавата, в която е настъпила вредата.

Приложимото право към неопозволено увреждане, което е извън приложното поле на посочения по-горе регламент, както и към неопозволено увреждане, извършено преди 11 януари 2009 г., се определя въз основа на член 26 от Гражданския кодекс, който предвижда същото общо правило като това в Регламента.

Съгласно гръцката съдебна практика правото, което се прилага към задължения, произтичащи от неоснователно обогатяване, възникнали преди 11 януари 2009 г., е правото на държавата, която е най-подходяща с оглед на всички обстоятелства по казуса.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

- Физически лица

Име, местоживеене

Тъй като името и местоживеенето се използват за идентифициране на дадено физическо лице, приложимото към тях право всеки път се определя в контекста на специфичното правоотношение, което трябва да се уреди. Поради това името и местоживеенето на съпрузите са аспекти, които се уреждат от правото, което урежда личните им отношения, в съответствие с член 14 от Гражданския кодекс, а що се отнася до аспектите, свързани с ненавършилите пълнолетие деца, те се уреждат от правото, уреждащо техния произход, в съответствие с членове 18—21 от Гражданския кодекс.

Правоспособност и дееспособност

Приложимото право към въпросите, свързани със способността на всяко лице, независимо дали е грък или чужденец, да има права и задължения, да извършва правни действия, да бъде страна по съдебно дело и да участва лично в процес, е правото на държавата, чийто гражданин е лицето (членове 5 и 7 от Гражданския кодекс, член 62, буква α) и член 63, алинея 1 от Гражданския процесуален кодекс). Когато чужденец не притежава способността да извършва правни действия или да участва лично в процес съгласно правото на държавата, на която той е гражданин, но правото на Гърция предвижда той да разполага с горепосочените способности (с изключение на правните действия, попадащи в обхвата на семейното право, наследственото право и вещното право за недвижимо имущество извън Гърция), се прилага правото на Гърция (член 9 от Гражданския кодекс и член 66 от Гражданския процесуален кодекс).

- Юридически лица

Приложимото право към въпросите, свързани с правоспособността и дееспособността на юридическите лица, е правото на държавата, в която се намира седалището на юридическото лице, в съответствие с член 10 от Гражданския кодекс. Съгласно гръцката съдебна практика терминът „седалище“ означава действителното седалище, а не това съгласно корпоративните документи на юридическото лице.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Въпроси, свързани с отношенията между родители и деца, във връзка с техните родствени връзки, както и правата и задълженията, произтичащи от тях.

За да се определи дали едно дете се счита за родено в брака, или извън брака (член 17 от Гражданския кодекс), приложимото право е: правото на държавата, която урежда личните отношения между майката на детето и нейния съпруг при раждането на детето, по смисъла на член 14 от Гражданския кодекс;

когато бракът е разтрогнат, преди да се роди детето, правото на държавата, която урежда личните отношения между майката на детето и нейния съпруг при разтрогването на брака, по смисъла на член 14 от Гражданския кодекс.

Приложимо право към отношенията между родители и деца, родени в брака, дори ако бракът е разтрогнат:

гръцкият съдия определя приложимото право в съответствие с Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, която е ратифицирана от Гърция със Закон 4020/2011, към родителската отговорност и мерките за закрила на децата, в случай че става въпрос за прилагането на правото на държава, която е подписала тази конвенция.

Приложимото право, когато става въпрос за държава, която не е страна по горепосочената конвенция, или към въпроси, които не се уреждат от нея, в съответствие с член 18 от Гражданския кодекс е:

когато са граждани на една и съща държава — правото на тази държава;

когато са придобили ново, общо гражданство след раждането — правото на държавата на последното им общо гражданство;

когато преди раждането са граждани на различни държави и тяхното гражданство не се променя след раждането, или когато са граждани на една и съща държава преди раждането, но гражданството на родителите или на детето се променя след раждането — правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване към момента на раждането;

когато нямат общо обичайно местопребиваване — правото на държавата, чийто гражданин е детето.

Приложимо право към отношенията между майката, бащата и дете, което е родено извън брака (членове 19 и 20 от Гражданския кодекс):

когато са граждани на една и съща държава — правото на тази държава;

когато са придобили ново, общо гражданство след раждането — правото на държавата на последното им общо гражданство;

когато преди раждането са граждани на различни държави и тяхното гражданство не се променя след раждането, или когато са граждани на една и съща държава преди раждането, но гражданството на родителите или на детето се променя след раждането — правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване към момента на раждането;

когато нямат общо обичайно местопребиваване — правото на държавата, чийто гражданин е майката или бащата.

Приложимо право към задълженията на родителите за издръжка на техните деца:

считано от 18 юни 2011 г. гръцкият съдия определя приложимото право в съответствие с Хагския протокол от 23 ноември 2007 г., към който препраща Регламент (ЕО) № 4/2009. Като общо правило се прилага правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на длъжника.

3.4.2 Осиновяване

Приложимото право към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяване с международен елемент е правото на държавата, чийто гражданин е всяко от лицата, участващи в осиновяването (член 23 от Гражданския кодекс). Приложимото право към формата на осиновяване е правото, предвидено в член 11 от Гражданския кодекс, т.е. или правото, което урежда неговото съдържание, или правото на мястото, където е извършено осиновяването, или правото на държавата, чиито граждани са всички страни. Когато лицата, участващи в осиновяването, са граждани на различни държави, за да е действително осиновяването, трябва да са изпълнени условията съгласно правото на всяка една от съответните държави и не трябва да са налице пречки съгласно тях.

Приложимо право към отношенията между осиновителите и осиновеното дете:

когато са граждани на една и съща държава след осиновяването — правото на тази държава;

когато придобиват ново, общо гражданство към момента на осиновяването — правото на държавата на последното им общо гражданство;

когато преди осиновяването са граждани на различни държави и тяхното гражданство не се променя след осиновяването, или когато са граждани на една държава преди осиновяването, но гражданството на едното от лицата, участващи в осиновяването, се променя по време на осиновяването — правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване към момента на осиновяването;

когато нямат общо обичайно местопребиваване — правото на държавата, чийто гражданин е осиновителят, или ако осиновителите са съпрузи — правото, което урежда личните им отношения.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Материални условия

Приложимото право към условията, които трябва да се изпълнят, и пречките пред лицата, които искат да сключат граждански брак, е правото на държавата, чиито граждани са те, ако са граждани на една и съща държава, или ако са граждани на различни държави — правото на една от държавите (член 13, алинея 1, буква а) от Гражданския кодекс).

Формални условия

За да може един брак да бъде формално действителен, приложимото право е правото на държавата, чиито граждани са лицата, които желаят да сключат брак, когато са граждани на една и съща държава, или ако са граждани на различни държави — правото на една от държавите, на която са граждани, или правото на държавата, в която е сключен бракът (член 13, алинея 1, буква б) от Гражданския кодекс). Гръцката правна система изисква спазването на определени формалности с цел сключване на брак. Съюзът на двойки, които съжителстват, но които нямат официално сключен брак, се приема за действителен в Гърция, при условие че се признава за действителен съгласно чуждото право, а лицата, които си съжителстват, не са гърци.

Лични отношения между съпрузите

Личните отношения между съпрузите са тези, които се основават на техния брак и които не са имуществени, като например съжителството и правата и задълженията, включително издръжката.

Приложимо право към личните отношения между съпрузите (член 14 от Гражданския кодекс), с изключение на издръжката:

когато съпрузите са граждани на една и съща държава след брака — правото на тази държава;

когато съпрузите са придобили ново, общо гражданство по време на брака — правото на държавата на последното им общо гражданство;

когато съпрузите са граждани на една и съща държава по време на брака и когато по-късно единият от тях стане гражданин на друга държава — правото на държавата на последното им общо гражданство, при условие че другият съпруг все още е гражданин на тази държава;

когато преди брака съпрузите са граждани на различни държави и тяхното гражданство не се променя след брака, или когато са граждани на една и съща държава преди брака, но при сключване на брака единият от тях променя гражданството си — правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване;

когато не са имали общо обичайно местопребиваване по време на брака — правото на държавата, с която съпрузите са най-тесно свързани.

Задължение за издръжка между съпрузи

Приложимото право се определя в съответствия с член 4 от Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г., ратифицирана от Гърция със Закон 3137 /2003, т.е. това е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на получателя на издръжка.

Имуществен режим между съпрузи

Имущественият режим между съпрузи се прилага към имуществените права и съответните задължения, възникнали по силата на брака.

Приложимото право е правото, уреждащо личните отношения на съпрузите непосредствено след сключването на брака (член 15 от Гражданския кодекс).

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

По силата на Закон 3719/2008 гръцката правна система признава също така друга форма на съжителство, различна от брака. Въз основа на изричните разпоредби на този закон той се прилага към всички граждански партньорства, сключени в Гърция или пред гръцките консулски органи, независимо от това дали страните са гърци или чужденци, както във връзка с формата на гражданското партньорство, така и във връзка с всички отношения на страните. Когато се сключва гражданско партньорство в чужбина, приложимото право към формата му е правото, предвидено в член 11 от Гражданския кодекс, т.е. това е или правото, което урежда неговото съдържание, или правото на държавата, в която е сключено партньорството, или правото на държавата, на която са граждани всички страни, а приложимото право във връзка с отношенията между страните е правото на държавата, в която е сключено партньорството.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Приложимото право към въпросите, свързани с развод или всяка друга форма на законна раздяла, се определя въз основа на Регламент (ЕС) № 1259/2010 относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла, известен като „Рим III“. Като основно правило съпрузите могат да се договорят да изберат приложимото право при развод и законна раздяла, при условие че то е едно от следните: а) правото на държавата, в която съпрузите имат обичайно местопребиваване към момента на сключване на споразумението, или б) правото на държавата на последното обичайно местопребиваване на съпрузите, доколкото единият от тях все още пребивава там към момента на сключване на споразумението, или в) правото на държавата, чийто гражданин е един от съпрузите към момента на сключване на споразумението, или г) правото на сезирания съд.

3.5.4 Задължения за издръжка

В горепосочения регламент изрично се предвижда той да не се прилага към задълженията за издръжка на бивш съпруг, тъй като този въпрос се урежда от член 8 от Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г., ратифицирана от Гърция със Закон 3137/2003, в който се посочва, че приложимото право е правото на държавата, което се прилага към производството за развод или раздяла.

3.6 Режим на имуществени отношения

Вж. последния параграф от раздел 3.5.1 по-горе.

3.7 Завещания и наследяване

Приложимото право към всички въпроси, свързани с наследяването, с изключение на формата, използвана при съставянето и отмяната на завещание, се определя въз основа на Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

Когато е налице завещание, то се счита за действително, ако е съставено във формата, предвидена съгласно някое от следните (член 1 от Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. за стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания):

правото на държавата, в която починалият е съставил завещанието си;

правото на държавата, чийто гражданин е бил починалият към момента на съставяне на завещанието си или на своята смърт;

правото на държавата, в която починалият е пребивавал обичайно или е имал местоживеене към момента на съставяне на завещанието си или на своята смърт;

когато завещанието е свързано със недвижимо имущество: правото на държавата, в която се намира недвижимото имущество.

3.8 Недвижимо имущество

Приложимото право към отношенията, свързани с вещни права върху недвижимо имущество, се определя от член 27 от Гражданския кодекс, т.е. това е правото на държавата, в която се намира имуществото.

Приложимото право към договорните отношения, свързани с недвижимо имущество, се определя въз основа на Регламент (ЕО) № 593/2008, известен като „Рим I“, като общото правило е, че се прилага избраното от страните право.

Приложимото право към формата на тези сделки е правото на държавата, в която се намира недвижимото имущество (член 12 от Гражданския кодекс).

3.9 Несъстоятелност

Приложимото право към несъстоятелността и нейните последици се определя въз основа на Регламент (ЕО) № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност, т.е. това е правото на държавата, в която е образувано съответното производство.

Последна актуализация: 06/06/2017

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Правото на коя страна се прилага? - Испания

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Повечето от стълкновителните норми се съдържат в уводната част на Гражданския кодекс (членове 9—12). Някои специални закони, като например Законът за международното осиновяване, също съдържат приложими правни разпоредби.

1.2 Многостранни международни конвенции

В областта на приложимото право, понастоящем в Испания са в сила следните регламенти на ЕС:

- Регламент (ЕО) № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност

- Регламент (ЕО) № 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения (Рим I)

- Регламент (ЕО) № 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II)

- Регламент (ЕС) № 1259/2010 относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла („Рим III“)

- Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

- Регламент (ЕС) 2016/1191 на Европейския парламент и на Съвета от 6 юли 2016 г. за насърчаване на свободното движение на гражданите чрез опростяване на изискванията за представяне на някои официални документи в Европейския съюз и за изменение на Регламент (ЕС) № 1024/2012. Прилага се от 16 февруари 2019 г.

Испания също така е договаряща се държава по редица конвенции относно стълкновението на закони. Основните многостранни конвенции в тази област са:

- Конвенция относно приложимото право за фамилните и собствените имена, Мюнхен, 5 септември 1980 г.

- Конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, Хага, 19 октомври 1996 г.

- Протокол за приложимото право при задължения за издръжка, Хага, 23 ноември 2007 г.

- Конвенция относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания, Хага, 5 октомври 1961 г.

- Конвенция за приложимото право при пътнотранспортни произшествия, Хага, 4 май 1971 г.

- Конвенция за приложимото право при продуктова отговорност, Хага, 2 октомври 1973 г.

1.3 Основни двустранни конвенции

В областта на приложимото право понастоящем е в сила Конвенцията между Кралство Испания и Източна република Уругвай относно стълкновенията на закони по въпроси, свързани с издръжката на деца и с признаването и изпълнението на съдебни решения и споразумения, свързани с издръжка, Монтевидео, 4 ноември 1987 г.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

С член 12.6 от Гражданския кодекс се установява, че „сдилищата и органите прилагат служебно стълкновителните норми на испанското право“.

2.2 Препращане

Член 12.2 от Гражданския кодекс установява, че препращането към чуждо право означава препращане към неговото материално право, без да се държи сметка за препращането, което могат да предвиждат стълкновителните му норми към друго право, различно испанско. Това предполага, че се допуска само препращане от първа степен или обратно препращане.

Не се допуска препращане от втора степен, освен в случай на менителници, чекове и записи на заповед, по отношение на дееспособността за поемане на такива задължения.

Когато се прилага регламент на ЕС или международна конвенция, се прилагат специалните правила на тези инструменти, отнасящи се до препращането.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

В испанското право няма общо правило за случаи на промяна на критерия на привързване, което представлява промени в обстоятелствата, използвани от стълкновителната норма като привръзка. Във връзка с пълнолетието член 9.1 от Гражданския кодекс установява, че промяна на привръзката не засяга вече придобитото пълнолетие. Използваният критерий е да се разглежда правото, приложимо към момента на възникване на правната ситуация, дори при последващи промени на привръзката.

Когато се прилага регламент на ЕС или международна конвенция, ще се прилагат и специалните правила на тези инструменти, отнасящи се до промяна на критерия на привързване.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Член 12.3 от Гражданския кодекс установява, че в никакъв случай не се прилага чуждото право, когато то противоречи на обществения ред.

Следователно прилагането на чуждото право е изключено, ако води до резултат, очевидно противоречащ на основните принципи на испанското право. От съществено значение са конституционно признатите принципи.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдържанието и действителността на чуждото право трябва да се докажат от страните, а съдът може да направи проверка с всички средства, които сметне за необходими за неговото прилагане. Системата се характеризира с това, че е смесена, като съчетава принципа на представяне на твърдения и на документи, установяващи съдържанието, от заинтересованата страна, с възможността съдът да сътрудничи за установяването на съдържанието. В изключителни случаи, когато не може да се провери съдържанието на чуждото право, се прилага испанското право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

По принцип въпросът за определяне на приложимото право към договорни задължения се урежда от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета (Регламент „Рим I“). Казуси, при които не може да се прилага Регламент „Рим I“, се решават в съответствие с разпоредбите на член 10.5 от Гражданския кодекс, който се основава на признаването на свободата на избор, при условие че приложимото право е изрично избрано и че това право има определена връзка със съответния въпрос. При липса на такова се прилага националното право, което е общо за страните, при липса на такова — правото на тяхното общо обичайно местопребиваване и на последно място — правото на мястото, където е сключен договорот.

3.2 Извъндоговорни задължения

Въпросът се урежда от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. („Рим II“). По въпроси, свързани с пътнотранспортни произшествия и отговорност на производителя, се прилагат стълкновителните норми, включени в Хагската конвенция от 1971 г. и съответно в Хагската конвенция от 1973 г.

Въпроси, които не са включени в нито една от горепосочените разпоредби, попадат в приложното поле на член 10.9 от Гражданския кодекс, съгласно който случаи на извъндоговорна отговорност се уреждат от правото на мястото, където е настъпило събитието, довело до тях. Воденето на чужда работа без пълномощие се урежда от правото на мястото, където представителят извършва основната си дейност, а неоснователното обогатяване се урежда от правото, съгласно което е настъпило прехвърлянето на стойност към обогатената страна.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Член 9 от Гражданския кодекс установява, че приложимото право по тези въпроси се определя от гражданството на физическите лица. Налице са разпоредби, засягащи случаи на двойно гражданство и неопределено гражданство. Двойното гражданство се разграничава според това дали става дума за двойно гражданство, предвидено в испанското право, или за двойно гражданство, което не е предвидено в испанското право. Налице са договори за двойно гражданство с Чили, Перу, Парагвай, Никарагуа, Гватемала, Боливия, Еквадор, Коста Рика, Хондурас, Доминиканската република, Аржентина и Колумбия. В тези случаи се прилагат разпоредбите на международните договори, а ако такива не съществуват, се дава предпочитание на гражданството, отговарящо на последното обичайно местопребиваване, а при липса на такова — на последното придобито гражданство. Ако двойното гражданство не е предвидено в испанското право и едното гражданство е испанско, то взема превес, въпреки че трябва да се прилага и принципът на недискриминация въз основа на гражданството, ако и двете гражданства са на държави от ЕС. За лицата с неопределено гражданство като личен закон се прилага правото на мястото на обичайното местопребиваване. В случай на лица без гражданство се прилага член 12 от Конвенцията от Ню Йорк от 28 септември 1954 г., съгласно който приложимото право е правото на държавата по местоживее на лицето без гражданство, а при липсата на такова — правото на неговата държава на пребиваване. Правото, приложимо за имената на физическите лица, се определя от Мюнхенската конвенция от 1980 г. Собствените и фамилните имена на физическо лице се определят от правото на държавата, чийто гражданин е въпросното лице.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Член 9.4 от Гражданския кодекс постановява, че правото, приложимо към определянето на родството по произход, е това на обичайното местопребиваване на детето към момента на установяване на родството. При липсата на обичайно местопребиваване на детето или ако това право не позволява установяването на родството, приложимото право ще бъде националното право на детето към този момент. Ако правото не допуска установяването на родството или детето няма гражданство, ще се прилага испанското материално право.

Правото, приложимо към допускането на осиновяването, се урежда от специална норма — Закон 54/2007 за международното осиновяване. Член 18 от този закон установява, че допускането на осиновяването от компетентния испански орган ще се урежда от испанското материално право, когато осиновеното дете има постоянно местопребиваване в Испания към момента на осиновяването или е било, или ще бъде отведено в Испания с цел да установи местоживееето си там.

Правото, приложимо към съдържанието на родството, по произход или чрез осиновяване, и упражняването на родителската отговорност се определят в съответствие с Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. Член 17 от Конвенцията установява, че упражняването на родителската отговорност се определя от правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Налице са норми относно сключването на брак и последиците от брака. Що се отнася до формата на сключване, Гражданският кодекс установява, че в рамките на Испания и извън нея можете да сключите брак: 1) пред съдия, кмет или длъжностно лице, посочено в Кодекса; 2) в предвидената от закона религиозна форма. Той също така установява, че испанците могат да сключат брак извън Испания във формата, определена от правото на мястото, където се сключва бракът. Ако и двете страни са чужденци, в Испания те могат да сключат брак съгласно същите разпоредби както испанците или съгласно разпоредбите на личния закон на всяка от страните. Способността за сключване на брак и за съгласие е предмет на националното право на всеки от съпрузите (член 9.1 от Гражданския кодекс).

Съгласно член 9.2 от Гражданския кодекс последиците от брака се уреждат от общото национално право на съпрузите към момента на сключване на брака. При липсата на общо национално право, те се уреждат от личния закон или правото по обичайното местопребиваване на всяка страна, избрано от двете страни в автентичен акт, изготвен преди сключването на брака. При отсъствие на избор се прилага правото по общото обичайно местопребиваване непосредствено след сключване на брака, а при липса на такова — правото по мястото, където е сключен бракът.

Законната раздяла и разводът се уреждат от Регламент (ЕС) № 1259/2010 относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла („Рим III“). Член 107.1 от Гражданския кодекс постановява, че унищожаването на брака се урежда от правото, приложимо по отношение на сключването на брака.

В испанското международно частно право няма разпоредба относно неключили брак двойки (което по принцип означава прибягване до аналогия). Задълженията за издръжка се уреждат от Хагския протокол от 2007 г. за приложимото право при задължения за издръжка.

3.6 Режи на имуществени отношения

Нормите, уреждащи последиците от брака (член 9.2 от Гражданския кодекс), включват както личните, така и имуществените последици. Поради това се прилага общият личен закон на съпрузите към момента на сключване на брака; при липсата на такъв — личният закон или правото по обичайното местопребиваване на всяка страна, избрано от двете страни в автентичен акт, изготвен преди сключването на брака; при липса на подобен избор приложимото право е правото по общото обичайно местопребиваване непосредствено след сключване на брака, а при липса на такова — правото по мястото на сключване на брака.

Договори или споразумения, които определят, изменят или заместват съпругеския имуществен режим, са действителни, ако са в съответствие или с правото, което урежда последиците от брака, или с правото по гражданството, или с правото по обичайното местопребиваване на всяка от страните към момента на сключване (член 9.3 от Гражданския кодекс).

3.7 Завещания и наследяване

Испания прилага разпоредбите на Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство. Съгласно този регламент се прилага правото по обичайното местопребиваване на починалия към момента на смъртта му, освен ако починалия не е избрал като приложимо право правото, отговарящо на неговото гражданство.

Формата на завещанията се определя от Хагската конвенция от 1961 г.

3.8 Недвижимо имущество

Съгласно член 101.1 от Гражданския кодекс владението, собствеността и другите права върху недвижимо имущество, както и тяхното оповестяване, се уреждат от правото по мястото, на което се намира имуществото, което се отнася и до движимите вещи. За целите на учредяването или прехвърлянето на права върху стоките в транзит се смята, че тези стоки се намират на мястото, от което са били изпратени, освен ако между изпращача и получателя няма мълчаливо съгласие, съгласно което се смята, че се намират на местоназначението си. Корабите, въздухоплавателните средства и превозните средства за железопътен транспорт, както и всички учредени върху тях права, се уреждат от правото на държавата на флага или държавата на регистрация. Моторните превозни средства, както и другите средства за шосеен транспорт се уреждат от правото на мястото, където се намират. Емитирането на ценни книжа се урежда от правото на мястото, на което се емитират.

3.9 Несъстоятелност

Случаите, които не попадат в приложното поле на [Регламент \(ЕО\) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност](#), се уреждат от [Закон 22/2003 от 9 юли 2003 г. за несъстоятелността](#). Член 200 от този закон установява, че по принцип производството по несъстоятелност в Испания и последиците от него, както и процедурите за провеждане и приключване на тези производства, се уреждат от испанското право (Закон 22/2003 от 9 юли 2003 г., изменен със Закон 9/2015 за спешни мерки относно несъстоятелността (Официален вестник на Испания от 26 май 2015 г.)). В Закона за несъстоятелността се включват и разпоредбите на международното частно право за установяване на приложимото право към различни правоотношения, които са част от производството.

Последна актуализация: 08/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Франция

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Международното частно право не е кодифицирано и не е обхванато от специално законодателство. Повечето принципи и стълкновителни норми произтичат от съдебната практика, с изключение на няколко, които се намират в различни кодекси, най-вече в Гражданския кодекс (*Code civil*), в зависимост от съответния предмет.

Справка в съдържанието на различните кодекси може да се направи онлайн на:

<https://www.legifrance.gouv.fr>

1.2 Многостранни международни конвенции

Франция е обвързана от 24 от конвенциите, приети под егидата на Хагската конференция по международно частно право. Списъкът на съответните конвенции може да бъде намерен на уебсайта на Хагската конференция.

<https://www.hcch.net/fr/states/hcch-members/details1/?sid=39>

Франция също така е страна по други многостранни конвенции, по-специално такива, които съдържат материалноправни норми, като например Виенската конвенция от 1980 г. относно договорите за международна продажба на стоки.

Всички конвенции, по които Франция е страна, са посочени в базата данни с договори и споразумения, поддържана от Министерство на Европа и на външните работи на Франция: <https://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-php/cadcgp.php>

1.3 Основни двустранни конвенции

Франция е сключила голям брой двустранни конвенции, някои от които включват стълкновителни норми. Тези конвенции също могат да бъдат намерени в посочената по-горе база данни.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Процесуалният статут на стълкновителните норми е различен в зависимост от това дали страните имат пряк достъп до съответните права, независимо от източника на стълкновителната норма (национално право, европейски регламент, международна конвенция). Когато предметът на спора попада в област, в която страните имат пряк достъп до правата си, най-вече в областта на имуществените права (договори, гражданска отговорност, вещни права и т.н.), съдията не е длъжен да приложи служебно стълкновителни норми, ако никоя от страните не се позове на прилагането на правото на друга държава. Той просто разполага с такава възможност, освен ако страните не постигнат процесуално съгласие за прилагане на френското право. Следователно от страните зависи да поискат прилагането на стълкновителните норми. От друга страна, предметът на спора попада в област, в която страните нямат пряк достъп до правата си, най-вече в областта на неимуществените права (личния статут), съдията е длъжен да приложи служебно стълкновителните норми.

2.2 Препращане

Принципът на препращането отдавна е приет от съдебната практика, независимо дали става въпрос за препращане от първа степен (препращане към френското право, което се прилага вследствие на това) или препращане от втора степен (препращане към правото на друга държава, която приема компетентността).

Поради това, освен ако прилагането му не се изключва от приложимия европейски регламент или международна конвенция, препращането се прилага редовно от съдебната практика по въпроси, свързани с личния статут, формалната действителност на правните действия, по-специално на браковете и завещанията. Що се отнася до наследствата, в съдебната практика понастоящем се наблюдава тенденция препращането да се ограничава само до хипотезата, при която то позволява да се гарантира единство на наследството чрез прилагане на едно и също право към движимите и недвижимите вещи.

За сметка на това съдебната практика винаги е изключвала прилагането на препращане по въпроси, по които страните имат право да избират приложимото право, например режими на имуществени отношения между съпрузите и договорите.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Промяната на критерия за привързване означава стълкновение на приети по различно време закони поради преместване в пространството на критерия за привързване. Поради това проблемът е да се определи при какви условия може да се прилага новото право вместо правото, произтичащо от предишното положение.

Възможно е в самите стълкновителни норми да се посочват условията за прилагане във времето на предвиденият в тях критерий за привързване. Например в самата стълкновителна норма, предвидена в член 311-14 от Гражданския кодекс относно произхода, се посочват условията за прилагане във времето на нейния критерий за привързване, тъй като в нея се предвижда, че личното право на майката се преценява в деня на раждането на детето.

Като се изключи този пример, решенията се съдържат в съдебната практика, при която се наблюдава тенденцията да се разчита на принципите на френското право за установяване на преходен режим: от една страна, незабавно прилагане на новия режим към бъдещите последици от заварено положение и от друга страна, забрана за прилагане с обратна сила на новия режим за преценката на пораждането или прекратяването на правоотношение.

Например по отношение на брак новият режим се прилага веднага към последиците от брака и прекратяването му. Обаче условията относно сключването на брака продължават да се уреждат от правото, което е било приложимо в деня на сключването му.

Вещните права по отношение на движимите вещи започват да се уреждат незабавно от правото на новото място, където са преместени възросилите вещи. Това решение обхваща и всички обезпечения, договорно сключени в чужбина. Вследствие на това тези обезпечения ще бъдат обезсилени във Франция при последващото прехвърляне на вещите там, ако не отговарят на режимите съгласно френското право. Например преди във Франция не е било възможно позоваването на договорена в Германия клауза за запазване на правото на собственост в полза на германски кредитор за имущество, разположено в Германия, но впоследствие прехвърлено във Франция, на основание, че представлява комисорно съглашение, което преди е било забранено съгласно френското право.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

- Незабавно прилагане на особена повелителна норма на френското или на чуждо право

Материалноправните разпоредби на френското или на чуждо право могат да бъдат приложени незабавно от френския съдия без прилагане на стълкновителните норми, когато се счита, че тези разпоредби представляват особени повелителни норми. Във френското право няма определение на понятието за особена повелителна норма. Поради това съдията определя тези норми във всеки отделен случай.

- Изключение по съображения за международния обществен ред

Материалноправните разпоредби на чуждо право, които обичайно са приложими съгласно стълкновителните норми, също така могат да не се прилагат изцяло или отчасти в съответствие с изключението по съображения за международния обществен ред в полза на разпоредбите на френското право. В отсъствието на точно определение от съдебната практика следва, че изключението по съображения за международния обществен ред обхваща на първо място съществени или основните принципи на френското право, като човешкото достойнство, свободата (включително свободата при сключването на брак) и физическата неприкосновеност на лицата. То обхваща и не толкова строго определени във времето и пространството понятия, а именно френските императивни законодателни политики, чийто обхват зависи от конкретната преценка на съдията.

- Изключение по съображения за заобикаляне на закона

Чуждо право също така може да не се прилага, когато неговото прилагане произтича от заобикаляне на закона, т.е. поради умишлени действия, в резултат на които това право става приложимо по изкуствен път вместо правото, което би трябвало да се прилага при нормални обстоятелства. Такива действия могат да включват например умишлено манипулиране на критерия за привързване в качеството му на привързваща правна категория.

- Невъзможност да се определи съдържанието на приложимото чуждо право

В допълнение към това френското право се прилага субсидиарно и ако се окаже невъзможно да се определи съдържанието на чуждото право, което би трябвало да се прилага при нормални обстоятелства.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

След известно колебание съдебната практика вече е добре установена: френският съдия, който признава чуждото право за приложимо, било то служебно, или по искане на една от страните, която се позовава на това право, трябва да проучи неговото съдържание с помощта на страните и лично, ако е уместно. Това решение е принципно приложимо, независимо дали страните имат пряк достъп до правата си.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

При спазване на условията на многостранните или двустранните конвенции, приложими към съответния договор, предишните стълкновителни норми, определени от съдебната практика по този въпрос, се прилагат само когато договорот не е обхванат от приложното поле на Регламент (ЕО) № 593/2008 („Рим I“) или на Римската конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения, която Регламентът замени. Френската стълкновителна норма, отдавна определена от съдебната практика, е тази на правилото за автономията. Поради това договорот се урежда от избраното от страните право или, ако не е направен такъв избор — от правото на държавата, с която с оглед на обстоятелствата по делото обективно съществува най-тясна връзка.

Формата на правните действия се урежда от правото на държавата, в която се извършват, освен ако страните изрично се договорят формата на действието да се урежда от правото, което са определили като приложимо по отношение на същността на действието, ако имат такава възможност.

3.2 Извъндоговорни задължения

За правопораждащи факти, настъпили преди влизането в сила на Регламента „Рим II“, приложимото право е правото на мястото, където е настъпило вредоносното събитие, което се разбира или като мястото на настъпване на събитието, причинило вредата, или като мястото на настъпване на вредата.

3.3 Правно положение на субекта и неговите аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

В съответствие с член 3, алинея 3 от Гражданския кодекс гражданското състояние и дееспособността на физическите лица се уреждат от правото на държавата, на която са граждани (лично право или национално право).

Обхватът на личното право обаче е ограничен предимно до въпроси, свързани с дееспособността на физическите лица (неспособност за извършване на правни действия).

По принцип конститутивните съдебни решения или решенията, свързани с гражданското състояние и дееспособността на физическите лица, пораждат действие във Франция независимо от евентуална декларация за екзекватура, освен в случаите, когато пораждат фактически изпълнителни действия върху вещи или принуда по отношение на лица.

Местожителството не попада в обхвата на личното право, доколкото не е обхванато от конкретна категория критерии за привързване. Поради това то попада в обхвата на правото, приложимо към всеки от правните институти, при които се взема предвид.

По същия начин, ако името не се урежда от конкретна стълкновителна норма, родителят или родителите, желаещи да дадат или да променят фамилията на своето дете, могат да представят за тази цел приложимото лично право.

На последно място, процедурите, приложими към промяната на собственото име, се уреждат от личното право на съответното лице в съответствие с член 3, алинея 3 от Гражданския кодекс съгласно тълкуването му в съдебната практика.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Съгласно член 311-14 от Гражданския кодекс произходът се урежда от личното право на майката в деня на раждането на детето, а ако майката не е известна — от личното право на детето.

В член 311-15 от Гражданския кодекс обаче се предвижда, че ако обичайното общо или отделно местопребиваване на детето и неговите родители или на един от тях е във Франция, притежаването на гражданско състояние поражда всички последици, които произтичат от него съгласно френското право, дори останалите елементи на произхода да се уреждат от чуждо право.

На последно място, в съответствие с член 311-17 от Гражданския кодекс припознаването на дете от бащата или майката е валидно, ако е извършено в съответствие с личното право на бащата или майката, или с личното право на детето.

В съответствие с установената съдебна практика на Касационния съд (*Cour de cassation*) член 311-17 се прилага както към иска за обявяване на акта за нищожен, така и към оспорването на припознаването на дете от бащата или майката, които трябва да са възможни както с оглед на правото на припознаващата детето страна, така и на правото на детето.

3.4.2 Осиновяване

В съответствие с член 370-3 от Гражданския кодекс условията за осиновяване се уреждат от националното право на осиновяващия родител или — в случай на осиновяване и от двамата съпрузи — от правото, което урежда последиците от техния съюз. Не може да се извърши осиновяване обаче, когато то е забранено от националните закони и на двамата съпрузи.

Не може да се извърши осиновяване на малолетно или непълнолетно лице с чуждо гражданство, когато личното право на това лице забранява този правен институт, освен ако лицето е родено във Франция и обичайното му местопребиваване е в тази държава.

Независимо от приложимото право, осиновяването изисква съгласието на законния представител на детето. Съгласието трябва да бъде свободно, дадено абсолютно безвъзмездно, след раждането на детето и да представлява информирано съгласие във връзка с последиците от осиновяването, особено когато се дава за целите на пълно осиновяване, що се отнася до пълното и необратимо прекъсване на предишната връзка на произход.

Съгласно член 370-4 от Гражданския кодекс правните последици на осиновяване, извършено във Франция, се уреждат от френското право.

В член 370-5 се предвижда, че законно извършено осиновяване в друга държава води до пълно осиновяване във Франция, ако прекъсва напълно и необратимо предишната връзка на произход. В противен случай то води до непълно осиновяване. То може да бъде преобразувано в пълно осиновяване, ако съответното съгласие е дадено изрично и при пълно познаване на фактите.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Стълкновителните норми са предвидени в членове 202-1 и 202-2 от Гражданския кодекс (кодифициране и адаптиране на съдебната практика).

В съответствие с член 202-1, алинея 1 необходимите качества и условия за сключване на брак се уреждат от личното право на всеки от съпрузите. Независимо от приложимото лично право обаче, бракът изисква съгласието на двамата съпрузи в съответствие с условията, предвидени във френското право, по-специално в членове 120 и 180 от Гражданския кодекс.

В допълнение към това във втора алинея се предвижда, че две лица от един и същ пол могат да сключат брак, когато личното право или правото на държавата на пребиваване или местожителство на поне едно от тези лица позволява това. В решение от 28 януари 2015 г. Касационният съд потвърди, че член 202-1, алинея 2 от Гражданския кодекс следва да се тълкува, че субсидиарно се прилага френското право съгласно

изключението по съображения за международния обществен ред. Поради това, когато чуждото право, което би трябвало да се прилага при нормални обстоятелства като лично право на един от съпрузите, забранява брак между лица от един и същ пол, трябва да бъде изключено в частта, която противоречи на конкретната законодателна политика на Франция (вж. по-горе по отношение на изключението по съображения за международния обществен ред).

Прилагането на тези разпоредби обаче се оказва деликатен въпрос в случаите, при които Франция е обвързана с друга държава по силата на двустранна конвенция (например в случая с Алжир, Камбоджа, Косово, Лаос, Македония, Мароко, Черна гора, Полша, Сърбия, Словения и Тунис), чиито разпоредби препращат в областта на брака само към личното право на съпрузите, за да се преценят изискваните материалноправни условия за сключване на брак, което право забранява брак между лица от един и същ пол. Правното положение на тези лица обаче беше изяснено с решение на Касационния съд от 28 януари 2015 г. (жалба № 13-50.059), с което бе изключено прилагането на мароканското право, определено като приложимо от Конвенцията между Франция и Мароко, като бе приложен член 4 от тази конвенция, съгласно който правото на една от двете държави, определени в Конвенцията, може да не бъде приложено от съдилищата на другата държава, ако е явно несъвместимо с общественения ред, както и случаят, когато личното право или правото на държавата на пребиваване или местожителство на поне един от съпрузите позволява брак между лица от един и същ пол.

В съответствие с член 202-1 от Гражданския кодекс формата на брака се урежда от правото на държавата, в която се сключва.

На последно място, що се отнася до чисто личните последици от брака, съгласно съдебната практика обичайно приложимото право е правото на общото гражданство на съпрузите, а ако нямат общо гражданство — правото на обичайно местопребиваване, а ако нямат общо местопребиваване — френското право на сезирания съд. Имуществените последици се уреждат от правото, приложимо към режима на имуществени отношения или към наследяването.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Не съществуват конкретни стълкновителни норми за извънбрачни двойки или фактическо съжителство, доколкото съгласно френското право отношенията между съжителстващи партньори не са обхванати от специална правна категория, а представляват фактическо положение. Поради това те се уреждат от общото облигационно право. Следователно в зависимост от спора и естеството на правоотношението между съжителстващите партньори приложимото право ще бъде правото, приложимо към извъндоговорната отговорност, имуществото или наследяването.

За сметка на това регистрираните партньорства се уреждат от специфична стълкновителна норма, предвидена в член 515-5-1 от Гражданския кодекс, която гласи, че условията за формиране на регистрираното партньорство и последиците от него, както и причините за прекратяването му и последиците от прекратяването се уреждат от материалноправните разпоредби на държавата, чийто орган е регистрирал партньорството.

В Регламент (ЕС) 2016/1104 от 24 юни 2016 г., приложим към имуществените последици на регистрираните партньорства, се определя стълкновителната норма, съгласно която първо се прилага избраното от партньорите право (измежду правото на държавата, на която са граждани, правото на държавата, в която имат обичайно местопребиваване, и правото на държавата, в която е регистрирано партньорството), а в отсъствието на такъв избор — правото на държавата, в която е регистрирано партньорството. Този регламент ще влезе в сила на 29 януари 2019 г.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Стълкновителните норми са предвидени в Регламент (ЕС) № 1259/2010 („Рим III“) относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла.

За производствата, започнали преди 21 юни 2012 г., т.е. датата на влизане в сила на посочения регламент, стълкновителната норма е предвидена в член 309 от Гражданския кодекс, съгласно който разводът се урежда от френското право, когато и двамата съпрузи са били френски граждани в деня на подаване на молбата за започване на производството, или когато съвместното или отделното местопребиваване на съпрузите е във Франция, или когато не се установява компетентност съгласно чуждо право, а компетентни по отношение на развода са били френските съдилища.

Родителска отговорност

Стълкновителните норми са определени в член 15 и сл. от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

Отделно от производствата и от наместата на съдебен или административен орган възникването и прекратяването на родителската отговорност по силата на закон и упражняването на родителската отговорност се определят от правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето. Когато бъде сезиран френски орган, принципно той прилага френското право. В изключителни случаи обаче той може да прилага или да взема предвид закона на друга държава, с която конкретният случай е тясно свързан.

3.5.4 Задължения за издръжка

Съгласно член 15 от Регламент (ЕО) № 4/2009 относно задълженията за издръжка приложимото право в областта се определя в съответствие с Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. *относно приложимото право към задълженията за издръжка*. Принципно се прилага правото на държавата на обичайно местопребиваване на кредитора по задължения за издръжка, но по отношение на вече образувано производство страните могат по взаимно съгласие да определят правото на сезирания съд или едно от следните права:

- а) правото на държавата, чийто гражданин е една от страните към момента на определяне на правото;
- б) правото на държавата на обичайно местопребиваване на една от страните към момента на определяне на правото;
- в) определеното от страните като приложимо право или действително прилаганото право към техните имуществени отношения;
- г) определеното от страните като приложимо право или действително прилаганото право към техния развод или законна раздяла.

3.6 Режими на имуществени отношения

Стълкновителните норми на Хагската конвенция от 14 март 1978 г. относно приложимото право по отношение на имуществения режим между съпрузи се прилагат към съпрузи, които са сключили брак на и след 1 септември 1992 г., в съчетание със специални разпоредби за адаптиране, съдържани в членове 1397-2—1397-5 от Гражданския кодекс.

Тъй като в Конвенцията не се предвижда каква е областта на приложимото право, този въпрос продължава да се определя с оглед на изработените от френската съдебна практика принципи по въпроса. Следователно приложимото право съгласно Конвенцията урежда състава на имуществото на съпрузите, правата, задълженията и правомощията между тях по време на брака, както и прекратяването на имуществения режим и делбата на имуществото след брака.

Френските стълкновителни норми се прилагат към съпрузи, които са сключили брак преди 1 септември 1992 г. Съгласно тези стълкновителни норми, независимо дали е сключен брачен договор или не, режимът на имуществени отношения се урежда от правото, за което е сигурно, че е посочено от съпрузите при сключването на брака, било то изрично или по подразбиране.

Съпрузите, които сключват брак или посочват правото, приложимо към режима им на имуществени отношения, след 29 януари 2019 г., ще попаднат в приложното поле на Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи.

В отсъствието на избор, направен изрично или по подразбиране, трябва да се разбере каква е била волята на страните въз основа на оборима презумпция, например правото на държавата на първото общо местожителство на съпрузите.

3.7 Завещания и наследяване

Разпоредбите на Регламент (ЕС) № 650/2012 от 4 юли 2012 г. се прилагат към наследствата, открити след 17 август 2015 г. В член 21 от Регламента се предвижда, че приложимото право по въпросите, свързани с наследяването като цяло, е правото на държавата на обичайно местопребиваване на починалия към момента на смъртта му.

Наследствата, открити преди 17 август 2015 г., продължават да се уреждат от френските стълкновителни норми. С тези норми се установява двойна система, съгласно която международното наследяване на съответното лице се разделя, от една страна, на маса на движимите вещи и, от друга страна, на една или няколко маси на недвижими имоти, според случая.

Наследяването на движимите вещи, което обхваща материални и нематериални вещи, се урежда от правото на държавата, в която е било последното местожителство на починалия.

Наследяването на недвижимите имоти се урежда от правото на държавата, в която са разположени, макар че френските съдилища могат да приложат френското право към него чрез препращане, когато това позволява да се гарантира единство на наследството чрез прилагането на едно и също право към движимите и недвижимите вещи (вж. по-горе).

Приложимото право при наследяване по закон, определено в съответствие с горепосочените стълкновителни норми, урежда също така материалноправните условия и правните последици при наследяване по завещание или съгласно договор. Условието във връзка с формата на завещанията обаче се урежда от Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г., чиито разпоредби се прилагат от 19 ноември 1967 г. насам. Освен това Франция е страна по Вашингтонската конвенция от 26 септември 1973 г., която е в сила от 1 декември 1994 г. насам и съгласно която всяко завещание, изготвено в съответствие с предвидената в нея форма, трябва да бъде признато като валидно във формата, в която е направено, във всички договарящи се държави.

3.8 Недвижимо имущество

Съгласно член 3, алинея 2 от Гражданския кодекс недвижимите имоти и всички вещни права, свързани с тях, се уреждат от правото на държавата, в която са разположени.

3.9 Несъстоятелност

Извън приложните полета на Регламент (ЕО) № 1346/2000 и на Регламент (ЕО) 2015/848 съдебната практика винаги е допускала възможността за започване на колективно производство срещу длъжник във Франция, ако той разполага със седалище или установяване там. Същото важи и по отношение на френските кредитори въз основа на „привилегиата по отношение на компетентността“ съгласно член 14 от Гражданския кодекс.

Приложимото право към производства, образувани във Франция, по необходимост е френското право, което урежда условията за образуване на производството, неговото провеждане и правни последици, особено по отношение на противопоставимостта на обезпеченията. Всички кредитори могат да предявят вземанията си, включително тези с местопребиваване извън Франция. Образуваните по този начин производства във Франция по принцип са предвидени да обхвалят цялото имущество на длъжника, включително имуществото в чужбина — разбира се, при условие че френските съдебни решения се признават в съответната държава.

На последно място, колективните производства, образувани в чужбина, пораждат действие във Франция, при условие че не е образувано производство във Франция и в съответствие с екзекватурата на постановени в чужбина решения.

Последна актуализация: 18/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Правото на коя страна се прилага? - Хърватия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

В Република Хърватия международното частно право се урежда от Закона за международното частно право (*Zakon o međunarodnom privatnom pravu*) (*Narodne Novine* (NN; Официален вестник на Република Хърватия), бр. 101/17), който влезе в сила на 29 януари 2019 г. В Закона за международното частно право се разглеждат частноправните отношения с международно измерение, компетентността на хърватските съдилища и на други органи в тези частноправни отношения с международно измерение и съответните процедурни правила, както и признаването и принудителното изпълнение на чуждестранни съдебни решения. Законът за международното частно право се прилага за частноправни отношения с международно измерение, освен ако те вече не са уредени от обвързващи правни инструменти на Европейския съюз, международни договори в сила в Хърватия и други закони, които са в сила в Хърватия.

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 1954 г. относно гражданския процес

Хагска конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджения

Хагска конвенция от 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия

Хагска конвенция от 1973 г. за приложимото право при продуктова отговорност

1.3 Основни двустранни конвенции

Въз основа на уведомлението за наследяване Република Хърватия стана страна по редица двустранни международни договори, като например договори за правна помощ, консулски конвенции, договори за търговия и корабоплаване. С някои държави са сключени договори за правна помощ, които съдържат също така норми за уреждането на стълкновения на закони:

Договор с Австрия от 1954 г. за взаимно съдебно сътрудничество, Виена, 16 декември 1954 г.;

Споразумение с България от 1956 г. за взаимна правна помощ, София, 23 март 1956 г.;

Договор с Чешката република от 1964 г. за уреждане на правните отношения по граждански, семейни и наказателни дела, Белград, 20 януари 1964 г.;

Договор с Гърция от 1959 г. за взаимно признаване и изпълнение на съдебни решения, Атина, 18 юни 1959 г.;

Споразумение с Унгария от 1968 г. за взаимна правна помощ.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Съдилищата прилагат международното частно право при правни положения с международно измерение, като използват три метода: стълкновителни норми, особени повелителни норми и специални материалноправни норми.

2.2 Препращане

Член 9 от Закона за международното частно право гласи, че прилагането на правото на държава, посочена в закона, означава прилагането на правните норми, които са в сила в тази държава (но не и на нейните правила относно избора на приложимо право).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Промяна на инструментите настъпва, когато фактическото положение, на което се основава критерият на привързване, се промени по време на дадено правоотношение, водейки до промяна на приложимото право. Прилага се същата стълкновителна норма, но обстоятелствата, на които се основава критерият на привързване, са се променили. Такива проблеми възникват само когато изборът на приложимо право се определя от променливи, а не от постоянни критерии на привързване.

В член 21 от Закона за международното частно право е предвидено, че по отношение на придобиването или загубата на вече установено вещно право (право на собственост) върху вещь, която се премества в друга държава, е приложимо правото, съгласно което това вещно право е придобито. Видът и съдържанието на това право е предмет на приложимото право на държавата, в която се намира вещта. Ако не е придобито вещно право върху вещь, която се премества от една държава в друга, обстоятелствата, възникнали в другата държава, също следва да бъдат взети предвид при придобиването или прекратяването на това право.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Следва да се отбележи, че приложимото право съгласно разпоредбите на Закона за международното частно право не се прилага, когато всички обстоятелства сочат, че частноправното отношение има само незначителна връзка с въпросното право и е явно по-тясно свързано с друго право (член 11).

Правните норми на чужда държава, приложими съгласно разпоредбите на Закона за международното частно право, не се прилагат, ако последиците от тяхното прилагане са в явно противоречие с обществения ред в Хърватия (член 12).

Независимо от други разпоредби на Закона за международното частно право съдът може да приложи разпоредба на хърватското право, която се счита за решаваща за защита на обществения интерес на Хърватия, например политическата, социалната и икономическата организация на държавата, до такава степен, че да е приложима за всяка ситуация, попадаща в обхвата на разпоредбата, без оглед на приложимото право. Когато изпълнението на задължение противоречи, изцяло или частично, на разпоредба на правото на чужда държава, в която това задължение трябва да бъде изпълнено, съдът може да признае действието на тази разпоредба. Когато се взема решение за признаване на действието на тази разпоредба, следва да се отчетат естеството, целта и последиците от признаването или непризнаването на нейното действие (член 13).

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдът или друг орган в Хърватия определя съдържанието на правото на чужда държава служебно (автоматично). Правото на чуждата държава се прилага, както се тълкува в тази държава. Съдът или друг хърватски орган може да потърси информация за съдържанието на чуждото право от Министерството на правосъдието или от друг орган, както и от експерти или специализирани институции. Страните могат да представят публични или частни документи относно съдържанието на чуждото право. Ако съдържанието на чуждото право не може да бъде установено по нито един от тези начини, се прилага хърватското право. (член 8).

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Приложимото право към договорни задължения се определя в съответствие с Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения („Регламент Рим I“), попадащи в неговото приложно поле.

Приложимото право към договорни задължения, изключени от приложното поле на Регламент Рим I (когато приложимото право не е определено от друг акт или от международен договор в сила в Хърватия), се определя съгласно разпоредбите на Регламент Рим I, отнасящи се до такива договорни задължения.

3.2 Извъндоговорни задължения

Приложимото право към извъндоговорни задължения се определя в съответствие с Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Регламент Рим II“).

Приложимото право към извъндоговорни задължения, изключени от приложното поле на Регламент Рим II (когато приложимото право не е определено от друг акт или от международен договор в сила в Хърватия), се определя съгласно разпоредбите на Регламент Рим II, отнасящи се до такива извъндоговорни задължения.

Приложимото право към извъндоговорни задължения, произтичащи от пътнотранспортни произшествия, се определя съгласно Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия.

Приложимото право по отношение на отговорността на производителите за дефектни продукти се определя съгласно Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г. за приложимото право при продуктова отговорност.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиване, правоспособност и дееспособност)

Към правоспособността и дееспособността на физическо лице е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е лицето. Веднъж придобита, дееспособността не се губи поради промяна на гражданството.

Към собственото име на физическо лице е приложимо правото на държавата, чийто гражданин е лицето.

Ако бракът е сключен в Хърватия, съпрузите могат да определят фамилията си в съответствие с правото на държавата, чийто гражданин е единият от тях, или съгласно хърватското право, ако обичайното местопребиване на поне един от тях е в Хърватия.

Законните представители могат да определят собственото име на дете в гражданския регистър в съответствие с правото на държавата, чийто гражданин е единият от тях, или съгласно хърватското право, ако обичайното местопребиване на поне един от тях е в Хърватия.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Приложимото право към отношенията между родители и деца се определя въз основа на Хагската конвенция от [19 октомври] 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (Хагската конвенция от 1996 г.).

Приложимото право към отношенията между родители и деца, които не попадат в приложното поле на Хагската конвенция от 1996 г. (когато приложимото право не е определено от друг акт или от международен договор в сила в Хърватия), се определя съгласно разпоредбите на Хагската конвенция от 1996 г., уреждащи такива отношения.

При определяне или оспорване на произход от майката или от бащата се прилага правото, приложимо към момента на образуване на производството, тоест или:

1. правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето; или
2. когато това е в интерес на детето, правото на държавата, на която то е гражданин, или правото на държавата, чиито граждани са лицата, чието бащинство или майчинство се определят или оспорват.

По отношение на действителността на признаването на произход от майката или от бащата е приложимо:

1. правото, уреждащо гражданството или обичайното местопребиваване на детето към момента на признаването; или
2. правото, уреждащо гражданството или обичайното местопребиваване на лицето, чието майчинство или бащинство се признава, към момента на признаването.

3.4.1 Установяване на произход

Към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването е приложимо правото на държавата, чиито граждани са осиновяващият и осиновяваното лице към момента на осиновяването.

Ако осиновяващият и осиновяваното лице са граждани на различни държави, към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването кумулативно е приложимо правото на двете държави, на които всеки от тях е гражданин.

Ако осиновяването се извършва съвместно от две лица, към условията за осиновяване и прекратяване на осиновяването, освен правото на държавата на осиновяваното лице, приложимо е също правото на държавата на общото гражданство на осиновяващите. Ако осиновяващите са граждани на различни държави към момента на осиновяването, приложимо е правото на държавата по общото им обичайно местопребиваване. Ако лицата нямат общо обичайно местопребиваване към този момент, приложимо е правото на държавите, чиито граждани са двамата осиновяващи.

Към последиците от осиновяването е приложимо правото на държавата, чиито граждани са както осиновяващите, така и осиновяваното лице към момента на осиновяването. Ако лицата са с различно гражданство към момента на осиновяването, приложимо е правото на държавата по общото им обичайно местопребиваване. Ако лицата нямат общо обичайно местопребиваване към този момент, приложимо е правото на Хърватия, ако едно от тях е гражданин на Република Хърватия. Ако нито осиновяващите, нито осиновяваното лице са граждани на Република Хърватия, приложимо е правото на държавата, чиито гражданин е осиновяваното лице.

По изключение, когато осиновяването в страната на произход на детето не води до прекратяване на съществуващите фактически отношения родител—дете, осиновяването може да бъде трансформирано в осиновяване с такова правно действие, ако страните, институциите и компетентните органи, чието съгласие или разрешение е необходимо за осъществяване на осиновяването, са дали или ще дадат съгласието си за такова осиновяване и когато такова осиновяване е в интерес на детето.

Ако прилагането на чуждото право (въз основа на горното) противоречи на висшия интерес на осиновяваното лице и ако осиновяваното лице или осиновяващият или осиновяващите имат явно по-тясна връзка с Хърватия, се прилага хърватското право.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Към условията за сключване на брак в Хърватия по отношение на всяко лице е приложимо правото на държавата, чиито гражданин е то към датата на сключване на брака. Брак не се сключва, ако е в явно противоречие с обществения ред в Хърватия.

Към формалните условия за брак, сключен в Хърватия, е приложимо правото на Хърватия.

Бракът, сключен в чужда държава, се признава, ако е сключен съгласно правото на тази държава.

Когато брак между лица от един и същ пол е сключен в чужда държава, той се признава за гражданско партньорство, ако съответства на разпоредбите на правото на държавата, в която е сключен.

По отношение на действителността на брака е приложимо правото на мястото, където е сключен бракът.

Към развода е приложимо правото, избрано от съпрузите. Съпрузите могат да изберат приложимото право от една от следните възможности:

1. правото на държавата, в която и двамата имат обичайно местопребиваване към момента, в който избират приложимото право; или
2. правото на държавата, в която е било последното им общо обичайно местопребиваване, ако обичайното местопребиваване на едно от тях все още е в тази държава; или
3. правото на държавата, на която поне един от тях е гражданин към момента, в който избират приложимото право; или
4. правото на Хърватия.

Споразумението относно приложимото право, посочено в точка 1 по-горе, трябва да бъде сключено в писмена форма. То може да бъде сключено или изменено най-късно до образуване на производството за развод.

Ако съпрузите не са избрали приложимо право (съгласно член 36 от Закона за международното частно право), към развода е приложимо:

1. правото на държавата, в която и двамата съпрузи имат обичайно местопребиваване към момента на образуване на производството за развод; или
2. правото на държавата, в която е било последното им общо обичайно местопребиваване, ако обичайното местопребиваване на едно от тях все още е в тази държава; или
3. правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи към момента на образуване на производството за развод; или
4. правото на Хърватия.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Към встъпването в житейско (гражданско) партньорство и прекратяването на такова партньорство в Хърватия, установено посредством вписване в регистъра на житейските партньорства, е приложимо хърватското право.

Регистрираните житейски партньорства на лица от един и същ пол, сключени в друга държава, се признават в Хърватия, ако са установени съгласно правото на тази държава.

Към встъпването в житейско партньорство и прекратяването на такова партньорство е приложимо правото на държавата, с която житейското партньорство е или, ако е прекратено, е било най-тясно свързано.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Към развода е приложимо правото, избрано от съпрузите. Съпрузите могат да изберат приложимото право от една от следните възможности:

1. правото на държавата, в която и двамата съпрузи имат обичайно местопребиваване към момента, в който избират приложимото право; или
2. правото на държавата, в която е било последното им общо обичайно местопребиваване, ако обичайното местопребиваване на едно от тях все още е в тази държава; или
3. правото на държавата, на която поне един от тях е гражданин към момента, в който избират приложимото право; или
4. правото на Хърватия.

Споразумението относно приложимото право се сключва в писмена форма. То може да бъде сключено или изменено най-късно до образуване на производството за развод.

Ако съпрузите не са избрали приложимо право (съгласно член 36 от Закона за международното частно право), към развода е приложимо:

1. правото на държавата, в която и двамата съпрузи имат обичайно местопребиваване към момента на образуване на производството за развод; или
2. правото на държавата, в която е било последното им общо обичайно местопребиваване, ако обичайното местопребиваване на едно от тях все още е в тази държава; или
3. правото на държавата, чиито граждани са двамата съпрузи към момента на образуване на производството за развод; или
4. правото на Хърватия.

3.5.4 Задължения за издръжка

Приложимото право към задълженията за издръжка се определя съгласно Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка.

3.6 Режими на имуществени отношения

Приложимото право към отношенията между съпрузи се определя съгласно Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи.

3.7 Завещания и наследяване

Приложимото право към наследяването се определя съгласно на Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (ОВ L 201, 27.7.2012 г.).

Приложимото право по отношение на формата на завещателните разпореджания се определя съгласно Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания.

3.8 Недвижимо имущество

Към вещните права върху вещи е приложимо правото на мястото, където се намира въпросната вещ.

3.9 Несъстоятелност

По отношение на несъстоятелността се прилага Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност (преработен текст).

Последна актуализация: 06/02/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Италия

1 Източници на действащите норми

Източниците на международното частно право в Италия са националното право, регламентите и директивите на Европейския съюз и международните конвенции, по които Италия е страна.

1.1 Национални правни норми

В Италия въпроси, свързани с международното частно право, се уреждат от Закон № 218 от 31 май 1995 г., който заменя членове 16—31 от общите правни разпоредби, поместени в началото на Гражданския кодекс (*Codice Civile*).

1.2 Многостранни международни конвенции

Пълен списък на многостранните конвенции, които са в сила

За многостранните конвенции, които са в сила в Италия, моля вж. [приложения списък \(13 Kb\)](#) (13 Kb) [it](#)

1.3 Основни двустранни конвенции

Неизчерпателен списък на двустранните конвенции, които се прилагат най-често от съдилищата

Двустранните конвенции, които са се прилагали в миналото по отношение на въпроси, свързани с международното частно право, възникващи между Италия и други отделни държави — членки на Европейския съюз, са били са заменени от законодателството на Общността, прието в същата област. Регламентите, които се прилагат най-често, са Регламент (ЕО) №1393/2007 относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела; Регламент (ЕО) № 1206/2001 относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела; Регламент (ЕО) № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност; и Регламент (ЕО) № 1215/2012 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

По отношение на въпроси между Италия и държави извън ЕС най-често прилаганите двустранни конвенции са тези относно правната помощ и относно признаването и изпълнението на съдебни решения, които са в сила, с Аржентина (Рим, 9 декември 1987 г.), Бразилия (Рим, 17 октомври 1989 г.), Руската федерация и другите държави от бившия СССР (Рим, 25 януари 1979 г.), републиките от бивша Югославия (Белград, 7 май 1962 г.), някои от бившите доминиони на Обединеното кралство, включително Австралия и Канада (Лондон, 17 декември 1930 г.), Швейцария (признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, Рим, 3 януари 1933 г., и обезщетения при произшествия при използването на превозни средства, Рим, 16 август 1978 г.), България (Рим, 18 май 1990 г.), Румъния (Букурещ, 11 ноември 1972 г.) и Турция (Рим, 10 август 1926 г.).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

До каква степен и при какви обстоятелства?

Съгласно италианското право съдът трябва да прилага стълкновителните-норми по делото, което разглежда служебно: той трябва да определи приложимото право, без да се ограничава само до писмените изявления на страните по предмета на делото (*iura novit curia*). За проучване на чуждестранното право съдията може да получи помощ от Министерството на правосъдието, както и чрез Лондонската конвенция за обмен на правна информация между страните от 1968 г.

2.2 Препращане

Когато стълкновителните норми на съда, разглеждащ делото, определят чуждестранно право, е възможно самите стълкновителни норми в това чуждестранно право да определят друго приложимо право („препращане“).

Например: за уреждане на правоспособността и дееспособността на лице с английско гражданство, пребиваващо във Франция, френските стълкновителни норми определят английското право. Английските стълкновителни норми обаче препращат към правото на държавата по пребиваване, т.е. френското право.

Какво се прави в Италия в този случай? Какво се случва, когато италианското право определя правото на друга държава, което на свой ред препраща към италианското право или към правото на трета държава?

Всеки път, когато италианското право определя правото на друга държава, което на свой ред се позовава на правото на трета държава, препращането ще бъде прието и правото на третата държава ще се прилага само в следните случаи:

- 1) ако правото на третата държава приема препращането;
- 2) ако препращането е към италианското право.

Препращане не се осъществява, когато приложимото чуждестранно право е избрано от страните или се отнася до формата на актовете, или в случай на извъндоговорни задължения.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привързка)

Какво се случва, ако се промени критерият на привързване, например в случай на прехвърляне на движими вещи?

Прилагат се посочените по-горе правила.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Възможно ли е съдилищата да откажат да прилагат приложимото чуждестранно право за сезиране, когато то е несъвместимо с международния обществен ред? Съществуват ли закони или други национални норми, които имат предимство пред стълкновителните норми (повелителни разпоредби по смисъла на „особени повелителни норми“)?

Съгласно италианското право (член 16 от Закон 218/1995) съдът не може да прилага чуждестранното право за сезиране, ако последиците от него са „в противоречие с обществения ред“ (*contrari all'ordine pubblico*). Това обикновено означава „международния обществен ред“.

Правоспособността и дееспособността, както и други условия за сключване на граждански съюз се уреждат от националното право на всяка от страните в съюза към момента на неговото сключване. Ако обаче приложимото право не позволява граждански съюз между възрастни от един и същи пол, тогава се прилага италианското право (член 32-*ter* от Закон 218 от 1995 г.).

В случай на стълкновение на закони (член 17 от горепосочения закон) предимство има италианското право и не се допуска отклонение, независимо от позоваването на чуждестранното право, ако това се изисква от целта и обхвата на разпоредбите на италианското право (това са „особени повелителни норми“, на италиански език „*norme di applicazione necessaria*“).

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Роли на съдията и страните

Отговорността на съдията е да определи чуждестранното право; той може да получи помощ от страните, университетите или от Министерството на правосъдието.

Какви начини на доказване се приемат?

Като начини за доказване на чуждестранното право може да се използват инструментите, посочени в международните конвенции, информацията, предоставена от чуждестранните органи чрез Министерството на правосъдието, и становищата на вещи лица или специализирани органи.

Какво се случва, ако чуждестранното право не може да бъде установено?

В случай че е възможно, съдът ще прилага правото, идентифицирано чрез другите критерии на привързване, което влиза в действие в конкретни случаи. В противен случай се прилага италианското право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Член 57 от Закон 218/1995 гласи, че правото, приложимо към договорни задължения, е правото, посочено в Римската конвенция от 19 юни 1980 г. Най-общо казано, с тази конвенцията се установява, че правото, приложимо към договор, е правото, избрано от страните.

Ако не е направен никакъв избор, се прилага правото на държавата, с която договорът е най-тясно свързан, обаче при условие че се прилагат всички други международни конвенции, които могат да се отнасят до конкретното задължение (например прилагането на Хагската конвенция от 1955 г. относно продажбата на движими вещи ще се предпочита пред това на Римската конвенция от 1980 г.).

Възможно е обаче прилагането на правото, определено от международна конвенция или по волята на страните, да бъде отказано, ако то би било несъвместимо с обществения ред (например, ако е несъвместимо със задължителните норми или разпоредбите за безопасност).

След прилагането на Регламент (ЕО) № 593/2008 („Регламент Рим I“) дела, включващи договори от трансгранично естество, в които участват държави — членки на ЕС, вече не са предмет на правилата, определени в международните конвенции, а се уреждат от този регламент.

В регламента се предвижда, че основният критерий за определяне на правото, приложимо към договорни отношения, е изборът на страните.

Избраното от договарящите страни право обаче не може да ограничи прилагането на особените повелителни норми в правната система, с която договорът е най-тясно свързан.

Когато не е направен никакъв избор, регламентът предвижда редица конкретни критерии на привързване за отделните видове договори.

Например:

договор за продажба на стоки се урежда от правото на държавата по обичайното местопребиваване на продавача;

договор за наем се урежда от правото на държавата, в която се намира собствеността;

договор за предоставяне на услуги се урежда от правото на държавата по обичайното местопребиваване на доставчика на услугата.

Компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по тези въпроси се уреждат от Регламент (ЕС) № 1215/2012

(„Регламент Брюксел Ia“).

3.2 Извъндоговорни задължения

В посочения по-горе Закон 218/1995 се определят правилата, приложими в следните случаи на извъндоговорни задължения:

едностранно обещание (правото на държавата, в която е дадено обещанието);

кредитни инструменти (Женевската конвенция от 1930 г. за менителниците и записите на заповед, Женевската конвенция от 1931 г. за чековете;

докато за други кредитни инструменти основните задължения се уреждат от правото на държавата, в която е издаден инструментът);

представителство (правото на държавата, в която представителят има установена стопанска дейност или в която предимно упражнява своите правомощия);

задължения, произтичащи от правото (правото на мястото, където е настъпил фактът, довел до задължението);

отговорност за неправомерно увреждане (правото на държавата, където е настъпил фактът, но при искане от страна на жертвата, правото на държавата, където е настъпил вредоносният факт; а ако участват гражданите само на една държава, се прилага правото на тази държава). След прилагането на Регламент (ЕО) № 864/2007 („Регламент Рим II“) дела от трансгранично естество, включващи държави — членки на ЕС, са предмет на този регламент. В него се предвижда че задълженията, произтичащи от неправомерно увреждане, от отговорността, произтичаща от деловите отношения, предхождащи сключването на договор, от отговорността, настъпила при водене на чужда работа и от неоснователното обогатяване, се уреждат от правото на държавата, в която настъпва вредата, независимо от държавата, в която е настъпил вредоносният факт. Страните могат да изберат правото въз основа на споразумение, сключено след настъпването на вредоносния факт. Компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по тези въпроси се уреждат от Регламент (ЕС) № 1215/2012 („Регламент Брюксел Ia“).

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Гражданското състояние и правоспособността и дееспособността, както и съществуването и съдържанието на лични права, включително правото на име, се уреждат от националното право на заинтересованата страна, с изключение на правата, произтичащи от семейните връзки, по отношение на които правилата за сезиране са определени в Закон 218/1995, който се прилага за всеки отделен случай.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Произход и гражданство се придобиват въз основа на националното право на родителите или на единия от родителите към момента на раждането. Произходът и личните и финансови отношения между родители и дете, включително родителската отговорност, се уреждат от националното право на детето към момента на раждането.

Независимо от тези препратки към други закони обаче, преимущество пред чуждестранното право има италианското законодателство, което утвърждава принципа, че има само един статут на „дете“ (и по този начин децата, родени от брачни и несемейни двойки, трябва да бъдат третирани еднакво), който предоставя родителска отговорност на двамата родители, изисква и двамата родители да осигурят издръжка за детето и дава правомощия на съдилищата да предприемат мерки за ограничаване или отнемане на родителската отговорност в случаи на поведение, което е във вреда на детето.

Когато в италиански съд се подава молба за осиновяване на дете, с което на детето се дава статут на родено в брак дете, се прилага италианското право (Закон 184/1983). Член 29 и сл. от Закон 184/1983 съдържат, наред с другото, конкретно правило за случаи, когато се иска осиновяването на деца с чуждо гражданство от лица, пребиваващи в Италия, при което се прилагат изискванията на Хагската конвенция от 29 май 1993 г. относно международното осиновяване.

Подробни разпоредби за различни възможности по отношение на други стълкновителни норми се съдържат в член 38 от Закон 218/1995.

Компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани с родителска отговорност се уреждат от Регламент (ЕО) № 2201/2003.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

При брачни дела личните отношения между съпрузите се уреждат от правото по гражданство на съпрузите, ако те имат еднакво гражданство, или от правото на държавата, в която са прекарвали по-голямата част от брачния си живот.

Правото, приложимо към личните отношения, се прилага и като общо правило по отношение на режима на съпругеска имуществена собственост, уреждащ съвместното или отделното притежание на собственост, но тук са възможни изключения, когато това е уговорено от съпрузите или в други специално предвидени от закона случаи.

Италианското право признава съюзи между лица от един и същи пол (*unioni civili*, „граждански съюзи“), които се подчиняват на почти същите правни норми като брака, с изключение на правото на осиновяване. Гражданските съюзи се уреждат от правото на държавата, в която е сключен съюзът, освен ако едната от страните не поиска от съда да приложи правото на държавата, в която са прекарвали по-голямата част от съвместния си живот. Правото, приложимо към режимите на имуществена собственост, е и правото на държавата, където е сключен гражданският съюз, но е възможно да се регистрира споразумение между страните, че приложимото право трябва да бъде правото на държава, в която пребивава поне единия от тях, или чийто гражданин е той.

Брак, сключен в чужбина от италиански гражданин с лице от същия пол, има силата на граждански съюз, уреден от италианското право.

Законната раздяла и развод, както и прекратяването на граждански съюз се уреждат от Регламент (ЕС) № 1259/2010, който има предимство пред Закон 218/1995. Това позволява на съпрузите (или на гражданските партньори) да определят приложимото право, при условие че е едно от следните: правото на държавата, в която пребивават и двамата; правото на държавата, в която последно са пребивавали заедно, ако единият от тях все още живее там по време на сключване на споразумението; правото на държавата, чийто гражданин е някой от тях; или правото на съда, разглеждащ делото. Ако страните не са сключили споразумение, се прилагат същите критерии на привързване в приоритетен ред (първите са с предимство пред вторите и така нататък).

И накрая, възможно е лицата, които не са сключили брак или граждански съюз, да сключат споразумения за съжителство. Тези се уреждат от правото по гражданството на двойката, ако имат едно и също гражданство, а ако ли не — от правото на държавата, в която са прекарвали по-голямата част от съвместния си живот.

Задълженията за семейна издръжка се уреждат в съответствие с Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г.

Компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела се уреждат от Регламент (ЕО) № 2201/2003.

3.6 Режими на имуществени отношения

В Италия общият принцип е, че съпругеската имуществена собственост се притежава съвместно (*comunione dei beni*).

Съпрузите могат да изберат и алтернативна система като тази, при която всеки от тях притежава собственото си имущество отделно (*separazione dei beni*), или друга договореност, която са установили със споразумение помежду си.

3.7 Завещания и наследяване

Необходимо е да се разграничават два периода.

Когато откриването на наследството (*apertura della successione*) е станало преди 17 август 2015 г., наследството се урежда от националното право на починалия към момента на смъртта му. Докато е все още жив, даден завещател чрез волеизявление в завещанието може да подчини наследството на правото на държавата, в която пребивава; ако той е италиански гражданин, този избор не засяга правата на наследниците, пребиваващи в Италия, които имат право по закон да поделят наследството (*legittimari*, член 46 от Закон 218/1995).

По отношение на наследство, открито на и след 17 август 2015 г., се прилага Регламент (ЕС) № 650/2012 и замества посочените по-горе договорености. Тези наследства се уреждат от правото по обичайното местопребиваване на починалия към момента на смъртта му. Завещателят

може да разпореда правото, което урежда наследството му, да е правото на държавата, чийто гражданин е той към момента на избора си или към момента на смъртта си. С регламента се въвежда също така европейското удостоверение за наследство, което потвърждава статута на титуляря като наследник, завещник или изпълнител в различните държави членки.

3.8 Недвижимо имущество

Недвижими имоти, движими вещи (в този контекст не изглежда полезно да се настоява за подробни правила относно нематериални активи).

Имоти и други вещни права се уреждат от правото на държавата, в която се намира собствеността.

В случай на недвижим имот, разположен в държава — членка на ЕС, се прилага Регламент (ЕС) № 1215/2012 (Регламент „Брюксел Ia“): в него се установява, че за вещните права върху недвижим имот са компетентни съдилищата на държавата членка, в която се намира имотът.

3.9 Несъстоятелност

В италианското право не се предвижда изрична разпоредба за правото, приложимо при наличието на стълкновение на закони, свързани с несъстоятелност.

Единните правила относно стълкновението на закони между държавите — членки на ЕС, са определени в Регламент (ЕС) № 848/2015. Той предвижда производство по несъстоятелност да бъде образувано в държавата членка, в която се намира центърът на основните интереси на длъжника; правото, приложимо към производствата по несъстоятелност и последиците от тях, е това на държавата членка, на чиято територия е образувано такова производство.

Списък на многостранните конвенции, по които Италия е страна

1. БРАК, РАЗДЯЛА, РАЗВОД

Хагската конвенция от 1 юни 1970 г. за признаване на разводите и законната раздяла.

Конвенция на Съвета на Европа относно предотвратяването и борбата с насилието срещу жените и домашното насилие, открита за подписване в Истанбул на 11 май 2011 г. (Закон № 77 от 27 юни 2013 г.).

2. БАЩИНСТВО И ОСИНОВЯВАНЕ

Мюнхенска конвенция от 5 септември 1980 г. относно приложимото право за фамилните и собствените имена.

Хагска конвенция от 29 май 1993 г. за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване.

3. МАЛОЛЕТНИ И НЕПЪЛНОЛЕТНИ

Хагска конвенция от 5 октомври 1961 г. относно компетентността на органите и приложимото право в областта на закрилата на непълнолетните

Хагска конвенция от 25 октомври 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца.

Люксембургска европейска конвенция от 20 май 1980 г. за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права.

Хагска конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (Закон № 101 от 18 юни 2015 г.).

4. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ИЗДРЪЖКА ПРИ СЕМЕЙНИ ВРЪЗКИ

Нюйоркската конвенция от 20 юни 1956 г. за събирането на издръжка в чужбина.

Хагска конвенция от 2 октомври 1973 г. за признаване и изпълнение на решения, свързани със задължения за издръжка.

Хагска конвенция от 2 октомври 1973 г. за приложимото право към задълженията за издръжка.

5. ГРАЖДАНСТВО И ЛИПСА НА ГРАЖДАНСТВО

Нюйоркската конвенция от 28 септември 1954 г. за статута на лицата без гражданство.

Женевска конвенция от 28 юли 1951 г. за статута на бежанците и Нюйоркски протокол от 31 януари 1967 г.

6. НАСЛЕДЯВАНЕ

Вашингтонска конвенция от 26 октомври 1973 г. за предоставянето на единен закон за формата на международно завещание.

Хагска конвенция от 2 октомври 1973 г. за международното управление на имуществото на починали лица.

7. ДОГОВОРНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Римска конвенция от 19 юни 1980 г. относно приложимото право към договорни задължения.

Конвенция от Лугано от 16 септември 1988 г. относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

8. МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ

Хагска конвенция от 15 юни 1955 г. относно приложимото право към международната продажба на стоки.

Виенска конвенция (ООН) от 11 април 1980 г. относно договорите за международната продажба на стоки.

Женевска конвенция от 19 май 1956 г. за договора за международен автомобилен превоз на стоки.

9. КРЕДИТНИ ИНСТРУМЕНТИ

Женевска конвенция от 7 юни 1930 г. за единен закон за менителниците и записите на заповед и за уреждане на определени стълкновения на закони.

Женевска конвенция от 19 март 1931 г. за единен закон за чековете и за уреждане на определени стълкновения на закони.

10. ИЗВЪНДОГОВОРНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Парижката конвенция от 29 юли 1960 г. за гражданска отговорност в областта на ядрената енергия (и допълнителните протоколи към нея).

Брюкселска конвенция от 29 ноември 1969 г. за гражданска отговорност за щети от замърсяване с нефт.

11. АРБИТРАЖ

Нюйоркската конвенция от 10 юни 1958 г. за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения.

Европейска конвенция от 21 април 1961 г. за външнотърговски арбитраж.

12. СЪДЕБНА ПОМОЩ И СЪТРУДНИЧЕСТВО

Хагска конвенция от 1 март 1954 г. за гражданското производство.

Хагска конвенция от 15 ноември 1965 г. за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела.

Хагска конвенция от 18 март 1970 г. за събиране на доказателства в чужбина по граждански или търговски дела.

Конвенция от Лугано от 16 септември 1988 г. относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

13. ДОВЕРИТЕЛНО УПРАВЛЕНИЕ

Хагска конвенция от 1 юли 1985 г. за приложимото право към доверителната собственост и признаването ѝ.

Координацията между правилата на международните конвенции, по-специално единните правни норми и съответните вътрешни правила на международното частно право, е гарантирана от член 2 от Закон 218/1995, съгласно който фактът, че положение или връзка попадат в обхвата на националното право, не засяга прилагането в същия случай на международните конвенции, които са в сила за Италия.

Последна актуализация: 22/12/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Кипър

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Когато в съда се завежда трансгранично дело, нормите, определящи кое е приложимото право в Кипър, са главно предвидените в правото на ЕС, и по-специално Регламент (ЕО) № 593/2008 (Рим I) относно приложимото право към договорни задължения и Регламент (ЕО) № 864/2007 (Рим II) относно приложимото право към извъндоговорни задължения.

В други отношения кипърските съдилища се ръководят от собствената си съдебна практика, тъй като липсват съответните национални закони или кодифицирани норми. При липсата на съответна кипърска съдебна практика съдилищата прилагат английското общо право съгласно член 29, параграф 1, буква в) от Закона за съдилищата (Закон 14/60).

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 1 юли 1985 г. за приложимото право към доверителната собственост и признаването ѝ, ратифицирана от Република Кипър по силата на Закон за ратифициране 15 (III) от 2017 г.

1.3 Основни двустранни конвенции

Не се прилага.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Съдията не е задължен да прилага тези норми по своя собствена инициатива. Въпросът може да бъде повдигнат само от страна по делото, която трябва да успее да докаже, като представи доказателства, че правото на друга държава има предимство пред правото на Кипър. Ако съдът не е убеден в това, се прилага правото на Кипър.

Тъй като посочената по-горе практика е въпрос за доказателства и процедура, тази практика не се засяга от посочените по-горе Регламент (ЕО) № 593/2008 и Регламент (ЕО) № 864/2007.

2.2 Препращане

Съгласно Регламент (ЕО) № 593/2008 и Регламент (ЕО) № 864/2007 не се допуска прилагане на правилото за *препращане*. В случаите, които не попадат в обхвата на тези регламенти обаче, правилото за *препращане* може да се прилага, както следва:

Съдът, който разглежда дело, за което е установено, че следва да се приложи правото на друга държава, трябва да приложи или само вътрешните национални норми на това право, или правото в неговата цялост, включително международните норми, приложими съгласно това право.

Усложнението в последния случай произтича от факта, че нормите за приложимото право съгласно правната система на въпросната друга държава могат да препращат съдията към правото на Кипър, което той трябва да приложи (*препращане*). В този случай съдът има две възможности: или да приеме правилото за *препращане* и да приложи правото на Кипър (теория за „*частично препращане*“), или да го отхвърли и да приложи правото на другата държава в неговата цялост („*пълно препращане*“).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привързка)

За да се предотвратят всякакви проблеми, които биха могли да възникнат при промяна на критерия на привързване (напр. местожителство, мястото, на което се прехвърля движимата вещ или доверителната собственост, и т.н.), правилото за приложимото право обикновено се използва за определяне на датата, на която е установен критерият на привързване. Като пример вж. член 7 от Хагската конвенция от 1 юли 1985 г. относно доверителната собственост.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Правото на друга държава не следва да се прилага дори когато нормите за приложимо право изискват неговото прилагане, ако то е несъвместимо с обществения ред на Република Кипър. Съгласно съдебната практика понятието „обществен ред“ включва основните принципи на правосъдието и обществения морал и етика (*Pilavachi & Co Ltd /International Chemical Co Ltd (1965 г.) 1 CLR 97*).

Правото на друга държава не следва да се прилага и по отношение на мита, данъци и данъчно облагане.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Прилага се правилото, установено по делото *Royal Bank of Scotland plc/Geodrill Co Ltd и други (1993 г.) 1 JSC 753*, съгласно което страна, която твърди, че по нейното дело се прилага чуждо право, трябва първо да направи искане за неговото прилагане, след което да представи доказателства по отношение на него, които да убедят съда. Ако въз основа на тези доказателства съдът не е убеден, че се прилага чуждото право, или ако никоя от страните не е подала такова искане, се прилага правото на Кипър.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Регламент (ЕО) № 593/2008 (Рим I) се прилага към всички договорни задължения и правни актове, когато се подвига въпросът кое право следва да се прилага.

3.2 Извъндоговорни задължения

Регламент (ЕО) № 864/2007 (Рим II) се прилага в повечето случаи, като общо правило предвидено в него е, че приложимото право следва да бъде определено въз основа на мястото, където е настъпила вредата (*lex loci damni*), независимо от държавата или държавите, в които биха могли да настъпят непреките последици. С регламента се определят и специални норми относно начините на определяне на приложимото право за специални видове извъндоговорни задължения, като например нелоялна конкуренция и отговорност за вреди от стоки.

По отношение на доверителната собственост се прилага (ратификационния) закон относно приложимото право от 2017 г. към доверителната собственост и признаването ѝ (Закон 15 (III)/2017), с който се ратифицира Хагската конвенция от 1985 г. Съгласно Закона за ратифицирането и конвенцията доверителната собственост следва да се урежда от правото, избрано от доверителните собственици. В противен случай доверителната собственост следва да се урежда от правото, с което е най-тесно свързана.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Фамилно име

При определяне на фамилното име се прилага Законът за отношенията между родители и деца (Закон 216/90). Съгласно Закон 216/90 фамилното име на детето се определя с обща декларация, подадена от неговите родители в срок до три месеца от датата на раждането му. Ако родителите не успеят да подадат такава декларация, детето получава фамилното име на бащата. Фамилното име на майката се дава на дете, което е родено извън брака, освен ако детето не бъде припознато от бащата или докато това стане.

Местожителство

Местожителството на дадено лице се определя съгласно глава 195 от Закона за завещанията и наследството, който предвижда, че местожителството на всяко лице във всеки един момент е или местожителството, получено при раждането („местожителство по произход“), или местожителството, което лицето е придобило или е запазило по свое усмотрение („местожителство по избор“).

В случай на дете, родено в брака, което е родено, докато бащата е жив, местожителството по произход на детето е местожителството на бащата към момента на раждане на детето.

В случай че детето е родено извън брака или детето е родено след смъртта на бащата, местожителството по произход на детето е местожителството на майката към момента на раждане на детето.

Правоспособност и дееспособност

Брачната дееспособност на дадено лице е предмет на Закона за брака (Закон 104(I)/2013), като в член 14 от него се предвижда, че дадено лице няма брачна дееспособност, ако то не е навършило осемнадесет години или ако към датата на сключване на брака е неспособно да даде съгласието си поради психично разстройство или умствена изостаналост, мозъчно или друг вид заболяване, или наркотична зависимост, които не му позволяват да разбира и да е наясно какво прави.

Въпреки това дори ако въпросната двойка или единият от двамата е на възраст под осемнадесет години, се счита, че те притежават брачна дееспособност, ако са навършили най-малко шестнадесет години, или ако техните попечители са дали писмено съгласие, или има сериозни причини, които оправдават брака. Когато горепосоченото съгласие е отказано или няма попечител, въпросът дали дадено лице разполага с брачна дееспособност, трябва да бъде решен от съда по семейни дела на района, в който пребивава въпросното лице.

Що се отнася до дееспособността, член 11 от глава 149 от Закона за договорите предвижда, че дадено лице е дееспособно, ако е вменяемо и не е лишено от дееспособност по закон. В закона се предвижда, че лице, сключило брак, не се счита за недееспособно единствено поради факта, че не е навършило осемнадесет години.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Правните взаимоотношения между родител и дете, включително родителската отговорност, издръжката и комуникацията, се уреждат от правото на Кипър, и по-специално Закона за отношенията между родители и деца (Закон 216/90).

Регламент (ЕО) № 2201/2003 (Брюксел IIa) и Регламент (ЕО) № 4/2009, както и Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата се прилагат и по отношение на обхванатите от тях области.

3.4.2 Осиновяване

Когато в кипърските съдилища се провежда процедура по осиновяване, се прилага правото на Кипър, независимо дали делото за осиновяване има трансграничен характер.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

В Кипър въпроси, свързани със сключването и разтрогването на брак, се уреждат съгласно Закона за брака от 2003 г. (Закон 104(I)/2003). Те също така са предмет на Конвенцията на ООН за съгласието за брак, минимална възраст за встъпване в брак и регистрация на браковете, ратифицирана в Република Кипър със Закон 16(III)/2003.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Въпроси, свързани с развода, се уреждат от член 111 от Конституцията и Закона за опита за помирение и духовно прекратяване на брака от 1990 г. (Закон 22/1990) във връзка с религиозните бракове и Закона за брака (Закон 104(I)/2003).

В областта на признаване на развода и законната раздяла се прилага Хагската конвенция за признаване на разводите и законната раздяла от 1971 г., ратифицирана от Република Кипър със Закон 14(III)/1983.

3.5.4 Задължения за издръжка

Задължения за издръжка

Съгласно Закона за имуществените отношения между съпрузи (Закон 232/1991), изменен:

Ако съпрузите преустановят съжителството си, по искане на единия съпруг съдът може да издаде нареждане за издръжка, с която да се разпореди на другия съпруг да плати издръжка на съпруга жалбоподател.

Задълженията за издръжка между бивши съпрузи се прилагат, когато някой от тях не може да се издържа със собствения си доход или имущество, и:

- ако след приключване на развода и при изтичане на посочените по-долу срокове, възрастта или здравословното състояние на съпруга(та) са такива, че не може да започне или да продължи професионалната си дейност, което би му/й гарантирало, че може да се издържа сам;
- ако той/тя се грижи за малолетно или непълнолетно дете, или за пълнолетно дете, или друг зависим член на семейството, който не може да се грижи сам за себе си поради физическо или психическо увреждане, и по този начин лицето, което предявява иска, е възпрепятствано да намери подходяща работа;
- ако той/тя не може да намери стабилна и подходяща работа, или се нуждае от професионално обучение, за не повече от три години, след като разводът е приключен;
- във всеки друг случай, когато отпускането на издръжка към момента на приключване на развода е необходимо по съображения за равенство. Издръжка може да бъде отказана или ограничена поради сериозни основания, особено ако бракът е кратък или ако съпругът, който може да има право на издръжка, е виновен за развода или за прекратяване на съжителството, или доброволно е предизвикал собствената си бедност. Също така, когато обстоятелствата го изискват, правото на издръжка следва да бъде прекратено или нареждането за издръжка да бъде съответно променено.

Задължения за издръжка на малолетно или непълнолетно дете.

Съгласно Закона за отношенията между родители и деца (Закон 216/90) задълженията за издръжка на малолетно или непълнолетно дете се поемат и от двамата родители в съответствие с техните финансови средства. Посоченото по-горе родителско задължение може да бъде продължено по силата на решение и съдебна спогодба дори и след като детето достигне пълнолетие, когато това е оправдано от изключителни

обстоятелства (например детето е недееспособно или има увреждане, служи в Националната гвардия или посещава курсове в учебно заведение или професионално училище).

Правото на издръжка на малолетно или непълнолетно дете от неговите родители остава дори ако то притежава имущество.

3.6 Режими на имуществени отношения

Прилага се член 13 от Закон 232/1991, чието общо правило е, че бракът не променя автономността на съпрузите по отношение на имуществото. Член 14 от закона обаче дава възможност на единия съпруг да предяви претенция по отношение на имуществото на другия в случай на прекратяване или унищожаване на брака, при условие че съпругът, подал иска, е допринесъл за увеличаване на имуществото на другия съпруг по какъвто и да е начин. Страната, която има претенция, може да предяви иск да ѝ бъде изплатена тази част от увеличението, за която е допринесла. Приносът на единия от съпрузите за увеличаване на имуществото на другия съпруг се счита за една трета от увеличението, освен когато е доказано, че приносът е по-малък или по-голям.

Увеличаването на имуществото на съпрузите не включва това, което са придобили от подаръци, наследство, завещателно разпореждане или друго дарение.

3.7 Завещания и наследяване

Наследяването и всички въпроси, свързани с наследството, с изключение на формата, използвана при съставянето и отмяната на завещание, се уреждат от Регламент (ЕС) № 650/2012 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

В съответствие с член 22 от посочения по-горе регламент всяко лице може да избере за приложимо право по въпросите, свързани с наследяването му като цяло, правото на държавата, чийто гражданин е към момента на избора или към момента на смъртта. Изборът на право се прави с изрична декларация.

Когато има съставено завещание, се прилага Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания. В съответствие с член 1 от Конвенцията дадено завещателно разпореждане е валидно по отношение на формата, ако неговата форма е в съответствие с вътрешното право:

- на мястото на съставянето му от завещателя, или
- на националността на завещателя или към момента, когато е направил разпореждането, или към момента на неговата смърт, или
- на местожителството или постоянното пребиваване на завещателя или към момента, когато е направил разпореждането, или към момента на неговата смърт, или
- на мястото, където се намират недвижимите имоти, когато се отнася за такива.

3.8 Недвижимо имущество

Регламент (ЕО) № 593/2008 (Рим I), в който се предвижда, че договорът се урежда от избрано от страните право, което се прилага към отношенията, създаващи задължения, които са свързани с недвижимата вещ. При липса на избор се прилага член 4 от регламента, в който изрично се посочва приложимото право във всеки от случаите.

Що се отнася до договорите, свързани с вещното право, в съответствие със съдебната практика на съдилищата в Кипър съдът прилага юрисдикцията на държавата, където се намира недвижимата вещ (*lex situs*).

3.9 Несъстоятелност

Приложимото право се определя от Регламент (ЕО) № 1346/2000 относно производството по несъстоятелност. Това е правото на държавата, на чиято територия се образуват такива производства.

Последна актуализация: 11/12/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Литва

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Глава II, част I, книга първа от Гражданския кодекс на Република Литва

Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения (Рим I)

Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II)

Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета от 20 декември 2010 г. относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания

Хагска конвенция от 5 октомври 1961 г. относно правомощията на органите и приложимия закон по отношение на закрилата на малолетните и непълнолетните

Хагска конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия

Хагска конвенция от 2 октомври 1973 г. относно признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани със задължения за издръжка

Конвенция за приложимото право към договорните задължения, открита за подписване в Рим на 19 юни 1980 г.

Хагска конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата

[☞ Конвенция от 30 октомври 2007 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела \(новата Конвенция от Лугано\).](#)

1.3 Основни двустранни конвенции

[☞ Договор между Република Литва и Република Армения за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.](#)

[☞ Договор между Република Литва и Република Азербайджан за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.](#)

[☞ Договор между Република Литва и Република Узбекистан за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.](#)

[☞ Договор между Република Литва и Република Казахстан за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.](#)

☞ *Протокол към договора между Република Литва и Република Казахстан за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.*

☞ *Договор между Република Литва и Украйна за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.*

☞ *Договор между Република Литва и Република Молдова за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.*

☞ *Договор между Република Литва и Република Полша за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.*

☞ *Договор за правна помощ и правни отношения между Република Литва, Република Естония и Република Латвия.*

☞ *Договор между Република Литва и Република Беларус за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.*

☞ *Договор между Република Литва и Китайската народна република за правна помощ по граждански и наказателни дела.*

☞ *Договор между Република Литва и Руската федерация за правна помощ и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела.*

☞ *Договор между Република Литва и Република Турция за правно и съдебно сътрудничество по търговски и граждански дела.*

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Съгласно член 33, параграф 1 от Закона за съдилищата на Република Литва, когато разглеждат дела, съдилищата се ръководят от Конституцията на Република Литва, от законите, от международните споразумения, по които Република Литва е страна, от резолюции на правителството и от други правни актове, действащи в Република Литва, които не са в противоречие със законите. Съгласно член 1.10, параграф 1 от Гражданския кодекс на Република Литва чуждото право се прилага в гражданските отношения, когато това е предвидено от международните споразумения, по които Република Литва е страна, от споразуменията между страните или от законите на Република Литва.

2.2 Препращане

Съгласно член 1.14 от Гражданския кодекс на Република Литва, ако приложимото чуждо право предвижда препращане към правото на Република Литва, правото на Република Литва се прилага само в случаите, предвидени в посочения кодекс или в чуждото право. Ако приложимото чуждо право предвижда препращане към закона на трета държава, правото на третата държава се прилага само в случаите, предвидени в посочения кодекс или в закона на третата държава. Ако при определяне на гражданскоправния статус на дадено лице приложимото чуждо право се позовава на правото на Република Литва, се прилага правото на Република Литва. Тези правила не се прилагат в случаите, когато приложимото право е избрано от страните по дадена сделка, включително при определяне на приложимото право по отношение на формата на сделката и на извъндоговорните задължения. Когато правилата на международното частно право изискват прилагането на международен договор/конвенция, въпросите, свързани с препращането, и самото препращане към правото на трета държава се уреждат от разпоредбите на приложимия международен договор/конвенция.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

В Гражданския кодекс на Република Литва не е определено общо правило в това отношение.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Съгласно член 1.11 от Гражданския кодекс на Република Литва нормите на чуждото право не се прилагат, ако тяхното прилагане би противоречало на общественения ред, установен от Конституцията на Република Литва и от други закони. В такива случаи се прилагат гражданските закони на Република Литва. Задължителните норми на правото на Република Литва или на друга държава, с която спорът е най-тясно свързан, се прилагат независимо от факта, че страните са избрали различно чуждо право по споразумение. При вземането на решения по тези въпроси съдът трябва да отчете естеството и целите на тези правила и последиците от тяхното прилагане или неприлагане. Чуждото право, приложимо съгласно посочения кодекс, не може да има действие, когато, с оглед на всички обстоятелства по делото, то няма ясна връзка с делото или с част от него, а по-скоро е свързано с правото на друга държава. Това правило не се прилага, когато приложимото право е избрано по споразумение между страните по сделката.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съгласно член 1.12 от Гражданския кодекс на Република Литва в случаите, посочени в ☞ [международни споразумения или в закони](#) на Република Литва, чуждото право се прилага, тълкува и съдържанието му се определя от съда служебно (по собствена инициатива). Когато прилагането на чуждото право е предвидено по споразумение между страните, всички доказателства, свързани със съдържанието на прилаганото чуждо право, като се взема предвид неговото официално тълкуване, практиката на неговото прилагане и доктрината на чуждата държава, следва да се предоставят от страната, която се позовава на чуждото право. По искане на страна по спора съдът може да окаже съдействие за събиране на информацията относно приложимото чуждо право. Ако съдът или страна, която се позовава на чуждото право, не спазва тези задължения, се прилага правото на Република Литва. В изключителни случаи, когато е необходимо да се предприемат спешни временни мерки за защита на правата на лицето или на неговите вещи до определяне на приложимото към спора право и неговото съдържание, съдът може да взема решения по неотложни въпроси, като прилага правото на Република Литва.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Съгласно член 1.37 от Гражданския кодекс на Република Литва договорните задължения се уреждат от правото, избрано по споразумение между страните по задължението. Такова споразумение между страните може да бъде предвидено в условията на сключения между страните договор или може да се извлече логически от фактическите обстоятелства по делото. Страните могат по взаимно съгласие да изберат правото на определена държава, което ще се прилага за целия договор или за част или части от него. Страните могат по взаимно съгласие да заменят по всяко време вече избраното право, приложимо по отношение на договорното задължение, с друго право. Промяна на приложимото право има обратно действие, но не може да бъде предявявана срещу трети страни и не прави договора недействителен. Фактът, че страните са избрали по взаимно съгласие чуждо право, което да бъде приложимо по отношение на договора, не представлява основание за отказ от прилагане на задължителните норми на правото на Република Литва или на друга държава, които страните не могат да изменят или от които не могат да се откажат по споразумение.

Ако страните не са избрали приложимо право, се прилага правото на държавата, с която договорното задължение е най-тясно свързано. В такъв случай се предполага, че държавата, която е най-засегната от задължението по договора, е държавата, на чиято територия се намира:

- 1) местожителството или централната администрация (седалището) на страната, която е длъжна да изпълни задължението, най-характерно за договора. Ако задължението е по-свързано с правото на държавата, в която се намира мястото на стопанска дейност на страната по задължението, се прилага правото на тази държава;
- 2) местонахождението на недвижимия имот, когато предмет на договора е право върху недвижим имот или право на ползване на недвижим имот;
- 3) основното място на стопанска дейност на превозвача към момента на сключване на договор за превоз, при условие че товарът е бил натоварен или седалището на изпращача или мястото, от което се изпраща товарът, се намира в същата държава като основното място на стопанска дейност на превозвача.

Последната разпоредба не се прилага, когато не може да се определи мястото на изпълнение на задължението, което е най-характерно за договора, и не може да се разчита на презумпциите, изложени в последния параграф, тъй като от обстоятелствата по делото е видно, че договорът е по-тясно свързан с друга държава.

Застрахователните договори се уреждат от правото на държавата по местоживеене на застрахователя или, в случай на застраховка на недвижим имот, от правото на държавата, в която се намира имотът.

Арбитражните споразумения се уреждат от правото, уреждащо основния договор, или, ако не е определено такова, от правото на мястото на сключване на арбитражното споразумение, или, когато мястото на сключване не може да бъде определено, от правото на държавата на мястото на арбитража.

Договорите, сключени на фондова борса или търг, се уреждат от правото на държавата на борсата или търга.

Съгласно член 1.39 от Гражданския кодекс на Република Литва правото на страните по договор да избират правото, приложимо по отношение на договорно задължение, както е предвидено в член 1.37 от кодекса, не изключва и не ограничава правото на потребител да защитава своите интереси по начините и чрез средствата за правна защита, предвидени в правото на държавата, в която е обичайното му местопребиваване, при условие че:

1) потребителският договор е сключен в държавата, в която е обичайното му местопребиваване, въз основа на специална оферта или реклама в тази държава;

2) потребителят е бил подтикнат от другата договаряща страна да пътува до чужда държава, за да сключи договора;

3) другата страна или нейният представител е получил поръчката от потребителя в държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя.

Когато страните по потребителски договор не са избрали приложимо право, се прилага правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя. Разпоредбите на настоящия член не се прилагат за договори за превоз или за договори за услуги, при които услугите се предоставят на потребителя единствено в държава, различна от Република Литва.

Съгласно член 1.38 от Гражданския кодекс на Република Литва приложимото право по отношение на формата на сделката се определя в съответствие с разпоредбите на член 1.37, параграф 1 от кодекса. Когато страните по сделката не са избрали приложимото право по взаимно съгласие, формата на сделката се урежда от правото на мястото на сделката. Договор, сключен между страни, намиращи се в различни държави, също така е действителен, ако неговата форма отговаря на законовите изисквания, приложими за формата на такава сделка в поне една от тези държави. Формата на сделките по отношение на недвижим имот или на права върху недвижим имот трябва да отговаря на изискванията на правото на държавата, в която се намира имотът. Формата на потребителските договори се урежда от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на потребителя.

Съгласно член 1.40 от Гражданския кодекс на Република Литва формата на пълномощно се урежда от правото на държавата, в която е издадено. Срокът на валидност на пълномощното, освен ако не е посочен в пълномощното, правата и задълженията на упълномощеното лице, отговорността на упълномощителя и на упълномощеното лице един към друг и тяхната отговорност спрямо трети лица се уреждат от правото на държавата, в която упражнява дейност упълномощеното лице.

Съгласно член 1.41 от Гражданския кодекс на Република Литва споразуменията за дарение се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване или се намира мястото на стопанска дейност на дарителя, с изключение на споразуменията за дарение за недвижими имоти, за които се прилага правото на държавата по местонахождението на недвижимия имот. Споразумението за дарение не може да бъде обявено за нищожно, ако неговата форма отговаря на изискванията на правото на мястото на сключване на споразумението за дарение или на държавата, в която е обичайното местопребиваване или се намира мястото на стопанска дейност на дарителя.

Съгласно член 1.42 от Гражданския кодекс на Република Литва отношенията, свързани с прехвърляне на вземане и прехвърляне на дълг, се уреждат от правото, избрано по споразумение между страните. Избраното от страните право не може да бъде прилагано спрямо длъжници във връзка с прехвърлянето на вземането, освен ако не е било получено тяхното съгласие за избора на право. Ако страните не са избрали приложимото право, законът, уреждащ основното задължение, от което произтича прехвърлянето вземане (дълг), се прилага в отношенията, свързани с прехвърлянето на вземането и на дълга. Формата на прехвърляне на вземане или дълг се урежда от правото, приложимо към прехвърлянето на вземане или на дълг.

Приложими са и правилата на регламента Рим I.

3.2 Извъндоговорни задължения

Съгласно член 1.43 от Гражданския кодекс на Република Литва правата и задълженията на страните по задължения, произтичащи от причинени вреди, се определят по избор на пострадалата страна от правото на държавата, в която е било извършено деянието или са настъпили други обстоятелства, довели до настъпилата вреда, или от правото на държавата, в която е настъпила вредата. Когато не е възможно да се определи държавата, в която е извършено деянието или са настъпили други обстоятелства, или е настъпила вредата, се прилага правото на държавата, с която искът за вреда е най-тясно свързан. След настъпването на вредата страните могат да се споразумеят, че обезщетението за вредата ще се урежда от правото на държавата на съда, който разглежда делото. Ако обичайното местопребиваване и на двете страни е в една и съща държава, въпросът за обезщетението за вреди се урежда от правото на тази държава.

Задълженията, произтичащи от вреди, причинени от дефектни продукти, се уреждат от правото на държавата, в която е настъпила вредата, ако обичайното местопребиваване на пострадалата страна или място на стопанска дейност на лицето, отговорно за вредата, се намира в тази държава или пострадалата страна е закупила продукта в тази държава. Ако мястото на стопанска дейност на лицето, отговорно за вредата, се намира в държавата, в която е обичайното местопребиваване на потърпевшата страна, или потърпевшата страна е закупила продукта в държавата, в която е обичайното местопребиваване, се прилага правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на потърпевшата страна. Когато приложимото право не може да бъде определено въз основа на критериите, посочени в настоящия параграф, се прилага правото на държавата на мястото на стопанска дейност на лицето, отговорно за вредата, освен ако ищецът не основава иска си на правото на държавата, в която е настъпила вредата.

Условията на гражданската отговорност, нейната степен, отговорното лице и условията за освобождаване от гражданска отговорност се определят от приложимото право към задълженията, произтичащи във връзка с вредата.

Съгласно член 1.44 от Гражданския кодекс на Република Литва приложимото право към искове за обезщетение за вреди, причинени по време на произшествие, се определя в съответствие с Хагската конвенция за приложимото право при пътнотранспортни произшествия.

Съгласно член 1.45 от Гражданския кодекс на Република Литва исковете за обезщетение за вреди, причинени на лични неимуществени права от средствата за масово осведомяване, се уреждат по избор на пострадалата страна от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване или се намира мястото на стопанска дейност на пострадалата страна, или е настъпила вредата, или от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване или се намира мястото на стопанска дейност на лицето, причиняващо вредата. Правото на отговор

(опровержение) се урежда от правото на държавата, в която е публикувана въпросната публикация или от която е излъчено въпросното радио-или телевизионно предаване.

Съгласно член 1.46 от Гражданския кодекс на Република Литва искове за обезщетение за вреди, причинени от нелоялна конкуренция, се уреждат от правото на държавата, на чийто пазар са настъпили отрицателните последици от нелоялната конкуренция. Ако нелоялната конкуренция е засегнала само интересите на отделно лице, приложимото право е това на държавата, в която се намира мястото на стопанска дейност на пострадалата страна.

Приложими са и правилата на регламента Рим II.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Съгласно член 1.15 от Гражданския кодекс на Република Литва чуждите граждани в Република Литва имат същата гражданска правоспособност като гражданите на Република Литва. Изключения от това правило може да бъдат определени от законите на Република Литва. Моментът на раждането или смъртта на чужди граждани се определя от правото на държавата, в която е тяхното обичайно местопребиваване (член 2.12 от кодекса) към момента на раждането или смъртта. Лицата без гражданство в Република Литва имат същата гражданска правоспособност като гражданите на Република Литва. Индивидуални изключения от това правило може да бъдат определени от законите на Република Литва. Моментът на раждането или смъртта на лица без гражданство се определя от правото на държавата, в която е тяхното обичайно местопребиваване към момента на раждането или смъртта.

Съгласно член 1.16 от Гражданския кодекс на Република Литва гражданската правоспособност на чужди граждани и на лица без гражданство се определя от правото на държавата, в която е тяхното обичайно местопребиваване. Ако такива лица нямат обичайно местопребиваване или то не може да бъде определено със сигурност, тяхната правоспособност се определя в съответствие с правото на държавата, в която са сключили съответната сделка. Ако дадено лице живее в повече от една държава, се прилага правото на държавата, с която лицето е най-тясно свързано. Чужди граждани и лица без гражданство, постоянно пребиваващи в Република Литва, могат да бъдат признати за недееспособни в определени области или като лица с ограничена правоспособност в определени области, или могат да бъдат подпомагани при вземането на решения в съответствие с процедурата, установена от законите на Република Литва. Промяната на обичайното местопребиваване не оказва влияние върху правоспособността, ако правоспособността вече е била придобита преди промяната на обичайното местопребиваване.

Съгласно член 1.17 от Гражданския кодекс на Република Литва дадено лице не може да се позовава на недееспособност съгласно правото на държавата на обичайното си местопребиваване, ако е било правоспособно съгласно правото на държавата, в която е сключена сделката, освен ако другата страна по сделката е знаела или би следвало да е наясно с недееспособността на това лице съгласно правото на държавата на обичайното му местопребиваване. Тези разпоредби не се прилагат за семейното и наследственото право, нито за вещните права.

Съгласно член 1.18 от Гражданския кодекс на Република Литва чужди граждани и лица без гражданство се признават за изчезнали или се обявяват за мъртви съгласно правото на държавата на последното им обичайно местопребиваване.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Произходът на дете (признаване, определяне или оспорване на бащинство или майчинство) се установява в съответствие или с правото на държавата, чието гражданство детето е придобило при раждането си, или с правото на държавата, призната за обичайно местопребиваване на детето при раждането му, или с правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на един от родителите на детето, или на държавата, на която родителят е гражданин към момента на раждането на детето, което е по-благоприятно за детето. Последиците от установяването на произхода на детето се определят от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето.

Дееспособността на бащата (майка) на детето да признае бащинство (майчинство) се определя от правото на държавата, в която е обичайното му/й местопребиваване към момента на признаване на бащинството (майчинството). Формата на признаване на бащинство (майчинство) се урежда от правото на мястото на признаване на бащинството (майчинството) или от правото на държавата на обичайното местопребиваване на детето (член 1.31 от Гражданския кодекс). Личните и имуществените отношения между деца и родители се уреждат от правото на държавата на обичайното местопребиваване на детето. Ако нито един от родителите на детето няма обичайно местопребиваване в държавата на обичайното местопребиваване на детето и детето и двамата му родители са граждани на една и съща държава, се прилага правото на държавата, на която те са граждани (член 1.32 от Гражданския кодекс).

3.4.2 Осиновяване

Отношенията при осиновяване се определят от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето. Ако е ясно, че осиновяването съгласно правото на държавата на обичайно местопребиваване на детето, което ще бъде осиновено, няма да доведе до признаване на осиновяването в държавата на обичайно местопребиваване или гражданство на осиновителя (осиновителите), такова осиновяване може да се извърши съгласно правото на тези държави, при условие че това не противоречи на висшия интерес на детето. Ако не е ясно дали осиновяването ще бъде признато в друга държава, осиновяването е забранено. Отношенията между осиновеното дете, неговия осиновител (неговите осиновители) и техните роднини се уреждат от правото на държавата на обичайно местопребиваване на осиновителя (осиновителите) (член 1.33 от Гражданския кодекс).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Дееспособността за сключване на брак и другите условия на брака се определят от правото на Република Литва. Бракът следва да бъде регистриран от органите за гражданска регистрация на Република Литва, ако поне един от съпрузите е с обичайно местопребиваване в Литва или поне един от тях е гражданин на Република Литва в момента на сключването му. Дееспособността за сключване на брак и другите условия на брака при чужди граждани и лица без гражданство, които не са с обичайно местопребиваване в Република Литва, може да бъдат определени от закона на държавата по обичайно местопребиваване и на двете лица, които желаят да сключат брак, при условие че бракът ще бъде признат в държавата на обичайно местопребиваване на поне едно от лицата, желаещи да сключат брак. Брак, сключен законно в чужда държава, се признава в Република Литва, с изключение на случаите, когато и двамата съпрузи, които имат обичайно местопребиваване в Република Литва, сключват брак в чужда държава с цел избягване на анулирането на брака в съответствие със законите на Република Литва (член 1.25 от Гражданския кодекс). Процедурата за сключване на брак се определя от правото на държавата, в която е сключен бракът. Бракът се признава за валиден и ако процедурата, по която е сключен, е в съответствие с изискванията на правото на държавата на обичайно местопребиваване или гражданство на поне един от съпрузите в момента на сключването му (член 1.26 от Гражданския кодекс). Личните отношения между съпрузите се уреждат от правото на държавата на обичайното им местопребиваване. Ако съпрузите обичайно пребивават в различни държави, личните им отношения се уреждат от правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване. Ако съпрузите не са имали общо обичайно местопребиваване, се прилага правото на държавата, с която съпрузите имат най-близки лични отношения. Ако не е възможно да се определи с

коя държава съпрузите имат най-близки лични отношения, се прилага правото на държавата, в която е сключен бракът (член 1.27 от Гражданския кодекс).

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Не е регламентирано.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Съгласно член 1.29 от Гражданския кодекс законната раздяла и разводът се уреждат от правото на държавата на обичайно местопребиваване на съпрузите. Ако съпрузите нямат общо обичайно местопребиваване, се прилага правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване или, ако липсва такава, от правото на държавата на съда, разглеждащ делото. Ако правото на държавата на гражданството на двамата съпрузи забранява развода или предвижда специални условия за развод, бракът може да бъде разтрогнат в съответствие със законите на Република Литва, когато единият съпруг също е гражданин на Република Литва или обичайно пребивава в Република Литва.

Приложими са и правилата на Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета от 20 декември 2010 г. относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла (Рим III).

3.5.4 Задължения за издръжка

Приложимото право по отношение на издръжката на членове на семейството или на съпруга(та) след развод се определя в съответствие с Хагска конвенция от 2 октомври 1973 г. относно признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани със задължения за издръжка (член 1.36 от Гражданския кодекс).

Приложим е Хагският протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка.

3.6 Режики на имуществени отношения

Съгласно член 1.28 от Гражданския кодекс правният статут на съпругеската имуществена общност се определя от правото на държавата на обичайно местопребиваване на съпрузите. Ако съпрузите обичайно пребивават в различни държави, се прилага правото на държавата, на която и двамата съпрузи са граждани. Ако съпрузите са граждани на различни държави и никога не са имали общо обичайно местопребиваване, се прилага правото на държавата, в която е сключен бракът. Правният статут на съпругеската имуществена общност по договори се определя от правото на държавата, избрана по споразумение между съпрузите. В този случай съпрузите могат да изберат правото на държавата на настоящото или бъдещото обичайно местопребиваване или правото на държавата, в която е сключен бракът или на която един от съпрузите е гражданин. Споразумението между съпрузите относно приложимото право се смята за действително, ако отговаря на изискванията на правото на избраната от тях държава или на държавата, в която е сключено споразумението. Приложимото право, избрано по споразумение, може да се прилага спрямо трети страни единствено ако те са били наясно или би следвало да са били наясно с този факт. Приложимото право, избрано по споразумение между съпрузите, може да се използва за разрешаване на спор относно вещни права върху недвижим имот единствено когато са били изпълнени изискванията за публична регистрация на имота и на вещните права върху него в държавата, в която се намира недвижимият имот. Споразумението между съпрузите относно промяна в правния статут на собствеността се урежда от правото на държавата на обичайно местопребиваване на съпрузите към момента на промяната. Ако по време на промяната на правния статут съпрузите са живели в различни държави, се прилага правото на държавата на последното им общо обичайно местопребиваване или, ако липсва такава обичайно местопребиваване, правото, което определя имуществените отношения между съпрузите.

3.7 Завещания и наследяване

Дееспособността на завещателя да състави, измени или отмени завещание се определя от правото на държавата на обичайно местопребиваване на завещателя. Ако дадено лице не е имало обичайно местопребиваване или то не може да бъде установено, дееспособността за съставяне на завещание се определя от правото на държавата, в която е съставено завещанието (член 1.60 от Гражданския кодекс). Формата на завещанието, неговото изменение или отмяна се уреждат от правото на държавата, в която са съставени тези документи. Завещанието, неговото изменение или отмяна също се смятат за действителни, ако формата на тези документи отговаря на изискванията на правото на държавата на обичайното местопребиваване или гражданство на завещателя в момента на подписване на документите или на държавата по местоживеее в момента на подписване на документите, или на смъртта му. Завещание относно недвижим имот, както и неговото изменение или отмяна се смятат за действителни, ако тяхната форма е в съответствие с правото на държавата, в която се намира недвижимият имот (член 1.61 от Гражданския кодекс). Съгласно член 1.62 от Гражданския кодекс правото на държавата, в която починалия е пребивавал обичайно в момента на смъртта си, се прилага при наследяване, различно от наследяване на недвижим имот. Наследствените отношения, свързани с недвижими имоти, са предмет на правото на държавата, в която се намира недвижимият имот. Ако наследяването е настъпило след смъртта на гражданин на Република Литва, неговите наследници, пребиваващи в Република Литва и имащи право на запазена част от наследството, независимо от приложимото право, наследяват тази част в съответствие със закона на Република Литва освен по отношение на недвижимите имоти. Ако съгласно приложимото към наследствените отношения право имуществото не може да бъде прехвърлено на чужда държава при липса на други наследници и се намира в Литва, въпросният имот в Литва се прехвърля в собственост на Република Литва.

Приложими са и правилата на Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

3.8 Недвижимо имущество

Съгласно член 1.48 от Гражданския кодекс собствеността върху недвижимо и движимо имущество и други вещни права върху него се определят от закона на държавата, в която се е намирало имуществото към момента на промяната на неговия правен статус. Имуществото се признава за недвижимо или движимо съгласно правото на държавата, в която се намира. Официалното вписване на правото на собственост и други вещни права се урежда от правото на държавата, в която се намира имуществото към момента на вписването. Собствеността върху недвижим имот в случай на придобивна давност се определя от правото на държавата, в която се намира имотът.

3.9 Несъстоятелност

Последна актуализация: 05/11/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Правото на коя страна се прилага? - Люксембург

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Люксембург няма кодекс на международното частно право. Разпоредбите на националното право, уреждащи стълкновението на закони, са разпръснати в различни кодекси и специални закони. Тази материя е регламентирана до голяма степен с многостранни международни конвенции, както и с европейски инструменти на вторичното право.

1.2 Многостранни международни конвенции

Значителен брой отпращащи (наричани още колизионни или стълкновителни) норми произтичат от многостранните международни конвенции, по които Люксембург е страна. Повечето от тези конвенции са изготвени в рамките на Хагската конференция по международно частно право.

Списък на тези конвенции е на разположение на уебсайта на Хагската конференция.

1.3 Основни двустранни конвенции

Някои двустранни споразумения съдържат стълкновителни норми. За повече подробности вж. уебсайта Legilux.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

В случаите, отнасящи се до правното положение на лицата, съдът повдига служебно въпроса за стълкновението на закони. Този подход обаче не се прилага в случаите, когато страните могат да се разпоредят свободно с правата си – както е например в областта на договорните отношения – поради принципа за свобода на страните да избират приложимото право. В такива случаи съдът повдига служебно въпроса за стълкновението на закони само ако е налице ситуация на заобикаляне на закона (*agere in fraudem legis*).

Сезираният съд прилага автоматично националното си право, ако страните не са поискали да се приложи чуждо право.

2.2 Препращане

В областите, които не попадат в обхвата на международна конвенция или европейски регламент, изключващи изрично препращането, съдебната практика в Люксембург е възприела смесен подход към препращането. Когато след прилагане на стълкновителните норми се стигне до обратно препращане към правото на сезирания съд, препращането се приема, но не води до други действия. Счита се, че препращането се отнася до материалното право на сезирания съд.

Не се допуска препращане по въпросите, за които страните разполагат със свобода да избират приложимото право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

„Подвижно стълкновение на закони“ представлява хипотезата, в която чрез промяна на елемента на привързване, указващ приложимото право, дадена ситуация се подчинява последователно на две различни правни системи. То се определя като стълкновение на закони във времето, поради преместването в пространството на критерия за привързване.

В Люксембург се прилага принципа, че новата правна норма урежда бъдещите последици от ситуация, възникнала в миналото, като се запазват трайните последици, породени от тази ситуация. При все това, ако бъдат извършени промени в ситуация, възникнала в рамките на предишното признато за приложимо право, ще се прилага новата правна норма, посочена в резултат на прилагането на стълкновителните норми.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Има хипотези, в които сезираният съд трябва да приложи собственото си право, дори ако стълкновителните норми възлагат компетентността на друго право:

при невъзможност да се определи чуждото право;

при участие на лица без гражданство;

при липса на решение в чуждото право;

при вземането на спешни временни мерки;

в случаите, когато чуждото право е в противоречие с обществения ред на държавата на сезирания съд.

Съдът прилага собственото си право (*lex fori*) и когато разпоредбите са пряко приложими. Такива са:

процесуалните закони и законите относно организацията на работата на съда;

нормативните разпоредби, уреждащи защитата на работниците, и тези, уреждащи договорите за наем на жилище;

разпоредбите относно правната защита на потребителите;

и накрая, ако прилагането на правото на сезирания съд е било отхвърлено от страните с явно измамна цел в полза на изкуствено привлечено чуждо право, съдът трябва да откаже да вземе предвид това право и да възстанови прилагането на собственото право.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Тъй като в Люксембург чуждото право представлява факт за съда, тежестта на доказване по принцип се носи от този, който иска неговото прилагане. Страните трябва да представят доказателства в тази връзка, по-специално страната, чийто иск е предмет на чуждото право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

По принцип договорните задължения се уреждат от волеизявлението на страните при спазване на императивните разпоредби в областта на обществения ред и заобикалянето на закона.

Ако страните не са направили избор на право, се прилагат разпоредбите на Римската конвенция от 1980 г. и на Регламент (ЕО) № 593/2008 от 17 юни 2008 г. Във втората хипотеза съдът прилага правото, което обективно е най-подходящо.

3.2 Извъндоговорни задължения

По принцип извъндоговорните задължения се уреждат от правото на държавата, в която е настъпило събитие, породило вредата или задължението, освен в случаите когато друго право има по-тясна връзка с фактите или когато се прилага международна конвенция.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

По принцип личното състояние (личният статус) се урежда от националното право на физическото лице, като обаче се спазват извънредните критерии, като например обичайното местопребиваване на заинтересованите лица, и по-специално на засегнатите деца. Това важи също и за образуването и елементите на името и условията за промяна на името, тъй като то е част от личното състояние на лицето.

Общата дееспособност на дадено лице да извършва правни действия, както и способността му да води съдебни дела, се уреждат от националното право на съответното лице. Въпросът за процесуалната легитимация обаче се урежда от закона, приложим по отношение на това

право, тъй като тя касае самата същност на правото. В областта на договорните отношения това правило се прилага смекчено, когато добросъвестна страна по договора се сблъсква с причина за недеспособност, която е непозната в държавата на извършване на действието. В такъв случай се приема, че националното право отстъпва пред правото на местоизпълнението.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

В Люксембург по въпросите, свързани със законното родство, по принцип се прилага законът, уреждащ брака, т.е. общия национален закон на родителите, а ако няма такъв — законът по общото им местоживееие, или в краен случай — законът на сезирания съд (*lex fori*).

Всички въпроси, свързани с установяването на бащинство/майчинство, по принцип се уреждат от националното право на детето.

По отношение на видовете доказателства за установяване на родствената връзка, материалните условия за признаване на родство, сроковете и правото на оспорване на родство, както и средствата за защита срещу преяден иск, се прилага националното право на детето.

3.4.2 Осиновяване

– Условия за осиновяване

По принцип съгласно член 370 от Гражданския кодекс (*Code civil*) условията за осиновяване се уреждат от националното право на осиновителя или осиновителите. Когато двамата съпрузи осиновители имат различно гражданство, приложимото право е това на държавата, в която е тяхното общо обичайно местопребиваване към момента на подаване на заявлението. Условията, на които трябва да отговаря дадено лице, за да бъде осиновено обаче, се уреждат по принцип от националното право на осиновяването лице. Има едно изключение от този принцип — когато чрез осиновяването осиновеното лице придобива гражданството на осиновителя. В този случай условията се уреждат от националното право на осиновителя.

– Последници от осиновяването

Последниците, свързани с осиновяването, се уреждат от националното право на осиновителя/осиновителите. Ако осиновителите са граждани на различни държави или ако нямат гражданство, или ако единият от съпрузите е без гражданство, приложимото право е това на държавата, в която е тяхното общо обичайно местопребиваване към момента на влизане в сила на осиновяването.

При осиновявания в чужбина е възможно да възникне стълкновение между правилата за компетентност, предвидени в националното право на осиновителя и националното право на осиновявания. В такъв случай осиновяването е действително, ако са спазени формалните изисквания на правото на държавата, където се е осъществило осиновяването, и ако то е извършено пред компетентните органи в съответствие със същото това право.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

– Условия за валидност на брака

Формалните изисквания във връзка с брака по принцип се уреждат от правото на държавата по мястото на сключване на брака.

Съгласно Хагската конвенция от 14 март 1978 г. относно сключването и признаването на валидността на браковете, за да бъде валиден един брак, трябва да са изпълнени условията за встъпване в брак, наложени от вътрешното право, приложимо за всеки от съпрузите. Кое право е вътрешно се определя от стълкновителните норми на държавата, в която е сключен бракът. На следващо място трябва да са изпълнени и условията за встъпване в брак, предвидени в закона на държавата по местосключване на брака, при условие че поне единият от съпрузите е гражданин на тази държава или в нея е обичайното му местопребиваване. Правото, уреждащо условията за валидност на брака, се прилага също и по отношение на условията за предявяване на иск за обявяване на недействителността му.

По отношение на браковете, сключени в чужбина, действа презумпция за валидност, ако бъде представено удостоверение за брак, изготвено в съответствие с формалните изисквания на правото по мястото на сключване. Признаването може да бъде отказано, ако сключеният в чужбина брак е явно несъвместим с националния обществен ред на Люксембург.

– Действие на сключването на брак

При липса на общо гражданство, в Люксембург последниците от сключването на брак се уреждат по принцип от правото на държавата, в която е общото местоживееие на съпрузите, тоест мястото, където двойката действително е установена.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

По отношение на фактическото съжителство, или конкубинат, не се прилагат никакви стълкновителни норми, тъй като съгласно люксембургското право отношенията между съжителстващите партньори представляват фактическо положение.

Правото, което се прилага по отношение на партньорствата, сключени в Люксембург, е правото на сезирания съд.

В гражданския регистър могат да бъдат вписани партньори, които са регистрирали своето партньорство в чужбина, при условие че към датата на сключването на партньорството в чужбина двамата партньори са изпълнявали условията, предвидени в член 4. След като сключено в чужбина партньорство бъде признато в Люксембург, то може да се ползва от същите предимства като партньорствата, сключени в Люксембург.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Когато съпрузите са граждани на една и съща държава, разводът и законната (съдебна) раздяла се уреждат от националното право на съпрузите. В противен случай се прилага правото на държавата, в която е тяхното общо действително местоживееие. Ако и двата критерия са неизпълними, се прилага правото на сезирания съд.

Същите правила се прилагат и по отношение на допустимостта на развода по принцип, неговите причини, последици и допълнителните мерки.

3.5.4 Задължения за издръжка

Съгласно член 15 от Регламент (ЕО) № 4/2009 относно задълженията за издръжка приложимият закон в тази област се определя в съответствие с Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. относно приложимото право към задълженията за издръжка. По правило се прилага законът на държавата на обичайно местопребиваване на кредитора на задължението за издръжка, но по отношение на вече образувано производство страните могат по взаимно съгласие да изберат да се прилага законът на сезирания съд или един от следните:

- a) законът на държава, чийто гражданин е една от страните към момента на избора на приложим закон;
- b) законът на държавата на обичайно местопребиваване на една от страните към момента на избора на приложим закон;
- v) законът, който страните са избрали за уреждане на имуществените им отношения, или действително прилаганият закон за тези отношения;
- г) законът, който страните са избрали да се прилага спрямо развода или законната им раздяла, или действително прилаганият към развода или законната раздяла закон.

3.6 Режими на имуществени отношения

Имуществените отношения между съпрузите се уреждат от вътрешното право, избрано от съпрузите преди брака.

Ако при сключване на брака съпрузите не са направили такъв избор, приложимото право се определя съгласно Хагската конвенция от 14 март 1978 г. относно сключването и признаването на валидността на браковете.

Съгласно Хагската конвенция от 14 март 1978 г. съпрузите могат да изберат само едно от следните:

1. правото на държавата, на която един от съпрузите е гражданин към момента на избора;
2. правото на държавата, на територията на която единият от съпрузите има обичайно местопребиваване към момента на избора;
3. правото на първата държава, на чиято територия един от съпрузите ще установи ново обичайно местопребиваване след брака.

Така избраното право се прилага по отношение на цялото имущество на съпрузите.

Въпреки това, независимо дали са избрали приложимо право съгласно посочените по-горе правила, по отношение на недвижимото имущество или част от него съпрузите могат да изберат да се прилага правото по местонахождението на имуществото. Те могат също така да предвидят, че спрямо недвижимото имущество, което ще бъде придобито на по-късен етап, ще се прилага законът по местонахождението на имуществото.

Ако страните не са избрали приложимо право, съдът ще трябва да установи кой е бил техният мълчалив избор. Съществува презумпция, че това е правото на държавата, на чиято територия съпрузите са установили първото си обичайно местопребиваване след сключване на брака.

Независимо от посоченото, в следните случаи имуществените отношения между съпрузите се уреждат, както е предвидено в Хагската конвенция от 14 март 1978 г., от правото на държавата на общото гражданство на двамата съпрузи:

1. Когато декларацията по член 5 е издадена от тази държава и нейното действие не се обезсилва от разпоредбите на алинея втора от този член.

2. Когато тази държава не е страна по Конвенцията, вътрешното ѝ право е приложимо по силата на нейното международно частно право и съпрузите установяват първото си обичайното местопребиваване след сключването на брака:

а) в държава, която е издала декларацията по член 5, или

б) в държава, която не е страна по конвенцията и чието международно частно право предвижда също така прилагането на нейното национално право.

3. Когато след сключването на брака съпрузите не установяват първото си обичайно местопребиваване на територията на една и съща държава.

Ако съпрузите нямат обичайно местопребиваване на територията на една и съща държава и не са граждани на една и съща държава, техните имуществени отношения се уреждат от правото на държавата, с която, като се вземат предвид всички обстоятелства, те имат най-тесни връзки.

Приложимото право може да се промени доброволно при спазване на разпоредбите, предвидени от избраното ново приложимо право.

3.7 Завещания и наследяване

Разпоредбите на Регламент (ЕС) № 650/2012 от 4 юли 2012 г. се прилагат за наследствата, които се откриват от 17 август 2015 г. Съгласно член 21 от регламента приложимото право по въпросите, свързани с наследяването като цяло, е правото на държавата на обичайно местопребиваване на починалия към момента на смъртта му.

Наследствата, открити преди 17 август 2015 г., продължават да се уреждат от стълкновителните норми на Люксембург.

– Наследяване по закон

В Люксембург наследяването е разделено на няколко наследствени маси: маса на движимото имущество и една или повече маси на недвижимото имущество. За да се определи дали дадено имущество е движимо или недвижимо, трябва да се приложи правото на сезирания съд.

Движимото наследство по принцип се урежда от правото на държавата на местоживееене на починалия към момента на смъртта му.

Местоживееенето се определя според правилата на Гражданския кодекс.

Наследяването на недвижимото имущество се урежда от правото на държавата по местонахождение на всеки от имотите.

– Наследяване по завещание

Общата дееспособност на лицето да се разпорежда с имуществото си за след смъртта си се определя от личния му статус. Специфичната недееспособност обаче попада в обхвата на наследственото право. Общата способност за наследяване по завет се урежда от личния закон (*lex personalis*).

3.8 Недвижимо имущество

Съгласно член 3 от Гражданския кодекс собствеността върху недвижимо имущество се урежда от правото на държавата по местонахождение на имуществото. Това важи и за съдържанието на вещните права, които може да са учредени върху него, за тяхното учредяване и прехвърляне и за режима на придобивна давност.

3.9 Несъстоятелност

Извън приложното поле на регламенти (ЕС) № 1346/2000 и (ЕС) 2015/848 по отношение на фалитите се прилага правото на държавата, в която е открито производството по обявяване на фалит.

Същото право се прилага спрямо последиците от всички колективни производства, образувани в Люксембург, както и спрямо онези, които са заявени в чужбина. По отношение на конкретните последици от обявяването на фалит на една от страните върху правата, за които би могла да претендира другата страна по договора обаче, се прилага правото на държавата, в която е обявен фалитът.

Приложимостта на посоченото право се ограничава до конкретните последици и не се разпростира върху всички аспекти на сделката, засегната от фалита.

Последна актуализация: 11/01/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Унгария

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Приложимото право се урежда от Закон XXVIII от 2017 г. относно международното частно право („Закон XXVIII от 2017 г.“). Той обаче се прилага само ако няма регламент на Европейския съюз или международен договор, който съдържа разпоредби относно приложимото право.

1.2 Многостранни международни конвенции

Информация за това може да бъде намерена основно на [уебсайта на Хагската конференция по международно частно право](#).

1.3 Основни двустранни конвенции

- [Договор между Унгария и Чехословакия за правна помощ](#)
- [Договор между Унгария и Югославия за правна помощ](#)
- [Договор между Унгария и Румъния за правна помощ](#)

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Да.

2.2 Препращане

Ако е приложимо чуждо право, се прилагат материалноправните норми на конкретното чуждо право, които пряко уреждат съответния въпрос. Ако приложимото чуждо право се определя от националността и чуждото право се позовава на унгарското право, се прилага унгарското материално право, докато ако чуждото право се позовава на правото на трета държава, се прилага материалното право на тази трета държава.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Всяка промяна във факторите, определящи приложимото право, засяга правоотношенията, възникнали законосъобразно съгласно приложимото преди промяната право, само ако това изрично е предвидено в Закон XXVIII от 2017 г.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Чуждо право, считано за приложимо съгласно Закон XXVIII от 2017 г., не трябва да се прилага, ако противоречи на обществения ред в Унгария и ако в конкретния случай би довело до очевидно и сериозно нарушение на основните ценности и конституционни принципи на унгарската правна система. Ако нарушението на обществения ред не може да бъде предотвратено по друг начин, вместо разпоредбите на чуждото право се прилагат разпоредбите на унгарското право.

Независимо от правото, регламентиращо съответната материя, трябва да се прилагат разпоредбите на унгарското право, чието предимство е ясно обусловено от тяхното съдържание и цел (задължителни норми). Задължителните норми съгласно правото на други държави могат да се разглеждат само при наличие на тясна връзка и само ако са от решаващо значение за целите на оценката на фактите.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдът установява съдържанието на чуждото право служебно, като използва всякакви необходими средства. Той може да отправи искане до чуждестранни органи въз основа на международно споразумение и да вземе предвид доказателства, представени от страните или становища на вещи лица. За тази цел той може също така да се консултира с министъра на правосъдието.

Ако съдържанието на чуждото право не може да бъде установено в разумен срок, се прилага унгарското право. Ако фактите по делото не могат да бъдат преценени въз основа на унгарското право, се прилага чуждестранното право, което е най-близо до приложимото право.

Министърът на правосъдието издава удостоверения относно унгарското право и съдебна практика за ползване в чужбина.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Разпоредбите на Закон XXVIII от 2017 г. се прилагат за правоотношения, които не са предмет на [Регламент \(ЕО\) № 593/2008 \(Регламент „Рим I“\)](#)

Приложимото към договора право е правото, избрано от страните за целия договор или за част от него. Ако приложимото право не е избрано изрично, то трябва да може да бъде установено недвусмислено въз основа на разпоредбите на договора или на обстоятелствата по делото.

Приложимото право трябва да бъде избрано преди изтичането на срока, определен от съда на първото заседание.

Страните могат да се споразумеят да изберат друго право, което да се прилага по отношение на договора, вместо прилаганото по-рано. Това няма да засяга действителността на договора съгласно закона, уреждащ действителността по отношение на формата.

Ако договорът е свързан само с правото на една държава, изборът на приложимо право не може да засяга прилагането на разпоредбите на правото на тази държава, от които не се допуска отклонение по споразумение.

Когато не е избрано приложимо право, се прилага правото на държавата, с която основните елементи на конкретното договорно правоотношение са най-тясно свързани.

Сключването и действителността на договор или на отделна негова разпоредба се определят от правото, което би било приложимо съгласно Закон XXVIII от 2017 г., ако договорът или разпоредбата бяха действителни.

Договор с предмет вещно право върху недвижима вещь или наем на недвижима вещь се подчинява на изисквания за форма на правото на държавата, в която се намира вещта, ако тези изисквания важат независимо от държавата, в която е сключен договорът, и независимо от правото, което го урежда, и от тези изисквания не се допуска отклонение по споразумение.

Разпоредбите относно договорите се прилагат *mutatis mutandis* към едностранните волеизявления.

3.2 Извъндоговорни задължения

Разпоредбите на Закон XXVIII от 2017 г. се прилагат за правоотношения, които не са предмет на [Регламент \(ЕО\) № 864/2007 \(Регламент „Рим II“\)](#). Лице, което предявява иск за обезщетение, може да избере приложимото право съгласно член 7 от регламента „Рим II“ в срока, определен от съда на първото заседание.

За извъндоговорни правни задължения приложимото право е това на държавата, на територията на която са настъпили последиците от правния факт, породил задължението. Ако обичайното местопребиване или седалището на взыскателя и на длъжника по правоотношението се намира в една и съща държава към момента на настъпване на последиците от правния факт, породил задължението, се прилага правото на тази държава. Ако извъндоговорните отношения са тясно свързани с друго правоотношение, което вече е било установено между страните, законът, уреждащ предишното правоотношение, се прилага и за извъндоговорните отношения.

След възникването на извъндоговорното задължение страните могат да изберат правото, което го урежда. Ако приложимото право не е избрано изрично, то трябва да може да бъде установено недвусмислено въз основа на обстоятелствата по делото. Приложимото право може да бъде избрано в срока, определен от съда на първото заседание. Ако правоотношението е свързано само с правото на една държава, изборът на приложимо право не може да засяга прилагането на разпоредбите на правото на тази държава, от които не се допуска отклонение по споразумение.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиване, правоспособност и дееспособност)

Правоспособността и персоналните права на лицата трябва да се определят въз основа на приложимото към тях персонално право.

Персоналното право на дадено лице е правото на държавата, на която то е гражданин. Ако дадено лице има повече от едно гражданство и едното от тях е унгарско, приложимото персонално право е унгарското право, освен ако лицето няма по-тясна връзка с другото гражданство. Ако дадено лице има повече от едно гражданство и никое от тях не е унгарско, приложимото персонално право е правото на държавата, с която лицето има най-силни връзки с оглед на основните факти по делото. Ако дадено лице има повече от едно гражданство и никое от тях не е унгарско, и лицето е еднакво силно свързано с държавите, на които е гражданин, или ако не може да бъде установено гражданството на лицето, или ако лицето е без

гражданство, приложимото персонално право е правото на държавата, в която лицето обичайно пребивава. Ако персоналното право на дадено лице не може да бъде установено, се прилага унгарското право. По отношение на правоспособността и правата на личността на лица, на които е предоставено убежище или са допуснати в Унгария, се прилага унгарското право.

Приложимото право по отношение на името на дадено лице е неговото персонално право или унгарското право, ако лицето поиска. Ако дадено лице има повече от едно гражданство, то може да избере приложимото право по отношение на неговото фамилно име въз основа на всяко от своите гражданства. По отношение на името след брака, по съвместно искане на страните може да бъде избрано правото на държавата, на която единият или другият съпруг е гражданин, или унгарското право. При липса на такова искане, приложимо е правото, което урежда личните отношения на съпрузите. Правилата относно фамилното име в случай на развод или нищожност на брака се уреждат от правото на държавата, в която е регистрирано фамилното име след брака. Рожденото име и името след брака на унгарски гражданин, което е надлежно регистрирано съгласно правото на друга държава, трябва да бъде признато в Унгария, ако съответният унгарски гражданин или неговият съпруг/а е гражданин и на другата държава или ако обичайното местопребиваване на унгарския гражданин е в тази държава. Имена, които противоречат на обществения ред в Унгария, не могат да бъдат официално признати.

Лице, което не е дееспособно или има ограничена дееспособност съгласно приложимото към него персонално право, трябва да се счита за дееспособно във връзка с ежедневни договори от незначителен характер, сключвани и изпълнявани от него в Унгария, ако би било дееспособно съгласно унгарското право. Лице, което не е дееспособно или има ограничена дееспособност съгласно приложимото към него персонално право, но което би било дееспособно съгласно унгарското право, трябва да се счита за дееспособно и във връзка със сключваните от него стопански сделки, ако правните последици от тях настъпват в Унгария.

По отношение на представителството на лице с ограничена дееспособност да се грижи за собствените си дела или на настойничество *ad hoc* приложимото право е това на държавата на съда, който назначава представителя или настойника.

Приложимото право при обявяване на лице за починало или за изчезнало, както и при установяване на смъртта на лице, е персоналното право на съответното лице. Ако персоналното право на изчезнало лице не е унгарското право, се прилага унгарското право, ако е налице правен интерес, свързан с Унгария.

Обичайното местопребиваване на дадено лице е мястото, където действително е съсредоточен животът му, както сочат всички обстоятелства на конкретното правоотношение. При определяне на мястото, където действително протича животът на дадено лице, се вземат предвид и фактите, показващи намеренията на съответното лице. „Местоживеене“ означава мястото, където лицето живее постоянно или на което възнамерява да се установи.

Персоналното право, приложимо към юридическо лице или към субект без юридическа правосубектност, е правото на държавата, в която юридическото лице е регистрирано. Ако юридическото лице е регистрирано в повече от една държава или не се изисква да бъде регистрирано съгласно правото на държавата, в която се намира седалището му, посочено в учредителния акт, приложимото персонално право е правото на държавата, в която се намира седалището му. Ако юридическото лице няма седалище съгласно учредителния си акт или има няколко седалища и не е регистрирано съгласно правото на никоя държава, приложимото към него персонално право е правото на държавата, в която се намира основното му място на стопанска дейност. Правният статут на юридическо лице или субект без юридическа правосубектност трябва да се определя съгласно приложимото към него персонално право.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Приложимото право при установяване на бащинство или майчинство или при оборване на презумпцията за бащинство, е персоналното право, приложимо спрямо + на детето към момента на раждането му. Припознаването на детето от бащата трябва да се преценява съгласно персоналното право, приложимо към детето към момента на припознаването, а припознаването на дете, което е заченато, но все още не е родено, трябва да се преценява съгласно персоналното право, приложимо към майката, към момента на припознаването. Припознаването не може да се счита за недействително ако то формално е действително или съгласно унгарското право, или съгласно правото, приложимо към момента и мястото на припознаването. Ако бащинството не е установено съгласно приложимото право, приложимо е правото на другата държава, с която е тясно свързан случаят, ако това е по-благоприятно за детето.

3.4.2 Осиновяване

Осиновяването е действително само ако са спазени условията на приложимото персонално право, приложимо както към осиновителя, така и към осиновения към момента на осиновяването. Приложимото персонално право, приложимо към осиновителя към момента на осиновяването или към момента на неговото прекратяване се прилага и по отношение на правните последици от осиновяването или от неговото прекратяване. Ако осиновителите са женени един за друг, приложимото право по отношение на правните последици от осиновяването или от неговото прекратяване е:

- а) правото на държавата, на която и двамата съпрузи са граждани към момента на осиновяването или на неговото прекратяване, или
- б) правото на държавата по местопребиваване на съпрузите към момента на осиновяването или на неговото прекратяване, или
- в) правото на държавата на съда, който разглежда делото.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Бракът е действителен само ако към момента на сключването му са спазени материалноправните условия на персоналното право, приложимо към всеки от съпрузите. Приложимото право по отношение на формалностите, свързани с действителността на брака, е действителното право към момента и на мястото на сключване на брака. Разпоредбите, приложими по отношение на брачната церемония и действителността на брака, се прилагат *mutatis mutandis* и при определяне на това дали бракът съществува или не. Бракът не може да бъде сключен в Унгария, ако е налице непреодолима пречка за сключването му съгласно унгарското право.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Разпоредбите относно брака се прилагат по отношение на установяването и действителността на регистрирано партньорство и на правните последици от него (незасягащи фамилното име) с посочените по-долу изключения.

Ако регистрирано партньорство между лица от един и същ пол не се признава съгласно персоналното право на бъдещ партньор в регистрирано партньорство, това не е пречка за установяването и действителността на такова партньорство, при условие че:

- а) бъдещият партньор в регистрирано партньорство, който не е унгарски гражданин, удостовери, че съгласно приложимото към него персонално право не съществуват пречки той да сключи брак, и
- б) поне един от бъдещите партньори в регистрирано партньорство е унгарски гражданин или има обичайно местопребиваване в Унгария. В този случай приложимото право по отношение на правните последици от регистрираното партньорство е правото на Унгария.

Приложимото право при прекратяване на регистрирано партньорство е правото на държавата:

а) в която е обичайното местопребиваване на партньорите в регистрираното партньорство към момента на подаване на искането или молбата за образуване на производство за прекратяване на регистрираното партньорство, или

б) в която е било последното обичайно местопребиваване на партньорите в регистрираното партньорство, ако са пребивавали там не по-малко от една година преди подаването на искането или молбата, при условие че един от двамата партньори в регистрираното партньорство все още пребивава в тази държава към момента на подаване на искането или молбата, или

в) на която са граждани и двамата партньори в регистрираното партньорство към момента на подаване на искането или молбата.

Ако не е възможно да се определи приложимото право въз основа на горното, се прилага правото на държавата на съда, който разглежда делото. По отношение на установяването и прекратяването на извънбрачно съжителство и на правните последици от него се прилага правото на държавата, на която са граждани съжителстващите партньори. Ако съжителстващите партньори са граждани на различни държави, приложимо е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на съжителстващите партньори, или при липса на обичайно местопребиваване — последното обичайно местопребиваване на двамата партньори. Ако не е възможно да се определи обичайното местопребиваване на съжителстващите партньори, се прилага правото на държавата на съда, който разглежда делото. Съжителстващите партньори могат да изберат правото, което да се прилага към техните имуществени отношения.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Приложим в този случай е [Регламент \(ЕС\) № 1259/2010 \(„Рим III“\)](#). Съпрузите могат да изберат право, съгласно членове 5—7 от регламента, в срока, определен от съда на първото заседание.

3.5.4 Задължения за издръжка

Приложим в този случай е [Хагският протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка](#).

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

По отношение на съпругеската имуществена общност приложимо е правото на държавата, на която двамата съпрузи са граждани към момента на постановяване на решението. Ако към момента на съдебното решение съпрузите са граждани на различни държави, се прилага правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на двамата съпрузи, или при липса на обичайно местопребиваване — последното обичайно местопребиваване на двамата съпрузи. Ако местопребиваването на съпрузите е различно, се прилага правото на държавата на съда, който разглежда делото.

Съпрузите могат да изберат правото, което да се прилага към съпругеската имуществена общност, измежду следните възможности:

- а) правото на държавата, на която един от съпрузите е гражданин към момента на сключване на споразумението;
- б) правото на държавата, в която е било обичайното местопребиваване на единия съпруг към момента на сключване на споразумението, или
- в) правото на държавата на съда, който разглежда делото.

Бъдещите съпрузи също могат да изберат приложимото право. Приложимото право може да бъде избрано в срока, определен от съда на първото заседание. Освен ако съпрузите не се договорят за друго, изборът на приложимо право по отношение на съпругеската имуществена общност има правно действие само за в бъдеще.

Договорът за съпругеска имуществена общност е формално действителен, ако съответства на изискванията на правото на мястото на неговото сключване.

3.7 Завещания и наследяване

[Регламент \(ЕС\) № 650/2012](#) се прилага по отношение на лица, починали на 17 август 2015 г. или след това.

3.8 Недвижимо имущество

Правото на мястото, където се намира имуществото, се прилага по отношение на правото на собственост и другите вещи права, включително по отношение на обезпеченията със залог и правото на владение.

3.9 Несъстоятелност

Приложимото право се определя съгласно членове 7—17 от [Регламент \(ЕС\) № 2015/848](#).

Последна актуализация: 15/01/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Малта

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Националните закони са писани закони. Те са лесно достъпни на [уебсайта](#) „Законите на Малта“. След присъединяването на Малта към Европейския съюз през 2004 г. в нейната правна система се включват също така законодателството и нормативните разпоредби на ЕС, които са пряко приложими или транспонирани в малтийските закони и които е вероятно да имат предимство пред националното законодателство. Въпреки че принципът на прецедента не е заложен в малтийското право и не се прилага задължително, малтийските съдилища обикновено придават тежест на предишните съдебни решения, по-специално решенията постановени от Апелативния съд и Конституционния съд (двете висши съдилища в Малта).

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенция от 5 октомври 1961 г. за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове

Конвенция от 15 ноември 1965 г. за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански и търговски дела

Конвенция от 18 март 1970 г. за събиране на доказателства в чужбина по граждански или търговски дела

Конвенция от 25 октомври 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца

Конвенция от 25 октомври 1980 г. за международен достъп до правосъдие

Конвенция от 1 юли 1985 г. за приложимото право към доверителната собственост и признаването ѝ

Конвенция от 25 януари 1988 г. за взаимно административно сътрудничество по данъчни въпроси

Конвенция от 16 януари 1992 г. за опазване на археологическото наследство

Конвенция от 29 май 1993 г. за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване

Конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата

Римска конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения

Конвенция от 30 юни 2005 г. за споразуменията относно избор на съд

Конвенция от 23 ноември 2007 г. за международно събиране на издръжка на деца и на други членове на семейството

Протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка

Малта ратифицира и редица договори на Обединените нации — [тук](#) можете да разгледате статуса на ратификация.

1.3 Основни двустранни конвенции

Не са ни известни двустранни конвенции относно избор на приложимо право, по които Малта е страна.

2 Прилагане на съгласителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно съгласителните норми

Съдията не може да се позовава *служебно* на съгласителните норми; подобни норми се прилагат единствено ако поне една от страните по делото твърди, че е налице съгласително на закони. Страната, която привежда такъв довод, трябва да представи пред съда задоволително доказателство за съдържанието на чуждестранното право. При липсата на такъв довод или при липсата на задоволително доказателство, националните съдилища трябва да се произнесат в съответствие с малтийското право.

2.2 Препращане

Позицията на Малта по отношение на прилагането на доктрината за препращането не е ясна. Съществуват ограничен брой кодифицирани разпоредби относно избора на право и поради тази причина при определянето на приложимото право по конкретен случай съдилищата трябва да прилагат много често некодифицирани разпоредби на международното частно право. Всъщност малтийските съдилища приемат, че при липсата на законодателство, уреждащото международното частно право, те имат право да прибягват до принципите на английското общо право. С оглед на това малтийските съдилища са възприели английското прилагане на препращането. От това следва, че доктрината за препращането ще бъде отхвърлена, когато става въпрос за неправомерно увреждане, застраховка и договор. Тя се прилага обаче във връзка с действителността на завещания, претенциите, свързани с недвижими имоти в чужбина, и въпросите в областта на семейното право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Този въпрос се урежда, като в отделната норма за избор на право се посочва съответният момент, в който се определя критерият на привръзване.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на съгласителни норми

Малтийските съдилища могат да откажат да прилагат чуждестранно право, което е в противоречие с малтийския обществен ред, както и ако това чуждестранно право се характеризира като чуждестранно данъчно право, или като наказателно право.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Доводът относно чуждестранното право подлежи на фактическо, а не на правно доказване. Малтийските съдилища имат правомощия да тълкуват националното законодателство, но нямат право да тълкуват сами чуждестранното право. За да може да разбере чуждестранното право, съдът назначава експерти по чуждестранно право. Страните по делото също могат да представят като част от своите доказателства доклади, изготвени от различни експерти.

Тежестта на доказване пада върху страната, привеждаща този довод, а именно ответника по делото.

3 Съгласителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

По дела, отнасящи се до договорни задължения в рамките на държави извън ЕС, се прилага Римската конвенция от 1980 г. въз основа на Закона за (ратификация на) Римската конвенция относно договорните задължения, глава 482 от Законите на Малта. От друга страна, договорните задължения в държавите от ЕС се уреждат от Регламент „Рим I“ (Регламент (ЕО) 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения).

3.2 Извъндоговорни задължения

Съгласителни норми за извъндоговорни задължения се уреждат от Регламент (ЕО) 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения (познат като „Рим II“).

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Малтийско гражданство се придобива при раждане, ако майката или бащата на детето са граждани на Малта.

За разлика от гражданството, обичайното местопребиваване може да се избере от лицето, след като навърши определена възраст. Обичайното местопребиваване се определя според мястото, където лицето пребивава с намерението да пребивава неограничено или постоянно в рамките на съответната юрисдикция.

Способността да се поемат определени задължения, като например сключване на брак, договаряне, предприемане на търговска дейност, изготвяне на завещания и т.н., се определя от специфични за тази област норми.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Задълженията на родител по отношение на дете се определят от малтийския Граждански кодекс, обаче родителските права се прекратяват *ipso jure*, след като детето навърши осемнадесет години. Компетентността на малтийския съд се определя от Регламент (ЕО) 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (Брюксел II а). Този въпрос е разгледан по-подробно в [съответния раздел](#).

3.4.2 Осиновяване

Осиновяването също се урежда от малтийския Граждански кодекс и той се прилага от малтийските съдилища във всеки случай, когато компетентността е тяхна. Чуждестранните осиновявания се признават съгласно малтийското право в съответствие с Конвенцията за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Формалната действителност на брака се урежда от закона на мястото на сключване на брака. В Малта условията за сключване на брака са уредени в глава 255 от Законите на Малта ([Закон за брака](#)). Посоченият закон регулира, наред с другото, ограниченията по отношение на брака. Едно от посочените в него ограничения е това, че „брак, сключен между лица, от които едното е на възраст под шестнадесет години, е нищожен“.

При избора на приложимото право в Малта се взема под внимание местожителството на съпрузите.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Гражданските съюзи се уреждат от глава 530 от Законите на Малта (Закон за гражданските съюзи), която от своя страна се позовава на глава 255. Поради това по отношение на гражданските съюзи трябва да се спазват условията и изискванията, предвидени в глава 255.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Малтийският съд ще е компетентен само по отношение на производства за развод съгласно Регламент (ЕО) 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. Този въпрос е разгледан по-подробно в [съответния раздел](#).

3.5.4 Задължения за издръжка

Малта е обвързана от Регламент (ЕО) 4/2009 относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка. Този въпрос е разгледан по-подробно в [съответния раздел](#).

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

Приложимото право в Малта е правото по местоположение на семейното жилище (*lex situs*). Член 1316 от Гражданския кодекс предвижда, че всеки брак, който е сключен в Малта, има за последица създаването на режим на съпругеска имуществена общност. Освен това брак, който е сключен извън Малта, между хора, които впоследствие се установяват в Малта, ще доведе до създаването на съпругеска имуществена общност между тях, веднага след като установят своето пребиваване в Малта, освен в случаите, когато предварително са сключили споразумение, изключващо режима на съпругеска имуществена общност.

3.7 Завещания и наследяване

В случай на завещания и наследяване малтийските съдилища редовно използват общото право. Така „в случай на наследяване по закон (т.е. когато липсва завещание), при наследяването на движимо имущество се прилага правото по местоживее на завещателя към момента на смъртта му; при наследяване на недвижимо имущество се прилага правото на юрисдикцията, в която се намира имотът. В случаите, когато е налице завещание, способността на завещателя да състави завещание се определя съгласно правото по местоживее на завещателя към датата на съставяне на завещанието. Заветникът ще има способност получи движимо имущество, ако тази способност или съгласно правото по своето местоживее, или съгласно правото по местоживее на завещателя“. Освен това „завещание е действително по отношение на формата, ако е в съответствие с някой от следните видове право: правото на мястото, където е изпълнено завещанието (т.е. обикновено там, където е подписано пред свидетели) към момента на неговото изпълнение; правото по местоживее, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на изпълнение на завещанието; правото по местоживее, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на смъртта му. Завещание за прехвърляне на недвижимо имущество ще се смята за действително по отношение на формата, ако е в съответствие с правото на юрисдикцията, в която е разположен имотът“.

3.8 Недвижимо имущество

3.9 Несъстоятелност

Малта е обвързана от Регламент (ЕО) 1346/2000 относно производството по несъстоятелност, изменен. В посочения регламент, наред с другото, се определят съответните правила за производствата, включващи пълното или частичното лишаване на длъжника от права и назначаването на синдик, когато основните интереси на длъжника са в държава — членка от ЕС. В случаите, попадащи извън обхвата на Регламент (ЕО) 1346/2000, малтийското право ще се прилага тогава, когато е компетентен малтийският съд, а именно когато дружеството е регистрирано в Малта.

Последна актуализация: 11/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази

страница [de](#) е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици [en](#) вече са преведени.

Правото на коя страна се прилага? - Австрия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Австрийското международно частно право е кодифицирано основно в Закона за международното частно право (*Gesetz über das internationale Privatrecht — IPR-Gesetz*) от 15 юни 1978 г., обнародван в австрийския държавен вестник BGBl № 304/1978. Извън Закона за международното частно право (наричан по-долу „ЗМЧП“) могат обаче да бъдат намерени следните стълкновителни разпоредби:

член 13а от Федералния закон от 8 март 1979 г. за приемане на разпоредби за защита на потребителите (Закон за защита на потребителите — ЗЗП) (*Bundesgesetz vom 8. März 1979, mit dem Bestimmungen zum Schutz der Verbraucher getroffen werden (Konsumentenschutzgesetz — KSchG*), обнародван в BGBl № 140/1979.

член 11 от Федералния закон за придобиване на право на разпределено във времето ползване на недвижимо имущество (Закон за разпределено във времето ползване на собственост — ЗРВПС) (*Bundesgesetz über den Erwerb von Teilzeitnutzungsrechten an unbeweglichen Sachen (Teilzeitnutzungsgesetz — TNG*), обнародван в BGBl I № 32/1997,

член 20 от Федералния закон за въвеждане на Директива 93/7/ЕИО относно връщането на паметници на културата, които са незаконно изнесени от територията на държава членка на Европейската общност (*Bundesgesetz zur Umsetzung der Richtlinie 93/7/EWG über die Rückgabe von unrechtmäßig aus dem Hoheitsgebiet eines Mitgliedstaates der Europäischen Gemeinschaft verbrachten Kulturgütern*), обнародван в BGBl I № 67/1998,

член 23 от Федералния закон за гражданската отговорност за вреди, причинени от радиоактивност (Закон за отговорност за вреди от радиоактивност от 1999 г. — ЗОВР от 1999 г.) (*Bundesgesetz über die zivilrechtliche Haftung für Schäden durch Radioaktivität (Atomhaftungsgesetz 1999 — AtomHG 1999)*), обнародван в BGBl I № 170/1998,

членове 16 и 18 от Федералния закон относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа (Закон за окончателност на сетълмента) (*Bundesgesetz über die Wirksamkeit von Abrechnungen in Zahlungs- sowie Wertpapierliefer und -abrechnungssystemen (Finalitätsgesetz)*), обнародван в BGBl I № 98/2001,

членове 221—235 от Закона за несъстоятелността (*Insolvenzordnung*).

1.2 Многостранни международни конвенции

Член 53 от ЗМЧП гласи, че той не засяга международните споразумения, които имат предимство не само пред разпоредбите на този закон, но и пред другите национални стълкновителни норми. Стълкновителни норми се съдържат в следните **многостранни международни конвенции**, по които Австрия е страна:

Хагска конвенция от 24 октомври 1956 г. за приложимото право към задълженията за издръжка на деца,

Хагска конвенция от 5 октомври 1961 г. относно компетентността на органите и приложимото право в областта на закрилата на малолетните и непълнолетните,

Хагска конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпоредения,

Хагска конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия,

Конвенция на Международната комисия по гражданско състояние (МКГС) от 20 септември 1970 г. за узаконяване чрез последващ брак,

Хагска конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата,

Хагска конвенция от 13 януари 2000 г. относно международната защита на пълнолетни лица,

Хагски протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка

1.3 Основни двустранни конвенции

Стълкновителни норми се съдържат в следните двустранни договори:

Договор за приятелство и установяване от 9 септември 1959 г. между Република Австрия и Империя Иран,

Договор от 16 декември 1954 г. между Република Австрия и Федеративна народна република Югославия за взаимна правна помощ,

Договор от 11 декември 1963 г. между Република Австрия и Полската народна република за правна помощ по граждански дела и документи.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Чуждото право се прилага служебно и в своето първоначално приложно поле (член 3 от ЗМЧП).

2.2 Препращане

Съгласно член 5 от ЗМЧП препращането от първа и от втора степен трябва да бъде взето предвид, когато няма препращане по-конкретно към материалното право на другата държава. Ако чуждото право препраща към австрийското право, тогава приложимо е австрийското право. Ако чуждото право препраща към право, към което вече е имало препращане, приложимо е правото, към което първоначално е извършено препращане.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Последващи промени в условията, които са от решаващо значение за връзката с конкретна правна система, обикновено не засягат елементи на дело, които вече са решени (член 7 от ЗМЧП), въпреки че някои специфични стълкновителни норми съдържат изключения от този принцип. Затова по принцип правото, приложимо към вече настъпили факти, е правото, приложимо в момента на настъпване на тези факти, а правото, приложимо към периодично настъпващи факти, е правото, приложимо в момента на тяхната преценка от съда.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Правото, към което се препраща, не се прилага, ако прилагането му би довело до резултат, който е несъвместим с основните ценности на австрийската правна система (член 6 от ЗМЧП).

В австрийското право съществуват разпоредби, които се прилагат независимо от нормите на международното частно право (особени повелителни норми). При някои от тези разпоредби характерът им на особени повелителни норми произтича от тяхната формулировка, а при други просто от тяхната цел.

Особени повелителни норми са предвидени например в членове 7, 7a и 7b от Закона за съобразяване на законодателството в областта на трудовите договори (*Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz – AVRAG*), съгласно които, независимо от приложимото право, работниците в Австрия имат право най-малко на заплатата, договорена с колективен трудов договор, и на минимален отпуск. Допълнителна особена повелителна норма е предвидена в член 13a, параграф 2 от ЗЗП, съгласно която член 6 от ЗЗП (относно недопустимите договорни условия), член 864a от Гражданския кодекс (относно действителността на необичайните клаузи в общите условия и типовите договори) и член 879, параграф 3 от Гражданския кодекс (относно защитата на потребителите посредством нищожността на сериозно увреждащите техни интереси договорни клаузи в общите условия и типовите договори) се прилагат, независимо от приложимото към договора право, ако договорът е бил сключен във връзка с дейност, извършвана от търговец в Австрия, с цел сключването на договори, съдържащи такива клаузи.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Чуждото право се установява служебно. За тази цел съдът може да разчита на сътрудничеството на страните, на информацията от Федералното министерство на правосъдието или на експертни мнения. Ако въпреки положените значителни усилия не е възможно в разумен срок да се установи кое е приложимото чуждо право, приложимо е австрийското право (член 4 от ЗМЧП).

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Договорните задължения, които не попадат в приложното поле на Регламент (ЕО) № 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения (Рим I), ОВ L 177, 4 юли 2008 г., стр. 6, следва да се преценяват според избора на право, направен от страните изрично или чрез конклюдентни действия. При липсата на избор на право приложимо е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване (седалището) на страната, която извършва характерната за договора престация (член 35 от ЗМЧП).

По отношение на потребителските договори се прилагат специални стълкновителни норми. Стълкновителните норми, предвидени в редица директиви за защита на потребителите, са транспонирани в член 13a, параграф 1 от Закона за защита на потребителите, който ограничава най-вече избора на право с цел да гарантира защитата на потребителите.

3.2 Извъндоговорни задължения

Извъндоговорните искове за обезщетение за вреди, които не попадат в приложното поле на Регламент (ЕО) № 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II), ОВ L 199; 31 юли 2007 г., стр. 40, следва да се преценяват според избора на право, направен от страните изрично или чрез конклюдентни действия. При липсата на избор на право приложимо е правото на държавата, в която е осъществено вредоносното поведение. Ако обаче страните са по-тясно свързани с правото на друга държава, която е една и съща за всички тях, приложимо е правото на тази държава (член 48 от ЗМЧП).

Тази стълкновителна норма определя приложимото право във връзка с това дали е възникнала отговорност за вреди, кой трябва да плати обезщетението за вреди и в какъв размер. Тя също така обхваща виновното съпричиняване на вреди и прекия иск на увреденото лице срещу застрахователя, както и давностния срок за подаване на исковете за обезщетение за вреди.

Исковете за обезщетение за вреди, произтичащи от **пътнотранспортни произшествия**, които попадат в приложното поле на Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия, трябва да бъдат привързани съгласно тази Конвенция.

Извъндоговорните искове за обезщетение за вреди, възникнали в Австрия в резултат на **йонизираща радиация**, по искане на увреденото лице следва да се преценяват съгласно австрийското право (член 23, параграф 1 от ЗОВП от 1999 г.). Ако вреда, причинена от йонизираща радиация,

настъпи в чужбина и трябва да бъде преценена съгласно австрийското право, вредата се поправя само ако и доколкото това е предвидено в личният закон на увреденото лице (член 23, параграф 2 от ЗОВР от 1999 г.).

Приложимото право към **водене на чужда работа без пълномощие** или към **искове, произтичащи от неоснователно обогатяване**, се урежда от Регламент „Рим II“.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Личният закон на дадено лице е законът на държавата, на която е гражданин. Ако лицето има повече от едно гражданство, приложимо е правото на държавата, с която лицето е най-тясно свързано. Австрийското гражданство обаче винаги има предимство. Личният закон на бежанците и лицата без гражданство е законът на държавата по тяхното обичайно местопребиваване (член 9 от ЗМЧП).

Въпросите, свързани с **името** на дадено лице, следва да се преценяват в съответствие с неговия личен закон, независимо от основанията за придобиване на името (член 13 от ЗМЧП).

Така например името по съпруг следва да се преценява съгласно правото, приложимо към името, а не съгласно правото, приложимо към семейното положение. По отношение на формата, която се изисква за декларации за определяне на име, се прилагат общите правила за формата съгласно член 8 от ЗМЧП. (В съответствие с това формата на правния акт се урежда от правото, приложимо към самия правен акт; въпреки това спазването на формалните изисквания на държавата, в която се извършва правният акт, е достатъчно.) Съгласно съдебната практика име, придобито при предишен личен закон, не се променя просто чрез промяна на личния закон (гражданство).

Правоспособността и дееспособността на дадено лице също следва да се преценяват съгласно личния му закон (член 12 от ЗМЧП). Това препращане включва евентуално ограничаване на дееспособността, например в резултат на психично заболяване, но не се прилага към способността за сключване на брак. Ако лицето е станало пълнолетно, то остава пълнолетно дори ако съгласно новопридобит личен закон лицето все още не би следвало да се счита за такова.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Условията за **брачния произход на дете** и за оспорването му следва да се преценяват съгласно личния закон на съпрузите към момента на раждането на детето или, ако бракът е прекратен преди раждането на детето — към момента на прекратяването на брака. Ако съпрузите имат различни лични закони, приложим е личният закон на детето към момента на раждането му. Приложното поле на тази препращаща норма обхваща презумпцията за бащинство на съпруга, основанията за оспорване на законородеността, както и въпроса кои лица имат право да оспорват законородеността и в какъв срок могат да го направят.

Условията за **признаване на брачния произход** на родено извън брака дете чрез декларация за брачен произход (т.е. чрез акт на публичен орган, не чрез последващ брак) следва да се преценяват съгласно личния закон на бащата (член 23 от ЗМЧП).

Съгласно споразумението за узаконяване узаконяването чрез последващ брак на родителите е действително, ако такова споразумение е действително съгласно правото на държавата, чийто гражданин е бащата или майката.

Условията за **установяване и признаване на бащинство** във връзка с родено извън брака дете следва да се преценяват съгласно личния закон на детето към момента на раждането му. Придобит по-късно личен закон на детето е приложим, ако установяването или признаването на бащинство е допустимо съгласно този нов закон, а пък не е съгласно личния закон към момента на раждането му. Правото, съгласно което е било установено или признато бащинството, се прилага и за оспорването му (член 25 от ЗМЧП). Отношенията родители—дете:

Последиците от законородеността и узаконяването на дете, както и от положението на родено извън брака дете, следва да се преценяват съгласно личния закон на детето. **Последиците** от брачния произход и признаването на брачния произход на дете, както и от положението на родено извън брака дете, се преценяват в зависимост от личния закон на детето. Членове 24 и 25 от ЗМЧП обхващат въпросите, свързани с грижата за детето и неговото и възпитание, управлението и използването на имуществото на детето, законното представителство от единия или от двамата родители, включително изискванията за одобрение от съответните органи на определени действия по представителство, а за законните деца — споразумението за упражняване на родителските права след развода на родителите и взаимните искове за издръжка. Тези разпоредби се припокриват до голяма степен с Хагската конвенция за защита на децата и с Хагската конвенция за закрила на малолетните и непълнолетните от 1961 г. в случаите, когато последната (все още) е в сила (в отношенията с Турция и Макао). Съответно компетентните органи трябва да прилагат своето национално право по отношение на мерките за гарантиране на защитата на малолетни и непълнолетни деца. По общо правило компетентни са органите на държавата по обичайно местопребиваване.

Докато въпросите, свързани с произхода, зависят от личния закон към определен момент, това не е така за въпросите, свързани с отношенията между родителите и детето; в този случай от значение е съответният личен закон на детето. Ако личният закон се промени, отношенията родители—дете трябва да се преоценят съгласно новия личен закон от момента на неговата промяна (промяна на съответната привръзка, гражданството).

В съдебната практика много пъти не са били прилагани разпоредби за упражняването на родителските права съгласно чужди правни системи на основание, че те са в **противоречие с обществения ред**, ако се счита, че не са в най-добрия интерес на детето.

3.4.2 Осиновяване

Съгласно член 26 от ЗМЧП условията за осиновяване на дете и за прекратяване на осиновяването се основават на личния закон на осиновяващия. Личният закон на детето е приложим допълнително. В случай на деца, които са малолетни или непълнолетни, той се прилага само доколкото предвижда съгласието на детето или на трето лице, което има семейни правоотношения с детето. Условията за осиновяване на дете включват например: възрастта на осиновяващия, разликата във възрастта между осиновяващите и детето за осиновяване и въпроса дали и при какви условия наличието на собствени деца на осиновяващия пречи на осиновяването на дете, както и различните изисквания за съгласие, включително възможността за подмяна на отказано съгласие с волеизявление на съответния орган.

Последиците от осиновяването на дете следва да се преценяват съгласно личния закон на осиновяващия, а в случай на осиновяване от съпрузи — съгласно приложимото право към уреждането на личните правни последици от брака. След смъртта на единия от съпрузите личният закон на другия съпруг се прилага към тези последици.

Наследственоправните последици от осиновяването на дете следва да се преценяват съгласно правото, приложимо към наследяването, а не съгласно правото, приложимо към осиновяването.

Осиновяването на дете само по себе си е свършен факт, следователно преценката на обстоятелствата не се променя, ако впоследствие се промени личният закон или привръзката. „Произходът по избор“ по своята същност представлява постоянно правоотношение. Следователно правото, което се прилага към последиците от осиновяването на дете, може да варира: това зависи от съответния личен закон на осиновяващия.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Формата на граждански брак в Австрия следва да се преценява съгласно австрийското право, а формата на граждански брак в чужбина следва да се преценява съгласно личния закон на всяко от сгодените лица. Достатъчно е обаче да се спазят формалните изисквания на мястото, на което се сключва бракът (член 16 от ЗМЧП). Ограниченото препращане към формалните изисквания на мястото, на което се сключва бракът, се отнася до материалноправните разпоредби на посоченото право, поради което всяко препращане от първа или от втора степен съгласно местното право е без значение (изключение от член 5 от ЗМЧП).

Условията за сключване на брак и за **нищожност на брака** и условията за **унищожаване** на брака (за разлика от развода) следва да се преценяват за всяко от сгодените лица съгласно техния личен закон (член 17 от ЗМЧП). Ако обаче правото, приложимо към личния закон на едно или на двете лица, не допуска брак на основание пола на единия или и на двамата от сгодените лица, изискванията за сключване на брак се преценяват в съответствие с правото на държавата, в която е сключен бракът.

Тази препращаща норма се отнася до материалноправните условия за сключване на брак, като например изискваната възраст, липсата на пречки за брака, всички изисквания относно съгласието и заместващите волеизявления.

Съгласно член 18 от ЗМЧП **личните правни последици от брака** следва да се преценяват съгласно общия личен закон на съпрузите или при липсата на общ личен закон — съгласно последния общ личен закон, ако единият от тях го е запазил. В противен случай те следва да се преценяват съгласно правото на държавата, в която се намира обичайното местопребиваване и на двамата съпрузи, или при липсата на такова — съгласно правото на държавата, в която и двамата съпрузи са имали последното си обичайно местопребиваване, ако единият от тях го е запазил. Приложното поле на тази препращаща норма обхваща също така задължението за съвместно живееене на съпрузите, задължението за следване при промяна на местожителството на единия от съпрузите, задължението за взаимно оказване на помощ, както и правото на издръжка между съпрузите, но не и правото, свързано с използването на името по съпруг, нито имуществения режим на съпрузите. Препращането може да варира. Ако се промени привръзката, може да се промени и приложимото право.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Със Закона за регистрираното партньорство (*Gesetz über die eingetragene Partnerschaft*) в ЗМЧП се въведоха членове 27a—27d.

Условията (както и формата) на регистрираното партньорство, неговата **нищожност** и **прекратяване поради липсата на правно основание** следва да се преценяват съгласно правото на държавата, в която е създадено регистрираното партньорство (член 27a от ЗМЧП).

Съгласно член 27b от ЗМЧП **личните последици на регистрираното партньорство** се преценяват съгласно правото на държавата, в която се намира общото обичайно местопребиваване на регистрираните партньори, или при липсата на такова — съгласно правото на държавата, в която и двамата са имали последното си обичайно местопребиваване, ако единият от тях го е запазил. Съответно ако правото на държавата по обичайно местопребиваване не може да се приложи или ако това право не урежда личните правни последици, приложим е общият личен закон на регистрираните партньори, или при липсата на общ личен закон — приложим е последният общ личен закон, ако единият от тях го е запазил. В противен случай се прилага австрийското право, какъвто е случаят и ако личният закон не урежда личните правни последици от регистрираното партньорство.

Режимът на собственост на регистрираното партньорство трябва да се преценява съгласно приложимото право след 29 януари 2019 г. съгласно **Регламент (ЕС) 2016/1104 относно имуществените последици на регистрираните партньорства**.

Прекратяването на регистрираното партньорство, което не е свързано с липсата на правно основание, се урежда от правото на държавата, в която се намира общото обичайно местопребиваване на регистрираните партньори към момента на прекратяването, или при липсата на такова — съгласно правото на държавата, в която те са имали последното си общо обичайно местопребиваване, ако единият от тях го е запазил. Съответно ако правото на държавата по обичайно местопребиваване не може да се приложи или съответно ако регистрираното партньорство не може да бъде прекратено въз основа на изтъкнатите факти, приложим е общият личен закон на регистрираните партньори, или при липсата на общ личен закон — приложим е последният общ личен закон, ако единият от тях го е запазил. В противен случай се прилага австрийското право, какъвто е случаят и ако личният закон не позволява прекратяването на регистрирано партньорство въз основа на изтъкнатите факти.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Съгласно член 20 от ЗМЧП аспектите на **развода**, които не се уреждат от Регламент „Рим III“ (Регламент (ЕС) № 1259/2010 относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла, ОВ L 343, 29 декември 2010 г., стр. 10) (имуществени последици от развода), следва да се преценяват съгласно правото, което се прилага към личните правни последици от брака. От значение е моментът на развода; законовата привръзка не може да бъде променена.

Режимът на имуществени отношения между съпрузите трябва да се преценява съгласно приложимото право след 29 януари 2019 г. по силата на **Регламент (ЕС) № 2016/1103 по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи**.

Австрийското право не урежда **законна раздяла на съпрузите**. Доколкото тя не се урежда от Регламент „Рим III“, трябва да бъде привързана към правото, с което е най-тясно свързана в съответствие с член 1 от ЗМЧП. Правото, което е най-тясно свързано с нея, може да бъде определено чрез съдебната практика, по аналогия с член 20 от ЗМЧП.

3.5.4 Задължения за издръжка

За правото, приложимо към издръжката, Регламент (ЕО) № 4/2009 от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, ОВ L 7, стр. 1 (Регламент на ЕС за издръжката), препраща към Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право при задълженията за издръжка. Следователно се прилага предимно правото на държавата, в която се намира обичайното местопребиваване на лицето, на което се дължи издръжка (допълнено от тенденции за прилагане на *lex fori*, специални привръзки, защитни клаузи срещу „изненадващи“ иски и много ограничена възможност за избор на приложимо право).

3.6 Режими на имуществени отношения

Режимът на имуществени отношения между съпрузите трябва да се преценява съгласно приложимото право след 29 януари 2019 г. съгласно **Регламент (ЕС) № 2016/1103 по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи** (вж. по-горе).

3.7 Завещания и наследяване

Правоприемството с оглед на смърт се урежда с Регламента на ЕС за наследяването (Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство, ОВ L 201, 27 юли 2012 г., стр. 107). За предхождащите го по време случаи се прилага член 28 от ЗМЧП, съгласно който приложимото право зависи от личния закон на починалия към момента на смъртта му. По принцип тази стълкновителна норма обхваща и отговорността за дълговете по наследството и придобиването на наследство. Ако обаче в Австрия се образува производство във връзка с установяване на наследствената маса и прехвърляне на собствеността върху наследниците, придобиването на наследството и отговорността за дълговете по наследството следва да се преценяват съгласно австрийското право (член 28, параграф 2 от ЗМЧП).

3.8 Недвижимо имущество

Придобиването и загубата на вещни права върху материални вещи, включително тяхното владение, следва да се преценява съгласно правото на държавата, в която се намират вещите в момента на завършване на фактическия състав в основата на придобиването или загубата. От какъв вид са вещите и съдържанието на правата се преценяват съгласно правото на държавата, в която се намират вещите (член 31 от ЗМЧП).

Приложното поле на препрещаната норма обхваща по-специално собствеността, сервитутите (вещните тежести), обезпечението със залог, правото на строеж, етажната собственост, но също така правото на задържане за обезпечение срещу трети лица и уговорките за запазване на собствеността. Последниците от прехвърлянето на собствеността също се преценяват съгласно това право.

Последваща промяна на местонахождението не води до промяна на приложимото право, тъй като придобиването на правото представлява свършен факт.

Последниците от придобиването на права се уреждат от правото по съответното местонахождение. Следователно тази привръзка може да бъде променена. Въпросите, свързани с обхвата на правната защита на собственика, дали и до каква степен лицето, титуляр на вещно право, има право на разпореждане, например дали движима вещь, обременена със залог, може да се продава без съдебна намеса, както и други въпроси, също следва да се преценяват съгласно това право.

Специална разпоредба се прилага по отношение на **транспортните средства** (член 33 от ЗМЧП). Вещните права върху кораби и въздухоплавателни средства, които са вписани в регистър, следва да се преценяват съгласно правото на държавата на регистъра; за железопътните превозни средства приложимо е правото на държавата, в която се намира действителното седалище на главното управление на железопътната компания, която експлоатира превозните средства. За законовите и принудителните залози или законовите права на задържане с цел обезпечаване на искове за обезщетение за вреди, причинени от превозно средство, или разходите, свързани с тези вреди, приложимо е правото на държавата, в която се намират вещите в момента на завършване на основния фактически състав в основата на тези права.

Налице е и специална разпоредба за **материалните недвижими вещи**: ако вещни права върху недвижими вещи попадат в приложното поле и на друга препрещаната норма (например тази, която се прилага за имуществения режим на съпрузите), предимство има препрещането към вещното право, т.е. привръзката с правото на държавата, в която се намират недвижимите вещи.

Не съществува препрещаната норма за **нематериално имущество**. От гледна точка на вещното право съгласно член 1 от ЗМЧП приложимо е правото, с което тя е най-тясно свързана. Инкорпорираните в ценни книжа права се преценяват съгласно *lex cartae*. Член 33а от ЗМЧП, който транспонира член 9 от Директива 2002/47/ЕО относно финансовите обезпечения с по-широко приложно поле, съдържа специална норма за обезпечението с безналични ценни книжа. За ценните книжа в системите за сетълмент се прилагат специалните разпоредби на членове 16 и 18 от Закона за окончателност на сетълмента (*Finalitätsgesetz*), който транспонира Директива 98/26/ЕО относно окончателността на сетълмента.

3.9 Несъстоятелност

Международното право по **несъстоятелността** се урежда от част седма на Закона за несъстоятелността. Съгласно член 217 от Закона за несъстоятелността неговите разпоредби са приложими само доколкото в международното право или по-специално в правните актове на Европейската общност, и особено в Регламент (ЕО) № 848/2015 относно производството по несъстоятелност (Регламент на ЕС относно несъстоятелността), не се предвижда друго. Що се отнася до съдържанието, разпоредбите на Закона за несъстоятелността до голяма степен следват съответните разпоредби на Регламента на ЕС относно несъстоятелността.

По принцип предпоставките за образуване на производство по несъстоятелност и последниците от такова производство се уреждат от правото на държавата, в която е образувано производството. По специално членове 221—235 от Закона за несъстоятелността съдържат правила относно вещните права на трети лица, прихващането, уговорките за запазване на собствеността, договорите, свързани с недвижими вещи, регулираните пазари, трудовите договори, последниците от производствата по несъстоятелност за подлежащите на вписване права, както и приложимото право към увреждащи действия, защитата на третите лица — приобретатели, последниците от висящите съдебни производства, *lex rei sitae* по отношение на упражняването на правото на собственост или други права, договорите за прихващане и договорите за новирание на задължения, договорите за продажба с уговорка за обратно изкупуване и плащанията след образуване на производството по несъстоятелност.

Когато тези разпоредби се припокриват с разпоредбите на ЗМЧП или с други стълкновителни разпоредби, предимство имат по-специализираните разпоредби на Закона за несъстоятелността.

Последна актуализация: 04/11/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Правото на коя страна се прилага? - Полша

ЗЕБЕЛЕЖКА: Отговорите по-долу НЕ СЕ ОТНАСЯТ до ситуации, които са уредени от правото на ЕС

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Закон за международно частно право от 4 февруари 2011 г. (консолидиран текст: Сборник закони 2015 г., точка 1792) (наричан по-нататък „ЗМЧП“).

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагската конвенция от 17 юли 1905 г. относно лишаването от граждански права и подобни мерки за защита

Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореждания

Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно правомощията на органите и приложимия закон по отношение на закрилата на малолетните и непълнолетните

Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия

Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г. за приложимото право при задълженията за издръжка

Конвенцията за приложимото право към договорните задължения, открита за подписване в Рим на 19 юни 1980 г.

Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата

1.3 Основни двустранни конвенции

Полша е подписала известен брой двустранни споразумения във връзка с различни правни въпроси, в които се определят и съответните стълкновителни норми. Сред тях се нареждат както споразумения с държави членки, така и с трети държави. Тъй като актовете, които са задължителни за държавите – членки на ЕС, и включват стълкновителни норми, засягащи различни тематични области, имат **предимство** пред двустранните споразумения, подписани между държавите членки, по принцип с практическо значение в момента са само споразуменията с трети държави.

Сред тях се нареждат споразуменията с Беларус (26 октомври 1994 г.), Русия (16 септември 1996 г.), Украйна (24 май 1993 г.), Корейската народнодемократична република (28 септември 1986 г.), Куба (18 ноември 1982 г.), Виетнам (22 март 1993 г.) и съгласно принципа на приемственост (въз основа на споразумението с Югославия от 6 февруари 1960 г.) – с Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Да, съдът прилага стълкновителните норми служебно. Чуждото право се прилага служебно, когато по силата на дадена стълкновителна норма се установи приложимостта на това право към конкретен случай.

2.2 Препращане

В съответствие с член 5 от ЗМЧП полското право позволява само обратното препращане.

Параграф 1 не се прилага в случаите, когато приложимото право е определено:

- 1) чрез избор на право;
- 2) във връзка с формата на правната сделка;
- 3) във връзка с договорни задължения, извъндоговорни задължения или едностранни сделки, ако правото, което се прилага спрямо тях, е установено в настоящия закон.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

В членове 3 и 10 от ЗМЧП са посочени изключения от установеното в съответствие със стълкновителните норми право във връзка с конкретни правоотношения.

Член 3, параграф 1. Когато по силата на настоящия закон се изисква прилагането на отечественото право, но гражданството на засегнатото лице не може да се определи, лицето е без гражданство или съдържанието на отечествения закон не може да бъде установено, се прилага правото по местоживее на лицето, а когато то няма постоянен адрес, се прилага правото на държавата по обичайното му местопребиваване.

Член 10, параграф 1. Когато не е възможно да се установят обстоятелствата, които определят приложимото право, се прилага правото, с което правоотношението е в най-тясна връзка. В допълнение, полското право се прилага в случаите, когато съдържанието на приложимото чуждо право не може да се определи в разумен срок.

Освен това в член 67 от ЗМЧП се предвижда, че когато приложимото право не е установено в ЗМЧП, в специфичната нормативна уредба, в международни споразумения, ратифицирани и влезли в сила в Полша, или в правото на ЕС, **правоотношението следва да се урежда от правото на държавата, с което то е в най-тясна връзка.**

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдът определя и прилага служебно чуждестранно право — член 51а, параграф 1 от Закона за организацията на общите съдилища от 27 юли 2001 г. (консолидиран текст: Сборник закони 2019 г., точка 52, с измененията).

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Относими стълкновителни норми, предвидени в ЗМЧП:

Член 28, параграф 1: Правото, приложимо към договорните задължения, се определя от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, 4.7.2008 г., стр. 6). Разпоредбите на регламента се прилагат, когато това е уместно, и за договорни задължения, които са изключени от неговото приложно поле по силата на член 1, параграф 2, буква й) от регламента, посочен в параграф 1.

В съответствие с член 29, параграф 1 от ЗМЧП в случаите, когато полското право предвижда задължение за сключване на застраховка, застрахователният договор се урежда от полското право.

2. В случаите когато правото на държава – членка на Европейското икономическо пространство, в което се предвижда задължение за сключване на застраховка, изисква по отношение на застрахователния договор да се прилага правото на тази държава членка, то се прилага.

Член 30, параграф 1 Освен в случаите, указани в посочения в член 28 регламент, изборът на право на държава, различна от държава – членка на Европейското икономическо пространство, по отношение на договор, който е тясно свързан с територията на поне една държава членка, не може да лишава потребителите от защитата, предоставена им по силата на полското законодателство за транспониране на следните директиви:

1) Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 г. относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 21.4.1993 г., стр. 29); Специално издание на полски език на ОВ ЕС, глава 15, том 2, стр. 288);

2) (отменен);

3) Директива 1999/44/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 май 1999 г. относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (ОВ L 171, 07 юли 1999 г., стр. 12); Специално издание на полски език на ОВ ЕС, глава 15, том 4, стр. 223);

4) Директива 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2002 г. относно дистанционна търговия на потребителски финансови услуги и за изменение на Директива 90/619/ЕИО на Съвета и на Директиви 97/7/ЕО и 98/27/ЕО (ОВ L 271, 9 октомври 2002 г., стр. 16); Специално издание на полски език на ОВ ЕС, глава 6, том 4, стр. 321);

5) Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета (ОВ L 133, 22 май 2008 г., стр. 66, и нейните изменения).

2. Когато правото, приложимо към даден договор, който попада в приложното поле на Директива 2008/122/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 14 януари 2009 г. относно защитата на потребителите по отношение на някои аспекти на договорите за разпределено във времето ползване на собственост, дългосрочни ваканционни продукти, препродажба и замяна (ОВ L 33, 03 февруари 2009 г., стр. 10), е правото на държава, различна от държава – членка на Европейското икономическо пространство, потребителите не трябва да бъдат лишавани от защитата, предоставена им по силата на полското законодателство за транспониране на тази директива:

1) ако някой от недвижимите имоти е разположен в държава членка, или

2) във връзка с договореност, която не е пряко свързана с недвижимата собственост, ако даден икономически оператор развива стопанската или професионалната си дейност в някоя от държавите членки или по какъв да е начин прехвърля тази дейност в някоя от държавите членки и договорът е сключен във връзка с тази дейност.

Член 31. Задължение, произтичащо от обезпечение, различно от менителница или чек, се урежда от правото на държавата, в която обезпечението е било предоставено или издадено.

Член 32, параграф 1 Задължение, произтичащо от едностранна сделка, се урежда от правото, избрано от страната – изпълнител по сделката.

Когато и двете страни по такова задължение са установени, правото се избира, изменя или отменя със споразумение между страните.

2. В случаите, когато не е направен изричен избор на право, задължение, произтичащо от едностранна сделка, се урежда от правото на държавата, в която се намира обичайното местопребиваване или седалището на изпълнителя по сделката. Ако фактите показват, че задължението е по-тясно свързано с правото на друга държава, прилага се правото на тази друга държава.

...

По силата на **член 36** последиците от прехвърляне на вземания във връзка с трети лица се определят от правото на държавата, която е компетентна по отношение на прехвърлените вземания.

Член 37. Към поемането на дълг се прилага правото на държавата, която е компетентна по отношение на поетия дълг.

Член 38. Ефектът от промяната на стойността на дадена валута върху размера на задължението се оценява в съответствие с приложимото към задължението право.

3.2 Извъндоговорни задължения

Относителните стълкновителни норми са включени в ЗМЧП:

Член 33. Правото, приложимо към задължения, произтичащи от събития, различни от правни сделки, се определят от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II) (ОВ L 199, 31.7.2007 г., стр. 40).

Член 34. Правото, приложимо към извъндоговорните отговорности на трети страни във връзка с пътнотранспортни произшествия, се уреждат от Хагската конвенция от 4 май 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия (Държавен вестник 2003/63, т. 585).

Член 35. Отговорността на трета страна във връзка с действия и бездействия на органи, осъществяващи публичната власт в дадена държава, се регулира от правото на тази държава.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Стълкновителни норми, приложими по отношение на правното положение на физическите лица:

Правоспособността и способността на дадено физическо лице да изпълнява правни сделки се уреждат от неговото отечествено право (член 11, параграф 1).

2. Когато дадено физическо лице изпълнява правна сделка в рамките на своята стопанска дейност, достатъчно е то да е способно да изпълнява тази сделка по силата на правото на държавата, в която се намира седалището на предприятието.

3. Параграф 1 не изключва възможността за прилагане на правото, уреждащо правната сделка, ако то налага специфични изисквания по отношение на способността за изпълнение на конкретната правна сделка.

В съответствие с член 12, когато договарят е сключен между лица, намиращи се в една и съща държава, лице, което е дееспособно по правото на тази държава, може да се позовава на недееспособността си по силата на член 11, параграф 1 само ако към момента на сключване на договора насрещната страна е знаела или не е знаела за тази недееспособност поради небрежност.

2. Физическо лице, което изпълнява едностранна сделка и което е дееспособно по правото на държавата, в която се изпълнява сделката, може да се позовава на недееспособността си по силата на член 11, параграф 1 само доколкото това няма да засегне неблагоприятно лица, които, действайки с дължимата грижа, са разчитали на предположението, че лицето, изпълняващо сделката, е било дееспособно да направи това.

3. Ако дадено физическо лице действа чрез представител, приложимостта на параграфи 1 и 2 се определя от съответните обстоятелства, относими към въпросния представител.

4. Параграфи 1 и 2 не се прилагат към сделки, които се уреждат от правото в областта на семейството и настояничеството или от наследственото право, както и към разпоредби, засягащи недвижими имоти, разположени в държава, различна от държавата, в която се изпълнява сделката.

По силата на член 13, параграф 1 лишаването от дееспособност се урежда от отечественото право на лишеното от дееспособност физическо лице. Когато полски съд се произнася относно лишаването от дееспособност на гражданин на чужда държава, се прилага полското право.

По силата на член 14, параграф 1 отечественото право се прилага към обявяване на безвестно отсъствие или смърт на физическо лице. Когато полски съд се произнася по случай на безвестно отсъствие или смърт на гражданин на чужда държава, се прилага полското право.

В съответствие с член 16, параграф 1 личните права на физическите лица се уреждат от тяхното отечествено право.

Физическо лице, чиито лични права са застрашени или са били нарушени, може да поиска закрила по силата на правото на държавата, на чиято територия се е случило събитието, създадо заплахата или довело до нарушението, или по силата на правото на държавата, на чиято територия са настъпили последиците от нарушението.

Ако личните права на физическо лице са били нарушени в средствата за масова информация, правото на отговор, поправка или подобна защитна мярка се урежда от правото на държавата, в която се намира седалището или обичайното местопребиваване на издателя или на радио- или телевизионния оператор.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Стълкновителни норми, приложими към отношенията между родители и деца (ЗМЧП):

Родство се установява или оспорва по силата на отечественото право на детето към момента на раждането (член 55, параграф 1 от ЗМЧП). Ако отечественото право на детето към момента на раждането не позволява установяване на родство по съдебен ред, то се урежда от отечественото право на детето към момента на установяване на родството. Припознаването на дете се урежда от отечественото право на детето към момента на припознаването. Когато това право не предвижда припознаване на дете, се прилага отечественото право на детето към момента на раждането, при условие че то позволява припознаването. Припознаване на заченато или неродено дете се урежда от отечественото право на майката към момента на припознаването.

Съгласно член 56, параграф 1 от ЗМЧП, Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (ОВ L 151 от 11 юни 2008 г., стр. 39; Сборник закони 2010/172, точка 1158) **определя приложимото право по отношение на родителската отговорност и правото на упражняване на родителски права**.

Когато мястото на обичайното местопребиваване на детето се премести в държава, която не е страна по Конвенцията, посочена в параграф 1, условията за прилагане на мерките, наложени в държавата на предишното обичайно местопребиваване на детето, занаяпред се определят от правото на тази държава.

Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата определя правото, което се прилага към **настойничеството** на деца (член 59 от ЗМЧП). Когато мястото на обичайното местопребиваване на детето се премести в държава, която не е страна по Конвенцията, посочена в параграф 1, условията за прилагане на мерките, наложени в държавата на предишното обичайно местопребиваване на детето, **занапред се определят от правото на тази държава.**

3.4.2 Осиновяване

В съответствие с член 57 от ЗМЧП осиновяването се урежда от отечественото право на осиновяващия родител.

Съвместното осиновяване от съпрузи се урежда от общото им отечествено право. Ако съпрузите нямат общо гражданство, приложимото право е правото на държавата, в която е местожiveенето на двамата съпрузи, а ако те нямат постоянно местожителство в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на съпрузите. Когато съпрузите нямат обичайно местопребиваване в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, с която двамата съпрузи са най-тясно свързани по друг начин.

Както е посочено в член 58 от ЗМЧП осиновяването не може да се случи без прилагането на отечественото право на подлежащото на осиновяване лице относно неговото съгласие, съгласието на законния му представител и съгласието на компетентния орган, както и на евентуални ограничения за осиновяване след промяна на местожiveенето в друга държава.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Способността за сключване на брак на всяка от страните се определя от съответното отечествено право към момента на сключването на брака (член 48 от ЗМЧП).

В съответствие с разпоредбите на член 49, параграф 1 формата на брака се урежда от правото на държавата, в която той се сключва. Ако бракът се сключва извън Полша, достатъчно е това да стане в съответствие с изискванията на отечественото право на двамата съпрузи или с правото на държавата по местожiveене или обичайно местопребиваване на двамата съпрузи към момента на сключване на брака.

В съответствие с член 50 от ЗМЧП правото, посочено в членове 48 и 49, се прилага *mutatis mutandis* към последиците от невъзможността за сключване на брака и неспазването на изискванията относно формата на сключване на брака.

Личните отношения между съпрузите и режимът на имуществените отношения между тях се уреждат от тяхното общо отечествено право (член 51, параграф 1). Ако съпрузите нямат общо гражданство, приложимото право е правото на държавата, в която е местожiveенето на двамата съпрузи, а ако те нямат постоянно местожителство в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на съпрузите. Когато съпрузите нямат обичайно местопребиваване в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, с която двамата съпрузи са най-тясно свързани по друг начин.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Не е приложимо

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

В съответствие с член 54 от ЗМЧП прекратяването на брака се урежда от общото отечествено право на съпрузите в момента на подаване на заявлението за прекратяване на брака. Ако съпрузите нямат общо гражданство, приложимото право е правото на държавата по местожiveене на двамата съпрузи към момента на подаване на заявлението за прекратяване на брака, а ако те нямат общо местожителство към момента на подаване на заявлението за прекратяване на брака, приложимото право е правото на държавата, в която е било последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите, при условие че то продължава да бъде обичайно местопребиваване на единия от тях. Полското право се прилага, когато обстоятелствата не позволяват да се определи приложимото право.

Горните разпоредби се прилагат *mutatis mutandis* към законната раздяла.

3.5.4 Задължения за издръжка

В съответствие с член 63 правото, приложимо към задължението за издръжка, се определя от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ L 7, 10.1.2009 г., стр. 1).

3.6 Режи ми на имуществени отношения

Личните отношения между съпрузите и режимът на имуществените отношения между тях се уреждат от тяхното общо отечествено право (член 51, параграф 1). Ако съпрузите нямат общо гражданство, приложимото право е правото на държавата, в която е местожiveенето на двамата съпрузи, а ако те нямат постоянно местожителство в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на съпрузите. Когато съпрузите нямат обичайно местопребиваване в една и съща държава, приложимото право е правото на държавата, с която двамата съпрузи са най-тясно свързани по друг начин.

По силата на член 52, параграф 1 от ЗМЧП съпрузите могат да изберат отечественото право на единия от тях или правото на държавата по местожiveене или обичайно местопребиваване на единия от тях за право, което да се прилага към техните имуществени отношения. Изборът на приложимо право може да бъде направен и преди сключването на брака.

Договорите, засягащи имуществените аспекти на брака, се уреждат от правото, избрано от страните в съответствие с параграф 1. Когато не е направен изричен избор на приложимо право, брачните договори се уреждат от правото, приложимо към личните и имуществените отношения на съпрузите към момента на подписването на договора. При избора на приложимо право, уреждащо режима на имуществени отношения между съпрузите или брачния договор, е достатъчно да се запази формата, която се изисква за брачните договори по силата на избраното право или по силата на правото на държавата, в която е избрано правото.

3.7 Завещания и наследяване

Правото, което се прилага към наследствените отношения, се определя от Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (ОВ L 201, 27.7.2012 г., стр. 107, и неговите изменения).

3.8 Недвижимо имущество

В съответствие с член 41, параграф 1 от ЗМЧП, правото на собственост и останалите вещни права се уреждат от правото на държавата, в която се намира вещта. Придобиването и загубата на собственост и придобиването, загубата или промяната на съдържанието или приоритета на други вещни права се уреждат от правото на държавата по местонахождение на обекта на тези права по време на настъпването на събитието, предизвикало настъпването на посочените по-горе правни последици.

3.9 Несъстоятелност

Стълкновителните норми, определящи приложимото право към производствата по обявяване в несъстоятелност, се определят в Закона за несъстоятелността от 28 февруари 2003 г. (консолидирана версия: Сборник закони 2019 г., точка 498):

В съответствие с член 460 от Закона за несъстоятелността полското право се прилага към производствата по обявяване в несъстоятелност, образувани в Полша, освен ако разпоредбите на настоящата глава не предвиждат друго.

Съгласно член 461 от Закона за несъстоятелността, трудовите правоотношения на работниците, наети в друга държава – членка на ЕС, или в държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, се регулират от правото, уреждащо трудовите им договори.

Правото, което определя дали дадена вещ представлява недвижимо имущество, е правото на държавата, в която се намира вещта.

Споразуменията относно използването или закупуването на недвижим имот, находящ се в друга държава – членка на ЕС, или държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, се уреждат от правото на държавата, в която е местонахождението на недвижимия имот.

Права, свързани с недвижим имот, находящ се в друга държава – членка на ЕС, или в държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, или с регистрирани плавателни съдове или въздухоплавателни средства, се уреждат от правото на държавата, която поддържа съответния регистър.

Обявяването в несъстоятелност не нарушава правата на вискателите или на трети лица, засягащи активи или друго имущество на обявената в несъстоятелност страна, които се намират в друга държава – членка на Европейския съюз, или в държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за европейското икономическо пространство, като това не изключва организирани части на собствеността, и по-специално правото на разпореждане с имуществото за покриване на евентуални задължения или правото на покриване на задължения от генерирани от имуществото печалби, правото на залог и ипотека, право да се поиска освобождаване на имуществото от лица, отговорни за него против волята на упълномощената страна, или правото на използване на имота от лице в качеството му на синдик (член 462 от Закона за несъстоятелността). Това се прилага и за личните права и претенции, вписани в поземлени или имотни регистри и в други публични регистри, чието упражняване или предявяване поражда възникването на гореспоменатите права.

По силата на член 463, параграф 1 от Закона за несъстоятелността запазването на правото на собственост на продавача по споразумение за продажба не отпада при обявяване в несъстоятелност на местна банка, която е купувач на предмета на споразумението, ако при обявяването на несъстоятелността, предметът на споразумението е разположен в друга държава – членка на Европейския съюз, или в държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за европейското икономическо пространство.

Обявяването в несъстоятелност на местна банка, която се разпорежда с даден актив, не може да е основание за оттегляне от договор за продажба, ако предметът на продажбата е бил прехвърлен преди обявяването на несъстоятелността и при обявяването на несъстоятелността се намира в чужбина.

По силата на член 464 упражняването на права, чието възникване, наличие или отмяна предполага вписване в регистър, по предвидена сметка или депозиране в централен депозитар, се урежда от правото на държавата, която поддържа съответните регистри, сметки или депозитари.

Без да се засягат разпоредбите на член 464, правото на обратно изкупуване се урежда от правото, приложимо към договорните задължения, което се отнася към договора, по силата на който е възникнало съответното право.

Без да се засягат разпоредбите на член 464, правото, приложимо към договорните задължения, което урежда сделки, сключени на регулирания пазар, се прилага към споразумения, подписани в рамките на извършени на регулирания пазар сделки по смисъла на Закон за търговията с финансови инструменти от 29 юли 2005 г.

Прихващането, предвидено в член 467 от Закона за несъстоятелността, се урежда от правото относно договорните задължения, което се прилага към споразумението за прихващане.

Освен това в съответствие с член 467 1 от Закона за несъстоятелността обявяването в несъстоятелност не засяга правото на вискателя да извърши прихващане на свое задължение от задължението на обявената в несъстоятелност страна, когато това е разрешено от правото, приложимо към задълженията на обявената в несъстоятелност страна.

Прилагането и валидността на правна сделка, извършена след обявяване в несъстоятелност и състояща се в разпореждане с недвижимо имущество, корабоплавателен съд или въздухоплавателно средство, което трябва да бъде вписано в регистър, или в разпореждане с права, чието възникване, наличие или отмяна предполага вписване в регистър, по предвидена сметка или депозиране в централен депозитар, се урежда от правото на държавата по местонахождение на имота или в която се поддържат съответните регистри, сметки или депозитари.

В съответствие с член 469 от Закона за несъстоятелността разпоредбите относно относителната недействителност и недействителността на правна сделка, която уврежда кредиторите, не се прилагат, когато по силата на приложимото към сделката право извършването на правни сделки в ущърб на кредиторите не поражда тяхната относителна недействителност.

По силата на член 470 от Закона за несъстоятелността последиците от обявяването в несъстоятелност по отношение на висящо съдебно производство пред съд на държава – членка на Европейския съюз, или на държава – членка на Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ), която е страна по Споразумението за европейското икономическо пространство, се оценяват в съответствие с правото на държавата, в която е заведено производството.

Последна актуализация: 07/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [pt](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Правото на коя страна се прилага? - Португалия

1 Източници на действащите норми

В членове 1, 3 и 4 от португалския Граждански кодекс са предвидени следните източници на вътрешното право:

- Закони
- Обичайна практика
- Справедливост

Следните източници на международното право са предвидени в член 8 от португалската Конституция:

- Нормите и принципите на общото или обичайното международно право са неразделна част от португалското право.
- Нормите, установени в надлежно ратифицирани или одобрени международни конвенции, влизат в сила в португалското национално право след официалното им обнародване и остават в сила, докато са обвързващи по отношение на португалската държава съгласно международното право.
- Нормите, приети от компетентните органи на международните организации, в които Португалия членува, влизат непосредствено в сила в португалското национално право, при условие че това е предвидено в съответните учредителни договори.
- Разпоредбите на договорите, уреждащи Европейския съюз, и нормите, установени от неговите институции при упражняване на съответните им правомощия, се прилагат в португалското национално право при условията, определени от правото на Съюза, при спазване на основните принципи на демократичната държава въз основа на върховенството на закона.

1.1 Национални правни норми

Закони

Законите представляват пряк източник на вътрешното право. Съгласно член 1, параграф 2 от португалския Граждански кодекс всички общи норми, приети от компетентните органи на държавата. В член 112, параграф 1 от португалската Конституция се посочва, че законодателството включва законите, законодателните постановления и регионалните законодателни актове.

Обичайна практика

Обичайната практика е юридически допустима като източник на вътрешното право, когато са изпълнени двете условия, посочени по-долу:

- тя не противоречи на принципите на добросъвестността, и
- установена е от закона (член 3, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Справедливост

Португалските съдилища могат да разрешат спор в съответствие с принципите на справедливостта, само ако:

- законът го допуска (член 4, буква а) от португалския Граждански кодекс), или
- страните са дали съгласие и за тях е налице съответното правоотношение (член 4, буква б) от португалския Граждански кодекс), или
- страните предварително са дали съгласие за съдебна защита съгласно принципа на справедливостта (член 4, буква в) от португалския Граждански кодекс).

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенциите от Хагската конференция по международно частно право

Португалия е страна по 26 Хагски конвенции:

1. Конвенция относно гражданския процес (Хага, 1954 г.)

Вж.: [тук](#)

2. Конвенция за приложимото право към задълженията за издръжка на деца (Хага, 1956 г.)

Вж.: [тук](#)

3. Конвенция за признаване и изпълнение на решения, свързани със задължения за издръжка на деца (Хага, 1958 г.)

Вж.: [тук](#)

4. Конвенция относно компетентността на органите и приложимото право в областта на закрилата на непълнолетните (Хага, 1961 г.)

Вж.: [тук](#)

5. Конвенция относно стълкновенията на закони в областта на формата на завещателните разпореджания (Хага, 1961 г.)

Вж.: [тук](#)

6. Конвенция за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове (Хага, 1961 г.)

Вж.: [тук](#)

7. Конвенция за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела (Хага, 1965 г.)

Вж.: [тук](#)

8. Конвенция относно признаването и изпълнението на чуждестранни съдебни решения по граждански и търговски дела (Хага, 1971 г.)

Вж.: [тук](#)

9. Допълнителен протокол към Хагската конвенция относно признаването и изпълнението на чуждестранни съдебни решения по граждански и търговски дела (Хага, 1971 г.)

Вж.: [тук](#)

10. Конвенция за признаване на разводите и законната раздяла (Хага, 1970 г.)

Вж.: [тук](#)

11. Конвенция за приложимото право при пътнотранспортни произшествия (Хага, 1971 г.)

Вж.: [тук](#)

12. Конвенция за събиране на доказателства в чужбина по граждански или търговски дела (Хага, 1970 г.)

Вж.: [тук](#)

13. Конвенция за международното управление на имуществото на починали лица (Хага, 1973 г.)

Вж.: [тук](#)

14. Конвенция за приложимото право при продуктова отговорност (Хага, 1973 г.)

Вж.: [тук](#)

15. Конвенция за признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани със задължения за издръжка (Хага, 1973 г.)

Вж.: [тук](#)

16. Конвенция за приложимото право към задълженията за издръжка (Хага, 1973 г.)

Вж.: [тук](#)

17. Конвенция относно приложимото право по отношение на имуществения режим между съпрузи (Хага, 1978 г.)

Вж.: [тук](#)

18. Конвенция относно сключването и признаването на валидността на гражданските бракове (Хага, 1978 г.)

Вж.: [тук](#)

19. Конвенция за приложимото право при посредничество (Хага, 1978 г.)

Вж.: [тук](#)

20. Конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца (Хага, 1980 г.)

Вж.: [тук](#)

21. Конвенция за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване (Хага, 1993 г.)

Вж.: [тук](#)

22. Конвенция за юрисдикция, приложимо право, признаване, влизане в сила и сътрудничество във връзка с родителските грижи и мерки за защита на децата (Хага, 1996 г.)

Вж.: [тук](#)

23. Конвенция за международната защита на пълнолетни лица (Хага, 2000 г.)

Вж.: [тук](#)

24. Конвенция за споразуменията относно избор на съд (Хага, 2005 г.)

Вж.: [тук](#)

25. Конвенция за международното събиране на издръжка на деца и на други членове на семейството (Хага, 2007 г.)

Вж.: [тук](#)

26. Протокол за приложимото право към задълженията за издръжка (Хага, 2007 г.)

Вж.: [тук](#)

Конвенции на Международната комисия по гражданското състояние (ICCS)

Португалия е страна по 10 конвенции на ICCS

Тези конвенции са достъпни [тук](#)

1. Конвенция относно издаването на някои извлечения от актовете за гражданско състояние, които да послужат пред чуждестранни институции (Париж, 27 септември 1956 г.). Одобрена със: Закон № 33/81, обнародван в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 196 от 27.8.1981 г.

Вж.: [тук](#)

2. Конвенция относно безплатното издаване и освобождаването от легализация на копията на актове за гражданско състояние (Люксембург, 26 септември 1957 г.). Одобрена със: Закон № 22/81, обнародван в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 189 от 19.8.1981 г.

Вж.: [тук](#)

3. Конвенция за международния обмен на информация относно гражданското състояние (Истанбул, 4 септември 1958 г.). Одобрена със: [Наредба-закон № 39/80](#), обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 145 от 26.6.1980 г.

Вж.: [тук](#)

4. Конвенция относно промяната на фамилните и собствените имена (Истанбул, 4 септември 1958 г.). Одобрена със: Резолюция № 5/84 на Народното събрание, обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 40 от 16.2.1984 г.

Вж.: [тук](#)

5. Конвенция относно разширяване на правомощията на институциите, упълномощени да приемат декларации за признаване на биологични деца (Рим, 14 септември 1961 г.). Одобрена със: Резолюция № 6/84 на Народното събрание, обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 50 от 28.2.1984 г.

Вж.: [тук](#)

6. Международна конвенция относно издаване на многоезични извлечения от актове за гражданско състояние (Виена, 8 септември 1976 г.). Одобрена със: Правителствено постановление № 34/83, обнародвано в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 109 от 12.5.1983 г.

Вж.: [тук](#)

7. Международна конвенция относно издаване на многоезични извлечения от актове за гражданско състояние (Виена, 8 септември 1976 г.). Одобрена със: Правителствено постановление № 34/83, обнародвано в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 109 от 12.5.1983 г.

Вж.: [тук](#)

8. Конвенция за освобождаване от изискването за легализация на някои актове и документи (Париж, 15 септември 1977 г.). Одобрена със: Наредба-закон № 135/82, обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 292 от 20.12.1982 г.

Вж.: [тук](#)

9. Конвенция относно приложимото право за фамилните и собствените имена (Мюнхен, 5 септември 1980 г.). Одобрена със: Резолюция № 8/84 на Народното събрание, обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 54 от 3.3.1984 г.

Вж.: [тук](#)

10. Конвенция относно издаването на удостоверение за брачна дееспособност (Мюнхен, 5 октомври 1980 г.). Одобрена със: Правителствено постановление № 40/84, обнародвано в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 170 от 24.7.1984 г.

Вж.: [тук](#)

Други относими многостранни конвенции, по които Португалия е страна:

Парижка конвенция за закрила на индустриалната собственост (Стокхолм, 1967 г.)

Вж.: [тук](#) и [тук](#)

Конвенция на ООН за статута на бежанците от 1951 г. и Протокола към нея от 1967 г.

Вж.: [тук](#) и [тук](#)

Протокол: [тук](#)

Конвенция за единен закон за менителниците и записите на заповед и Конвенция относно уреждането на някои правни спорове във връзка с менителниците и записите на заповед (Женева, 1930 г.)

Вж.: [тук](#)

Конвенция за единен закон за чековете и Конвенция относно уреждането на някои правни спорове във връзка с чековете (Женева, 1931 г.)

Вж.: [тук](#)

Вашингтонска конвенция от 1973 г. за единен закон за формата на завещателните разпореждания с международен елемент, по която Португалия е страна, ратифицирана с Наредба-закон № 252/75

Вж.: [тук](#)

Конвенция за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения (Ню Йорк, 1958 г.)

Вж.: [тук](#)

Конвенция относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, Конвенция II от Лугано (Решение 2009/430/ЕО на Съвета от 27 ноември 2008 г.)

Вж.: [тук](#)

Решение: [тук](#)

Конвенция за международни железопътни превози от 1980 г., изменена с Протокола от Вилнюс от 1999 г.

Вж.: [тук](#)

Европейска конвенция за обмен на правна информация между държави, подписана в Лондон през 1970 г.

Вж.: [тук](#)

Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие — Истанбулска конвенция от 2011 г.

Вж.: [тук](#)

Конвенцията на Организацията на обединените нации за събирането на издръжка в чужбина — Нюйоркска конвенция от 1956 г.

Вж.: [тук](#) и [тук](#)

1.3 Основни двустранни конвенции

Споразумение за правно и съдебно сътрудничество между Португалската република и Република Ангола, подписано в Луанда (1995 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за правно сътрудничество между Португалската република и Република Гвинея Бисау, сключено в Бисау (1988 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за правно и съдебно сътрудничество между Португалската република и Република Мозамбик, подписано в Лисабон (1990 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за правно и съдебно сътрудничество между Португалската република и Демократична република Сао Томе и Принсипи (1976 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за събиране на издръжка между Португалската република и Република Кабо Верде (1982 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за правно и съдебно сътрудничество между Република Португалия и Република Кабо Верде (2003 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение между правителството на Португалската република и правителството на Съединените американски щати относно събирането на вземания за издръжка (2000 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение между Португалската република и Великото херцогство Люксембург относно правната помощ по въпроси, свързани с родителски права и правата на лични отношения (1992 г.)

Вж.: [тук](#)

2 Прилагане на стълкновителни норми

Когато дадена стълкновителна норма препраща към чуждо право, това предполага единствено прилагането на вътрешното право на тази държава; това не означава, че съдилищата на въпросната държава имат компетентност. Единственото изключение от горното правило е налице, ако съществува изрична разпоредба в обратния смисъл (член 16 от португалския Граждански кодекс).

Прилагането на чуждото право е ограничено до нормите на чуждата правна система, които са част от режима, уреждащ областта на правото, обхваната от стълкновителната норма (например наследства, семейноправни въпроси, задължения, вещни права). (член 15 от португалския Граждански кодекс).

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

В Португалия съдът не е обвързан от твърденията на страните, отнасящи се до проучване на правните норми и тяхното тълкуване и прилагане (член 5, параграф 3 от португалския Граждански кодекс). От този общ принцип следва, че националният съд прилага стълкновителните норми служебно.

2.2 Препращане

В Португалия има три основни норми, когато става въпрос за *препращане*:

норма относно *препращане* към правото на друга държава (член 17 от португалския Граждански кодекс)

норма относно *препращане* към португалското право (член 18 от португалския Граждански кодекс)

норма, предвиждаща случаи, при които не се допуска *препращане* (член 19 от португалския Граждански кодекс).

Препращане към правото на друга държава

В Португалия се допуска препращане към правото на друга държава.

Препращане към правото на друга държава е допустимо, когато португалската стълкновителна норма препраща към правото на друга държава и тази държава е компетентна да реши спора (член 17, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Препращането приключва, ако:

чуждото право, към което португалската стълкновителна норма препраща, представлява личен закон и

заинтересованата страна е с обичайно местопребиване в Португалия, или

пребивава в държава, съгласно чиито стълкновителни норми се прилагат законите на държавата, чийто гражданин е страната (член 17, ал 2 от португалския Граждански кодекс).

Препращане обаче се осъществява винаги, когато са изпълнени кумулативно и двете долупосочени условия:

делата включват настойничество, попечителство, имуществени отношения между съпрузи, родителска отговорност, отношения между осиновител и осиновен или наследство в случай на смърт, както и

чуждото право, посочено в португалската стълкновителна норма, препраща към правото на мястото, където се намира недвижимата вещ, и то се счита за компетентно. (член 17, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Препращане към португалското право

Налице е *препращане* към португалското право, когато португалска стълкновителна норма препраща към правото на друга държава, което от своя страна съдържа стълкновителна норма, препращаща обратно към португалското законодателство. В този случай се прилага португалското право (член 18, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Все пак при дела, касаещи **правното положение на лицето**, *препращането* към португалското право е допустимо само ако е изпълнено следното допълнително изискване:

заинтересованата страна е с обичайно местопребиване на португалска територия, или

португалското право се счита за приложимо според правото на държавата по местопребиване на заинтересованата страна (член 18, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Случаи, в които препращане е недопустимо

Никоя от посочените по-горе форми на *препращане* не се допуска в следните случаи:

когато *препращането* води до нищожност или неизпълняемост на сделка, която би била действителна, ако просто се приложи португалска стълкновителна норма (без *препращането*) (член 19, параграф 1 от португалския Граждански кодекс)

когато *препращането* води до незаконност на дадено положение, което в противен случай би било в съответствие със закона (член 19, параграф 1 от португалския Граждански кодекс)

когато заинтересованите страни са определили приложимото чуждо право, ако това е допустимо (член 19, параграф 2 от португалския Граждански кодекс)

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Критерият на привързване представлява фактическото или правното обстоятелство, което е избрано в стълкновителната норма и служи като база за определяне на приложимото право. В зависимост от случая това обстоятелство може например да бъде гражданството или мястото, където е осъществена сделката, където е създаден обектът на интелектуална собственост, където е регистрирано дадено право, където се намират активите или където пребивава заинтересованата страна.

В португалската съдебна система се налагат поне две ограничения във връзка с промяната на критерия на привързване:

Заобикаляне на закона чрез измама — промяна на критерия на привързване, произтичаща от дадено фактическо или правно положение, създадено от заинтересованите страни с цел да се избегне прилагане на правото, което в противен случай би било приложимо, се счита за недопустимо (член 21 от португалския Граждански кодекс).

Възрастта на навършване на пълнолетие според предхождащия личен закон не се засяга от евентуална промяна на личния закон (член 29 от португалския Граждански кодекс).

Ако не е възможно да бъде определен критерий на привързване, от който да зависи определянето на приложимото право, тогава се използва приложимото в други случаи право (член 23 от португалския Граждански кодекс).

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Нарушаване на обществения ред

Разпоредбите на чуждото право, посочено от стълкновителната норма, не се прилагат, ако нарушават основните принципи на международния обществен ред на Португалската държава (член 22, параграф 1 от португалския Граждански кодекс). В такъв случай се прилагат други разпоредби от чуждото право, които се считат за по-подходящи, или алтернативно — нормите на португалското вътрешно право (член 22, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Международни конвенции и законодателството на ЕС

Когато в международни конвенции, които са обвързващи за Португалската държава, или в законодателството на ЕС са предвидени правни норми за приложимото право, които се различават от предвиденото според националните стълкновителни норми, съответните национални норми не се прилагат.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Страната, която се позовава на чуждо право, носи тежестта на доказване на съществуването и съдържанието на това право. Съдът обаче трябва служебно да потърси и получи информацията относно чуждото право. Чуждото право се тълкува в рамките на системата, към която принадлежи, и в съответствие с установените в нея тълкувателни норми (член 23, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

За получаване на информацията относно чуждото право по граждански и търговски дела се допуска позоваване на двете конвенции, по които Португалия е страна:

Европейска конвенция за обмен на правна информация между държави (Лондон, 1968 г.)

Конвенция за информиране по правни въпроси по отношение на действащото право и неговото прилагане (Бразилия, 1972 г.)

Ако не е възможно да се удостовери съдържанието на чуждото право, тогава се използва приложимото в други случаи право (член 23, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз (с изключение на Дания), приложимото право към договорни задължения се определя в съответствие с Регламент (ЕО) № 593/2008 от 17 юни 2008 г. (Рим I), който има предимство пред долупосочените национални стълкновителни норми, доколкото в тях е предвидено друго.

Дания е единствената държава членка на Европейския съюз, за която не се прилага Регламент (ЕО) № 593/2008 от 17 юни 2008 г. За нея продължава да се прилага Римската конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения. В Дания приложимото право към договорните задължения се определя по Римската конвенция от 1980 г., която има предимство пред долупосочените национални стълкновителни норми, доколкото в тях е предвидено друго.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

Въпросите, свързани с доказване, тълкуване и изпълнение на декларирано намерение, както и с липсата на завещание или пороци в завещанието, се уреждат:

от приложимото право по съществуването на сделката (член 35, параграф 1 португалския Граждански кодекс).

Стойността на фактическите действия като изявление за намерение се определя:

от правото на обичайното местопребиваване на лицето, което прави изявлението, и на неговия адресат, а при липса на такова,

от правото на мястото, където са извършени фактическите действия.

Стойността на мълчанието като начин за волеизявление се определя:

от правото на обичайното местопребиваване на лицето, което прави изявлението, и на неговия адресат, а при липса на такова,

от правото на мястото, където е получено предложението (член 35, алинеи 2 и 3 от португалския Граждански кодекс).

Формата на декларирането на намерение се урежда:

от приложимото право по съществуването на сделката, или

от действащото законодателство на мястото, където е направено изявлението, или

от законодателството на държавата, посочена в действащата стълкновителна норма на мястото, където е направено изявлението (член 36, алинеи 1 и 2 от португалския Граждански кодекс).

Важно:

Алтернативи 2) и 3) са допустими само ако правото, уреждащо сделката по същество, не предвижда, че изявлението ще бъде недействително или неприложимо в случай на неспазване на определена форма дори ако сделката е сключена в чужбина.

По отношение на законното представителство се прилага:

правото, което урежда правоотношението, от което произтича представителната власт (член 37 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към представителството на юридически лица от техните законоустановени органи е:

съответният личен закон.

Договорното представителство е уредено по следния начин:

Правото на държавата, в която се упражняват правомощията за представителството, урежда съществуването, удължаването, изменянето, последиците и прекратяването на правомощията за представителство (член 39, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Правото на държавата по обичайното пребиваване на представляваното лице се прилага, ако представителят упражнява правомощията си в държава, различна от посочената от представляваното лице, и това е известно на третото лице, с което той сключва договор (член 39, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Законът по местонахождението на седалището на представителя се прилага, ако посоченият представител упражнява представителните правомощия професионално и това е известно на договарящата трета страна (член 39, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Законът по местонахождение на недвижимото имущество се прилага, когато представителството е свързано с разпореждането или с управлението на това имущество (член 39, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Давностните и преклузивните срокове се регулират от:

закона, приложим към правото, за което съответният срок се отнася (член 40 от португалския Граждански кодекс).

Задълженията, произтичащи от правни сделки и съществуването на сделката се уреждат:

I. закона, който страните по договора са избрали или са имали предвид (член 41, параграф 1 от португалския Граждански кодекс), ако е изпълнено едно от следните условия:

приложимостта му съответства на сериозен интерес на деклараторите, или е

е свързан с някой от елементите на сделката, който попада в обхвата на международното частно право (член 41, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

II. Когато страните не са определили правото, приложимото право е, както следва:

правото по обичайното местопребиваване на декларатора, ако става дума за едностранна сделка;

правото по общото обичайно местопребиваване на страните, ако се касае за договор (член 42, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

III. В случай на договор, в който страните не са определили правото и нямат общо обичайно местопребиваване, трябва да се направи разграничение между две положения:

-безвъзмездни договори, при които приложимото право е правото по обичайното местопребиваване на договарящата страна, която е предоставила ползата;

обременяващи договори, при които приложимото право е правото по мястото, където са сключени (член 42, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към управлението на предприятие, е:

правото по мястото, където се осъществява основната дейност на управителя (член 43 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право относно неоснователното обогатяване е:

правото, на което е основано прехвърлянето на активите в полза на обогатилата се страна.

3.2 Извъндоговорни задължения

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз (с изключение на Дания) приложимото право по отношение на извъндоговорните задължения се определя в съответствие с Регламент (ЕО) № 864/2007 от 11 юли 2007 г. (Рим II), който има предимство пред долупосочените национални сътълкновителни норми, доколкото в тях е предвидено друго.

Въпреки това, в отношенията между Португалия и държавите, които са страни по Хагската конвенция от 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия, приложимото право в такива случаи се определя в съответствие с посочената конвенция, която изключва приложението на съответните сътълкновителни норми, в Регламент Рим II (член 28 от Регламент Рим II).

Режим съгласно националните сътълкновителни норми

I. Приложимото право към извъндоговорна отговорност, основана на неопозволено увреждане или на риск, е:

а) правото на държавата, където е извършена основната увреждаща дейност; или

б) в случай на бездействие, правото по мястото, където отговорното лице е трябвало да извърши дадено действие (член 45, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

II. Ако извършителят не се счита за отговорен според правото по мястото, където е извършена увреждащата дейност, или ако става дума за бездействие — според правото по мястото, където лицето е трябвало да действа, приложимото право е правото на държавата, в която е настъпил вредоносният резултат, при условие че кумулативно са изпълнени две изисквания:

а) извършителят се счита за отговорен според правото на държавата, в която е настъпил вредоносният резултат; както и

б) извършителят е могъл да предвиди вредата, причинена в дадената държава в резултат на неговото действие или бездействие. (член 45, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

III. Горепосочените норми в точки I и II не се прилагат в следните случаи:

а) ако извършителят и увредената страна са с едно и също гражданство или едно и също обичайно пребиваване и случайно се намират в чужбина, приложимото право е правото по тяхното гражданство или по тяхното общо обичайно пребиваване в зависимост от случая;

б) когато не се засягат разпоредбите на съответната държава, които трябва да се прилагат еднакво за всички лица (член 45, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Понятие за личен закон

Физически лица:

Личният закон е правото на държавата, чийто гражданин е физическото лице (член 31, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Що се отнася до лица без гражданство, личният закон на лице без гражданство е правото по мястото на неговото обичайно пребиваване (член 32, параграф 1 от португалския Граждански кодекс). Ако обаче лицето без гражданство е ненавършило пълнолетие лице или лице, поставено под запрещение, личният закон е правото по неговия постоянен адрес (член 32, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Юридически лица

Личният закон на юридическите лица е правото на държавата, в която се намира тяхното главно седалище и действително управление (член 33, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

По личния закон на физическите лица се урежда:

гражданско състояние (член 25 от португалския Граждански кодекс);
дееспособност (член 25 от португалския Граждански кодекс);
началото и края на тяхната юридическа правосубектност (член 26, параграф 1 от португалския Граждански кодекс);
правата на личността — съществуване, закрила и ограничения (като се има предвид, че чуждестранните граждани или лицата без гражданство нямат право на каквато и да е правна закрила, която не е призната съгласно португалското право), (член 27 от португалския Граждански кодекс);
възрастта на навършване на пълнолетие (като се има предвид, че промяната на личния закон не засяга навършеното пълнолетие по предходния личен закон), (член 29 от португалския Граждански кодекс);
настойничество и другите сходни институти, предназначени да осигурят защита на недееспособните лица (член 29 от португалския Граждански кодекс).

По личния закон на юридическите лица се урежда:

правосубектността на юридическото лице;
учредяването, дейността и компетенциите на неговите органи;
начините за придобиване и загубване на членство, както и свързаните с това права и задължения;
отговорността на юридическото лице, неговите съответни органи и членове към трети лица,
преобразуването, прекратяването и ликвидацията на юридическото лице (член 33, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Преместване и сливане на юридически лица:

Преместването на седалището на юридическо лице от една държава в друга не прекратява неговата правосубектност, ако правото по мястото и на двете седалища допуска това,
сливането на юридически лица, за които действат различни лични закони, се оценява по двете законодателства (член 33, параграфи 3 и 4 от португалския Граждански кодекс).

Международни юридически лица:

Личният закон е определен в конвенцията, въз основа на която са създадени, или от устава.
Ако такова посочване липсва, приложимо е правото на държавата по седалището на юридическото лице (член 34 от португалския Граждански кодекс).

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Приложимото право към установяване на произхода е следното:

Личният закон на родителя към момента на установяване на произхода (член 56, параграф 1 от португалския Граждански кодекс)
Общото национално право на двамата родители. Алтернативно, ако родителите нямат общо национално право, се прилага правото на държавата по общото обичайно пребиваване на съпрузите или, ако такова липсва, личния закон на детето, ако неговата майка е омъжена и установяването на произхода се отнася до бащата (член 56, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Отношенията между родителите и децата се уреждат от:

общото национално право на родителите или, ако такова липсва,
правото на държавата по общото обичайно пребиваване на двамата родители; или,
ако родителите пребивават в различни държави, личният закон на детето (член 57, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

3.4.2 Осиновяване

Приложимото право към осиновяването, към връзките между осиновителя и осиновения и към връзките между осиновения и неговото или нейното биологично семейство, е, както следва:

личният закон на осиновителя (член 60, параграф 1 от португалския Граждански кодекс), или
ако осиновителите са женени или ако осиновеният е дете на единия осиноvitел - от общото национално право на осиноvitелите или, ако такова липсва

правото по общото обичайно пребиваване на осиноvitелите или ако такова няма,
правото на държавата, с която семейният живот на осиноvitелите е свързан в най-голяма степен (член 60, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Случаи, в които не се допуска осиновяване:

Осиновяване не се допуска, ако приложимото право, което урежда връзките между осиновения и неговите или нейните биологични родители, не признава или не допуска осиновяване при такива обстоятелства. (член 60, параграф 4 от португалския Граждански кодекс).

Случаи, при които се изисква съгласие за осиновяване или за презумпция за произход:

Когато по личния закон на осиновения се изисква такова съгласие (член 61, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Когато законът, който урежда отношенията между заинтересованата страна и трета страна, с която имат законно семейно или настояническо отношение, изисква съгласието на третото лице (член 62, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Личният закон на лицата, които сключват брак се прилага:

към дееспособността им да сключат брак;

към дееспособността им да сключат предбрачен договор ;

към правилата относно липсата на съгласие или опороченото съгласие на договарящите се страни (член 49 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към формата на брака е следното:

Правото на държавата, в която се сключва бракът,

Националното право на единия от съпрузите, ако и двамата са чуждестранни граждани, които сключват брак в Португалия пред съответните консулски или дипломатически длъжностни лица и ако по въпросното право се предоставя същата компетентност на португалските консулски и дипломатически длъжностни лица (член 51, параграф 1 от португалския Граждански кодекс);

Брак между двама португалски граждани или между португалски гражданин и гражданин на друга държава може да се сключи пред служител на дипломатическите или консулските служби на португалската държава или пред свещеник от католическата църква (член 51, параграф 2 от португалския Граждански кодекс);

Във всеки от случаите, посочени в предходния параграф, сключването на брака се предшества от публикуването на съобщения, организирано от компетентния орган, освен при отказ от това право (член 51, параграф 3 от португалския Граждански кодекс);

Църковен брак, сключен в чужбина между двама португалски граждани или между португалски гражданин и гражданин на друга държава, се счита за католически брак и се вписва в Португалия въз основа на енорийските регистри, независимо от правната форма на брака (член 51, параграф 4 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към отношенията между съпрузи и към промени в режима на имуществените отношения между съпрузи е следното: общото национално право на съпрузите (член 52, параграф 1 от португалския Граждански кодекс) или, ако такова липсва, правото по мястото на общото обичайно пребиваване или ако няма такова, правото на държавата, с която семейният живот на съпрузите е свързан в най-голяма степен (член 51, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Няма национални стълкновителни норми, които изрично да уреждат въпроси по отношение на двойки без брак/съжителстващи двойки и партньорства.

Във вътрешното право фактическото съжителство е уредено в Закон № 7/2001 от 11 май 2001 г. (Защита на вътрешните партньорства), последно изменен със Закон № 71/2018 от 31 декември 2018 г.

Португалското право определя фактическото съжителство като правното положение на две лица, които независимо от пола си, живеят заедно при същите условия като съпрузи в продължение на повече от две години (член 1, параграф 2 от Закона за защита на домашните партньорства). При липса на стълкновителни норми, изрично приложими към фактическото съжителство, по аналогия могат да се приложат стълкновителните норми, отнасящи се до отношенията между съпрузи и до промените в режима на семейната имуществена собственост. По отношение на това тълкуване обаче има различия в националната съдебна практика.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз, които участват в този механизъм за засилено сътрудничество, приложимото право към развода и законната раздяла се определя от Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета, който изключва приложението на посочените по-долу национални стълкновителни норми, доколкото те предвиждат различни правила.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

Приложимото право към развода и законната раздяла на лицата и към свързаното с тях прекратяване на имуществения режим, е:

общото национално право или ако няма такова,

правото по мястото на общото обичайно пребиваване или ако няма такова,

правото на държавата, с която семейният живот на страните е свързан в най-голяма степен (член 52 от португалския Граждански кодекс,

приложим към законната раздяла на лица и към свързаното с нея прекратяване на имуществения режим, в съответствие с член 55, параграф 1 от същия кодекс).

Промяна в приложимото право към устойчивостта на брака:

В този случай като основание за развод или раздяла може да послужи само факт, който е бил относим към момента на настъпването му (член 55, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3.5.4 Задължения за издръжка

Режим, предвиден в Хагския протокол от 2007 г.

В държавите членки на Европейския съюз (с изключение на Дания), приложимото право към задълженията за издръжка, произтичащи от семейни отношения, произход, брак или родство, включително задължения за издръжка на деца, чиито родители нямат сключен брак, се определя в съответствие с Хагския протокол за приложимото право към задълженията за издръжка от 23 ноември 2007 г., който има предимство пред посочените по-долу национални стълкновителни норми, доколкото в тях е предвидено друго.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

В зависимост от случая, приложимо е правото, посочено по-горе:

в раздел „Установяване на произход, в това число осиновяване“, що се отнася до *отношенията между родители и деца и отношенията между осиновители и осиновени;*

в раздел „Брак, двойки без брак/съжителстващи двойки, партньорства, развод, законна раздяла и задължения за издръжка“, що се отнася до *отношенията между съпрузи.*

В случаите, когато издръжката е дължима въз основа на други семейни отношения:

Приложимото право е личният закон на съответните страни.

В случаите, когато задължението за издръжка произтича от правни сделки:

Приложимото право е правото, посочено по-горе в раздел „Договорни задължения и правни актове“, по-специално по отношение на *задълженията, произтичащи от правни сделки и съществува на сделката.*

В случаите, когато задължението за издръжка произтича от наследяване или завещателно разпореджане:

Приложимото право е правото, посочено по-долу в раздел „Завещания и наследства“.

3.6 Режими на имуществени отношения

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз, които участват в този механизъм за по-тясно сътрудничество, една от които е Португалия, приложимото право към режима на имуществените отношения към и имуществените последици на регистрираните партньорства се определя съответно от Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета и Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета, които имат предимство пред посочените по-долу национални стълкновителни норми, доколкото в тях е са предвидени различни правила.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

Приложимото право към предбрачни договори (същество и последици) и към режима на имуществени отношения между съпрузи (по закон или уреден с договор), е следното:

националното право на съпрузите към момента на сключване на брака (член 53, параграф 1 от португалския Граждански кодекс); или, ако съпрузите не са граждани на една и съща държава,

правото на тяхното общо обичайно пребиваване към момента на сключване на брака; или, ако такова липсва,

правото по местонахождението на тяхното първо семейно жилище (член 53, параграф 1 от португалския Граждански кодекс); или,

някой от горепосочените режими, ако е приложимо чуждо право, едно от лицата, които сключват брак, е с обичайно местопребиваване в Португалия и режимът не засяга правата на трети лица преди договора (член 53, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Относно промените в режим на имуществени отношения , вж. препратката към *отношенията между съпрузите и промените в режима на имуществени отношения* в т. 3.5.1 по-горе — 'Брак' (член 54 от португалския Граждански кодекс).

3.7 Завещания и наследяване

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз (с изключение на Дания, Ирландия и Обединеното кралство), приложимото право към наследяването се определя в съответствие с Регламент (ЕС) № 650/2012, който има предимство пред посочените по-долу национални стълкновителни норми, доколкото те предвиждат различни правила.

Европейското законодателство в областта на наследяването не засяга приложимостта на международните конвенции, по които Португалия е страна към момента на неговото приемане (член 75, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 650/2012).

Въпреки че Португалия е страна по Хагската конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания, към настоящия момент (април 2021 г.) Португалия не е ратифицирала конвенцията и следователно не е обвързана от същата. Международните завещателни разпореджания са уредени във Вашингтонската конвенция от 1973 г. за единен закон за формата на завещателните разпореджания с международен елемент, по която Португалия е страна, ратифицирана с Наредба-закон № 252/75 от 23 май 1975 г., и в разпоредбите на португалския Кодекс за нотариалната дейност.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

Личният закон на завещателя към момента на настъпване на смъртта се прилага:

към наследяването в случай на смърт

към правомощията на управителя на наследството и тези на изпълнителя на завещанието (член 61 от португалския Граждански кодекс).

Правото на завещателя към момента на изявлението се прилага:

към способността да съставя, променя или отменя разпореджания в случай на смърт (член 63, параграф 1 от португалския Граждански кодекс);

към изискванията за специална форма на завещателното разпореджание съобразно възрастта на завещателя (член 63, параграф 1 от португалския Граждански кодекс);

към тълкуването на клаузите и разпоредбите в случай на смърт, освен ако не е налице препращане към друго право (член 64, буква а) от португалския Граждански кодекс);

към липсата на съгласие или наличието на пороци на съгласието (член 64, буква б) от португалския Граждански кодекс);

към допустимостта на съвместните завещания (член 64, буква в) от португалския Граждански кодекс);

към допустимостта на договорите за наследство, без да се засягат посочените правила в раздел „*Режими на имуществени отношения*“ (член 64, буква в) от португалския Граждански кодекс).

Важно:

В случай на промяна на личния закон, след като е било извършено разпореджанието с имуществото в случай на смърт, лицето, което изпълнява разпореджанието, все пак може да отмени въпросното разпореджание съгласно предходния личен закон (член 65, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Що се отнася до формата на разпореджанието с имущество в случай на смърт и до отмяната или промяната на разпореджанието, алтернативно може да се приложи следното право:

правото по мястото, където е извършено действието; или

личният закон на починалия към момента на изявлението; или

личният закон на починалия към момента на настъпването на смъртта; или

правото, към което препращат приложимите национални стълкновителни норми (член 64, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Ограничения на този режим:

Трябва да се спазва формата, която се изисква според личния закон на починалия към момента на изявлението, ако неспазването води до недействителност или неприложимост на изявлението, дори ако е направено в чужбина.

3.8 Недвижимо имущество

Приложимото право към владението, собствеността и други вещни права, е:

правото на държавата, на чиято територия се намира имуществото (член 46, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към учредяването и прехвърлянето на вещни права върху превозвани вещи, е:

правото на държавата на местоназначение (член 46, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към учредяването и прехвърлянето на вещни права върху транспортни средства, подлежащи на регистрация, е:

правото на държавата по регистрация на съответното превозно средство (член 46, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към способността за учредяване на вещни права върху недвижимо имущество или за разпореджания с него е:

правото по мястото, където се намира имотът, при условие че това е определено във въпросното право, или ако не е,

съответният личен закон (член 47 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към авторското право, е:

правото на мястото на първото публикуване на произведението или, ако произведението не е публикувано,

личният закон на автора, без да се засягат разпоредбите на специалното законодателство. (член 48, параграф 1 от португалския Граждански кодекс)

Приложимото право към индустриалната собственост е:

правото на държавата, в която е създаден обектът на индустриална собственост (член 48, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3.9 Несъстоятелност

По принцип, приложимото право е законът на държавата, в която е образувано производството (член 276 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия).

Съществуват изключения от това правило по отношение на последиците от обявяването в несъстоятелност в някои случаи:

- трудовите договори и трудовите правоотношения се уреждат от закона, приложим към трудовите договори (член 277 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);

- по отношение на правата на длъжника върху недвижимо имущество, плавателен съд или въздухоплавателно средство, подлежащи на регистрация в публичен регистър, се прилага правото на държавата, под чиято юрисдикция се води регистърът (член 278 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);

- договорите, чрез които се предоставя правото на придобиване на вещни права или право на ползване върху недвижими вещи, се уреждат единствено от правото на държавата, на чиято територия се намират недвижимите вещи (член 279, параграф 1 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- правата на продавача във връзка с активи, продадени на несъстоятелния длъжник със запазване на правото на собственост, както и вещните права на кредитори или трети лица върху активи, принадлежащи на длъжника, които към момента на образуване на производството са се намирали на територията на другата държава, се уреждат единствено от правото на тази държава (член 280, параграф 1 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- правата, свързани с регистрирани или депозирани ценни книжа, се уреждат от закона, приложим към тяхното прехвърляне, съгласно член 41 от португалския Кодекс за ценните книжа (член 282, параграф 1 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- правата и задълженията на страните, участващи на финансов пазар или в платежна система съгласно член 2, буква а) от Директива 98/26/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 г. или еквивалентна такава, се уреждат от правото, приложимо към тази система (член 285 от португалския Кодекс за ценните книжа и член 282, параграф 2 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- сделките за продажба и обратно изкупуване по смисъла на член 12 от Директива 86/635/ЕИО на Съвета от 8 декември 1986 г. се уреждат от правото, приложимо към такива договори (член 283 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- текущите производства, отнасящи се до актив или право, които са неразделна част от масата на несъстоятелността, се уреждат единствено от правото на държавата, в която се провежда производството по несъстоятелност (член 285 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия).

Връзки към относимото национално законодателство

- [Конституция на Португалия](#)
- [Португалски граждански кодекс](#)
- [Кодекс за нотариалната дейност](#)
- [Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия](#)

Финални бележки

Информацията, съдържаща се в този информационен документ, е от общ характер и не е изчерпателна. Тя не е обвързваща за звеното за контакт, Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела, съдилищата или други лица. Информацията не цели да замести получаването на съвет или консултация относно действащото приложимо право.

Последна актуализация: 09/11/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Румъния

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

В Румъния националните източници на международното частно право включват (примерно изброяване): Конституцията; дял VII от Гражданския кодекс и Гражданския процесуален кодекс; различни специални актове, свързани с международното частно право, приложимо за чуждестранните граждани, дружествата, търговския регистър и гражданството.

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенциите на Хагската конференция по международно частно право за гражданския процес; за премахването на изискването за легализация на документи; за връчването на документи; за събирането на доказателства; за улесняването на достъпа до правосъдие; за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца; за закрила на децата; за осиновяването; за избора на съд, за задълженията за издръжка и за признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела.

Конвенциите на Съвета на Европа за търговския арбитраж; за признаването и изпълнението на съдебни решения за упражняване на родителски права; за обмен на правна информация между държави; за осиновяването; за правния статут на децата, родени извън брак, и за гражданството.

Конвенциите на Организацията на обединените нации по въпросите за правата на жените и на децата; за събирането на издръжка за деца в чужбина; за арбитража; за имунитета; за транспорта; за интелектуалната собственост; за извъндоговорната отговорност; за гражданската отговорност за вреди, свързани със замърсяване; за сблъскването на кораби по море; за давностните срокове и за договорите за продажба.

1.3 Основни двустранни конвенции

Румъния е сключила договори за правна помощ по граждански дела с Австрия, Албания, Алжир, Белгия, България, Гърция, Египет, Испания, Италия, Китай, Куба, Македония, Мароко, Молдова, Монголия, Обединеното кралство, Полша, Русия, Сирия, Словакия, Словения, Сърбия, Тунис, Турция, Украйна, Унгария, Франция, Чешката република и Южна Корея.

2 Прилагане на стълкновителни норми

Позоваване на прилагането на чуждо право към правоотношение с международен елемент може да бъде направено както служебно от съда, така и от съответната страна.

Въз основа на своята активна роля съдът може служебно да повдигне въпроса относно прилагането на чуждестранно право и да предложи на страните да обсъдят този въпрос, когато румънска стълкновителна норма препраща към това право. Освен това всяка заинтересована страна може да се позове на чуждестранно право в съда в съответствие с диспозитивното начало.

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Чуждестранното право обхваща разпоредбите на материалното право (включително стълкновителните норми), освен когато страните са избрали приложимото чуждо право, или когато за формата на правните актове и извъндоговорните задължения е приложимо чуждо право, или в други специални случаи, предвидени в международни конвенции, по които Румъния е страна, в правото на Европейския съюз или по закон.

Когато чуждото право препраща обратно към румънското право или към правото на друга държава, се прилага румънското право, освен ако изрично е предвидено друго.

Вж. членове 2559 и 2560 от Гражданския кодекс.

2.2 Препращане

Чуждестранното право обхваща разпоредбите на материалното право (включително стълкновителните норми), освен когато страните са избрали приложимото чуждо право, или когато за формата на правните актове и извъндоговорните задължения е приложимо чуждо право, или в други специални случаи, предвидени в международни конвенции, по които Румъния е страна, в правото на Европейския съюз или по закон.

Когато чуждото право препраща обратно към румънското право или към правото на друга държава, се прилага румънското право, освен ако изрично е предвидено друго.

Вж. членове 2559 и 2560 от Гражданския кодекс.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Случаите, в които винаги се прилага предишното действащо право, дори ако критерият на привързване се промени, включват: правото по последното гражданство (решение за обявяване на предполагаема смърт, отсъствие или изчезване); правото, което към датата на раждане на детето урежда последиците от брака на родителите на детето (произход на детето в брак); националното право на детето към датата на неговото раждане (произход на детето извън брак).

Случаите, в които предишното действащо право има предимство пред новото право, дори ако критерият на привързване се промени, включват: правото на държавата по местоназначението на вещите (превозвани вещи); правото по местопребиваването/седалището на страната, която дължи характерната престация, при сключването на договора (установяват се най-тесните връзки, които договорът би създал).

Случаите, в които може да се прилага или новото право, или предишното действащо право, ако критерият на привързване се промени, включват: правото по мястото, където се намират движимите вещи към момента на възникването на правопораждащия или правопогасяващия правен факт (учредяване, прехвърляне или прекратяване на вещни права); приложимото право, определено съобразно момента и мястото на реализиране на формите на оповестяване (движими вещи, които преди това са преместени или предстои да бъдат по-късно преместени в друга държава); правото на държавата, в която вещта се намира в началото на периода на владение или където е преместена (придобивна давност).

Случаите, в които се прилага по-благоприятното право, когато се промени критерият на привързване, включват например: промяната на гражданството в момента на навършване на пълнолетие; установяването на произход на дете извън брака, в случай че детето има двойно гражданство при раждането.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Чуждестранното право не се прилага, ако противоречи на обществения ред съгласно румънското международно частно право (например ако последиците от прилагането му биха били несъвместими с основните принципи на румънското право или на правото на Европейския съюз и с основните права на човека) или ако въпросното чуждо право е станало приложимо вследствие на нарушение на румънското право. Ако чуждото право не бъде приложено, се прилага румънското право.

По изключение се допуска да не се приложи правото, определено според националните норми на международното частно право, когато правоотношението има много далечна връзка с това право. В такъв случай се прилага правото, с което правоотношението има най-тесни връзки. Предимство имат повелителните норми на румънското право, уреждащи правоотношенията с международен елемент. Повелителните норми на правото на друга държава също може да се прилагат пряко за уреждане на правоотношения с международен елемент, когато правоотношението има тясна връзка с правото на въпросната държава и това се налага от законните интереси на страните.

Вж. членове 2564 и 2566 от Гражданския кодекс.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдържанието на чуждото право се установява от съда чрез удостоверения от органите на държавата, за чието право става въпрос, чрез експертни становища или по друг подходящ начин. Може да се изиска страната, която се позовава на чуждо право, да докаже неговото съдържание.

Вж. член 2562 от Гражданския кодекс; член 29 от Закон № 189/2003 относно международната правна помощ по граждански дела; Европейската конвенция за обмен на правна информация между държави, Лондон, 1968 г., както и двустранните договори, сключени с държавите, посочени в точка 1.3.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Изискванията по същество за правния акт (правното действие) се определят от правото, избрано от страните или от съставителя на акта (извършителя на действието). Страните може да направят избор на приложимо право за целия правен акт или само за част от него.

Ако приложимото право не е избрано, прилага се правото на държавата, с която правната сделка е най-тясно свързана (държавата по обичайното местопребиваване или седалището на страната, която дължи характерната престация, или на съставителя на акта към датата на сключването на акта), а ако това право не може да бъде установено, правото по мястото на сключване на правния акт.

Изискванията към формата на правния акт (правното действие) се определят от правото, което го урежда по същество. Актът се счита за действителен, ако отговаря на условията, предвидени в право, което е едно от посочените: правото по мястото, където е изготвен актът; правото по гражданството или правото по обичайното местопребиваване на лицето, подписало акта или извършило действието, или приложимото право съгласно международното частно право на органа, който проверява действителността на правния акт.

Приложимото право към договорните задължения се определя според разпоредбите на правото на Европейския съюз, а по въпроси, които не попадат в техния обхват — от националните разпоредби на правото, приложимо към съответния правен акт или правно действие, освен ако международни конвенции или специални разпоредби предвиждат друго.

Вж. членове 2640—2646 от Гражданския кодекс.

3.2 Извъндоговорни задължения

Приложимото право към извъндоговорните задължения се определя от разпоредбите на правото на Европейския съюз, а по въпроси, които не попадат в техния обхват, важи правото, което се прилага по съществуването на предходно правоотношение между страните, освен ако международни конвенции или специални разпоредби предвиждат друго.

Исковете за обезщетение на основание нарушаване на неприкосновеността на личния живот и правата, свързани с личността, се уреждат по избор на увреденото лице от правото на държавата по обичайно местопребиваване на увреденото лице, правото на държавата, в която е възникнала вредата или правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване или седалището на лицето, причинило вредата.

Правото на отговор в случай на нарушения срещу личността се урежда от правото на държавата, в която е издадена публикацията или е излъчена програмата.

Вж. членове 2641 и 2642 от Гражданския кодекс.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Името на физическото лице се урежда от неговото национално право. Определянето на име на детето при раждане се урежда по избор или от правото на държавата, чиито граждани са двамата родители и детето, или от правото на държавата, в която детето е родено и е живяло от раждането си.

Местопребиваването на физическото лице се урежда от националното право.

Гражданското състояние и дееспособността на физическите лица се уреждат от тяхното национално право. Специалните случаи на недееспособност във връзка с конкретно правоотношение се уреждат от правото, приложимо към съответното правоотношение. Придобиването и прекратяването на правосубектност се определят от националното право на всяко лице.

Предоставянето на грижи на физическо лице с пълна дееспособност се урежда по правото на държавата по неговото обичайно местопребиваване към датата на установяване на настойничество/попечителство или към датата, на която е предприета друга мярка за закрила.

Вж. членове 2570, 2572—2576 и 2578—2579 от Гражданския кодекс.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Произход на дете, родено в брака, се установява по правото, което към датата на раждането урежда общите последици от брака на неговите родители. Приложимото право, когато бракът на родителите е прекратен или унищожен преди раждането на детето, е правото, което е уреждало последиците от брака към датата на прекратяването или унищожаването му. Това важи също при оспорване на бащинство за дете, родено в брака, както и по отношение на придобиването на име от детето.

Произход на дете, родено извън брака, се установява съгласно националното право на детето към датата на неговото раждане; това право е приложимо и към припознаването и последиците от него, както и към оспорване на признаването. Когато детето има повече от едно гражданство, различно от румънско, се прилага правото по гражданството, което е най-благоприятно за детето.

Вж. членове 2603—2606 от Гражданския кодекс.

3.4.2 Осиновяване

Материалноправните изисквания за извършване на осиновяване се определят от националното право на осиновяващия и на осиновявания. Тези лица трябва да отговарят също така на императивните изисквания, предвидени и от двата режима, установени от националното право на всеки от двамата. Материалноправните изисквания за извършване на осиновяване съвместно от съпрузите или когато единият съпруг осиновява детето на другия са установените от правото, което урежда общите последици от брака.

Последиците от осиновяването, отношенията между осиновителя и осиновения и прекратяването на осиновяването се уреждат от националното право на осиновителя, а ако двамата съпрузи са осиновители, се прилага правото, уреждащо общите последици от брака.

Формата на осиновяването се определя според правото на държавата, на чиято територия то се извършва.

Вж. членове 2607—2610 от Гражданския кодекс.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Материалноправните изисквания за сключване на брак се определят от националното право на всеки от бъдещите съпрузи към момента на сключване на брака.

Формата на сключване на брака се определя от правото на държавата, в която той се сключва.

Правото, уреждащо правните изисквания за сключването на брак, се прилага и към недействителността на брака и последиците от тази недействителност.

Общите последици от брака се уреждат от правото по общото обичайно местопребиваване на съпрузите, а ако няма такова, от правото по общото гражданство на съпрузите. Ако те нямат общо гражданство, прилага се правото на държавата, в която е сключен бракът.

Вж. членове 2585—2589 от Гражданския кодекс.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

В Румъния се прилага Регламент „Рим III“.

Според националното право съпрузите може да изберат по взаимно съгласие приложимото право към развода от следните възможности: правото на държавата по общото обичайно местопребиваване на съпрузите към датата на споразумението за избор на приложимото право; правото на държавата по последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите, ако поне един от тях все още живее там към момента на споразумението за избор на приложимото право; правото на държавата, на която е гражданин някой от съпрузите; правото на държавата, в която съпрузите са живели в продължение на най-малко 3 години, или румънското право.

Споразумението за избор на приложимо право към развода може да се сключи или измени най-късно към датата на внасяне на въпроса за разглеждане от органа, който е отговорен за постановяването на развод. Съдът обаче може да вземе предвид споразумението между съпрузите най-късно до датата на първото заседание по делото, на което страните са били надлежно призовани.

Ако съпрузите не изберат приложимо право, тогава приложимото право към развода е: правото на държавата по общото обичайно местопребиваване на съпрузите към датата на подаване на молбата за развод; ако съпрузите нямат общо обичайно местопребиваване, се прилага правото на държавата по последното общо обичайно местопребиваване на съпрузите, ако поне единият от тях все още е с обичайно местопребиваване на територията на тази държава към датата на подаване на молбата за развод; в противен случай се прилага правото по общото гражданство на съпрузите към момента на подаване на молбата за развод; ако съпрузите нямат общо гражданство, се прилага правото по последното общо гражданство на съпрузите, когато поне един от тях е запазил това гражданство към датата на подаване на молбата за развод, а във всички други случаи — румънското право.

Правото, което урежда развода, се прилага и към законната раздяла.

Вж. членове 2597—2602 от Гражданския кодекс.

3.5.4 Задължения за издръжка

Правото, приложимо към задълженията за издръжка, се определя съгласно разпоредбите на правото на Европейския съюз (член 2612 от Гражданския кодекс).

3.6 Режи на имуществени отношения

Приложимото право към режима на имуществените отношения между съпрузи е правото, избрано от съпрузите (правото по обичайното местопребиваване на единия от съпрузите към датата на избора; правото по гражданството на единия от съпрузите към датата на избора или правото по първото общо обичайно местопребиваване след сключването на брака). По това право се уреждат мерките, свързани с обявяването и противопоставимостта спрямо трети лица и алтернативно с правото на мястото на сключване — изискванията към формата на сключване на брачния договор.

Споразумението за избор на приложимо право към режима на имуществените отношения между съпрузи може да бъде сключено преди сключването на брака или към момента на сключване на брака, както и по време на брака.

За формата на споразумението се прилагат условията, предвидени от правото, избрано за уреждане режима на имуществените отношения между съпрузи, или от правото по мястото, където то се сключва. Ако съпрузите не са избрали приложимо право към режима им на имуществени отношения, той се урежда от правото, приложимо към общите последици от брака.

Вж. членове 2590—2596 от Гражданския кодекс.

3.7 Завещания и наследяване

В Румъния се прилага Регламент (ЕС) № 650/2012.

Според националното право наследството се урежда от правото на държавата по обичайното местопребиваване на починалия към момента на неговата смърт.

Физическо лице може да избере към наследството му да се прилага правото на държавата, на която то е гражданин. Ако приложимото право е избрано, то урежда съществуването и действителността на съгласието, което е изразено чрез изявлението за избор на приложимо право.

Съставянето, изменението или отменяването на завещание се счита за действително, ако отговаря на изискванията за форма, приложими или към датата, на която то е съставено, изменено или отменено, или към датата на смъртта на завещателя, в съответствие с: националното право на завещателя; правото по обичайното местопребиваване; правото по мястото, където документът е съставен, изменен или отменен; правото по мястото на недвижимата вещь или правото на съда или органа, който провежда процедурата по прехвърляне на наследените активи.

Когато според приложимото право наследството не е заето, имуществото, което се намира на румънска територия, се получава от Румънската държава съгласно румънското право за получаване на незаето наследствено имущество.

Вж. членове 2633—2636 от Гражданския кодекс.

3.8 Недвижимо имущество

Правото на държавата, в която се намира вещта (*lex rei sitae*), урежда въпроси като: владението, правото на собственост и други вещни права върху вещи, включително вещните обезпечения; (при започване на периода на владение) придобивната давност; (когато е възникнал правният факт, който е породил, изменил или прекратил съответното право) придобиването, прехвърлянето или прекратяването на вещни права върху вещи, чието местонахождение е променено; (при сключването на договор за залог върху движимо имущество) условията за действителност, публичността и последиците от учредяването на залог върху движимото имущество; формите на публичност и тези, които поражда права върху недвижими вещи, както и (към момента на кражбата/износа или към момента на подаване на ревандикационния иск) ревандикационните искове за откраднати или незаконно изнесени вещи.

По отношение на превозваните вещи се прилага правото на държавата, от която те са изпратени.

Придобиването, прехвърлянето или прекратяването на вещни права върху превозни средства се уреждат от: правото на държавата, под чието знаме плава корабът, или правото на държавата, в която въздухоплавателното средство е вписано; правото, приложимо към правното положение на транспортно дружество, в чието имущество са включени железопътните и автомобилните превозни средства.

Емитирането на акции или облигации, независимо дали поименни или на приносител, се урежда от правото, приложимо към правното положение на емитиращото юридическо лице.

Учредяването, съдържанието и прекратяването на авторски права върху обект на интелектуална собственост се уреждат от правото на държавата, в която за пръв път обектът е бил оповестен.

Възникването, съдържанието и прекратяването на права върху обекти на индустриална собственост се уреждат от правото на държавата, в която е издаден патентът или е извършена регистрацията или в която е подадена заявка за издаване на патент или за извършване на регистрация.

Вж. членове 2613—2632 от Гражданския кодекс.

3.9 Несъстоятелност

Разпоредбите относно приложимото право се намират в Закон № 85/2014 относно производствата по несъстоятелност и предотвратяването на несъстоятелност, с който се улеснява прилагането на Регламент (ЕС) 2015/848 относно производството по несъстоятелност.

Последна актуализация: 08/08/2022

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Словения

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Основният закон, в който се установяват общите норми на международното частно право, е Законът за международното частно право и процес (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*; наричан за краткост ZMZPP, Официален вестник на Република Словения (*Uradni list RS*) № 56 /99). Специфичните стълкновения на закони се уреждат със закони по различни теми (например Закона за финансовите операции, производствата по несъстоятелност и принудителната ликвидация (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; наричан за краткост ZFPPIPP).

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенциите, които са ратифицирани и обнародвани в Република Словения, са пряко приложими и имат предимство пред националните закони. Стълкновителните норми се уреждат с Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения (Рим I), който се прилага от държавите членки, обвързани от измененията на Римската конвенция от 19 юни 1980 г. за приложимото право към договорните задължения и от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II). Стълкновителни норми се съдържат също така в многостранни конвенции, приети от [Харгската конференция](#) по международно частно право, в която Република Словения е държава членка.

1.3 Основни двустранни конвенции

Стълкновителни норми се съдържат също така в двустранни конвенции за правна помощ, сключени с Австрия, България, Чешката република, Франция, Унгария, Монголия, Полша, Румъния, Руската федерация и Словакия. Списък с конвенциите е публикуван на [уебстраниците на Министерството](#).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Съдията е обвързан от правото, уреждащо стълкновенията на законите, но страните имат свободата да изберат правото, което те искат да се прилага към тяхното правоотношение. В такъв случай се прилага избраното от страните право. Освен това правото, което обикновено би било приложимо според Закона за международното частно право и процес, не се прилага, когато предвид всички фактически обстоятелства става ясно, че правото, което трябва да се приложи, няма тясна връзка с разглежданото правоотношение, но съществува значително по-тясна връзка с определено друго право.

2.2 Препращане

Правният институт на препращането е уреден в член 6 от Закона за международното частно право и процес, който предвижда, че когато при определяне на приложимото право нормите на чуждата държава препращат към словенското право, тогава словенското право се прилага без да се вземат предвид словенските норми за приложимото право. Тази разпоредба не се прилага, когато страните са избрали приложимото право.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

В стълкновителните норми, уреждащи критерии на привързване, подлежащи на промяна, обикновено се посочва и моментът, в който се вземат предвид тези критерии. Някои критерии на привързване са обвързани с времеви аспект, което е решаващ фактор за избора на приложимото право, предвидено в стълкновителната норма (например: гражданството на завещателя към момента на съставяне на завещание), докато при други обстоятелства промяната на критерия на привързване може да доведе до прилагане на правото на друга правна система. В случаи на продължителни отношения е необходимо да се прилага принципа на признаване на вече придобитите права.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Правото, определено като приложимо според Закона за международното частно право и процес, не се прилага, когато последиците от неговото прилагане нарушават словенския обществен ред. Концепцията за обществен ред е правен стандарт, който намира израз в съдебната практика. В повечето случаи общественият ред е основан на конституционните норми на държавата, на основните принципи на националните закони и на моралните принципи.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдът или друг компетентен орган установява служебно съдържанието на чуждото право, което трябва да се приложи, и може в този контекст да поиска становището на Министерството на правосъдието или да проучи съдържанието на чуждото право по друг подходящ начин. Страните могат да представят публичен или друг документ, издаден от компетентен орган или институция на чужда държава, относно съдържанието на чуждото право. Когато съдържанието на чуждото право не може да бъде установено в конкретен случай, тогава се прилага словенското право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

По отношение на държавите членки в Република Словения се прилага пряко Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения и той има предимство пред националните закони, уреждащи същата материя. По отношение на въпроси, за които Регламентът не е приложим, в зависимост от случая се прилагат двустранни конвенции. Когато няма двустранни конвенции, тогава се прилага националното право, уреждащо стълкновенията на закони при договорни отношения (Закон за международното частно право и процес).

Обща стълкновителна норма:

В Закона за международното частно право и процес се предвижда, че избраното от договарящите се страни право е приложимо към техния договор, освен ако закон или международна конвенция предвижда друго. Волята на страните по отношение на избора на право може да е изрично изразена или от договорните разпоредби или други обстоятелства може да става ясно, че е избрано дадено право. В такъв случай действителността на договора се установява в съответствие с избраното право. Когато страните не са избрали приложимото право, тогава се прилага правото, с което правоотношението е в най-тясна връзка. Когато обстоятелствата не указват на друго право, правото, с което правоотношението е в най-тясна връзка, е правото на държавата в която страната, дължаща характерната престация, има своето постоянно местопребиваване или седалище.

Трудовите договори се уреждат от правото на държавата, в която работникът обикновено осъществява своята работа. Когато се съгласяват с прилагането на различно право в трудовия договор, страните не могат да изключват повелителните норми за защита на правата на служителите, съдържащи се в правото на държавата, което би било приложимо, ако страните не бяха избрали другото право.

Потребителският договор е договор за прехвърляне на стоки и права и/или за предоставяне на услуги на потребител. Потребителят е лице, което придобива стоки и права или получава услуги най-вече за лично ползване или за ползване в домакинството. Потребителският договор не включва договор за транспортиране или договор за предоставянето на услуги на потребител, когато въпросният договор се изпълнява изцяло извън държавата по постоянно местопребиваване на потребителя. Въпреки разпоредбите на Закона за международното частно право и процес, потребителският договор се урежда от правото на държавата по местопребиваване на потребителя, когато договорът е бил сключен въз основа на оферта или реклама във въпросната държава, или когато потребителят е предприел необходимите стъпки за сключването на договор в тази държава, или когато потребителят е съдоговаряща се страна или представителят му е получил поръчката от потребителя в тази държава, или когато договорът за продажба е сключен в друга държава, или потребителят е дал поръчката в друга държава, или когато пътуването е било организирано от продавач с намерението да насърчи сключването на такива договори.

При горните сценарии страните по договора не могат да се договарят за прилагането на право, което изключва повелителните норми за защита на правата на потребителите, които са приложими в държавата по постоянно местопребиваване на потребителя.

За договори, свързани с недвижими вещи, винаги се прилага правото на държавата, в която се намира недвижимата вещ.

Когато догарящите се страни не са договорили друго, към отношенията между договарящите се страни се прилага общата стълкновителна норма, за да се определи така също считано от кой момент придобиваният движимата вещ има право на продукцията и плодовете от нея и за да се реши от кой момент придобиваният е приел рисковете във връзка с вещта.

Освен това, когато договарящите се страни не са договорили друго, методът на доставка на вещта и необходимите мерки, ако доставката бъде отказана, се уреждат от правото на държавата, в която е трябвало да бъде доставена вещта.

Що се отнася до последиците от прехвърлянето на вземане или от поемането на дълг: правният статут на всички длъжници или кредитори, които не са пряко обвързани с прехвърлянето на вземането или поемането на дълга, се урежда от същото право, което урежда самото прехвърляне на вземането или поемането на дълга.

Правото, приложимо към основната сделка, се прилага към акцесорната сделка, освен ако е решено друго.

Правото на държавата по постоянното местопребиваване или седалището на длъжника се прилага към едностранна правна сделка.

3.2 Извъндоговорни задължения

Що се отнася до извъндоговорните задължения, които не са уредени по международна конвенция или с Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II), според стълкновителните норми се прилага националното право.

В Закона за международното частно право и процес е предвидено, че приложимото право към извъндоговорни задължения е правото на държавата, в която актът е извършен. Правото на държавата, в която са настъпили последиците, се прилага, когато това право е по-благоприятно за увреденото лице, при условие че увреденото лице е трябвало или е можело да предвиди мястото на последиците. Когато въпросното право няма тясна връзка с отношението, но съществува връзка с друго право, тогава се прилага съответното друго право.

Когато от дадено събитие, настъпило на борда на кораб в открито море или на въздухоплавателно средство, възниква отговорност за обезщетение, за приложимо право се приема правото на държавата по регистрация на кораба или на въздухоплавателното средство.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Когато гражданин на Република Словения е също така гражданин на друга държава, в контекста на Закона за международното частно право и процес това лице се счита само за словенски гражданин. Когато лице, което не е гражданин на Република Словения, но е гражданин на две или повече държави, в контекста на Закона за международното частно право и процес се прилага правото на държавата по постоянно местопребиваване на лицето. Когато дадено лице няма постоянно местопребиваване в нито една от държавите, на които е гражданин, в контекста на Закона за международното частно право и процес се прилага правото на държавата, с която лицето има най-тясна връзка.

Когато дадено лице няма гражданство или неговото гражданство не може да бъде установено, тогава се прилага правото на държавата по неговото постоянно местопребиваване. Когато дадено лице няма постоянно местопребиваване или то не може да бъде установено, тогава се прилага правото на държавата по неговото временно местопребиваване. Когато не е възможно да се установи дори временно местопребиваване, тогава се прилага словенското право.

Правото на държавата, на която дадено лице е гражданин, се прилага към смяна на собственото име.

Правото на държавата, на която дадено лице е гражданин, се прилага към дееспособността на физическото лице да сключва договори. Физическо лице, което според правото на държавата, на която е гражданин, не е дееспособно да сключва договори, се счита за дееспособно, ако според правото на държавата по възникване на задължението е дееспособно. Ограничаването или лишаването от дееспособност на физическо лице за сключване на договори се урежда от правото на държавата, на която лицето е гражданин.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Учредяването и прекратяването на настойничество/попечителство и отношенията между настойник/попечител и лицето, което се поставя под настойничество/попечителство (лице, за което се полагат грижи), се урежда от правото на държавата, на която е гражданин лицето, за което се полагат грижи. В Република Словения временните мерки по предоставяне на медицински грижи, предприети спрямо чуждестранен гражданин или лице без гражданство, се уреждат от словенското право и остават в сила, докато държава с компетентност, по целесъобразност, вземе решение по мярката или я отмени. Тази норма се прилага и към опазване на имуществото на чуждестранен гражданин или лице без гражданство, което се намира в Република Словения.

Отношенията между родители и деца се уреждат от правото на държавата, на която те са граждани. Когато родителите и децата са граждани на различни държави, тогава е приложимо правото на държавата по тяхното общо постоянно местопребиваване. Когато родителите и децата са граждани на различни държави и нямат постоянно местопребиваване в една и съща държава, тогава се прилага правото на държавата, на която детето е гражданин.

Процедурата по признаване, установяване и оспорване на бащинство или майчинство се урежда от правото на държавата, на която детето е гражданин.

Задължението за предоставяне на издръжка за кръвни роднини, с изключение на родители за деца, както и задължението за предоставяне на издръжка на роднини по сватовство (т.е. некръвни роднини) се уреждат от правото на държавата, на която е гражданин търсещият издръжка.

Процесът на узаконяване на дете се урежда от правото на държавата, на която са граждани родителите, а когато родителите не са граждани на една и съща държава — от правото на държавата на родителя, по което се извършва узаконяването. Съгласието за узаконяване от страна на детето, друго лице или национален орган се урежда от правото на държавата, на която детето е гражданин.

3.4.2 Осиновяване

Условията за осиновяването и неговото прекратяване се уреждат от правото на държавата, на която осиновяващият и осиновяваният са граждани. Когато осиновяващият и осиновяваният са граждани на различни държави, условията за осиновяването и неговото прекратяване се уреждат кумулативно от правото на държавите, на които те са граждани. Когато съпрузи осиновяват заедно, условията за осиновяването и неговото прекратяване се уреждат от правото на държавата, на която осиновяваният е гражданин, и също така на държавите, на които са граждани единият и другият съпруг. Формата на осиновяването се урежда от правото на държавата, в която се извършва осиновяването. Последиците от осиновяването се уреждат от правото на държавата, на която осиновителят и осиновеният са били граждани към момента на допускане на осиновяването. Когато осиновителят и осиновеният са граждани на различни държави, тогава се прилага правото на държавата по тяхното постоянно местопребиваване. Когато осиновителят и осиновеният са граждани на различни държави и нямат постоянно местопребиваване в една и съща държава, тогава се прилага правото на държавата, на която осиновеният е гражданин.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Условията за сключване на брак се уреждат от правото на държавата, на която всяко от лицата е гражданин към момента на сключването на брака. Формата на брака се урежда от правото на държавата, в която той се сключва. Недействителността на брака се урежда от правото, по което е бил сключен в съответствие с горепосочените стълкновителни норми.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Законът за международното частно право и процес не съдържа никакви специални разпоредби по отношение на фактическо съпругеско съжителство. Като се има предвид обаче, че последиците от фактическото съпругеско съжителство са същите като последиците от брака, може да се счита, че разпоредбите, уреждащи брака, са приложими така също за фактическото съпругеско съжителство.

При фактическото съпругеско съжителство имуществените отношения между двете лица се уреждат от правото на държавата, на която са граждани. Когато лицата имат различно гражданство, тогава се прилага правото на държавата по тяхното общо местопребиваване. При фактическото съпругеско съжителство договорните имуществени отношения между лицата се уреждат от правото, приложимо към техните имуществени отношения към момента на сключването на договора.

Законът за международното частно право и процес не съдържа никакви специални разпоредби относно регистрираните еднополови партньорства и условията за тях. Като се има предвид обаче, че последиците от еднополовите партньорства са същите като тези от брака, съответно може да се прилагат стълкновителните норми, приложими към брака.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Разводът се урежда от правото на държавата, на която са граждани и двамата съпрузи към момента на подаване на молбата за развод. Когато съпрузите са граждани на различни държави към момента на подаване на молбата за развод, към развода кумулативно се прилагат правните разпоредби на държавите, на които те са граждани. Когато разводът не може да бъде допуснат въз основа на горните правила, разводът се урежда от словенското право, ако единият от съпрузите е бил с постоянно местопребиваване в Република Словения към момента на подаване на молбата за развод. Когато единият от съпрузите е словенски гражданин, но няма постоянно местопребиваване в Словения и разводът не може да бъде допуснат въз основа на горните правила, тогава разводът се урежда от словенското право.

Законът за международното частно право и процес не съдържа никакви специални разпоредби, касаещи прекратяването на еднополови партньорства. Като се има предвид обаче, че последиците от еднополовото партньорство са същите като тези от брака, съответно може да се прилагат стълкновителните норми, приложими към развода.

3.5.4 Задължения за издръжка

Отношенията между родители и деца се уреждат от правото на държавата, на която са граждани. Когато родителите и децата са граждани на различни държави, тогава е приложимо правото на държавата по тяхното общо постоянно местопребиваване. Когато родителите и децата са граждани на различни държави и нямат постоянно местопребиваване в една и съща държава, тогава се прилага правото на държавата, на която детето е гражданин.

3.6 Режими на имуществени отношения

Режимите на лични и имуществени отношения между съпрузи се уреждат от правото на държавата, на която и двамата са граждани. Когато съпрузите са граждани на различни държави, тогава се прилага правото на държавата по тяхното постоянно местопребиваване. Когато съпрузите имат различно гражданство и нямат постоянно местопребиваване в една и съща държава, тогава се прилага правото на държавата по тяхното последно общо местопребиваване. Когато приложимото право не може да бъде установено според тези норми, тогава се прилага правото, с което правоотношението има най-тясна връзка.

Режимите на договорните имуществени отношения между съпрузите се уреждат от правото на държавата, което е уреждало техните лични и имуществени отношения към момента на сключването на договора. Когато това право предвижда, че съпрузите може да избират правото, което да урежда договора относно техните имуществени отношения, тогава се прилага избраното от тях право.

Когато бракът бъде обявен за недействителен или бъде унищожен, същите стълкновителни норми, приложими към режима на лични и имуществени отношения между съпрузите, се прилагат и към режима на лични и имуществени отношения в съответния случай.

3.7 Завещания и наследяване

Наследяването се урежда от правото на държавата, на която починалият е бил гражданин към момента на настъпване на смъртта. Завещателната дееспособност се урежда от правото на държавата, на която завещателят е бил гражданин към момента на съставянето на завещанието.

Формата на завещанието е действителна, ако се счита за действителна според една от следните правни системи: правото на държавата, в която е съставено завещанието; правото на държавата, на която е бил гражданин завещателят към момента на съставяне на завещанието или към момента на настъпване на смъртта; правото на държавата по постоянното местопребиваване на завещателя към момента на съставяне на завещанието или към момента на настъпване на смъртта; словенското право или правото на държавата, в която се намира недвижимата вещ, ако става въпрос за недвижимо имущество.

Формата на отмяна на завещание е действителна, ако се счита за действителна по някое право, според което съставянето на завещанието би било действително, както е обяснено.

3.8 Недвижимо имущество

По отношение на правото на собственост и другите вещни права се прилага правото на държавата, в която се намира вещта. По отношение на правото на собственост върху превозвани вещи се прилага правото на държавата на местоназначението. По отношение на правото на собственост върху транспортни средства, се прилага правото на държавата, в която се намират въпросните транспортни средства, освен ако в словенското право е предвидено друго.

3.9 Несъстоятелност

Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 г. относно производството по несъстоятелност се прилага пряко в Словения по отношение на въпросите, попадащи в рамките на неговото приложно поле и засягащи държавите — членки на ЕС. Когато посоченият регламент не се прилага, приложимото право е словенското национално право, а именно Законът за финансовите операции, производствата по несъстоятелност и принудителната ликвидация (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; наричан за краткост ZFPPIPP, UL RS, ZFPPIPP-UPB7, № 63/2013).

В посочения закон главата, озаглавена „Производства по несъстоятелност с международен елемент“, съдържа общи правила по отношение на производствата по несъстоятелност с международен елемент, урежда достъпа на кредитори и управители от чужда държава до национален съд и урежда сътрудничеството със съдилища и управители от чужда държава. Посоченият закон урежда също така признаването на производства по несъстоятелност, образувани в друга държава, временните мерки и паралелни производства по несъстоятелност, както и правото, приложимо към последиците от производството по несъстоятелност.

Национален съд, който е компетентен по националните производства по несъстоятелност, може да се произнася по признаването на производство, образувано в друга държава, и сътрудничеството с чуждестранни съдилища. Местните национални съдилища, които са компетентни да разглеждат национални производства по несъстоятелност, са: 1. когато длъжник, който е местно юридическо лице или едноличен търговец, е установен в Република Словения: съдът на територията, на която е установен длъжникът; 2. когато длъжник, който е чуждестранно лице, има клон в Република Словения: съдът, в чийто район се намира седалището на клона; 3. в други случаи: Люблянският окръжен съд (Okrožno sodišče v Ljubljani).

Общото правило по отношение на правото, уреждащо правните последици от производството по несъстоятелност, е, че се прилага правото на държавата, в която се води производството, освен ако в даден конкретен случай правото предвижда друго. В Закона за финансовите операции, производствата по несъстоятелност и принудителната ликвидация са предвидени норми, уреждащи договорите, които се отнасят до използването на придобити недвижими имоти, като се прилага правото на държавата, в която се намира недвижимият имот. Прилагат се специални норми за правото, приложимо към права, вписвани в даден регистър (правото на държавата, чиято отговорност е воденето на регистъра), за приложимото право към платежни системи и финансови пазари (правото на държавата, което се прилага към тези платежни системи/финансови пазари), за приложимото право към компенсаторни (офсетни) договори и договори за обратно изкупуване и за правото, приложимо към трудовите договори.

Последна актуализация: 16/04/2018

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Словакия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Основният национален източник на словашкото международно частно право е Закон № 97/1963 относно международното частно и процесуално право („Закон за международното частно право“), в който чрез стълкновителните норми в членове 3—31 се определя приложимото право в специфични правни области (правоспособност и дееспособност, действителност на правни действия, вещно право, договорно право, трудово право, наследствено право, семейно право). Законът за международното частно право се прилага само когато не е предвидено друго в пряко приложимото право на Европейския съюз или в международен договор, който е обвързващ за Република Словакия, или — по-точно казано — в нормативния акт за прилагането на такъв договор. Това означава, че при последващо позоваване на Закона за международното частно право трябва да се има предвид, че той се прилага само в отсъствието на акт на международното право или на правото на Съюза.

Словашкото право съдържа независими стълкновителни норми не само в Закона за международното частно право, но и в други нормативни актове, например:

- Закон № 513/1991 („Търговски кодекс“). Освен стълкновителната норма в член 22 от този закон, в дял III се съдържат специални разпоредби за задълженията в международната търговия, които трябва да се прилагат в допълнение към други разпоредби в дела по договори с чуждестранен елемент,

- Закон № 311/2001 („Трудов кодекс“), член 241а, параграф 7 (правото, приложимо при установяване дали работодателят е управляващият работодател, ако последният е подчинен на право, различно от това на държава членка),

- Закон № 8/2008 за застраховането, член 89 (приложимото право към застрахователни договори),

- Закон № 191/1950 за менителниците и чековете („Закон за менителниците и чековете“) — специални разпоредби по отношение на международното право за менителниците (член 91 и сл.) и чековете (член 69 и сл.).

1.2 Многостранни международни конвенции

а) Конвенции на ООН: Конвенция за събирането на издръжка в чужбина, 20.6.1956 г.; Виенска конвенция за консулските отношения, 24.4.1963 г.;

б) конвенции на Съвета на Европа: Европейска конвенция за обмен на правна информация между държави, 7.6.1968 г.; Допълнителен протокол към Европейската конвенция за обмен на правна информация между държави, 15.3.1978 г.; Европейска конвенция за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права, 20.5.1980 г.;

в) конвенции на Хагската конференция по международно частно право: Конвенция за гражданския процес, 1.3.1954 г.; Конвенция относно събирането на доказателства в чужбина по граждански или търговски дела, 18.3.1970 г.; Конвенция за признаване на разводите и законната раздяла, 1.6.1970 г.; Конвенция относно признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани със задължения за издръжка, 2.10.1973 г.; Конвенция за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела, 15.11.1965 г.; Конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца, 25.10.1980 г.; Конвенция за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване, 29.5.1993 г.; Конвенция за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични документи, 5.10.1961 г.; Конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, 19.10.1996 г.; Конвенция за международен достъп до правосъдие, 25.10.1980 г.;

г) договори, обединяващи стълкновителни норми: Конвенция за приложимото право при пътнотранспортни произшествия, 4.5.1971 г.; Конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, 19.10.1996 г.;

д) договори, обединяващи преките норми на материалното право: Конвенцията на ООН относно договорите за международна продажба на стоки, 11.4.1980 г.; Конвенция относно давността при международната продажба на стоки, Ню Йорк, 14 юни 1974 г., изменена с протокол от 11 април 1980 г.;

е) договори в областта на арбитража: Конвенция за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения, 10.6.1958 г.; Европейска конвенция за външнотърговски арбитраж, 21.4.1961 г.;

ж) международни транспортни договори: Конвенция за договора за международен автомобилен превоз на стоки, 19.5.1965 г.; Конвенция за международни железопътни превози, 9.5.1980 г., изменена с Протокола от 20.12.1990 г.;

з) други правно значими конвенции в областта на международното частно право: Промени в устава на Хагската конференция по международно частно право от 15 юли 1955 г., 30.6.2005 г.; Конвенция на UNIDROIT за откраднати или незаконно изнесени паметници на културата, 24.6.1995 г.; Гражданска конвенция за корупцията, 4.11.1999 г.; Споразумение за пренасянето на тленни останки, 26.10.1973 г.;

и) конвенции за правно сътрудничество, обвързващи за Словашката република: Конвенция за уреждане на инвестиционни спорове между държави и граждани на други държави, 18.2.1965 г.; Устав на Хагската конференция по международно частно право (в сила от 15 юли 1955 г., изменен на 1 януари 2007 г.), 31.10.1951 г.; Конвенция за изпълнението на чуждестранни арбитражни решения, 26.9.1927 г.; Протокол относно арбитражните уговорки, 24.9.1923 г.; Конвенция за решаване по арбитражен ред на гражданскоправните спорове, произтичащи от отношения на икономическото и научно-техническото сътрудничество, 26.5.1972 г.; Конвенция относно признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани със задължения за издръжка, 15.4.1958 г.; Конвенция за правния статут, привилегиите и имунитетите на междуправителствените икономически организации, действащи в някои области на сътрудничество, 5.12.1980 г.;

й) договори за авторски права и индустриално право (примерно): Парижка конвенция за закрила на индустриалната собственост, 20.3.1883 г.; Бернска конвенция за защита на литературните и художествени произведения, 9.9.1886 г.

На уебсайта на Министерството на външните работи и европейските въпроси на Словакия са публикувани и други конвенции, които са обвързващи за Словашката република: www.mzv.sk.

1.3 Основни двустранни конвенции

1. Договор между Чехословашката социалистическа република и Унгарската народна република за правна помощ и уреждане на правните отношения по гражданскоправни, семейноправни и наказателноправни въпроси, 28.3.1989 г.

2. Договор между Чехословашката социалистическа република и Полската народна република за правна помощ и уреждане на правните отношения по гражданскоправни, семейноправни, трудовоправни и наказателноправни въпроси, 21.12.1987 г.
3. Договор между Чехословашката социалистическа република и Съюза на светските социалистически републики за правна помощ и правни отношения по гражданскоправни, семейноправни и наказателноправни дела, 12.8.1982 г.
4. Договор между Чехословашката социалистическа република и Република Австрия за взаимни правни отношения по гражданскоправни въпроси, за документи и за правна информация с Окончателен протокол, 10.11.1961 г.
5. Договор между Словашката република и Чешката република за правна помощ, предоставяна от съдебните органи, и за уреждане на някои правни отношения по гражданскоправни и наказателноправни въпроси, 29.10.1992 г.
6. Договор между Чехословашката социалистическа република и Социалистическа федеративна република Югославия за уреждане на правни отношения по гражданскоправни, семейноправни и наказателноправни въпроси, 20.1.1964 г.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Установяването на съответна правна норма и прилагането ѝ към конкретно правоотношение е в компетенциите на съдебния орган, който извършва това служебно, изхождайки от принципа *iura novit curia*. От гледна точка на приложимост на нормите, в словашкото право се прави разграничение между повелителни и диспозитивни стълкновителни норми. Повелителните стълкновителни норми са нормите, които трябва да се прилагат от съдията, независимо от желанието на страните или дали страните са се позовали на това право. Диспозитивните норми, които са типични за договорите в словашкото право, са правни норми, които може да бъдат заменени или изменени по споразумение между участващите страни.

2.2 Препращане

Съгласно стълкновителните норми на словашкото международно частно право препращането се счита за препращане към правната система на дадена държава като цяло, в това число нейните стълкновителни норми. В общата норма по Закона за международното частно право (раздел 35) се предвижда, че препращането може да се приеме, ако чрез него се постига разумно и справедливо уреждане на въпроса. Когато решава дали да приеме или отхвърли връщането (към собственото право) или последващо препращане (към правото на трета държава), съдът може да вземе предвид само фактически и правни фактори, които може да засегнат избора на приложимото право, но не и фактори, които може да засегнат действителното решаване на делото по същество. Според словашкото право препращането се приема по дела, отнасящи се до правното положение на субектите, семейното право и наследственото право. Що се отнася до делата по договори, препращането е приложимо само в строго ограничени случаи по изключение, а по дела с избор на право — то направо е изключено (член 9, параграф 2 от Закона за международното частно право). В Закона за менителниците и чековете е предвидена специална разпоредба, в която се предвижда, че препращането трябва да бъде прието, без да е необходимо съдът да разглежда изискването за разумно и справедливо разрешаване (членове 69 и 91 от Закона за менителниците и чековете).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Словашкото право не съдържа никакви общи норми по отношение на последиците от промяната на критерия на привързване. Ако в словашката стълкновителна норма не е определен конкретният момент, в който трябва да бъде оценен критерият за привързване, словашките съдилища го определят въз основа на друг критерий за привързване или на съдебната практика. Обикновено приложимият момент обаче е времето на възникване на юридическата ситуация или по-точно датата, на която е образувано производството, в зависимост от конкретните обстоятелства по делото.

Промяна в правното положение е обичайна за движимите вещи. Въпросът за промяната на критерия за приложимо право на основание на местоположението е уреден в член 6 от Закона за международното частно право, според който се прави разграничение между движими вещи като такива (по принцип) и движими вещи, превозвани по договор (превозвани вещи). В случай на движими вещи като такива приложимото право е правото по мястото на местонахождението на вещта по времето на настъпване на обстоятелството, обуславящо придобиването или прекратяването на правото. Според съдебната практика обаче е установено, че съдържанието на дадено материално право и последиците от него, ако е придобито съгласно друго право (т.е. транспортиране на права, придобити в една държава, към еквивалентна категория в друга държава), трябва да се оценяват по правото на новото (настоящото) местонахождение на вещта.

Критерият за привързване в случаи на превозвана вещь (когато превозването на вещта все още трябва да е в ход) е правото по мястото, от което е изпратена вещта. Въпросът с промяната на критерия за привързване за движими вещи може да възникне също така във връзка с давността. Специално за тази цел в член 8 от Закона за международното частно право се посочва, че давността се урежда от правото по мястото, на което се е намирала вещта в началото на срока на погасителната давност. Все пак придобиваният въз основа на придобивна давност не е лишен от правото да се позове на правото на държавата, в която е текъл срокът на придобивната давност, ако от момента, когато вещта се е намирала в тази държава, са били изпълнени всички условия за давността съгласно правото на тази държава. Ако вещта последователно е била пренасяна на територията на повече от една държава, условията ще се преценяват или според правото по мястото, на което вещта се е намирала в началото на срока на погасителната давност, или от правото по мястото, на което вещта се е намирала непрекъснато през целия срок на погасителна давност.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Повелителни норми на правото и съображението за обществен ред

Основната разлика между повелителните норми и съображението за обществен ред се състои в последиците от тях: повелителните норми имат офанзивно действие (независимо от съдържанието на чуждото право), докато съображението за обществен ред има дефанзивно действие (само когато прилагането на чуждото право би застрашило обявените интереси). Със съображението за обществен ред не се запазват всички повелителни норми на словашкото право, а само онези, които са считани за основни, принципни въпроси (като принципа за моногамия в брака). Повелителни норми са норми на националното право, от които не се допуска отклоняване; те трябва да се прилагат във всички случаи, независимо от правото, по което дадено правоотношение трябва да се уреди въз основа на стълкновителните норми. Обикновено те са с публичноправен характер, но може да са също така от частноправно естество, ако техният предмет е защитата на конкретен съществен интерес. Съдът преценява дали дадена правна норма е повелителна норма. Тези норми не са ясно определени в правото; типични са за правото за защита на потребителя и някои области на трудовото право (например нормите относно здравословните и безопасни условия на труд, работното време и т.н.). В семейното право например нормите на Наказателния кодекс, уреждащи престъпленията срещу семейството и младите хора, са повелителни норми.

Съображението за обществен ред е посочено в член 36 от Закона за международното частно право, според който правна разпоредба на чужда държава не може да бъде приложена, ако последиците от нейното прилагане биха нарушили основите на социалната и държавната система на Словашката република и нейните закони, които трябва да се спазват безусловно, независимо от волята на страните. По-специално това са

конституционните норми, в които е залегнало правото на справедлив процес и основните принципи за равенство пред закона и забрана на дискриминацията на основата на пол, раса, цвят на кожата, религия, националност и т.н. Според предмета и целта на Закона съображението за обществен ред следва да се прилага ограничено като при прилагането му съдът не може да преценява или оценява правната разпоредба на чуждата държава, а само последиците, които нейното прилагане би породило за обществения ред в Словашката република.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Словашката република е една от държавите, в която правната разпоредба се квалифицира като елемент на правото, а не като факт, който трябва да бъде доказван. Поради това съдебните органи служебно предприемат действия по установяване на това какви са правните разпоредби. Според член 53 от Закона за международното частно право, за да установи чуждо право, съдебният орган предприема всички необходими мерки, включително получаване на съдържанието на чуждото право, като използва свои собствени ресурси, като прави справки в общодостъпни източници, като задължава страните в производството да предоставят информация или като иска информация от Министерство на правосъдието (което трябва да отговаря на такива искания). Това означава, че съдиите може да използват така също собствените си знания за съдържанието на чуждото право, или да го установят с помощта на експерти в областта на международното частно право или страните в производството, или дори чрез справка в интернет. Ако съдържанието на чуждото право не може да бъде установено в рамките на разумен срок или ако съществуват сериозни пречки или е невъзможно да се установи съдържанието на чуждото право, тогава се прилага словашкото право. Ако възникнат съмнения при установяване на съдържанието на чуждото право, съдилищата може да се обърнат за съдействие към Министерството на правосъдието.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Договорни задължения

В обхвата на Закона за международното частно право попадат само частноправни договори, т.е. граждански, търговски, семейни, трудови и други подобни договори с международен елемент. Що се отнася до имуществените отношения, в съответствие с принципа за автономията на волята на договарящите се страни в член 9 от Закона за международното частно право ясно се дава предимство на избора на право от самите договарящи се страни (в допълнение това дава възможност за избор на право и в областта на трудовоправните отношения). Изборът на право е ограничен само в случай на потребителски договори, които, ако избраното право не осигурява достатъчна степен на защита на правата на потребителите, се уреждат от правната система, която гарантира по-благоприятно третиране на потребителя (член 9, параграф 3 и член 10, параграф 4 от Закона за международното частно право). Ако не е направен избор на право, тогава приложимо законодателство е това на държавата, което гарантира разумно уреждане на договорите от този вид. В съответствие с принципа за разумно уреждане на отношенията в член 10, параграфи 2 и 3 от Закона за международното частно право са дадени примери кое право обикновено се прилага към конкретни видове договори: например договорите за покупко-продажба се уреждат от правото по мястото на седалището на продавача. Що се отнася до договорните задължения, Законът за международното частно право урежда и материалноправните последици от договорните отношения (член 12), давността и прихващането (член 13), както и условията за едностранни правни сделки (член 14), независимо дали се отнасят до неперсонифицирани образувания, или не (в такива случаи критерият за привързване е постоянният адрес на длъжника).

Договорните отношения в международното право за менителниците и чековете са специално уредени от Закона за менителниците и чековете (член 69 и сл. и член 91 и сл.).

Правни сделки

Въпросите, свързани със стълкновението на закони, касаещи действителността на правните сделки, последиците от нищожността и формата на правната сделка, са уредени в член 4 от Закона за международното частно право. Правото, приложимо към последиците от правната сделка, се прилага и към въпросите, свързани с нейната действителност и нищожност. Приложимото право се установява чрез съответните стълкновителни норми, определени за конкретния правен акт. Съществуват две изключения, когато действителността на правната сделка и последиците от нейната нищожност не се уреждат от същото право, което урежда последиците: а именно, когато правото предвижда друго или когато това е съществено важно за разумното уреждане на отношенията. Що се отнася до формата на правната сделка, достатъчно е правната сделка да бъде изпълнена според правото по мястото, където се изпълнява или е била изпълнена. Поради това не е необходимо да се спазва формата на сделка, която се изисква по избраното право от посочения в договора съд, какъвто е случаят с нейната действителност. Тази субсидиарна стълкновителна норма обаче не може да се използва, ако според приложимото право, избрано от определения в договора съд, писмената форма на договора се предвижда като условие за неговата действителност.

3.2 Извъндоговорни задължения

Основната национална стълкновителна норма за извъндоговорни задължения е член 15 от Закона за международното частно право, според който исковите за вреди, претърпени в резултат на нарушаване на задължение, произтичащо от законодателен акт с общо приложение (непозволена увреждане), или в случаи, когато по правото се дължи обезщетение, независимо от неправомерността на действието (отговорност за резултата), се уреждат от правото по мястото, където е настъпила вредата, или по мястото, където е настъпило събитието, даващо право на обезщетение. Критериите за привързване, които са приложими към воденето на чужда работа без пълномощие (*negotiorum gestor*), неоснователно обогатяване и т.н., произтичат, *mutatis mutandis*, от член 15 и останалите разпоредби на Закона за международното частно право.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиване, правоспособност и дееспособност)

Общите стълкновителни норми, т.е. определящите приложимото право за уреждане на правното положение на физическото лице, са изложени в член 3 от Закона за международното частно право, в който се посочва, че правоспособността и дееспособността на физическо лице се урежда от правото на държавата, на която лицето е гражданин. Ако правната сделка се осъществява в Словашката република от чуждестранен гражданин, който не е дееспособен съгласно законите на държавата, на която той или тя е гражданин, тогава е достатъчно той или тя да е дееспособен по отношение на тази сделка съгласно словашкото право. Не е задължително обаче въпросната правна сделка да се счита за действителна според правото на други държави, в това число държавата по произход на чуждестранния гражданин.

Според словашкото национално право способността физическото лице да бъде носител на права и задължения се създава с раждането (всяко заченато дете, ако бъде родено живо, също има тази способност), и завършва със смъртта (когато лицето бъде обявено за мъртво от съда). Пълна дееспособност се придобива на 18-годишна възраст или чрез брак (което е допустимо от 16-годишна възраст). Пълната дееспособност е предпоставка за процесуална дееспособност, въпреки че според правото процесуална дееспособност може да се предостави на страна, която в противен случай няма такава, като например непълнолетен родител в производство по осиновяване, когато той или тя навърши 16 години. Малолетни и непълнолетни лица са дееспособни само за сделки, които по своя характер са подходящи за интелектуалната и умствената зрялост, която съответства на тяхната възраст. В допълнение към възрастовото ограничение, за придобиване на пълна дееспособност дадено лице трябва да бъде така също със здрав разум. Само съдът може да лиши дадено лице от дееспособност или да я ограничи.

Специални национални стълкновителни норми за дееспособността се прилагат към способността за встъпване в брак (член 19 от Закона за международното частно право — вж. точка 3.5), да се състави и отменя завещание (член 18 от Закона за международното частно право — вж. точка 3.7) и към процесуалната дееспособност на чуждестранни граждани (член 49 от Закона за международното частно право). Стълкновителните норми, които уреждат правното положение на юридическите лица съгласно словашкото право, се съдържат в член 22 от Търговския кодекс, според който правосубектността на юридическите лица се урежда от принципа на учредяване, като обхващат на правоспособността, която им е предоставена съгласно приложимото право, се предоставя също така съгласно словашкото право. Оценяването на способността на дадено лице да поема задължения по отношение на менителници или чекове е изложено в Закона за менитниците и чековете, в който се предвижда, че лицето е обвързано от правото на държавата, на която е гражданин.

Що се отнася до гражданското състояние, терминът „постоянен адрес“ не се използва в словашкото право като критерий за привързване и не отговаря на словашкия термин „постоянно местопребиваване“ (което се вписва в Регистъра на населението на Словашката република). Правото на лицето на име се включва в правното положение по аналогия, като приложимото право е правото, което е приложимо към дееспособността и процесуалната дееспособност на даденото лице.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Според националното право майка на детето е жената, която го е родила. В случай на съмнения относно майчинството, съдът се произнася въз основа на установени факти, свързани с раждането. Бащинството се определя въз основа на три оборими предположения за бащинство, които са определени в Закон № 36/2005 за семейството (Закон за семейството): i) продължителността на брака; ii) декларация за признаване от родителите в Службата по вписванията; както и iii) момента на половото сношение между предполагаемия баща и майката на детето.

Законът за международното частно право съдържа стълкновителни норми за установяване (приемане или отхвърляне) на бащинството, свързани с момента на раждането на детето. Според член 23 от Закона за международното частно право приложимото право е правото на държавата, чието гражданство детето е придобило при раждането. Това право се прилага по-специално към определянето на това кой може да е субект на декларация за бащинство, в каква форма следва да се направи тази декларация и дали е възможно да се признае бащинство на заченото дете. Ако при раждането детето придобие повече от едно гражданство или не придобие никакво гражданство, тогава се прилага член 33 от Закона за международното частно право. Ако по този начин детето е придобило словашко гражданство, но е родено и живее в чужбина, тогава приложимото право е правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето. Според член 23, параграф 3 от Закона за международното частно право, ако дете (независимо от гражданството) живее (т.е. има постоянно местопребиваване) в Словашката република към момента на определянето, бащинството може да се определи в съответствие със словашкото право, ако това е в интерес на детето. Тази разпоредба позволява алтернативно да се разгледа действителността на признаването съгласно правото на държавата, в която е признато бащинството, а не съгласно правото според гражданството на детето към момента на раждане. За да е валидно признаването на бащинство обаче, е достатъчно признаването да е в съответствие с правото на държавата, в която е извършено.

3.4.2 Осиновяване

Според Закона за семейството на Словакия осиновяването поражда отношение между осиновеното дете и осиновителя (и неговите или нейните роднини), което от правна гледна точка е идентично с това на биологично семейство. Само съдът може да се произнася по осиновяване въз основа на предложение от осиновител, който не е задължително да бъде словашки гражданин, но трябва да е вписан в удостоверението за осиновяване в съответствие със Закон № 305/2005 за социална закрила на децата и за социално попечителство. Може да се осиновяват само деца до 18-годишна възраст. Действащото законодателство дава възможност за съвместно осиновяване на дете само от брачни партньори (или от съпруг, който съжителства с единия от родителите на детето в брак, или от вдовеца/вдовицата на родител или на осиновител). При изключителни обстоятелства дете може да бъде осиновено от едно лице. За осиновяването на малолетно или непълнолетно лице в чужбина е необходимо съгласието на Министерството на труда, социалните въпроси и семейството на Словакия или на държавен административен орган, определен от това министерство. Осиновяването може да бъде прекратено въз основа на решение на съда в рамките на шест месеца от влизането в действие на заповедта за осиновяване.

Според член 26 от Закона за международното частно право осиновяването се урежда от правото на държавата, на която е гражданин осиновителят. Ако осиновителите имат различно гражданство, приложимото право е правото на държавата по общото обичайно местопребиваване на съпрузите. Ако такова местопребиваване няма, осиновяването се урежда от правото, с което те имат най-тесни връзки. Словашкото право може да се приложи, когато чуждото право изобщо не допуска осиновяване или само при определени условия, които са извънредно строги, и осиновителят или поне един от осиновителите е живял през продължителен период от време в Словашката република (което според съдебната практика означава най-малко година). Според член 26а от Закона за международното частно право настаняването на детето за предосиновителни грижи (които според словашкото право предшестват осиновяването) се урежда от правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето. Правото на държавата, на която е гражданин осиновяваното дете, се прилага при оценяването на необходимостта да се изисква съгласието на детето за осиновяването или одобрението на други лица или институции (член 27 от Закона за международното частно право). Тази разпоредба се прилага също така в случаи, аналогични на осиновяване, като припознаване на незаконородено дете като законородено (което не е признато според словашкото право).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Според словашкото право брак може да сключат само мъж и жена със здрав разум; към момента на сключването на брака те не бива да имат друг брак. Законът забранява сключването на брак между възходящи и низходящи роднини и братя и сестри, както и на малолетни лица (съдът може по изключение да допусне брак на непълнолетно лице на възраст над 16 години). Това изискване за възраст може да се определи като повелителна норма в словашкото право. Според словашкото законодателство бракът се сключва въз основа на декларация за съгласие пред длъжностното лице по гражданското състояние или пред църковен орган.

Според Закона за международното частно право (членове 19 и 20) способността на дадено лице да сключи брак и условията за действителност на брака се уреждат от правото на държавата, на която лицето е гражданин. Приложимото право към формата на сключване на брака е правото по мястото на сключване. За разлика от общите стълкновителни норми (членове 3 и 4 от Закона за международното частно право), субсидиарното използване на словашкото право се изключва. Що се отнася до оценяване на формата на сключване на брака, тъй като приложимото право е правото по мястото, където бракът се сключва, това е правото, което трябва да се използва при разглеждането на въпроси като например начинът, по който лицето изразява съгласие за сключването на брака, броят на свидетелите, компетентният орган за сключването на брак, възможността за сключването на брак чрез пълномощник и т.н. Този критерий не се прилага в случай на сключване на брак пред консулско длъжностно лице. Сключването на брак от словашки граждани в чужбина пред орган, различен от упълномощен за тази цел словашки орган, изрично е уредено от член 20а от Закона за международното частно право, в който се предвижда, че такъв брак е действителен в Словашката

република, ако е действителен в държавата, пред чийто орган е сключен бракът, и ако няма пречки за сключването на брака съгласно словашкото материално право.

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

В словашкото право не се съдържат никакви разпоредби относно партньорства, различни от брак. В правната теория се приема съществуването на съжителство на мъж и жена, т.е. мъж и жена, които не са сключили брак, но създават житейско партньорство. Това обаче е фактически съюз без правно значение. Аналогично в словашкото право не се признават (регистрирани) партньорства между лица от един и същ пол или законна раздяла.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Според националното материално право развод означава прекратяване от съда на брак между живи съпрузи. В случай на развод между родителите на малолетно или непълнолетно лице, съдът трябва да се произнесе също така по упражняването на техните родителски права и задължения. Словашкото законодателство предвижда също така редуване при упражняване на родителските права.

В член 22 от Закона за международното частно право са определени стълкновителни норми за прекратяване на брачно съжителство чрез развод, чрез обявяване на брака за недействителен или чрез определяне на брака за изобщо несклучван. Затова той се прилага най-вече за стълкновителните норми при прекратяване на брака между живи съпрузи. Прекратяването на брака чрез развод се урежда от правото на държавата, на която са граждани съпрузите към момента на образуването на производството. Както в случая с личните и имуществените отношения между съпрузите, приложимият критерий е тяхното гражданство към определен момент от времето, а именно моментът на образуване на бракоразводното дело (следователно тяхното първоначално гражданство или евентуална промяна на гражданството не е от значение). Ако към момента на образуване на бракоразводното дело съпрузите нямат еднакво гражданство, държавата по гражданството не може да се приложи като критерий и се прилага словашкото право. Ако приложимото (чуждо) право не допуска прекратяване на брака чрез развод или го допуска само при извънредно строги условия, но съпрузите — или поне един от тях — са живели в Словашката република през продължителен период от време, тогава може да се приложи словашкото право. Тъй като от тази възможност може да се възползват само лица, които имат съответната връзка със Словашката република, съдебната практика е установила, че такива лица трябва да са пребивавали в Словашката република най-малко една година.

Що се отнася до правото на държавата, на която са граждани съпрузите, критериите на привързване, определени в член 22, параграф 3 от Закона за международното частно право, за определяне на действителността на брака и дали бракът съществува, или не, противоречат на член 19 и член 20 от Закона за международното частно право, които уреждат способността за сключване на брак, действителността на брака и формата на брака. Според установеното в съдебната практика член 19 и член 20 от Закона за международното частно право се прилагат, ако възможността за сключване на брак (от гледна точка на способност и форма) се оценява преди той да бъде сключен, докато член 22, параграф 3 от Закона за международното частно право се прилага, ако действителността на брака се оценява със задна дата или ако оценяването се отнася до това дали бракът съществува. Аналогично съдебната практика е установила, че по смисъла на член 22, параграф 3 от Закона за международното частно право приложимото право е правото на държавата, на която са били граждани съпрузите към момента, в който е трябвало да бъде сключен бракът.

3.5.4 Задължения за издръжка

В словашкото право се признават шест основни вида задължения за издръжка: задължение на родителите за издръжка на децата (считано за най-важното), задължение на децата за издръжка на родителите, задължение за издръжка между други роднини, задължение за издръжка между съпрузи, участие в издръжката на разведен съпруг и участие в издръжката и възстановяване на някои разходи на неомъжена майка.

Стълкновителните норми, които се съдържат в член 24а от Закона за международното частно право изрично се отнасят само до задълженията за издръжка на родителите към децата и обхващат всички видове на това задължение за издръжка, различни от вземанията на майката на дете срещу неговия баща (право според гражданството на майката, член 25 от Закона за международното частно право), независимо дали бенефициерът е пълнолетно или малолетно/непълнолетно лице. Тези отношения се уреждат от правото на държавата по постоянен адрес или обичайното местопребиваване на бенефициера в случай на малолетно или непълнолетно лице. В повечето случаи словашките съдилища решават в съответствие с правото на държавата, в която е заведено делото. Останалите задължения за издръжка (например задължения за издръжка между съпрузи) се уреждат от правото на държавата по постоянен адрес на бенефициера на издръжката.

Критерият на привързване по обичайното местопребиваване на детето е основният критерий за привързване, който се прилага към отношенията между родители и деца. Само в изключителни случаи съдът взема предвид и правото на всяка друга държава, с която случаят има съществена връзка.

3.6 Режи на имуществени отношения

Стълкновителните норми в член 21 от Закона за международното частно право за имуществените отношения между съпрузи определят гражданството на съпрузите като критерий за привързване. Този критерий за привързване обаче може да се прилага последователно само ако съпрузите са граждани на една и съща държава. В други случаи приложимото право е словашкото право. Законът за международното частно право не урежда случаи, в които е налице промяна на критерия за привързване (промяна в общото гражданство на съпрузите). В съдебната практика е установено обаче, че приложимото право се определя по времето на настъпване на правно значимото събитие. С член 21, параграф 2 от Закона за международното частно право се изключва потенциално стълкновение, като се посочва, че всички сключени споразумения, касаещи имуществените отношения между съпрузи (например споразумения за намаляване на имуществената общност, брачни договори и т.н.), следва да се оценяват по правото, приложимо към режима на имуществени отношения между съпрузите към момента на сключване на споразумението. Тази стълкновителна норма може да се прилага само във връзка с друга стълкновителна норма, но не и самостоятелно.

В словашкото материално право е определен специален режим на имуществени отношения между съпрузите: съпругеска имуществена общност, който се създава при сключването на брака и приключва при прекратяването на брака. С решение на съда обхващат на имуществената общност може впоследствие да бъде намален или увеличен въз основа на взаимно споразумение между съпрузите или изменен по друг начин (включително прекратяване или възстановяване). В словашкото право не съществуват предбрачни договори.

3.7 Завещания и наследяване

Според стълкновителната норма наследството се основава на един критерий за привързване: според общата стълкновителна норма в Закона за международното частно право правните наследствени отношения се уреждат от правото на държавата, на която завещателят е бил гражданин към момента на неговата или нейната смърт (раздел 17). Това е единственият критерий на привързване за цялото наследство, като не се прави разлика дали става дума за материално или нематериално имущество. Ако към момента на смъртта си завещателят е бил гражданин на две или повече държави или е бил без гражданство, приложимото гражданство се определя по член 33 от Закона за международното частно право.

Що се отнася до способността за съставяне или отмяна на завещание и последиците от пороци на завещанието и от пороци при изразяване на волята, приложимото гражданство е гражданството на завещателя към момента, в който той изрази своето намерение. Това означава, че ако има промяна на гражданството, след като тези намерения са били изразени, действителността на завещанието или действителността на неговата

отмяна не се засяга. Следователно член 18 от Закона за международното частно право е специална норма по отношение на член 3, параграф 2 от Закона за международното частно право, която гласи, че ако чуждестранен гражданин извърши правна сделка в Словашката република, достатъчно е той да е способен за това съгласно словашкото право. Правото, определено от държавата, на която лицето е гражданин към момента на изразяване на волята, е приложимо също така за определянето на допустимите начини за разпореджане с имущество в случай на смърт. Формата на завещанието и отмяната на завещание се уреждат от правото на държавата, на която е бил гражданин завещателят, когато е съставено завещанието. Достатъчно е обаче завещанието да изпълнява условията на правото на държавата, в която е съставено (член 18). Тази допълнителна стълкновителна норма се прилага, когато завещателят не е спазил формата на завещанието, изисквана от държавата, на която той е бил гражданин към момента на съставяне на завещанието. Това означава, че ако завещателят не отговаря на условията за формата на завещанието, предвидени от правото на държавата, на която той бил гражданин към момента на съставяне на завещанието, но отговаря на условията, определени от правото по мястото, където е било съставено завещанието, тогава завещанието се счита за валидно. Съгласно словашкото материално право имущество може да се наследява по закон, въз основа на завещание или и на двете основания. Правото предвижда четири степени наследници по ред на наследствените права, като тези от по-горната степен изключват тези от следващите. Първата група включва децата и съпруга на завещателя; следващите групи включват други роднини и всички, които са живели с починалия в общо домакинство в продължение на поне една година преди неговата или нейната смърт и които поради тази причина са се грижили за общото домакинство или за били зависими от починалия за получаването на издръжка. Що се отнася до наследяването въз основа на завещание, законът позволява завещанията да бъдат изготвени при спазване на неговите разпоредби или в писмена форма, или чрез нотариален акт. Минималната възраст за изготвянето на завещание е 15 години. Има ограничения по отношение на свободата на разпореджане с имуществото чрез завещание, които предвиждат, че низходящите малолетни и непълнолетни лица трябва да получат най-малко размера на техния дял по закон, а пълнолетните низходящи трябва да получат най-малко половината от техния дял по закон. В словашкото право се допуска отказ от наследство (само в неговата цялост, както за активите, така и за пасивите), неспособност за наследяване (както е определено по закон), лишаване от наследство на низходящи (въз основа на документ за лишаване от наследство, съставен от починалия) и наследяване от държавата (при което ако няма наследници, наследственото имущество се прехвърля на държавата), но не се признават съвместни завещания, договори за наследство или дарения с оглед на смърт.

3.8 Недвижимо имущество

Според словашкото право недвижимите вещи се определят като земя или сгради, свързани към земята със солидни основи (член 119 от Гражданския кодекс).

Според Закона за международното частно право общият критерий за привързване за вещни права върху недвижима вещь е правото по мястото, където вещта се намира (член 5 от Закона за международното частно право, който е приложим също така към движими вещи, ако не попадат в обхвата на член 6 и член 8 — вж. 2.3.). Член 7 от Закона за международното частно право обаче има предимство пред тази норма, като в него се предвижда, че се вземат предвид записите в публичните регистри за учредяване, изменение или прекратяване на вещни права върху вещи, намиращи се в държава, различна от държавата, чието право урежда правното основание за учредяването, изменението или прекратяването на вещните права върху въпросната вещь. В такива случаи приложимото законодателство е законодателството, уреждащо записите в публичните регистри, които са в сила по мястото, на което се намира вещта.

Според действащото словашко право терминът „публични регистри“ се свързва с Поземления и сграден регистър (кадастър) (Закон № 162/1995 за Поземления и сграден регистър), но в миналото имотните регистри са включвали поземлен регистър, железопътен регистър, минен регистър и регистър на водните пътища.

3.9 Несъстоятелност

Производствата по несъстоятелност с чуждестранен елемент, включващи държави — членки на Европейския съюз, или държавите от Европейското икономическо пространство, се уреждат по Закон № 7/2005 относно несъстоятелността и реструктурирането („Кодекс за несъстоятелността“), освен ако в Регламент (ЕО) № 1346/2000 е предвидено друго. Според Кодекса за несъстоятелността, ако Словашката република не е обвързана от международен договор, уреждащ удовлетворяването на кредиторите на даден длъжник, който е фалирал, прилага се принципът за реципрочност за признаването на чуждестранни съдебни решения по производства съгласно Кодекса за несъстоятелността. Несъстоятелност, обявена от словашки съд, се отнася така също до активи, намиращи се в рамките на територията на чужда държава, ако законите на въпросната чужда държава допускат това.

Законът за международното частно право съдържа стълкновителни норми, които се прилагат *mutatis mutandis* по въпроси на несъстоятелността, а именно член 5 (критерият за привързване е мястото, на което се намира движимата или недвижимата вещь), член 7 (критерият за привързване за вписване в публични регистри е мястото, на което се намира вещта) и разпоредбите, уреждащи задълженията (член 9 и сл.).

Последна актуализация: 06/05/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Швеция

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Понастоящем международното частно право се регулира в голяма степен от законодателството на ЕС. Шведските национални правила в тази област са определени в законодателни актове и съдебна практика. Със законодателните актове най-вече се привеждат в действие международни конвенции, по които Швеция е страна. Основното законодателство в тази област е следното:

Брак и деца

- Глава 3, членове 4 и 6 от Закона (Закон 1904:26, стр. 1) за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояничеството (*lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*, наричан по-нататък *IÄL*);
- членове 9, 12 и 13 от Наредбата (1931:429) за някои международни правоотношения във връзка с брака, осиновяването и настояничеството (*förordningen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*, наричана по-нататък *NÄF*);
- член 3 от Закона (2018:1289) за осиновяването в международни ситуации (*lagen om adoption i internationella situationer*);
- членове 2, 3, 3а, 5, 5а, 6 и 6а от Закона (1985:367) за международните аспекти във връзка с бащинството (*lagen om internationella faderskapsfrågor*, наричан по-нататък *IFL*);

- Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи;
- Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения в областта на имуществените последици на регистрираните партньорства;
- Закона (2019:234) за имуществените отношения между съпрузи или съжителстващи лица в международни ситуации (*lagen om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer*);
- член 1 от Закона (2012:318) за Хагската конвенция от 1996 г. (*lagen om 1996 års Haagkonvention*) и членове 15—22 от Конвенцията за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, сключена на 19 октомври 1996 г. в Хага (наричана по-нататък *Хагската конвенция от 1996 г.*);
- член 15 от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (наричан по-нататък *Регламентът за издръжка*) и Хагският протокол от 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка.

Наследство

- Членове 20—38 от Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство.

Договори и покупки

- Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения (наричан по-нататък *Регламент Рим I*);
- членове 79—87 от Закона за менителниците (*växellagen*) (1932:130);
- членове 58—65 от Закона за чековете (*checklagen*) (1932:131);
- Закон (1964:528) за приложимото право при продажби на стоки (*lagen om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*, наричан по-нататък *IKL*);
- членове 25а, 31а и 42а от Закона (1976:580) за участието на работещите в управлението на предприятието (*lagen om medbestämmande i arbetslivet*, наричан по-нататък *MBL*);
- Закон (1993:645) за приложимото право при някои застрахователни договори (*lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*);
- глава 13, член 4 и глава 14, член 2 от Кодекса за корабоплаването (*sjölagen*) (1994:1009);
- член 14 от Закона за договорните условия при потребителски правоотношения (1994:1512) (*lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*);
- глава 1, член 4 от Закона (2011:914) за защита на потребителите по отношение на договори за разпределено във времето ползване на собственост или дългосрочни ваканционни продукти (*lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*);
- глава 3, член 14 от Закона (2005:59) за договорите от разстояние и договорите за дистанционни продажби (*lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*);
- член 48 от Закона за продажбите на потребителски стоки (*konsumentköplagen*) (1990:932).

Обезщетение за вреди

- Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (наричан по-нататък *Регламент Рим II*);
- членове 8, 14 и 38 от Закона за вредите от пътнотранспортни произшествия (*trafikskadelagen*) (1975:1410);
- член 1 от Закона (1972:114) относно Конвенцията от 9 февруари 1972 г. между Швеция и Норвегия относно пашата на северния елен (*lagen med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*);
- член 1 от Закона (1974:268) относно Конвенцията за опазване на околната среда от 19 февруари 1974 г. между Дания, Финландия, Норвегия и Швеция (*lagen med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*).

Право в областта на несъстоятелността

- Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. относно производството по несъстоятелност (наричан по-нататък *Регламентът от 2015 г. относно несъстоятелността*);
- членове 1, 3 и 5—8 от Закона (1934:67) за определяне на правилата, уреждащи обявяването на несъстоятелност по отношение на имущество в Дания, Финландия, Исландия или Норвегия (*lag med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*);
- членове 1, 4—9 и 13 от Закона (1934:68) относно последиците от обявяването на несъстоятелност в Дания, Финландия, Исландия или Норвегия (*lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*);
- членове 1, 3—8 и 12 от Закона (1981:6) относно обявяването на несъстоятелност по отношение на имущество в друга скандинавска държава (*lag om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*);
- членове 1, 4—9, 13 и 14 от Закона (1981:7) за последиците от обявяването на несъстоятелност в друга скандинавска държава (*lag om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*).

1.2 Многостранни международни конвенции

Швеция е страна по следните многостранни международни конвенции, които съдържат правни норми, определящи приложимото право. Тъй като в Швеция се прилага дуалистичен подход към международните договори, тези многостранни конвенции също са транспонирани в шведското вътрешно право. Моля, вж. по-горе.

Обществото на народите

- Конвенция от 1930 г. относно уреждането на някои правни спорове във връзка с менителниците и записите на заповед;
- Конвенция от 1931 г. относно уреждането на някои правни спорове във връзка с чековете.

Хагска конференция по международно частно право

- Конвенция от 1955 г. за приложимото право при международна продажба на стоки;
- Конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпоредения;
- Конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата;
- Хагски протокол от 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка.

Европейски съюз

- Конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения (*Регламент Рим I замени Конвенцията по отношение на договори, сключени на или след 17 декември 2009 г.*).

Скандинавски конвенции

- Конвенция от 1931 г. между Дания, Финландия, Исландия, Норвегия и Швеция за определяне на нормите на международното частно право във връзка с брака, осиновяването и настойничеството (последно изменена с конвенция за изменение от 2006 г.);
- Конвенция от 1933 г. между Швеция, Дания, Финландия, Исландия и Норвегия относно несъстоятелността (наричана по-нататък *Конвенцията на скандинавските държави относно несъстоятелността*);
- Конвенция от 1934 г. между Дания, Финландия, Исландия, Норвегия и Швеция относно наследяването, завещанията и управлението на наследственото имущество (последно изменена с конвенция за изменение от 2012 г.);
- Конвенция от 1974 г. между Дания, Финландия, Норвегия и Швеция относно опазването на околната среда.

1.3 Основни двустранни конвенции

Конвенция от 1972 г. между Швеция и Норвегия относно пашата на северния елен (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*).

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

По принцип, когато спорът има международно измерение, съдът следва по своя инициатива да разгледа въпроса за приложимото право. В няколко норми на шведското международно частно право се посочва, че трябва да се зачита изборът на право на договарящите се страни по въпроси, свързани със сключеното споразумение. Когато е възможно извънсъдебно уреждане на спора, страните също така могат да се споразумеят за приложимото право при разглеждане на спора пред съда. Когато спорът се отнася до правоотношение, във връзка с което съгласно шведското вътрешно право се допуска процедура по помирение, съдът следва да одобри единодушна декларация за подчиняване на шведското право, при условие че спорът има връзка с Швеция (моля, вж. новия правен архив (NJA), 2017 г. стр. 168).

2.2 Препращане

Доктрината за препращане не се приема като общо правило в шведското международно частно право. Що се отнася до способността на чуждестранни граждани да сключват сделки, включващи менителници и чекове обаче, в член 79, параграф 2 от Закона за менителниците и в член 58, параграф 2 от Закона за чековете е предвидено изключение. Причината за това е, че тези разпоредби са основани на международни конвенции. В член 9, параграф 2 от Закона (1981:7) за последиците от обявяване на несъстоятелност в друга скандинавска държава е предвидено и друго изключение. Накрая, що се отнася до действителността на брака от гледна точка на формата, препращането се признава в глава 1, член 1, параграф 7 от Закона (1904:26, стр. 1) за някои международни правоотношения във връзка с брака и настойничеството.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привързка)

Няма общи норми, уреждащи последиците от промяна на критерия за привързване. Например регламентите на Европейския съюз за имуществените отношения между съпрузи и регистрирани партньори са основани на принципа на неизменяемост. Това означава, че приложимото право, определено за критерия за привързване, който е съществувал към момента на сключване на брака или регистриране на партньорството, се променя само по изключение и при постъпване на заявление, като трябва да се изпълнят някои условия, определени в съответния регламент на Европейския съюз.

От друга страна, към имуществения режим между съпрузи в скандинавските държави се прилага принципът на изменяемост. Това означава, че ако съпрузите не сключат споразумение относно избора на приложимо право и ако впоследствие и двамата съпрузи са били с местопребиваване в друга скандинавска държава и са пребивавали там поне две години, вместо това ще се прилага правото на тази държава. Ако обаче преди да сключат брак, и двамата съпрузи са били с местопребиваване в тази държава или ако са граждани на тази държава, правото на тази държава ще се прилага от началото на местопребиваването им там. Подобен принцип се прилага и по отношение на съжителството. (Моля, вж. глава 3, член 9 и глава 5, член 6 от Закона [2019:234] за имуществените отношения между съпрузи или съжителстващи лица в международни ситуации.)

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Общ принцип на шведското международно частно право е, че разпоредба на чуждо право не трябва да се прилага, ако прилагането ѝ би било очевидно несъвместимо с основите на правната система в Швеция. В тази връзка са предвидени разпоредби и в голяма част от нормативните актове в областта на международното частно право, но от това не следва, че за ограничение от съображения за обществен ред е необходимо законово основание. Налице са много малко съдебни решения, в които е установено, че чуждото право не може да се приложи по съображения, свързани с обществения ред.

Определянето на това кои норми от шведското законодателство съдържат обвързващи международни норми обикновено е правомощие на съдебната власт.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Ако съдът прецени, че е приложимо чуждо право, но не е запознат с материалноправното му съдържание, той може да избира между два варианта. Той може да проучи въпроса сам или да поиска от дадена страна да предостави необходимата информация. Изборът е въпрос на целесъобразност. Ако съдът сам проучи въпроса, той може да поиска съдействие от Министерството на правосъдието. Като цяло съдът следва да играе по-активна роля, когато не е възможно извънсъдебно уреждане на спора, докато при спорове, при които е възможно извънсъдебно уреждане, той може да делегира по-голямата част от работата по проучването на самите страни.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Швеция е страна по Римската конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения. В някои области съществуват отделни норми във връзка с избора на право. Регламент Рим I замени Конвенцията по отношение на договори, сключени на или след 17 декември 2009 г. Споразумения относно **продажбата на стоки** се уреждат от Закона (1964:528) за приложимото право при продажби на стоки, с който в шведското право се транспонира Хагската конвенция от 1955 г. за приложимото право при международна продажба на стоки. Законът има предимство пред нормите, определени в Регламент Рим I. Той обаче не обхваща потребителските договори. В съответствие с член 3 от Закона купувачът и продавачът имат право да определят със споразумение приложимото право. В член 4 се посочва, че ако страните не са избрали приложимото право, тогава се прилага правото на държавата по местопребиваване на продавача. Съществуват изключения от това правило, ако продавачът е приел поръчката в държавата по местопребиваване на купувача, както и за покупки на борса или чрез търг.

Съществува и друго изключение от правилата на Регламент Рим I по отношение на някои **потребителски договори**. Специални норми, целящи защитата на потребителите от клаузи за избор на право, са предвидени в член 48 от Закона за продажбите на потребителски стоки (1990:932), член 14 от Закона за договорните условия при потребителски правоотношения (1994:1512), глава 1, член 4 от Закона (2011:914) за защита на потребителите по отношение на договори за разпределено във времето ползване на собственост или дългосрочни ваканционни продукти и глава 3, член 14 от Закона (2005:59) за договорите от разстояние и договорите за дистанционни продажби. Съгласно тези разпоредби при определени обстоятелства трябва да се прилага правото на държава — членка на ЕИП, ако то предлага по-добра защита за потребителя. В членове 79—87 от Закона за менителниците (1932:130) и в членове 58—65 от Закона за чековете (1932:131) са предвидени специфични норми за **менителници и чекове**. Те се основават на Женевската конвенция от 1930 г. за уреждане на някои конфликти на правни норми във връзка с

менителници и записи на заповед и Женевската конвенция от 1931 г. относно уреждането на някои конфликти на правни норми във връзка с чекове.

Някои **застрахователни договори за отговорност** са уредени от Закона (1993:645) за приложимото право при някои застрахователни договори.

3.2 Извъндоговорни задължения

Въпросът с приложимото право към извъндоговорни задължения е уреден от Регламент Рим II.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Традиционно в шведското международно частно право критерият за привързване с решаващо значение за установяване на правното положение на физическото лице е гражданството. В днешно време обаче има толкова много случаи, в които гражданството трябва да отстъпи на местопребиваването като основен критерий за привързване, че е под въпрос дали все още може да се твърди, че съществува един-единствен основен критерий за привързване по отношение на правното положение на физическото лице. В шведското международно частно право правното положение на физическото лице се отнася най-вече до дееспособността и името на съответното лице.

Съгласно глава 1, член 1 от Закона (1904:26, стр. 1) за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояничеството **дееспособността за сключване на брак** пред шведски орган по принцип трябва да се установи в съответствие с шведското право, ако някой от страните е шведски гражданин или е с местопребиваване в Швеция. В рамките на скандинавските държави подобни норми се прилагат в съответствие с член 1 от Наредбата (1931:429) за някои международни правоотношения във връзка с брака, осиновяването и настояничеството. По отношение на **настояничеството и попечителството** са предвидени специални норми в глави 4 и 5 от Закона (1904:26, стр. 1) за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояничеството и в членове 14—21а от Наредбата (1931:429) за някои международни правоотношения във връзка с брака, осиновяването и настояничеството.

Въпросът за приложимото право към **дееспособността за сключване на договори** се урежда частично от член 13 от Регламент Рим I.

Дееспособността за сключване на сделки, включващи менителници или чекове, е уредена от специалните норми, определени в член 79 от Закона за менителниците и в член 58 от Закона за чековете.

В глава 11, член 3 от Кодекса на съдопроизводството (*rättegångsbalken*) е предвидена специална норма относно **дееспособността на лицата да съдят и да бъдат съдени**, в която е установено, че чуждестранен гражданин, който не може да води съдебно производство в собствената си държава, може все пак да има право на това в Швеция, ако е дееспособен по шведското право.

В шведското международно частно право се счита, че **въпросите за името** спадат към правото в областта на правното положение на физическото лице. Това означава например, че приемането от единия съпруг на името на другия не се квалифицира като въпрос от областта на правното действие на брака в личната сфера. Съгласно член 31 от Закона (2016:1013) за личните имена (*lagen om personnamn*) този закон не се прилага за шведски граждани с местопребиваване в Дания, Норвегия или Финландия. Може да се направи заключение *a contrario*, че той се прилага за шведски граждани навсякъде другаде. В съответствие с член 32 законът може да се прилага и за чуждестранни граждани с местопребиваване в Швеция.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

В шведското материално право не се прави разлика между **законнородени и незаконнородени деца** и в шведското международно частно право няма конкретни норми за избора на право във връзка с определяне дали дадено дете следва да се счита за родено във или извън брака, или дали дадено дете, родено извън брака, може да бъде припознато.

Що се отнася до приложимото право по отношение на установяването на **бащинство**, съществуват различни норми относно презумпцията за бащинство и за установяването на бащинство от съда. Презумпцията за бащинство е уредена от член 2 от Закона (1985:367) за международните аспекти във връзка с бащинството. В съответствие с тази разпоредба мъж, който е или е бил женен за майката на детето, се счита за баща на детето, ако това произтича от правото на държавата по местопребиваване на детето при раждането му, или ако според това право никой не е считан за баща, ако това произтича от правото на държавата, на която детето е станало гражданин при раждането му. Ако обаче местопребиваването на детето при раждането му е в Швеция, въпросът винаги се решава по шведското право. Ако бащинството трябва да бъде установено от съда, съдът по принцип прилага правото на държавата по местопребиваване на детето към момента на постановяване на съдебното решение на първа инстанция.

В съответствие с член 3 от Закона (2018:1289) за **осиновяването** в международни ситуации шведски съд, който разглежда заявление за осиновяване, трябва да прилага шведското право.

Чуждестранно решение за осиновяване, което е валидно в Швеция, поражда същите правни последици като шведско решение за осиновяване.

Въпросът с приложимото право към **издръжката за деца** е уреден от Хагския протокол от 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка. Общата норма е, че задълженията за издръжка се уреждат от правото на държавата по местопребиваване на детето. Ако детето не може да получи издръжка от страната, която е задължена да я предоставя съгласно това право, трябва да се приложи правото на държавата, в която се намира съдът. Ако детето не може да получи издръжка от страната, която е задължена да я предостави съгласно едното или другото право, а двете страни са граждани на една и съща държава, трябва да се приложи правото на тази държава.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Що се отнася до **дееспособността за сключване на брак**, моля, вж. точка 3.3 по-горе. Общата норма е, че бракът се счита за **действителен от гледна точка на формата**, ако е действителен в държавата, в която е сключен; вж. глава 1, член 7 от Закона (1904:26, стр. 1) за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояничеството.

Правните последици от брака могат да бъдат разделени на две основни категории: последици в личната сфера и последици, свързани с имуществените отношения между съпрузите (моля, вж. точка 3.6 по-долу). Основната правна последица от брака от лична гледна точка се състои в това, че съпрузите имат взаимно задължение да се издръжат един друг. Според шведското международно частно право **въпросите, касаещи правото на съпрузите да се наследяват, придобиването на името на другия съпруг или задължението им да издръжат децата на другия съпруг, не се считат за правни последици от брака и приложимото право се определя от нормите за избор на право, уреждащи наследяването, личните имена и т.н.**

Въпросът за приложимото право към **издръжката за съпруг/а** е уреден от Хагския протокол от 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка. Общата норма е, че задълженията за издръжка се уреждат от правото на държавата по местопребиваване на страната, която има задължение за предоставяне на издръжка. Ако някой от съпрузите се противопостави на прилагането на това право и правото на друга държава има по-тясна връзка с брака (по-специално правото на държавата, в която най-скоро са пребивавали заедно), тогава трябва да се приложи правото на въпросната друга държава.

Що се отнася до **развода**, глава 3, член 4, параграф 1 от Закона (1904:26, стр. 1) за някои международни правоотношения във връзка с брака и настояществото предвижда, че шведските съдилища трябва да прилагат шведското право. Член 4, параграф 2 предвижда изключение, ако и двамата съпрузи са чуждестранни граждани и нито един от тях не е пребивавал в Швеция в продължение на поне една година.

Шведското материално право не включва правните институти на **законна раздяла** или **унищожаване на брака**. Нормите, уреждащи делбата на имуществото след законна раздяла, са определени в глава 2, член 6 и глава 3, член 13 от Закона (2019:234) за имуществените отношения между съпрузи или съжителстващи лица в международни ситуации.

3.6 Режими на имуществени отношения

Въпросите, свързани с приложимото право към имуществения режим между съпрузи, се уреждат от глава III от Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията по въпроси, свързани с имуществения режим между съпрузи. Подобни норми за регистрираните партньорства са определени в глава III от Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета от 24 юни 2016 г. за изпълнение на засиленото сътрудничество в областта на компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията в областта на имуществените последици на регистрираните партньорства. В глава 2 от Закона (2019:234) за имуществените отношения между съпрузи или съжителстващи лица в международни ситуации се определят разпоредби, които допълват регламентите на Европейския съюз (моля, наред с другото, вж. глава 2, членове 4 и 5).

Специални разпоредби относно приложимото право към имуществения режим между съпрузи в рамките на скандинавските държави са определени в глава 3 от Закона (2019:234) за имуществените отношения между съпрузи или съжителстващи лица в международни ситуации (моля, наред с другото, вж. глава 3, членове 8—11).

3.7 Завещания и наследяване

Въпросът за избора на право по отношение на завещанията и наследствата е уреден от Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решенията и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство. Нормите за избор на право в Регламента са приложими, независимо дали международната връзка е с друга държава членка или с всяка друга държава.

Съществуват обаче специални разпоредби по отношение на действителността на завещанията от гледна точка на формата съгласно глава 2, член 3 от Закона (2015: 417) за наследяването и международните ситуации (*lagen om arv i internationella situationer*), с който в шведското право се транспонира Хагската конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания. Дадено завещание трябва да се счита за действително, ако отговаря на изискванията по отношение на формата съгласно правото на мястото, в което завещателят го е съставил, или правото на държавата по местопребиваване, или на държавата, на която завещателят е гражданин към момента на съставяне на завещанието или към момента на смъртта. Разпореджанието, което се отнася до недвижими вещи, също така трябва да се счита за действително от гледна точка на формата, ако отговаря на изискванията по отношение на формата съгласно правото по мястото, на което се намира вещта. Същите норми се прилагат по отношение на отмяната на завещанията. Отмяната също така трябва да се счита за действителна, ако отговаря на изискванията по отношение на формата на такава отмяна съгласно някой от законите, според чиито условия завещанието е било действително от гледна точка на формата.

3.8 Недвижимо имущество

В областта на вещното право съществуват норми за избор на право само за някои случаи, свързани с кораби и въздухоплавателни средства, финансови инструменти и незаконно изнесени паметници на културата, както и за някои ситуации, уредени с Конвенцията на скандинавските държави относно несъстоятелността и Регламента относно несъстоятелността.

Във вещното право последиците от дадено придобиване или ипотека върху движима или недвижима вещь например трябва да се определят в съответствие с правото на държавата по местонахождението на вещта към момента на придобиването или учредяването на ипотеката. Това право определя всички вещни права по същество, начинът, по който възниква и се погасява вещното право, всички изисквания, които може да се прилагат по отношение на формата и правата, които дава вещното право срещу трети лица.

Що се отнася до чужди обезпечителни права, в съдебната практика е установено, че ако към момента на възникване на обезпечително право продавачът е знаел, че вещта ще бъде отнесена в Швеция (и обезпечителното право не е действително в Швеция), вместо него продавачът е трябвало да получи обезпечение, което би отговорило на изискванията на шведското право. Освен това чуждото обезпечително право не следва да поражда правни последици, ако е изминал определен период от време след донасянето на вещта в Швеция. В такива случаи чуждестранният кредитор ще е имал време или да получи ново обезпечение, или да събере дълга.

3.9 Несъстоятелност

Регламентът от 2015 г. относно несъстоятелността определя норми, които уреждат приложимото право по отношение на други държави — членки на Европейския съюз (с изключение на Дания).

По отношение на онези скандинавски държави, които не са обхванати от Регламента от 2015 г. относно несъстоятелността, съществуват отделни разпоредби относно приложимото право, основани на приетата през 1933 г. Конвенция на скандинавските държави относно несъстоятелността и транспонирани в шведското право със законодателен акт, приет през 1981 г. (по отношение на Исландия обаче се прилагат разпоредбите на по-ранния законодателен акт от 1934 г.). Общата норма според Конвенцията на скандинавските държави относно несъстоятелността е, че производство по несъстоятелност в договаряща се държава (държавата, в която се води производството по несъстоятелност) трябва да включва и принадлежащи на длъжника вещи, които се намират в друга договаряща се държава. По принцип към въпросите, свързани с тези вещи, като например правото на длъжника на контрол върху неговите или нейните вещи и какво трябва да бъде включено в масата на несъстоятелността, трябва да се прилага правото на държавата, в която се води производството по несъстоятелност.

По-голямата част от шведското международно право в областта на несъстоятелността не е определено в законодателни актове, с изключение на посочените по-горе правила. Основната презумпция е, че се прилага правото на държавата, в която се води производството по несъстоятелност (*lex fori concursus*). Наред с другото, това означава, че по отношение на несъстоятелност в Швеция ще се прилага шведското право както към самото производство, така и към всички други въпроси, свързани с правото в областта на несъстоятелността.

Последна актуализация: 26/03/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Англия и Уелс

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

В днешно време стълкновителните норми във връзка с приложимото право в Англия и Уелс произтичат най-вече от пряко приложимите регламенти на ЕС. По отношение на граждански и търговски дела това са: Регламент № 593/2008 (Рим I) относно приложимото право към договорни задължения и Регламент № 864/2007 (Рим II) относно приложимото право към извъндоговорни задължения. Законът за договорите (приложимо право) от 1990 г. (с който се изпълнява Римската конвенция от 1980 г.) остава релевантен по отношение на договори, влезли в сила преди 17 декември 2009 г. (Регламент „Рим I“ се прилага към договори, влезли в сила на или след тази дата). Законът за международното частно право (Разни разпоредби) от 1995 г. е релевантен само по отношение на положения, които не са обхванати от Регламент „Рим II“ (Регламентът се прилага към случаи, в които настъпват вреди след 11 януари 2009 г.). Традиционните правила от общото право остават приложими към непозволено увреждане чрез клевета и във връзка с наследствено и имуществено право.

При семейноправни дела обикновено общото право представлява източникът на правила относно приложимото право, с някои изключения. Като цяло при семейноправни дела се прилага английското право, освен при ограничени изключения, съгласно общото право (например във връзка с недействителност на брака) или по закон (например във връзка с издръжка съгласно Закона от 1920 г. за решенията относно задължения за издръжка (Средства за принудително изпълнение) и Закона от 1972 г. за решенията относно задължения за издръжка (Реципрочно принудително изпълнение)). По отношение на дела във връзка с родителска отговорност и закрила на детето, обхванати от Регламент (ЕО) № 2201/2003 и от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г., се прилагат съответно Наредбата за родителската отговорност и мерките за закрила на детето (Международни задължения (Англия и Уелс и Северна Ирландия) от 2012 г. и член 15 от Конвенцията от 1996 г., където се съдържат правилата относно приложимото право, т.е. прилага се английското право, освен при ограничени изключения.

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагската конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания.

Римската конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения (заменена с Регламент „Рим I“ по отношение на договори, сключени на или след 17 декември 2009 г.).

Хагската конвенция от 1 юли 1985 г. за приложимо право относно тръстове и тяхното признаване.

1.3 Основни двустранни конвенции

Не са ни известни никакви двустранни конвенции, съдържащи стълкновителни норми, по които Обединеното кралство да е страна.

Следва обаче да се отбележи, че макар Римската конвенция от 1980 г. и Хагските конвенции да позволяват на дадена държава да прилага някакъв друг режим на стълкновителни норми към „вътрешни“ стълкновения — например стълкновения на законите на Англия и Уелс и на Шотландия — Обединеното кралство е взело решение да не използва това средство. Следователно правилата на Римската конвенция (по отношение на договори, сключени преди 17 декември 2009 г.) и Хагските конвенции се прилагат към стълкновения между различните юрисдикции на Обединеното кралство, както и в стълкновения на международно равнище.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Съгласно общата позиция стълкновителните норми се прилагат само ако поне една от страните заяви, че трябва да бъдат приложени. Ако нито една от страните не заяви това или ако няма удовлетворителни доказателства за съдържанието на чуждото право, съдията обикновено ще приложи към спора английското право. Това правило е свързано с доказателства и процесуални действия, поради което не се засяга от регламентите на ЕС.

2.2 Препращане

Регламентите на ЕС изключват прилагането на доктрината за препращане в случаи, регламентирани от стълкновителните норми на ЕС, и такова е било преобладаващото мнение съгласно Закона от 1995 г. за международното частно право (Разни разпоредби) и Закона от 1990 г. за договорите (приложимо право). Следователно, ако английската стълкновителна норма във връзка с непозволено увреждане чрез небрежност препраща към френското право, ще се прилага френското национално право, дори ако френски съд би приложил правото на друга държава. Една от представените причини за отхвърляне на препращането в тези области изглежда е, че установените в законите сложни правила биха били нарушени, ако се приложи препращане.

Понастоящем ролята на препращането в останалите области на правото е донякъде ограничена, а в някои случаи не е съвсем ясна. Може да се каже, че препращането се прилага в случай на земи, намиращи се в чужбина, към които съгласно английското право се прилага *lex situs*. В такива случаи е налице прагматично желание да се прилага същото право на съда, който е компетентен по отношение на мястото, където е местоположението на имота, така че да се увеличи шансът английското решение относно имота да е ефективно. От друга страна, в съдебните решения на първа инстанция относно материално движимо имущество, намиращо се в чужбина, позоваването на *lex situs* не включва препращане. При семейноправни дела съществува известна и ограничена съдебна практика, съгласно която доктрината за препращане може да се прилага при определени обстоятелства, но този проблем рядко възниква, защото към семейноправните дела обикновено се прилага английското право. Следва обаче да се отбележи, че в много случаи доказването на съдържанието на чуждите стълкновителни норми струва скъпо и страните често избират да не спорят за тяхното прилагане (вж. точка 2.1 по-горе).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Този проблем се решава, като във всяка стълкновителна норма се посочва съответният момент, в който се установява критерият за привързване. В случай на прехвърляне на движимо имущество например съответното приложимо право е правото, което се прилага на мястото, където се е намирало въпросното движимо имущество към момента на прехвърлянето.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Съгласно традиционните правила английските съдилища могат да откажат да приложат чуждо право, което е в разрез с английския обществен ред. Този праг обаче е изключително висок: например, когато това би довело до резултат, който „противоречи изцяло на основните изисквания за правораздаване от английския съд“. Разпоредбите, свързани с английския обществен ред, се повлияват от международните задължения на Обединеното кралство, и по-специално от Европейската конвенция за правата на човека; нарушенията на правата на човека представляват известен пример за прилагане на изключението за обществения ред, а друг пример е, когато правото представлява „грубо нарушение на правилата на международното право от основно значение“ (например нахлуването на Кувейт от Ирак през 1990 г.).

Освен това както Регламент „Рим I“, така и Регламент „Рим II“ понастоящем предвиждат прилагането с предимство на задължителни правила на сезирания съд, независимо кое право е приложимо към договора в противен случай. Съществуващите правила като цяло могат да бъдат намерени в областите на потребителското и трудовото право или в законодателни актове, допълващи международна конвенция.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдържанието на чуждото право се доказва, като да е факт. Поради това страните носят отговорността да докажат съдържанието на чуждото право; на съдиите не се позволява сами да проучат съдържанието на чуждото право. В случай на стълкновение между доказателствата,

представени от страните, съдията може да оцени надеждността на експертите и има право да проучи главното доказателство (т.е. чуждестранни закони и дела), особено когато са съставени на английски език и в тях се прилагат понятия, с които английският съдия е запознат. Съдържанието на чуждото право обикновено се доказва посредством заключения на вещи лица. Не е достатъчно да бъде представен пред съда текстът на чуждестранен закон, дело или текст от достоверен източник. Заключения на вещи лица във връзка с чуждо право могат да се представят от всяко лице, което разполага с „подходяща квалификация за тази цел въз основа на неговите знания или опит“, независимо дали има право да работи като практикуващ юрист в съответната юрисдикция. Независимо от това експертите обикновено са или представители на академичните среди, или практикуващи специалисти във въпросната юрисдикция. Ако съдържанието на чуждо право е било определено в предходно английско дело, въпросното дело може да бъде посочено като доказателство за съдържанието на чуждото право, като ще се приеме, че съдържанието на чуждото право е същото като определеното в предходното дело, освен ако бъде доказано друго. Тежестта на доказване пада върху страната, която се позовава на чуждото право. Ако чуждото право не бъде доказано надлежно, по правило ще се приложи английското право. В случай обаче че няма причина да се счита, че чуждото право наподобява по какъвто и да е начин английското право (например данъчен закон от друга европейска юрисдикция), искът може да бъде отхвърлен.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Регламент „Рим I“ е пряко приложим във всички случаи, които са свързани с договорни задължения и включват избор на право. Правилата за избор на право, предвидени в Регламент „Рим I“, може да се прилагат и към случаи, които съгласно английското национално право не се признават като договорни (например когато споразумението не е възмездно, като например договори за подаръци). Процесуалните въпроси се определят от *lex fori*. Поради това оценката на размера на вредите (но не и техните категории) и доказателствените средства се регулират от правото на сезирания съд. Давностните срокове са с материалноправен характер, поради което при договорните задължения те се определят от приложимото съгласно Регламента право. Основните материалноправни норми са следните. В случаите, в които страните изрично са направили избор на право или изборът може да бъде доказан със задоволителна степен на сигурност, се прилага въпросното право. Доказването на избор със задоволителна степен на сигурност е вероятно, когато договорът е изготвен при следване на стандартен формуляр, за който е известно, че се урежда от конкретно право (например морска застрахователна полица на Lloyd's), или с оглед на предишни сделки между страните. Когато е сключено споразумение за избор на съд, това често е достатъчно, за да се заключи, че страните възнамеряват да изберат правото на този съд, но това невинаги е така. Ако в случай на арбитражно споразумение са посочени критериите за подбор на арбитра, това ще позволи по-лесно да се заключи, че е налице избор на право, но ако арбитражите са определени чрез препратка към някакъв международен орган, има много по-малка вероятност изборът да бъде доказан със задоволителна степен на сигурност. Свободата на избор е ограничена в няколко отношения. Първо, при потребителски и трудови договори изборът на право не може да лиши потребителя или служителя от защитата на задължителните правила, съществуващи съгласно правото, което би се прилагало към делото, ако не беше направен изричен избор на право. Второ, когато всички елементи от положението са свързани с една държава, изборът на различно право не може да лиши от смисъл задължителните права на тази държава. Освен това съществуват правила за защита на потребителите във връзка със застрахователни договори. Също така може да се отбележи, че когато е налице несъгласие по отношение на действителността на избора — например при твърдение за принуда — въпросът дали този избор е действителен, се определя от правото, за което се предполага, че е приложимо (т.е. правото, което би уреждало договора, ако изборът беше валиден), освен ако това би било „необосновано“ (като в този случай може да се приложи правото по обичайното място на пребиваване на страната, която твърди, че не е дала своето съгласие). В случаите, когато не е направен изричен избор на право или избор, който може да се докаже със задоволителна степен на сигурност, в Регламент „Рим I“ са предвидени конкретни правила в зависимост от вида на договора, но когато тези правила не предлагат окончателен отговор, обикновено ще се приложи правото по обичайното място на пребиваване на страната, която дължи характерната за договора престация. Невинаги е лесно да се определи коя е тази страна, но обикновено това е страната, която не предоставя плащане за стоката или услугата (например страната, която дължи характерната за договора престация, е продавачът на продукт, заемодателят в банкова трансакция, гарантът по договор за гаранция). Това допускане може да бъде оборено в полза на държава, с която договорът е по-тясно свързан.

3.2 Извъндоговорни задължения

Що се отнася до извъндоговорни задължения, в повечето случаи ще се прилага Регламент „Рим II“. Законът за международното частно право (Разни разпоредби) от 1995 г. ще се прилага само към въпроси, свързани с непозволено увреждане, които не попадат в обхвата на Регламента, а клеветите продължават да се уреждат съгласно общото право (вж. по-долу). Давностните срокове също се определят от приложимото право. Съгласно Регламент „Рим II“ общото правило е да се прилага правото на мястото, където е настъпила вредата. Специални правила определят приложимото право за определени видове извъндоговорни отношения, включително отговорността за вреди от стоки, нелоялна конкуренция, непозволено увреждане на околната среда и непозволено увреждане, свързано с права върху обекти на интелектуална собственост. Регламентът също така позволява на страните да изберат приложимото право при определени обстоятелства, но тази разпоредба не може да се използва, за да се избегнат задължителните правила на правото на ЕС или на националното право. Следва да се отбележи, че оценката на вреди се извършва съгласно приложимото право.

Както е посочено по-горе, клеветите (които включват клевета по отношение на правото на собственост, клевета по отношение на качеството на стоки, злонамерена лъжа и всяко твърдение съгласно чуждо право, „което отговаря или по друг начин съответства на естеството на [такова] твърдение“) продължават да се уреждат от общото право. В такива случаи се прилага „правилото за двойна обжалваемост“: действие на непозволено увреждане подлежи на обжалване в Англия и Уелс само ако подлежи на обжалване по граждански път съгласно чуждото право на юрисдикцията, в която е извършено действието (което обикновено представлява публикация), а ако действието е извършено в Англия и Уелс, то би подлежало на обжалване по граждански път съгласно английското право. Това правило беше запазено, след като бе оказан натиск от медийни организации, опасяващи се от прилагането на репресивно чуждо право. То обаче подлежи на едно изключение: когато друга държава е по-тясно свързана с извършеното действие и със страните, вместо това ще се прилага правото на тази юрисдикция. Следва да се отбележи, че в тази област съществува особено висока степен на несигурност.

Що се отнася до управлението на тръстове, приложимото право се урежда от Закона от 1987 г. за признаване на тръстове, с който се изпълнява Хагската конвенция за приложимо право относно тръстове. В него се предвижда, че приложимото право е правото, избрано от учредителя, или — ако не е направен такъв избор — от правото, с което тръстът е най-тясно свързан. Това право определя действителността на тръста, неговата структура, ефекти и управление.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

При раждане местопребиваването на детето (местопребиваване по произход) е същото като това на бащата към момента на раждането на детето, ако то е родено в брак. Ако детето е родено извън брак или ако бащата е починал към момента на раждането на детето, местопребиваването на

детето е същото като това на майката. Това правило продължава да се прилага, докато детето навърши 16 години (т.е. местопребиваването на детето се променя заедно с местопребиваването съответно на бащата или на майката).

За лица над 16-годишна възраст местопребиваването по произход продължава да се прилага, освен ако лицето приеме местопребиваване по избор. За да приеме местопребиваване по избор, лицето трябва действително да пребивава в съответната юрисдикция и да възнамерява да пребивава там безсрочно или постоянно. Ако който и да е от тези елементи вече не е налице, местопребиваването по избор спира да се прилага и вместо това се прилага местопребиваването по произход.

Местопребиваването на съпругата вече не се определя чрез препратка към местопребиваването на нейния съпруг: то се оценява независимо. Способността да се поемат конкретни задължения (например сключване на договор, изготвяне на завещание, сключване на брак) се определя от специфични за конкретната област правила и е разглеждана в съответните раздели.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Делата, свързани с родителска отговорност и закрила на детето, като цяло се определят от английското право, освен при ограничени изключения, като изключенията (разгледани по-горе), които се прилагат към дела, към които се прилага Хагската конвенция от 1996 г., и дела попадащи в обхвата на Регламент „Брюксел IIa“. Делата, свързани с бащинство и осиновяване, също принципно се определят от английското право при ограничени изключения.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Формалната действителност на брака като цяло се урежда от закона на мястото, където се сключва бракът, като се прилагат определени изключения.

Способността на лицата да сключват брак като цяло се определя от местопребиваването на съответното лице към момента непосредствено преди сключването на брак. Това право урежда въпроси, като например дали страните са дали своето съгласие, изискванията за възраст и с кои по-далечни членове на семейството не може да се сключва брак. Специално що се отнася до възрастта, бракът не е действителен, ако едно от лицата е било на възраст под 16 години към момента на сключването на брак, в случай че местопребиваването му е в Англия и Уелс.

По отношение на дела, свързани с развод или раздяла, като цяло ще се прилага английското право при ограничени изключения.

Що се отнася до задълженията за издръжка, обикновено се прилага английското право, освен при определени изключения.

3.6 Режи на имуществени отношения

Като цяло понятието за „режим на имуществени отношения“ не е известно в общото право. По отношение на дела, свързани с финансова провизия при развод, раздяла или недействителност на брака, или дела, свързани с издръжка, английските съдилища като цяло прилагат английското право, освен при ограничени изключения.

3.7 Завещания и наследяване

В случай на наследяване по закон (т.е. когато няма завещание) към наследяването на движимо имущество се прилага правото по местопребиваване на завещателя към момента на смъртта; към наследяването на недвижимо имущество се прилага правото на юрисдикцията, където е местоположението на имота (*lex situs*).

При дела, свързани със завещания (наследяване по завещание), способността на завещателя да изготви завещание за движимото имущество се определя от правото по местопребиваване на завещателя към момента на изготвяне на завещанието. Наследникът ще бъде в състояние да получи движимото имущество, ако е правоспособен съгласно правото по собственото си местопребиваване или съгласно правото по местопребиваване на завещателя. Не съществува конкретен източник относно позицията във връзка с недвижимото имущество, но най-вероятно би се прилагало *lex situs*, като то вероятно също така би определило способността на наследника да наследи недвижимо имущество.

В съответствие със Закона от 1963 г. за завещанията и когато завещателят е починал на или след 1 януари 1964 г., завещанието е действително от гледна точка на формата (например правилен брой свидетели), ако е в съответствие с някое от следните права: правото на мястото, където е изготвено завещанието (т.е. обикновено мястото, където се подписва в присъствието на свидетели), към момента на изготвянето му; правото по местопребиваване, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на изготвяне на завещанието; правото по местопребиваване, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на смъртта. Завещанието също така е действително от гледна точка на формата за предаване на недвижимо имущество, ако е в съответствие с националното право на юрисдикцията, в която се намира имотът (като по този начин се изключва прилагането на препращане по отношение на недвижими имоти).

Завещание на движимо имущество е действително от материалноправна гледна точка (например ограничения на сумата, която може да се завещае), ако е в съответствие с правото по местопребиваване на завещателя към момента на смъртта; завещание на недвижимо имущество е действително от материалноправна гледна точка, ако е в съответствие с правото на юрисдикцията, където е местоположението на имота, т.е. съгласно системата на национално право, която би се прилагала съгласно *lex situs*, каквато и да е.

Завещанието се тълкува съгласно предвиденото от завещателя право, за което се приема, че е правото по неговото местопребиваване към датата на изготвяне на завещанието. Това допускане е правило *prima facie*, което може да бъде изместено от доказателство, че завещателят явно е обмислил и предвидил завещанието му да се тълкува съгласно друга правна система. По отношение на недвижимото имущество може да се прилага допълнително ограничение, съгласно което, ако интересът, който възниква от такова тълкуване, не се позволява или не се признава от *lex situs*, като последното право е с предимство.

Действителността на предполагаема отмяна на завещание се определя от правото по местопребиваване на завещателя към момента на предполагаемата отмяна (следва да се отбележи, че съгласно английското национално право, ако се прилага то, сключването на брак води до отмяна на завещание, освен ако не бъде демонстрирано, че завещанието е било изготвено изрично с идеята за сключване на брак). Ако обаче се твърди, че отмяната е извършена чрез последващо завещание (за разлика например от унищожаване на завещанието чрез скъсване), въпросът дали второто завещание отменя предишното, се определя от правото, приложимо към формалната действителност на второто завещание. Ако не е ясно дали второ завещание отменя по-ранно завещание, въпросът за тълкуването ще бъде определен от правото, предвидено от завещателя, за което се приема, че е правото по неговото местопребиваване към датата на изготвяне на второто завещание.

3.8 Недвижимо имущество

Делата, свързани с имущество, се делят на движимо и недвижимо имущество; въпросът дали дадено имущество е движимо или недвижимо, се определя от правото на мястото, където се намира имуществото.

В случай на недвижимо имущество приложимото право е правото на мястото, където се намира имотът, като се прилага препращане. Това важи за всички въпроси, свързани със сделката, включително правоспособност, формални аспекти и материална действителност. Следва да се отбележи, разбира се, че съществува разграничение между прехвърлянето на земя или друго недвижимо имущество и договора, който урежда правата и задълженията на страните по прехвърлянето, като последният се урежда от различни правила за приложимо право (по-специално съгласно Регламент „Рим I“).

В случай на свързани със собствеността (за разлика от договорни) въпроси във връзка с прехвърлянето на материално движимо имущество приложимото право като цяло е правото на мястото, където се е намирало имуществото към момента на събитието, за което се твърди, че е повлияло на правото на собственост върху него. Не е ясно дали при това положение се прилага препащане, но цялостният ефект от първоинстанционните решения на английските съдилища оставя впечатлението, че по-скоро не се прилага. Правото на собственост върху материално имущество, придобито в съответствие с това общо правило, ще бъде признато като действително в Англия, ако след това движимото имущество бъде преместено от държавата, в която се е намирало към момента на придобиване на правото на собственост, освен и докато това право на собственост бъде заменено от ново право, придобито в съответствие с правото на държавата, в която е преместено имуществото. Едно конкретно изключение от общото правило за материалното движимо имущество се отнася до случаите, когато имуществото е в транзит и точното му местонахождение не е известно на страните или временно е обект на прехвърляне, което е действително съгласно приложимото към прехвърлянето право, при което то ще бъде ефективно в Англия.

В случай на преотстъпване на нематериално движимо имущество, когато са налице договорни правоотношения между цедента и приобретателя (каквото е случаят при повечето дългове) и въпросът се отнася единствено до действителността и ефекта на самото преотстъпване, се прилага Регламент „Рим I“.

Следва да се отбележи, че е трудно да се направи обобщение на правилата за избор на право относно преотстъпването и прехвърлянето на нематериално имущество и че те не са обхванати от едно-единствено правило за избор на право, най-вече защото категорията на нематериалното имущество обхваща изключително широка гама от права, като не всички те са договорни по произход. Препоръчва се в случай на нематериално движимо имущество да се потърси съвет от специалист.

3.9 Несъстоятелност

Обединеното кралство е страна по Регламент № 1346/2000 на Съвета относно производството по несъстоятелност, в което са определени съответните правила в производствата, свързани с пълното или частичното лишаване на длъжника от права, както и с назначаването на ликвидатор, когато центърът на основните интереси на длъжника е разположен в държава — членка на ЕС (с изключение на Дания). Ако английските съдилища са компетентни (което ще бъде така, ако центърът на основните интереси на длъжника е разположен в Англия и Уелс, където се предполага, че се намира седалището), ще се прилага английското право.

В случаите извън обхвата на Регламент № 1346/2000 английското право ще се прилага, когато са компетентни английските съдилища (което ще бъде така, ако дружеството е регистрирано в Англия и Уелс или ако в Англия и Уелс има лица, които биха имали полза от ликвидацията и няма основателни причини за отказ от компетентност). Освобождаването от задължения от английски съд е действително, независимо от правото, което урежда дълга.

Последна актуализация: 03/06/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Северна Ирландия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Стълкновителните норми във връзка с приложимото право в Северна Ирландия произтичат най-вече от пряко приложимите регламенти на ЕС. По отношение на граждански и търговски дела това са:

- Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 г. относно приложимото право към договорни задължения (Рим I); както и
- Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II).

Законът от 1990 г. за договорите (приложимо право) (с който се изпълнява Римската конвенция от 1980 г.) остава релевантен по отношение на договори, влезли в сила преди 17 декември 2009 г. (Регламент „Рим I“ се прилага към договори, влезли в сила на или след тази дата).

Законът от 1995 г. за международното частно право (Разни разпоредби) е релевантен само по отношение на положения, които не са обхванати от Регламент „Рим II“ (Регламентът се прилага към случаи, в които настъпват вреди след 11 януари 2009 г.).

Традиционните правила от общото право остават приложими към непозволено увреждане чрез клеветата и във връзка с наследствено и имуществено право.

При семейноправни дела обикновено общото право представлява източникът на правила относно приложимото право, с някои изключения. Като цяло при семейноправни дела се прилага правото на Северна Ирландия при ограничени изключения съгласно общото право (напр. във връзка с недействителност на брака) или по закон (напр. във връзка с издръжка съгласно Закона от 1920 г. за решенията относно задължения за издръжка (Средства за принудително изпълнение) и Закона от 1972 г. за решенията относно задължения за издръжка (Реципрочно принудително изпълнение). По отношение на дела във връзка с родителска отговорност и закрила на детето, обхванати от Регламент (ЕО) № 2201/2003 и от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г., се прилагат съответно Наредбата за родителската отговорност и мерките за закрила на детето (Международни задължения (Англия и Уелс и Северна Ирландия) от 2010 г. и член 15 от Конвенцията от 1996 г., където се съдържат правилата относно приложимото право, т.е. прилага се правото на Северна Ирландия при ограничени изключения.

1.2 Многостранни международни конвенции

- Хагска конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания
- Римска конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения (както е посочено по-горе, Регламент „Рим I“ се прилага по отношение на договори, сключени на или след 17 декември 2009 г.)
- Хагска конвенция от 1985 г. за приложимо право относно тръстове и тяхното признаване.

1.3 Основни двустранни конвенции

Не са ни известни никакви двустранни конвенции, съдържащи стълкновителни норми, по които Обединеното кралство да е страна.

Следва да се отбележи, че макар конвенциите, изброени в точка 1.2 по-горе, да позволяват на дадена държава да прилага някакъв друг режим за стълкновителни норми към своите собствени „териториални единици“, Обединеното кралство е взело решение да не прави така. В съответствие с това изброените в точка 1.2 по-горе конвенции се прилагат към стълкновения между съставляващите Обединеното кралство юрисдикции и към международни стълкновения, като Северна Ирландия се счита за чуждестранна юрисдикция спрямо Англия, Уелс и Шотландия.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Обичайно стълкновителните норми се прилагат само ако поне една от страните заяви, че трябва да бъдат приложени. Ако нито една от страните не заяви това или ако няма удовлетворителни доказателства за съдържанието на чуждото право, съдията обикновено ще приложи към спора правото на Северна Ирландия. Това правило е свързано с доказателства и процесуални действия, поради което не се засяга от регламентите на ЕС.

2.2 Препращане

Регламентите на ЕС изключват прилагането на доктрината за препращане в случаите, регламентирани от правилата на ЕС за избор на право, и такова е било преобладаващото схващане и съгласно Закона от 1995 г. за международното частно право (Разни разпоредби) и Закона от 1990 г. за договорите (приложимо право). Следователно, ако правилото за избор на право в Северна Ирландия препраща например към френското право, ще се прилага френското национално право, дори при условие че френски съд би приложил правото на друга държава. Един от изтъкваните мотиви за отхвърлянето на препращането в тези области изглежда е това, че установените в писаните закони сложни правила биха били нарушени, ако се приложи препращане.

Понастоящем ролята на препращането в останалите области на правото е донякъде ограничена, а в някои случаи не е съвсем ясна. Може да се каже, че препращането ще се прилага в случая на намираща се в чужбина земя, за която съгласно правото на Северна Ирландия се прилага *lex situs*. В такива случаи е налице прагматично желание да се прилага същото право на съда, който е компетентен по отношение на територията, на която се намира имотът, така че да се увеличи шансът за ефективно изпълнение на решението относно имота. От друга страна, равностойността от съдебните решения на първа инстанция относно материално движимо имущество, намиращо се в чужбина, е, че позоваването на *lex situs* не включва препращане. Следва обаче да се отбележи, че в много случаи доказването на съдържанието на чуждите стълкновителни норми струва скъпо и страните често избират да не настояват за тяхното прилагане (вж. точка 2.1 по-горе).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Този проблем се решава, като във всяка стълкновителна норма се посочва съответният момент, в който се установява критерият за привръзване. Например в случай на прехвърляне на движимо имущество съответното приложимо право е правото, което се прилага на мястото, където се е намирало въпросното движимо имущество към момента на прехвърлянето.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Съгласно традиционните правила съдилищата в Северна Ирландия могат да откажат да приложат правото на държава или територия, което е в разрез с обществения ред. Разпоредбите, свързани с обществения ред, са повлияни от международните задължения на Обединеното кралство, и по-специално от Европейската конвенция за правата на човека.

Освен това както Регламент „Рим I“, така и Регламент „Рим II“ понастоящем предвиждат прилагането с предимство на задължителни правила на сезирания съд, *независимо кое право е приложимо към договора в противен случай*. Такива правила като цяло могат да бъдат намерени в областите на потребителското и трудовото право или в законодателни актове, допълващи международна конвенция.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдържанието на правото на която и да е държава или територия извън Северна Ирландия се доказва от страните, както се доказва фактическо обстоятелство. Съдията обаче определя ефекта от представените доказателства във връзка с това право.

При производства пред съд в Северна Ирландия компетентно да представи становище като вещо лице във връзка с правото на която и да е държава или територия извън Северна Ирландия, е лице с подходяща за целта квалификация въз основа на своите знания или опит, независимо дали лицето е извършвало дейност или има право да извършва дейност като практикуващ юрист в съответната държава или територия. При определени обстоятелства съд в Северна Ирландия може да вземе предвид по-ранно решение или констатация на английски съд във връзка с правото на която и да е държава или територия извън Северна Ирландия. На всяка от страните или техните адвокати трябва да бъде връчено писмено известие, че дадена страна възнамерява да се позове на по-ранно решение.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Регламент „Рим I“ е пряко приложим във всички случаи, които са свързани с договорни задължения и включват избор на право. Правилата за избор на право, предвидени в Регламент „Рим I“, може да се прилагат и към случаи, които съгласно правото на Северна Ирландия не се признават като договорни (когато например споразумението не е възмездно, например договори за подаръци).

Процесуалните въпроси се определят от *lex fori*. Поради това оценката на размера на вредите (но не и техните категории) и доказателствените средства се регулират от правото на сезирания съд. Давностните срокове са с материалноправен характер, поради което при договорните задължения те се определят от приложимото съгласно Регламента право.

В случаите, когато страните изрично са направили избор на право или изборът може да бъде доказан със задоволителна степен на сигурност, се прилага въпросното право. Доказването на избор със задоволителна степен на сигурност е вероятно, когато договорът е изготвен при следване на стандартен формуляр, за който е известно, че се урежда от конкретно право, или с оглед на предишни сделки между страните. Когато е сключено споразумение за избор на съд, това често е достатъчно, за да се заключи, че страните възнамеряват да изберат правото на този съд, но това невинаги е така. Ако в случай на арбитражно споразумение са посочени критериите за подбор на арбитри, това ще позволи по-лесно да се заключи, че е налице избор на право, но ако арбитражите са определени чрез препратка към някакъв международен орган, има много по-малка вероятност да се установи, че изборът е доказан със задоволителна степен на сигурност.

Свободата на избор е ограничена в няколко отношения. Първо, при потребителски и трудови договори изборът на право не може да лиши потребителя или служителя от защитата на задължителните правила, съществуващи съгласно правото, което би се прилагало към делото, ако не е бил направен изричен избор на право. Второ, когато всички елементи от положението са свързани с една държава, изборът на различно право не може да лиши от смисъл задължителните права на тази държава. Освен това съществуват правила за защита на потребителите във връзка със застрахователни договори. Също така може да се отбележи, че когато е налице несъгласие по отношение на действителността на избора — например при твърдение за принуда — въпросът дали този избор е действителен, се определя от правото, за което се предполага, че е приложимо (т.е. правото, което би уреждало договора, ако изборът е бил валиден), освен ако това би било „необосновано“ (като в този случай може да се приложи правото по обичайното място на пребиваване на страната, която твърди, че не е дала своето съгласие).

За случаите, когато не е направен изричен избор на право или избор, който може да се докаже със задоволителна степен на сигурност, в Регламент „Рим I“ се предвиждат конкретни правила в зависимост от вида на договора. Когато обаче тези правила не предлагат окончателен отговор, обикновено ще се приложи правото по обичайното място на пребиваване на страната, която дължи характерната за договора престация. Невинаги е лесно да се определи коя е тази страна, но обикновено това е страната, която не предоставя плащане за стоката или услугата (например страната, която дължи характерната за договора престация, е продавачът на продукт, заемодателят в банкова трансакция, гарантът по договор за гаранция). Това допускане може да бъде оборено в полза на държава, с която договорът е по-тясно свързан.

3.2 Извъндоговорни задължения

Що се отнася до извъндоговорни задължения, в повечето случаи ще се прилага Регламент „Рим II“. Законът от 1995 г. за международното частно право (Разни разпоредби) ще се прилага само към въпроси, свързани с неправомерно увреждане, които не попадат в обхвата на Регламента, така че клеветите продължават да се уреждат съгласно общото право (вж. по-долу).

Давностните срокове също се определят от приложимото право.

Съгласно Регламент „Рим II“ общото правило е да се прилага правото на мястото, където е настъпила вредата. Специални правила определят приложимото право за определени видове извъндоговорни отношения, включително отговорността за вреди от стоки, нелоялната конкуренция, неправомерното увреждане на околната среда и неправомерното увреждане, свързано с права върху обекти на интелектуална собственост. Регламентът също така позволява на страните при определени обстоятелства да изберат приложимото право, но тази разпоредба не може да се използва, за да се избегнат задължителните правила на правото на ЕС или на националното право. Следва да се отбележи, че оценката на вреди се извършва съгласно приложимото право.

Както е посочено по-горе, клеветите (които включват клевета по отношение на правото на собственост, клевета по отношение на качеството на стоки, злонамерена лъжа и всяко твърдение съгласно чуждо право, „което отговаря или по друг начин съответства на естеството на [такова] твърдение“) продължават да се уреждат от общото право. В такива случаи се прилага „правилото за двойна обжалваемост“: действие на неправомерно увреждане подлежи на обжалване в Северна Ирландия само ако подлежи на обжалване по граждански път съгласно чуждото право на юрисдикцията, в която е извършено действието (което обикновено представлява публикация), и само ако би подлежало на обжалване по граждански път съгласно правото на Северна Ирландия, ако беше извършено в Северна Ирландия. То обаче подлежи на едно изключение: когато друга държава е по-тясно свързана с извършеното действие и със страните, вместо това ще се прилага правото на тази юрисдикция. Следва да се отбележи, че в тази област съществува особено висока степен на несигурност.

Що се отнася до управлението на тръстове, приложимото право се урежда от Закона от 1987 г. за признаване на тръстове, с който се изпълнява Хагската конвенция за приложимо право относно тръстове. В него се предвижда, че приложимото право е правото, избрано от учредителя, или, ако не е направен такъв избор — правото, с което тръстът е най-тясно свързан. Това право определя действителността на тръста, неговата структура, ефекти и управление.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

При раждане местожителството на детето (местожителството по произход) е същото като това на бащата към момента на раждането на детето, ако то е родено в брак. Ако детето е родено извън брак или ако бащата е починал към момента на раждането на детето, местожителството на детето е същото като това на майката. Това правило продължава да се прилага докато детето навърши 16 години (т.е. местожителството на детето се променя заедно с местожителството съответно на бащата или на майката).

За лица над 16-годишна възраст местожителството по произход продължава да се прилага, освен ако лицето приеме местожителство по избор. За да приеме местожителство по избор, лицето трябва действително да пребивава в съответната юрисдикция и да възнамерява да пребивава там безсрочно или постоянно. Ако който и да е от тези елементи вече не е налице, местожителството по избор спира да се прилага и вместо това се прилага местожителството по произход.

Местожителството на съпругата вече не се определя чрез препратка към местожителството на нейния съпруг: то се оценява независимо.

Правоспособността да се поемат конкретни задължения (напр. сключване на договор, изготвяне на завещание, сключване на брак) се определя от специфични за конкретната област правила и е разгледана в съответните раздели.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Отговорностите на родител към малолетно или непълнолетно дете (под 18-годишна възраст) се определят от правото на Северна Ирландия в случаите, когато са компетентни съдилищата в Северна Ирландия, дори когато детето пребивава в чужбина и е гражданин на друга държава.

Съгласно Регламент (ЕО) № 2201/2003 съдилищата в Северна Ирландия обаче са компетентни само когато детето пребивава в Северна Ирландия или ако се намира в друга държава членка и ако поне един от съпрузите носи родителска отговорност и е приел тази компетентност. Детето се счита за родено в брак, ако е родено в законен брак, независимо къде, или ако се счита за родено в брак съгласно правото по местожителство на всеки от родителите към момента на раждане на детето.

Съд в Северна Ирландия ще приложи правото на Северна Ирландия, за да установи дадено лице като настойник на дете, ако е компетентен (което ще бъде така, ако подателят на молбата е гражданин на Обединеното кралство или обичайно пребивава, или се намира в Северна Ирландия).

Съд в Северна Ирландия ще приложи правото на Северна Ирландия по дело за осиновяване, ако е компетентен (което ще бъде така, ако подателят на молбата пребивава в Северна Ирландия към момента на подаването ѝ, но съдът също така ще проучи възможността за признаването на заповед в чужбина, когато това е от значение за упражняването на неговата компетентност). Такава заповед води до прехвърляне на всички отговорности от съществуващите родители към приемните родители.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Формалната действителност на брака се урежда от закона на мястото, където се сключва бракът. Това право урежда действителността на церемонията и нейните елементи, например дали трябва да се използват определени думи, дали трябва да се използва определена сграда, дали се изисква съгласието на родителите и дали сключването на брак може да се извърши чрез пълномощно. Съществуват някои ограничени изключения във връзка с това правило: по-специално ако не е възможно да се използва местният формуляр за сключване на брак. Освен това спрямо членовете на въоръжените сили, които служат в друга държава извън Британската общност, се прилагат специални правила.

Брачната дееспособност се определя от местожителството на съответното лице непосредствено преди сключването на брак. Това право урежда въпроси като дали страните са изразили съгласие, изискванията за възраст и с кои по-далечни членове на семейството не може да се сключва брак. Специално по отношение на възрастта бракът не е действителен, ако едно от лицата е било на възраст под 16 години към момента на сключването на брак, в случай че местожителството му е в Северна Ирландия.

Правото в Северна Ирландия не предвижда еднополови бракове. При определени обстоятелства обаче еднополови съюзи от други държави могат да се третират като граждански партньорства съгласно правото на Северна Ирландия.

Що се отнася до развода, съд в Северна Ирландия ще бъде компетентен по отношение на производство за развод само в съответствие с Регламент № 2201/2003 на Съвета. Ако е изпълнено едно от следните условия: местожителството или обичайното местопребиваване на съпрузите е в Северна Ирландия, обичайното местопребиваване на съпрузите е било в Северна Ирландия и един от тях продължава да пребивава там, обичайното местопребиваване на ответника е в Северна Ирландия, местопребиваването на ищеца е било в Северна Ирландия в продължение на поне една година преди датата на подаване на молбата (или шест месеца, ако ищецът е гражданин на държава членка). Ако не е изпълнено нито едно от тези условия и нито една друга държава членка не е компетентна, съгласно националното право компетентни са

съдилищата на Северна Ирландия, ако поне една от страните е пребивавала в Северна Ирландия към момента на откриване на производството за развод. Ако е компетентен съд в Северна Ирландия, той ще приложи правото на Северна Ирландия към производството за развод. При производство за недействителност на брака посочените по-горе права (правото на мястото, където е сключен бракът, или правото по местожителство на съответната страна) ще се прилагат в зависимост от основанията за недействителност на брака. Чуждестранно решение за развод ще бъде признато, ако една от страните е била с местожителство, обичайно местопребиваване или гражданство в съответната държава към момента на провеждане на чуждестранното производство.

Що се отнася до задълженията за издръжка, Обединеното кралство е обвързано от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка. Съд в Северна Ирландия ще бъде компетентен, ако е компетентен по отношение на развода или — в случай че разводът е получен в рамките на чуждестранно производство — ако една от страните е пребивавала в Северна Ирландия към момента на получаване на чуждестранното решение за развод или е пребивавала обичайно в Северна Ирландия в продължение на година преди тази дата, или ако една от страните има материален интерес към бивше семейно жилище, намиращо се в Северна Ирландия. При такива случаи ще се прилага правото на Северна Ирландия.

3.6 Режими на имуществени отношения

При отсъствие на брачен договор или брачно споразумение правата на всеки от двамата съпрузи по отношение на движимото имущество на другия (независимо дали е придобито преди или по време на брака) се определят от правото по местожителство на семейството към момента на сключване на брака. Когато местожителството на съпруга и съпругата съпада, това е местожителството на семейството. В противен случай ще се прилага правото, с което страните и бракът имат най-близка връзка. Намеренията на страните към момента на сключване на брака са от значение само ако показват имплицитен избор на право. Има вероятност същото правило да важи по отношение на недвижимото имущество.

Ако е налице брачен договор или брачно споразумение, ще се прилага определеното в договора право: това е правото по местожителство на семейството, ако няма други указания по отношение на приложимото право.

3.7 Завещания и наследяване

В случай на наследяване по закон (т.е. когато няма завещание) към наследяването на движимо имущество се прилага правото по местожителство на завещателя към момента на смъртта; към наследяването на недвижимо имущество се прилага правото на юрисдикцията, в която се намира имотът (*lex situs*).

При дела, свързани със завещания (наследяване по завещание), дееспособността на завещателя да изготви завещание за движимо имущество се определя по правото на държавата по местоживееене на завещателя към момента на изготвяне на завещанието. Заветникът ще бъде дееспособен да получи движимо имущество, ако това е така съгласно правото на собствената му държава на местожителство или съгласно правото на държавата по местожителство на завещателя. Не съществува конкретен източник относно позицията във връзка с недвижимото имущество, но най-вероятно би се прилагало *lex situs*, като то вероятно също така би определило дееспособността на заветника да получи завещателно разпореждане за недвижимо имущество.

В съответствие със Закона от 1963 г. за завещанията и когато завещателят е починал на или след 1 януари 1964 г., завещанието е действително от гледна точка на формата (например правилен брой свидетели), ако е в съответствие с някое от следните права: правото на мястото, където е изготвено завещанието (т.е. обикновено мястото, където се подписва в присъствието на свидетели), към момента на изготвянето му; правото по местожителство, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на изготвяне на завещанието; правото по местожителство, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на смъртта. Завещанието също така е действително от гледна точка на формата за предаване на недвижимо имущество, ако е в съответствие с националното право на юрисдикцията, в която се намира имотът (като по този начин се изключва прилагането на препращане по отношение на недвижими имоти).

Завещание на движимо имущество е действително от материалноправна гледна точка (например ограничения на сумата, която може да се завещае), ако е в съответствие с правото по местожителство на завещателя към момента на смъртта; завещание на недвижимо имущество е действително от материалноправна гледна точка, ако е в съответствие с правото на юрисдикцията, в която се намира имотът, т.е. съгласно системата на национално право, която би се прилагала съгласно *lex situs*, каквато и да е.

Завещанието се тълкува съгласно предвиденото от завещателя право, за което се приема, че е правото по неговото местожителство към датата на изготвяне на завещанието. Това допускане е правило *prima facie*, което може да бъде изместено от доказателство, че завещателят явно е обмислил и предвидил завещанието му да се тълкува съгласно друга правна система. По отношение на недвижимото имущество може да се прилага допълнително ограничение, съгласно което, ако интересът, който възниква от такова тълкуване, не се позволява или не се признава от *lex situs*, последното право е с предимство.

Действителността на предполагаема отмяна на завещание се определя от правото по местожителство на завещателя към момента на предполагаемата отмяна (следва да се отбележи, че съгласно английското национално право, ако се прилага то, сключването на брак води до отмяна на завещание, освен ако не бъде доказано, че завещанието е било изготвено изрично с идеята за сключване на брак). Ако обаче се твърди, че отмяната е извършена чрез последващо завещание (за разлика например от унищожаване на завещанието чрез скъсване), въпросът дали второто завещание отменя предишното, се определя от правото, приложимо към формалната действителност на второто завещание. Ако не е ясно дали второ завещание отменя по-ранно завещание, въпросът за тълкуването ще бъде определен от правото, предвидено от завещателя, за което се приема, че е правото по неговото местожителство към датата на изготвяне на второто завещание.

3.8 Недвижимо имущество

Делата, свързани с имущество, се делят на движимо и недвижимо имущество; въпросът дали дадено имущество е движимо или недвижимо, се определя от правото на мястото, където се намира имуществото.

В случай на недвижимо имущество приложимото право е правото на мястото, където се намира имотът, като се прилага препращане. Това важи за всички въпроси, свързани със сделката, включително правоспособност, формални аспекти и материална действителност. Следва да се отбележи, разбира се, че съществува разграничение между прехвърлянето на земя или друго недвижимо имущество и договора, който урежда правата и задълженията на страните по прехвърлянето, като последният се урежда от различни правила за приложимо право (по-специално съгласно Регламент „Рим I“).

В случай на свързани със собствеността (за разлика от договорни) въпроси относно прехвърлянето на материално движимо имущество, приложимото право като цяло е правото на мястото, където се е намирало имуществото към момента на събитието, за което се твърди, че е повлияло на правото на собственост върху него. Не е ясно дали при това положение се прилага препращане, но цялостният ефект от първоинстанционните решения на английските съдилища загатва, че по-скоро не се прилага. Правото на собственост върху материално имущество, придобито в съответствие с това общо правило, ще бъде признато като действително в Англия, ако след това движимото имущество бъде преместено от държавата, в която се е намирало към момента на придобиване на правото на собственост, освен ако и докато това право на

собственост бъде заменено от ново право, придобито в съответствие с правото на държавата, в която е преместено имуществото. Едно конкретно изключение от общото правило за материалното движимо имущество се отнася до случаите, в които имуществото е в транзит и точното му местонахождение не е известно на страните или временно е обект на прехвърляне, което е действително съгласно приложимото към прехвърлянето право, при което то ще бъде ефективно в Англия.

В случай на преотстъпване на нематериално движимо имущество, когато са налице договорни правоотношения между цедента и приобретателя (каквото е случаят при повечето дългове) и въпросът се отнася единствено до действителността и ефекта на самото преотстъпване, се прилага Регламент „Рим I“.

Следва да се отбележи, че е трудно да се направи обобщение на правилата за избор на право относно преотстъпването и прехвърлянето на нематериално имущество и че те не са обхванати от едно-единствено правило за избор на право, най-вече защото категорията на нематериалното имущество обхваща изключително широка гама от права, като не всички те са договорни по произход. В случай на нематериално движимо имущество следва да се търси съвет от специалист.

3.9 Несъстоятелност

Обединеното кралство е страна по Регламент № 1346/2000 на Съвета относно производството по несъстоятелност, в който са определени съответните правила в производствата, свързани с пълното или частичното лишаване на длъжника от права, както и назначаването на ликвидатор, когато центърът на основните интереси на длъжника е разположен в държава — членка на ЕС (с изключение на Дания). Ако Висшият съд на Северна Ирландия (Northern Ireland High Court) е компетентен (което ще бъде така, ако центърът на основните интереси на длъжника е разположен в Северна Ирландия, където се предполага, че се намира седалището), ще се прилага правото на Северна Ирландия.

В случаите извън обхвата на Регламент № 1346/2000 правото на Северна Ирландия ще се прилага, ако е компетентен съдът в Северна Ирландия (което ще бъде така, ако дружеството е регистрирано в Северна Ирландия или ако в Северна Ирландия има лица, които биха имали полза от ликвидацията, и няма основателни причини за отказване от компетентност).

Последна актуализация: 08/06/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Шотландия

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Шотландия е въвела отделна и различна „смесена“ правна система. Тази област от „приложимото право“ е повлияна в особено голяма степен от континенталните системи, както и от общото право. Шотландия представлява отделна юрисдикция в рамките на Обединеното кралство, поради което са необходими стълкновителни норми за постановяване на решения по вътрешни за Обединеното кралство дела, както и за международни дела в истинския смисъл на думата. В общ план, когато Обединеното кралство е ставало страна по международен акт, съдържащ правила за приложимо право, се е вземало решение същите правила да се прилагат към стълкновения в рамките на Обединеното кралство, макар че обикновено това не е задължително. Шотландското право признава тази област като международно частно право, частно международно право или стълкновителни норми.

Аналогично на Англия и Уелс в днешно време много правила произтичат от пряко приложими регламенти на ЕС. По отношение на граждански и търговски дела това са: Регламент № 593/2008 (Рим I) относно приложимото право към договорни задължения и Регламент № 864/2007 (Рим II) относно приложимото право към извъндоговорни задължения. Законът за договорите (приложимо право) от 1990 г. (с който се изпълнява Римската конвенция от 1980 г.) остава релевантен по отношение на договори, сключени преди 17 декември 2009 г. (Регламент „Рим I“ се прилага към договори, влезли в сила на или след тази дата). Законът за международното частно право (Разни разпоредби) от 1995 г. е релевантен само по отношение на положения, които не са обхванати от Регламент „Рим II“ (Регламентът се прилага към случаи, в които настъпват вреди след 11 януари 2009 г.).

В други области обикновено се прилага общото право. Източниците в семейното право в Шотландия са общото право; постановления (при които често се следват препоръки, отправени от Шотландската правна комисия); и задълженията съгласно правото на ЕС и международното право.

1.2 Многостранни международни конвенции

Хагска конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания.

Римска конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения (заменена с Регламент „Рим I“ по отношение на договори, сключени на или след 17 декември 2009 г.).

Хагска конвенция от 1 юли 1985 г. за приложимо право относно тръстове и тяхното признаване.

1.3 Основни двустранни конвенции

Не са ни известни никакви двустранни конвенции, съдържащи стълкновителни норми, по които Обединеното кралство да е страна.

Следва обаче да се отбележи, че макар Римската конвенция от 1980 г. и хагските конвенции да позволяват на дадена държава да прилага някакъв друг режим за стълкновителни норми към „вътрешни“ стълкновения — например стълкновения на законите на Англия и Уелс и на Шотландия — Обединеното кралство е взело решение да не използва това средство. Следователно правилата на Римската конвенция (по отношение на договори, сключени преди 17 декември 2009 г.) и хагските конвенции се прилагат към стълкновения между различните юрисдикции на Обединеното кралство, както и при стълкновения на международно равнище.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Чуждото (т.е. различно от шотландското) право се прилага в шотландските съдилища само ако е приложимо съгласно националните стълкновителни норми и само ако страната, която желае да се позове на него, отправи такова искане и представи доказателство. Това правило е свързано с доказателства и процесуални действия и не се измества от актовете на ЕС.

2.2 Препращане

Препращането е процесът, при който сезираният съд приема чуждо право при наличие на стълкновителни норми. Това може да бъде от значение в различни области на правото, например наследственото и семейното право, макар че не съществува голяма по обем шотландска съдебна практика относно препращането. Съответните регламенти на ЕС (като например Рим I и Рим II) изключват прилагането на препращане и същият подход се следва и в Закона от 1995 г. за международното частно право (Разни разпоредби) по отношение на деликт/непозволено увреждане.

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Този въпрос обикновено се решава, като се посочва моментът, в който се прилага критерият за привързване. В случай на прехвърляне на право на собственост върху движимо имущество приложимото право ще бъде правото на мястото, където се е намирало имуществото към момента на събитието, с което се твърди, че е прехвърлено правото на собственост.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Шотландските съдилища могат да откажат да приложат чуждо право, което в противен случай би било приложимо, на основание, че то е в разрез с шотландския обществен ред. Въпреки че в този контекст не би се използвало понятието „международен обществен ред“, значението на израза „в разрез с шотландския обществен ред“ е, че въпросното право се счита за неприемливо дори с оглед на факта, че става въпрос за международно дело, към което не се очаква да се приложи шотландското право. Разпоредбите, свързани с шотландския обществен ред, понякога произтичат от международни актове или норми, като например Европейската конвенция за правата на човека.

Освен това както Регламент „Рим I“, така и Регламент „Рим II“ понастоящем предвиждат прилагането с предимство на задължителни правила на сезирания съд, независимо кое право е приложимо към договора в противен случай. В шотландското право няма много подобни правила, а съществуващите могат да бъдат намерени най-вече в постановленията, които се прилагат в цялото Обединено кралство. Примерите включват невъзможност за принудително изпълнение на инвестиционни споразумения, сключени от или чрез неупълномощени лица или след незаконосъобразно съобщаване на клиента, съгласно членове 26 и 30 от Закона от 2000 г. за финансовите услуги и пазари.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдържанието на чуждото право е фактически въпрос, поради което страните трябва да представят доказателства, а съдията трябва да достигне до заключение въз основа на анализ на доказателствата. Съдията не може независимо да проучва и прилага чуждо право. Когато доказателствата си противоречат, съдията трябва да прецени мнението на коя страна изглежда по-достоверно, като за тази цел може да проучи чуждите постановления и дела, на които страните са се позовали като доказателство.

Съгласно единственото изключение от правилото, че чуждото право е фактически въпрос, когато Върховният съд на Обединеното кралство (UK Supreme Court) разглежда жалба от страна от Обединеното кралство, той може да приложи правото на която и да е друга юрисдикция от Обединеното кралство, въпреки че съдържанието на това право не е доказано чрез представяне на доказателства. Причина за това е, че в състава на Върховния съд влизат съдии от всички юрисдикции от Обединеното кралство, поради което то се счита за квалифицирано да прилага правото на всяка една от тях.

Когато е необходимо доказване на чуждото право, това обикновено се прави чрез представяне на заключения на вещи лица. Не е достатъчно пред съда просто да се представи текст, например на чуждестранно постановление, тъй като съдът няма да се счита за квалифициран да тълкува и приложи чуждия правен текст без насоки от лице, което е надлежно запознато с тази система. Заключения на вещи лица могат да се представят от всяко лице с подходящи знания или опит, дори да не е практикуващ юрист в другата държава. Например привличат се представители на академичните среди.

Като цяло, когато страните спорят относно съдържанието на чуждото право, това съдържание ще трябва да се докаже от вещи лица чрез устни заключения, в хода на които те могат да се позоват на документи, които могат да бъдат представени на съда. Когато не е налице такъв спор, страните могат просто да се съгласят или да представят клетвени доказателства.

Съществува презумпция, че чуждото право е същото като шотландското право. Тя очевидно може да бъде оборена от доказателства, които показват по удовлетворителен начин (разликите в) съдържанието на чуждото право.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

В случаи, свързани с договорни задължения в граждански и търговски дела в ситуации, в които е налице стълкновение на закони, е пряко приложим Регламент „Рим I“ (Регламент (ЕО) № 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения). Принципът на универсалност означава, че се прилага всяко право, посочено в Регламент „Рим I“, независимо дали е правото на държава — членка на ЕС.

Регламент „Рим I“ не се прилага към доказателствени или процесуални въпроси, като те продължават да се уреждат от правото на сезирания съд. Изключение от това са правилата за определяне на тежестта на доказване, които съгласно Регламент „Рим I“ трябва да се уреждат от правото, с което се урежда договорно задължение съгласно Регламента. Тълкуването на давността и преклузивните срокове, изпълнението и последиците от нарушение на задължение, наред с други неща, се уреждат от приложимото съгласно Регламента право.

Основните правила на Регламент „Рим I“ са следните. Когато страните са направили изричен избор на право или изборът следва ясно от условията на договора или обстоятелствата по случая, се прилага въпросното право.

Съществуват ограничения по отношение на свободата на избор. Член 3 от Регламент „Рим I“ предвижда, че когато се прави избор на право, но всички други „елементи, относими към ситуацията“, се намират в друга държава, изборът на право не лишава от смисъл разпоредбите на правото на тази друга държава, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение. Член 9 предвижда, че следва да се прилагат особените повелителни норми на дадена държава дори когато страните не са упражнили свободата на избор на право. Освен това при потребителски и трудови договори избраното право като цяло не може да лишава потребителя или служителя от закрилата, предоставена от задължителните правила на системата, която би се прилагала при липсата на избор.

В случай че не е направен изричен или ясно определен избор на право, в член 4 от Регламент „Рим I“ се посочват допълнителни правила за определяне на приложимото право, като то често е свързано с обичайното местопребиваване на страната, която не извършва плащане за продукта или услугата, т.е. продавача по договор за продажба на стока, заемотателя в банкова трансакция или гаранта по договор за гаранция. Това допускане може да бъде оборено в полза на държава, с която договорът явно е по-тясно свързан. Съдебната практика във връзка с Римската конвенция, която може да остане релевантна в контекста на тълкуването на Регламент „Рим I“, потвърждава, че за да се обори презумпцията, трябва да е налице най-малкото ясно преобладаване на фактори в полза на другата държава. Повечето съдии в основополагащото шотландско дело *Caledonia Subsea/Micropet SA* отидоха още по-далеч и заявиха, че презумпцията следва да бъде оборена само ако в изключителните обстоятелства по делото обичайното местопребиваване на страната, която дължи характерната за договора престация, не е от реално значение.

3.2 Извъндоговорни задължения

Регламент „Рим II“ (Регламент (ЕО) № 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения) се прилага към извъндоговорни задължения в граждански и търговски дела в ситуации, в които е налице стълкновение на закони. За да се прилагат посочените в Регламента правила, трябва да е възникнала или да има вероятност да възникне вреда. Понятието „вред“ се определя като обхващащо всички „последници“, произтичащи от неправомерно увреждане, неоснователно обогатяване, водене на чужда работа без пълномощие (извъндоговорно задължение, произтичащо от водене на чужда работа без пълномощие) или *culpa in contrahendo* (извъндоговорно задължение, произтичащо от делови отношения, предхождащи сключването на договор). Регламент „Рим II“ не се прилага, наред с другото, към дела във връзка с клевети или равностойни искове, предявени съгласно чуждо право.

Съгласно Регламент „Рим II“ общото правило, което се прилага към деликти, е да се прилага правото на държавата, където е настъпила вредата. Специални правила определят приложимото право за определени видове извъндоговорни отношения, включително отговорността за вреди от стоки, нелоялна конкуренция, увреждане на околната среда и нарушаване на права върху обекти на интелектуална собственост. В Регламента също така се определят правила, свързани с неоснователно обогатяване, водене на чужда работа без пълномощие и *culpa in contrahendo*. Регламентът позволява на страните да изберат приложимото право при определени обстоятелства. С него обаче се въвеждат ограничения, така че чрез изпълнението на правилата на Регламента да не могат да се избегнат правилата на националното право на сезирания съд, нито правилата на държава, различна от избраната държава, когато към момента на осъществяване на вредоносния факт всички елементи на отношението настъпват във въпросната държава.

В Шотландия съществуват определени случаи, в които Регламент „Рим II“ не се прилага, а вместо това се прилага или Законът за международното частно право (Разни разпоредби) от 1995 г., или общото право.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиване, правоспособност и дееспособност)

Местопребиване

В Шотландия статутът на родено извън брак дете бе премахнат с член 21 от Закона от 2006 г. за семейното право (Шотландия). Като последица от това член 22, параграф 2 от Закона от 2006 г. предвижда, че когато а) и двамата родители на дете под 16-годишна възраст пребивават в една и съща държава; и б) детето живее в дома на един от родителите си или в дома (домовете) и на двамата си родители, детето пребивава в същата държава като тази на родителите му. За останалите случаи в член 22, параграф 3 се предвижда, че детето пребивава в държавата, с която има най-тясна връзка за момента.

За лица над 16-годишна възраст продължава да се прилага предишното им местопребиване, освен ако приемат местопребиване по избор. За да приеме местопребиване по избор, лицето трябва действително да се е преместило в новата държава, където желае да пребивава, като трябва да докаже своето намерение да се откаже от предишното си местопребиване, както и намерение да живее за постоянно в новата държава. При отказ от местопребиване по избор се възобновява местопребиването по произход, за да се запълни всеки пропуск до момента, в който може да се придобие ново местопребиване по избор.

Понастоящем местопребиването на сключили брак лица се оценява независимо от това на съпруга(съпругата).

В член 1 от Закона от 1973 г. за местопребиването и брачните производства се предвижда, че омъжената жена има същите права по отношение на местопребиването като всяко друго лице. Ако обаче жената е сключила брак преди влизането в сила на Закона от 1973 г. (като по този начин е придобила местопребиването на съпруга си съгласно предишния закон), тя запазва това местопребиване, освен ако се откаже от него или придобие ново местопребиване по избор.

Име

Правото да се даде име на дете е част от родителските отговорности и права (РОП). Съгласно член 11 от Закона от 1995 г. за детето (Шотландия) при всеки спор във връзка с РОП съдът е длъжен да третира благополучието на детето като въпрос от първостепенно значение.

В Шотландия пълнолетните лица като цяло имат право да се наричат с каквото име пожелаят, при условие че то не произтича от намерение за измама. Всяко лице над 16-годишна възраст, което е регистрирано като родено в Шотландия или което е било законно осиновено в Шотландия, може да се обърне към регистрационната служба на Шотландия за регистрирана смяна на име. Няма обаче задължение за използване на тази услуга. Допълнителна информация относно смяната на името може да бъде намерена на уебсайта на [регистрационната служба на Шотландия](#).

Правоспособност за сключване на договори

Правоспособността за сключване на договори, изготвяне на завещания и др. се урежда от различни закони в зависимост от това, във връзка с което възниква въпросът за правоспособността. При определени обстоятелства е релевантен Законът от 1991 г. за възрастта за придобиване на дееспособност (Шотландия). Съгласно Закона от 1991 г. за възрастта за придобиване на дееспособност (Шотландия) лице на 16-годишна възраст или повече е правоспособно да сключва всякакви сделки. Лице под тази възраст е правоспособно при определени обстоятелства, които са посочени в Закона.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Шотландското право дава на родителите (и на някои други лица, правоспособни да полагат грижи за дете) родителски права и отговорности. В Закона от 1995 г. за детето (Шотландия) се съдържат разпоредби във връзка с родителските права и отговорности. Шотландското право се прилага винаги когато са компетентни шотландските съдилища, като се отчитат разпоредбите на Хагската конвенция от 1996 г. и Регламент „Брюксел IIa“. Свързаните с осиновяването въпроси в шотландското право се определят от Закона от 2007 г. за осиновяването и децата (Шотландия).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Сключването на брак в Шотландия е действително само ако са изпълнени определени изисквания. И двете страни трябва да са свободни да сключат брак, да имат пълна дееспособност и да са дали пълното си съгласие за сключването на брак.

В член 38, параграф 1 от Закона от 2006 г. за семейното право (Шотландия) също така се изисква сключването на брак да отговаря на формалните аспекти, изисквани от правото на мястото, където се сключва бракът. Това обхваща действителността на церемонията и нейните елементи, например дали трябва да се използва определена формулировка, дали сключването на брак трябва да бъде извършено на определено място, дали може да се извършва чрез пълномощно.

Въпросът дали лицето, което сключва брак, е дееспособно да извърши това и дали е дало пълното си съгласие за сключването на брак, се определя от правото на мястото по местопребиване на лицето непосредствено преди сключването на брак (член 38, параграф 2 от Закона от 2006 г.). В Шотландия възрастта за придобиване на дееспособност за сключване на брак е 16 години. Що се отнася до съгласието, трябва да е налице действителна и сериозна размяна на съгласие между двете страни по брака.

Понастоящем Шотландия признава също така еднополовия брак след въвеждането на Закона от 2014 г. за брака и гражданското партньорство (Шотландия). Това включва еднополови бракове, сключени както в Шотландия, така и извън нейната територия.

Всяко лице може да сключи брак в Шотландия, при условие че няма законови пречки за това. В Шотландия не съществува изискване за пребиване за двойки, които желаят да сключат брак тук, макар че за лицата от държави извън ЕС може да е необходимо разрешение за влизане в страната.

Гражданско партньорство и еднополов брак

Шотландското право също така признава гражданските партньорства в съответствие със Закона от 2004 г. за гражданското партньорство. Член 85 от Закона от 2004 г. предвижда, че гражданско партньорство се създава, когато две лица от един и същи пол подпишат попълнен документ за гражданско партньорство пред двама свидетели, навършили 16-годишна възраст, и упълномощен секретар (като всички трябва да присъстват).

В Закона от 2004 г. също така се съдържа специфична разпоредба за граждански партньорства, сключени извън Обединеното кралство. Еднополов граждански съюз между чужденци, сключен законно извън Обединеното кралство, се третира като гражданско партньорство в Шотландия, при условие че отговаря на определени критерии, описани в Закона от 2004 г.

Фактическо съжителство

Като общо правило, ако двама души в Шотландия живеят, като да са сключили брак, фактическото им съжителство ще породи определени права и задължения. Законът за семейното право (Шотландия) от 2006 г. съдържа разпоредба относно правата на двойките във фактическо съжителство (които се прилагат по еднакъв начин към еднополови и разнополови двойки). Например в член 26 се предвиждат права по отношение на определени домакински стоки; в член 27 се посочват права във връзка с определени парични средства и имущество; в член 28 се предвиждат финансови провизии при раздяла; в член 29 се предвижда финансова провизия, ако едното от лицата, живеещи във фактическо съжителство, почине, без да остави завещание; и в член 30 се предвижда издаването на гражданскоправни заповеди за защита с цел закрила срещу насилие.

Развод и раздяла

Що се отнася до дела, свързани с развод и раздяла, в законодателството на Обединеното кралство (а именно Закона за местопребиваването и брачните производства от 1973 г. и Закона от 2004 г. за гражданското партньорство) се предвижда в кои случаи шотландските съдилища са компетентни по дела за развод и прекратяване на гражданско партньорство. Повече подробности могат да бъдат намерени на уебсайта на [шотландските съдилища и трибунали](#).

Издръжка

Що се отнася до издръжката, министерството на труда и пенсиите поддържа законоустановена [услуга за издръжка на дете](#) в цяла Великобритания.

В Шотландия също така е предвидена разпоредба в Закона от 1985 г. за семейното право (Шотландия) относно задълженията за издръжка на членове на семейството като съпрузи и деца. Задължението за издръжка представлява задължение за осигуряване на подкрепа, която е в рамките на разумното при съответните обстоятелства.

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

Шотландия е въвела система в правото за осигуряване на финансова провизия при развод или прекратяване на гражданско партньорство. В шотландското право се определят някои принципи, които трябва да се отчетат при вземането на решение относно финансовата провизия и подялба на семейното имущество, като тези принципи се съдържат в Закона от 1985 г. за семейното право (Шотландия).

Общото правило в шотландското право е, че нетната стойност на семейното имущество следва да се раздели справедливо между двете страни, освен ако съществува причина да не се извърши справедлива и равна подялба. Семейното имущество се определя като цялото имущество, което принадлежи на сключилите брак или гражданско партньорство страни и което е било придобито преди или по време на брака или гражданското партньорство. В член 9 от Закона от 1985 г. се определят принципите, които следва да се вземат предвид при издаването на разпореждане за финансова провизия при развод или прекратяване на гражданско партньорство и които следва да помогнат да се прецени дали семейното имущество следва да се раздели поравно между страните, или единият съпруг или граждански партньор следва да получи по-голям дял от другия.

3.7 Завещания и наследяване

В случай на наследяване по закон (т.е. когато няма завещание) към наследяването на движимо имущество се прилага правото по местопребиваване на завещателя към момента на смъртта, а към наследяването на недвижимо имущество се прилага правото на държава, в която се е намирало имуществото към момента на смъртта. Същото правило се прилага, когато се оспорват „юридическите права“ (т.е. правата на определени членове на семейството да получат дял от наследствената маса на починалия, които не могат да бъдат оборени чрез завещание). Юридическите права трябва да се вземат предвид както при наследяването по закон, така и при наследяването по завещание. Следва да се отбележи, че понастоящем съгласно шотландското право юридически права произтичат само от движимото имущество, поради което те възникват само когато към момента на смъртта починалият е пребивавал в Шотландия. В случай че е налице завещание, способността на завещателя да изготви завещание по отношение на движимото имущество се урежда от правото по неговото местопребиваване към датата на изготвяне на завещанието, а по отношение на недвижимото имущество — от правото на държавата, в която се намира имуществото.

Съгласно Закона от 1963 г. за завещанията завещанието се счита за действително изготвено („действително от гледна точка на формата“, например в правилната форма, с правилния брой свидетели), ако отговаря на което и да е от следните вътрешни права: правото на държавата, в която е изготвено завещанието (подписано в присъствието на свидетели); правото по местопребиваване, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на изготвяне на завещанието; правото по местопребиваване, обичайно местопребиваване или гражданство на завещателя към момента на смъртта. По отношение на недвижимо имущество завещанието също така ще бъде действително от гледна точка на формата, ако отговаря на правото на държавата, в която се намира имуществото.

Разпоредбите на завещание, свързано с движимо имущество, са действителни и изпълними („действителни от гледна точка на същността“, например по отношение на границите от дяла на имот, който действително може да се предаде съгласно завещанието), ако завещанието отговаря на правото по местопребиваването на завещателя към момента на смъртта. Завещание, свързано с недвижимо имущество, е действително от материалноправна гледна точка, ако отговаря на правото на държавата, в която се намира имуществото към момента на смъртта.

Завещанието се тълкува съгласно предвиденото от завещателя право, като намерението му може да бъде изрично или да се изведе от езика на завещанието. В противен случай се приема, че по отношение на движимото имущество се прилага правото по местопребиваването на завещателя към датата на изготвяне на завещанието. Това правило вероятно се прилага и към недвижимо имущество. В изключителни случаи, когато на завещанието не се указва изрично дадено право, се прилага правото по местопребиваване към момента на смъртта.

Следва да се отбележи, че в член 4 от Закона от 1963 г. се предвижда, че:

„Тълкуването на завещание не се променя в резултат на промяна в местопребиваването на завещателя след изготвянето на завещанието.“

Действителността от гледна точка на същността на предполагаема отмяна на завещание се определя от правото по местопребиваване на завещателя към датата на предполагаемата отмяна, когато става въпрос за движимо имущество, и от правото на мястото, където се намира недвижимото имущество, когато отмяната би засегнала това имущество. Завещание, чиято цел е да се отмени предишно действително завещание или разпоредба на предишно действително завещание, ще се счита за действително от гледна точка на формата, ако завещанието, с което се отменя предишното завещание, отговаря на правото на държавата, съгласно което отмененото завещание или разпоредба е щяло/щяла да се третира като надлежно изготвено/изготвена.

3.8 Недвижимо имущество

Въпросът дали дадено имущество следва да се класифицира като движимо или недвижимо, се определя от правото на мястото, където се намира имуществото.

В случай на недвижимо имущество приложимото право е правото на мястото, където се намира имотът. Това важи за всички въпроси, свързани със сделката, включително правоспособност, формални аспекти и материална действителност. Разбира се, съществува разграничение между

прехвърлянето на земя или друго недвижимо имущество и договора, който урежда правата и задълженията на страните по прехвърлянето, като последният се урежда от различни правила за приложимо право (по-специално съгласно Регламент „Рим I“).

В случай на материално движимо имущество приложимото право е правото на мястото, където се е намирало имуществото към момента на събитието, за което се твърди, че е повлияло на правото на собственост върху него. В Шотландия като цяло ще бъде признато като действително право на собственост върху материално движимо имущество, придобито в съответствие с това общо правило. Разбира се, договорните въпроси се уреждат от Регламент „Рим I“.

3.9 Несъстоятелност

Обединеното кралство е страна по Регламент № 1346/2000 на Съвета относно производството по несъстоятелност, в което са определени съответните правила в производствата, свързани с пълното или частичното лишаване на длъжника от права, както и до назначаването на ликвидатор, когато центърът на основните интереси на длъжника е разположен в държава — членка на ЕС (с изключение на Дания). Ако шотландските съдилища са компетентни (което ще бъде така, ако центърът на основните интереси на длъжника е разположен в Шотландия, където се предполага, че се намира седалището), ще се прилага шотландското право.

В случаи, които попадат извън обхвата на Регламент № 1346/2000, ще се прилага шотландското право, когато шотландските съдилища са компетентни и упражняват компетентност.

Последна актуализация: 07/06/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Правото на коя страна се прилага? - Гибралтар

1 Източници на действащите норми

1.1 Национални правни норми

Стълкновителните норми в Гибралтар, отнасящи се до приложимото право, понастоящем произтичат основно от пряко приложимите регламенти на ЕС. По отношение на въпросите в областта на гражданското и търговското право това са: Регламент (ЕО) № 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) и Регламент (ЕО) № 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II). Законът за (приложимото право към) договорите (с който е приведена в действие Римската конвенция от 1980 г.) продължава да бъде приложим по отношение на договорите, които са сключени преди 17 декември 2009 г. (Регламент „Рим I“ се прилага за договори, които са сключени на или след посочената дата). Регламентът се прилага за случаите, в които вреда е настъпила след 11 януари 2009 г. Традиционните норми на обичайното право продължават да бъдат приложими за неправомерното увреждане чрез клеветата и във връзка с наследственото право и вещното право. Така например, със Закона за (приложимото право към) договорите е приведена в действие Римската конвенция от 1980 г. относно приложимото право към договорните задължения.

За семейноправни въпроси източник на норми относно приложимото право по принцип е обичайното право, с някои изключения. Като цяло за семейноправни въпроси се прилага правото на Гибралтар при спазване на ограничен брой изключения в обичайното право (напр. във връзка с недействителност на брака) или в законодателното право (напр. във връзка с издръжката съгласно Закона за издръжката (Maintenance Act) и Закона за решенията за издръжка (Взаимно изпълнение) (Maintenance Orders (Reciprocal Enforcement) Act.). По отношение на въпросите, свързани с родителската отговорност и закрилата на детето, обхванати от Регламент (ЕО) № 2201/2003 и Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г., приложимите правни норми се съдържат съответно в нормите за семейните производства от 2011 г. (относно децата) на Хагската конвенция от 1996 г., както и в член 15 от посочената Конвенция, т.е. правото на Гибралтар се прилага при спазване на ограничен брой изключения.

Източници на стълкновителните норми в Гибралтар са както законодателното право, така и обичайното право (съдебната практика) и съотношението между тях е различно във всяка област на правото. Така например изборът на договорно право понастоящем се определя от Наредбата за (приложимото право към) договорите (Contracts (Applicable Law) Ordinance). Може да се отбележи, че с някои от тези писани закони се привеждат в действие международни споразумения (за такива споразумения, различни от законодателството на ЕС, което има пряко действие, се изисква закон, за да породят действие в Обединеното кралство и съответно в Гибралтар). Така например с Наредбата за (приложимото право към) договорите се привежда в действие Римската конвенция от 1980 г. относно приложимото право към договорни задължения.

1.2 Многостранни международни конвенции

През 1964 г. Гибралтар бе присъединен към Хагската конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпоредения.

През 1994 г. Гибралтар бе присъединен към Римската конвенция от 1980 г. относно приложимото право към договорните задължения (заменена от Регламент „Рим I“ по отношение на договорите, сключени на или след 17 декември 2009 г.).

Гибралтар бе присъединен към Хагската конвенция от 1 юли 1985 г. за приложимото право относно доверителната собственост и нейното признаване през 1989 г.

1.3 Основни двустранни конвенции

Не са ни известни двустранни споразумения, съдържащи разпоредби относно избора на право, по които Обединеното кралство да е страна. Следва обаче да се отбележи, че макар с Римската конвенция от 1980 г. и Хагските конвенции да се разрешава на държавите да прилагат друг режим за избор на право за „вътрешни“ конфликти — като например конфликти между правото на Англия и Уелс и правото на Шотландия — Обединеното кралство е избрало да не използва този механизъм. Следователно нормите на Римската конвенция (във връзка с договорите, сключени преди 17 декември 2009 г.) и на Хагската конвенция се прилагат за конфликти между различните юрисдикции на Обединеното кралство, както и за конфликти между международни норми.

2 Прилагане на стълкновителни норми

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

Принципното положение е, че стълкновителните норми се прилагат само ако поне една от страните е отправила искане да се приложат. Ако не е отправено такова искане или ако няма задоволителни доказателства за съдържанието на чуждестранното право, обикновено съдията прилага по спорния въпрос правото на Гибралтар. Тази норма е свързана с доказателствата и процедурата и следователно не се засяга от регламентите на ЕС, Римската конвенция от 1980 г. и т.н.

2.2 Препращане

Доктрината за препращането се изключва от регламентите на ЕС за случаите, регулирани от нормите на ЕС относно избора на право, като тази позиция преобладава и в Закона за (приложимото право към) договорите. Следователно, ако нормите на Гибралтар относно избора на право за

непозволено увреждане поради небрежност препращат към френското право, ще се прилага френското национално право дори ако френски съд би приложил правото на някоя друга държава. Един от изтъкваните мотиви за отхвърлянето на препращането в тези области, изглежда, е това, че сложните норми, установени от писаните закони, биха били нарушени, ако се приложи препращане.

Ролята на препращането в останалите области на правото понастоящем е донякъде ограничена, а в някои случаи не е напълно ясна. Може да се каже, че препращането ще се прилага в случая на намираща се в чужбина земя, за която съгласно правото на Гибралтар се прилага *lex situs*. В тези случаи съществува прагматичен стремеж да се прилага именно правото на съда, на чиято територия се намира имотът, за да се увеличи шансът за ефективно изпълнение на всяко решение на Гибралтар относно имота. Равносметката от решенията на първоинстанционните съдилища относно движими материални вещи, които се намират в чужбина, е че позоваването на *lex situs* не включва препращане.

По семейноправни въпроси съществува известна ограничена съдебна практика, според която институтът на препращането може да се прилага при определени обстоятелства.

Следва обаче да се отбележи, че в много случаи доказването на съдържанието на нормите относно избора на чуждестранно право е скъпо струващо и страните често избират да не претендират за прилагането им (вж. точка 2.1 по-горе). Прилагането на препращане е тема на активен дебат в академичните среди. Позицията, която преобладава в писаните закони във връзка със стълкновението на правни норми, е да се отхвърля препращане. Следователно, ако нормите на Гибралтар относно избора на право за непозволено увреждане поради небрежност препращат към френското право, ще се прилага френското национално право дори ако френски съд би приложил правото на някоя друга държава. Един от изтъкваните мотиви за отхвърлянето на препращането в тези области, изглежда, е това, че сложните норми, установени от писаните закони, биха били нарушени, ако се приложи препращане.

Въпреки това препращане, изглежда, се прилага в случай на наследяване на движимо и недвижимо имущество и възможни прехвърляния на такова имущество по принцип, когато нормите на Гибралтар относно избора на право препращат към *lex domicilii* или правото на мястото, където се намира недвижимият имот, както и в случаи, свързани със семейното право (което препраща към *lex domicilii*). В тези случаи съществува прагматичен стремеж да се прилага именно правото на съда, на чиято територия се намира имотът, за да се увеличи шансът за ефективно изпълнение на всяко решение на Гибралтар относно имота. Следва обаче да се отбележи, че в много случаи доказването на съдържанието на нормите относно избора на чуждестранно право е скъпо струващо и страните често избират да не претендират за прилагането им (вж. точка 2.1 по-горе).

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Този въпрос е уреден, като във всяка норма относно избора на право е уточнен съответният момент, в който се установява критерият за определяне на приложимото право (привръзката). Така например, в случай на прехвърляне на движими вещи съответното приложимо право е правото, приложимо на мястото, където се е намирала въпросната движима вещь към момента на прехвърлянето, когато се твърди, че въпросното действие е засегнало правото на собственост върху тази движима вещь.

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Съгласно традиционните правни норми съдилищата на Гибралтар могат да откажат да прилагат чуждестранно право, което е в противоречие с гибралтарския обществен ред. Прагът обаче е много висок: например когато това би довело до резултат, който е „напълно чужд на основополагащите изисквания на правосъдието, прилагани от съдилищата в Гибралтар“. Съдържанието на гибралтарския обществен ред е повлияно от международните задължения на Обединеното кралство, по-специално от Европейската конвенция за правата на човека; нарушенията на правата на човека са добре известен пример за изключение, свързано с обществения ред; друг такъв пример е, когато правната норма представлява „грубо нарушение на норми на международното право от основно значение“ (например инвазията на Ирак в Кувейт през 1990 г.). В допълнение, понастоящем и в двата регламента „Рим I“ и „Рим II“ е предвидено прилагането на особените повелителни норми на сезирания съд, независимо от приложимото към договора право. Съществуващите норми от този вид като цяло са в областта на правото за защита на потребителите и по въпросите на заетостта или в законодателството за допълнение на международна конвенция.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Съдържанието на чуждестранен закон се доказва, както се доказва фактическо обстоятелство. Като такова, съдържанието на чуждестранен закон се доказва от страните; на съдиите не е позволено да проучват по своя инициатива съдържанието на чуждестранен закон. В случай на противоречие между доказателствата, представени от страните, съдията може да оцени надеждността на вещите лица и му е разрешено да разгледа първичните доказателства (например чуждестранни писани закони и съдебна практика), особено когато са съставени на английски език и в тях се прилагат концепции, познати за гибралтарския съдия.

Съдържанието на чуждестранен закон обикновено се доказва чрез становища на вещи лица. Не е достатъчно пред съда да се направи позоваване на чуждестранен писан закон, съдебна практика или официален документ. Становища на вещи лица относно чуждестранен закон може да бъдат представени от всеки, „който има подходяща квалификация за това въз основа на своите знания или опит“, независимо дали има право да работи като практикуващ юрист в съответната юрисдикция. Въпреки това вещите лица обикновено са или представители на академичните среди, или практикуващи юристи във въпросната юрисдикция. Ако съдържанието на чуждестранен закон е било определено в по-ранна съдебна практика в Гибралтар или Англия, тя може да бъде цитирана като доказателство за съдържанието на чуждестранния закон и ще се счита, че то е същото като определеното в посочената съдебна практика, освен ако бъде доказано друго.

Доказателствената тежест се носи от страната, която се позовава на чуждестранния закон. Ако текстът на чуждестранен закон не бъде доказан в задоволителна степен, общото правило е, че ще се прилага правото на Гибралтар. Въпреки това в случаите, когато няма причина да се счита, че чуждестранен закон по някакъв начин надобява правото на Гибралтар (например данъчен закон на друга европейска юрисдикция), производството може да се прекрати.

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Регламент „Рим I“ се прилага пряко във всички случаи, свързани с договорни задължения и избор на право. Нормите относно избора на право в Регламент „Рим I“ може да се прилагат и за случаи, които според националното право на Гибралтар не са свързани с договори (напр. когато споразумението не е възмездно, като договори за дарение).

Процесуалните въпроси се определят от *lex fori*. Следователно оценката на размера на вредите (но не на видовете вреди) и начините на доказване се уреждат от нормите на сезирания съд. Давностните срокове са материалноправен въпрос и съответно в случая на договорни задължения те се определят от приложимото право съгласно регламента. Основните материалноправни норми са посочени по-долу.

Това право се прилага в случаите, когато страните са направили изричен избор на право или такъв, който произтича с достатъчна степен на сигурност. Това, че даден избор вероятно произтича с достатъчна степен на сигурност, се демонстрира, когато договорът е по стандартен образец, за който е известно, че е уреден от конкретен закон (например морската застрахователна полица на Лойд) или в контекста на предходни отношения между страните. Когато е налице споразумение за избор на съд, това често е достатъчно, за да се заключи, че е предвидено да бъдат

избрани нормите на този съд, но невинаги е така. В случай на арбитражно споразумение, ако са уточнени критериите за подбор на арбитри, това ще позволи по-лесно да се направи заключение относно избора на право, но ако арбитражите се определят чрез отнасяне до международен орган, тогава е много по-малко вероятно изборът да произтича с достатъчна степен на сигурност.

Свободата на избор е ограничена в няколко отношения. Първо, в потребителските договори и трудовите договори изборът на право не може да лишава потребителя или работника от защитата на повелителната норма, която съществува съгласно правото, което е щяло да се прилага по случая, ако не е бил направен изричен избор на право. Второ, когато всички елементи, относими към ситуацията, са свързани с една държава, изборът на друго право не може да лиши повелителните норми на тази държава от тяхната правна сила. Съществуват и норми за защита на потребителите във връзка със застрахователните договори. Може да се отбележи също така, че когато е налице несъгласие по отношение на ефективността на избора — например предположение за натиск — въпросът дали този избор е бил ефективен се определя от потенциалното приложимо право (т.е. правото, което би се приложило по отношение на договора, ако изборът е валиден), освен ако това би било „неразумно“ (като в този случай може да се приложи правото на държавата по обичайно местопребиваване на страната, която твърди, че не е изразила съгласие).

В случаите когато не е налице изричен избор на право, нито избор, който произтича с достатъчна степен на сигурност, в Регламент „Рим I“ са предвидени специални норми в зависимост от вида на договора, но когато тези норми не са достатъчни за формулиране на заключение, по правило ще се прилага правото на държавата по обичайно местопребиваване на страната, която дължи характерната за договора престация. Невинаги е лесно да се определи страната, която дължи характерната за договора престация, но това обикновено е страната, която не извършва плащане за стоката или услугата (напр. страната, която дължи характерната за договора престация, е продавачът на продукт, заемодателят при банкова сделка или гарантът по договор за гаранция). Тази презумпция може да бъде оборена в полза на държава, с която договорът има по-тясна връзка.

3.2 Извъндоговорни задължения

По отношение на извъндоговорните задължения в повечето случаи се прилага Регламент „Рим II“. Законът ще се прилага само за въпроси, свързани с неправомерно увреждане, които не попадат в приложното поле на Регламента, а клеветата остава регламентирана от обичайното право (вж. по-горе). Давностните срокове също се определят от приложимото право.

Съгласно Регламент „Рим II“ общото правило е да се прилага правото на мястото, където е настъпила вредата. Специални норми определят приложимото право за конкретни видове извъндоговорни задължения, включително отговорността за вреди от стоки, нелоялната конкуренция, увреждането на околната среда и неправомерните увреждания, свързани с правата върху интелектуалната собственост. В Регламента също така се дава възможност на страните при определени обстоятелства да избират приложимото право, но тази разпоредба не може да се използва, за да се избегнат повелителните норми на ЕС или националното право. Следва да се отбележи, че оценката на вредата е въпрос, който трябва да бъде решен от приложимото право.

Както беше посочено по-горе, клеветата (което включва разгласяване на позорно обстоятелство по отношение на правото на собственост или качеството на стоки, злонамерени неверни твърдения и искове, основани на чуждестранно право, които „съответстват или по друг начин имат характер на [такъв] иск“) остава регламентирана от обичайното право. В такива случаи се прилага „нормата за двойна подсъдност“: неправомерното увреждане е подсъдно в Гибралтар само ако то е подсъдно по силата на чуждестранното гражданско право на юрисдикцията, в която е извършено деянието (обикновено публикуване на информация), а ако деянието е извършено в Гибралтар, то е подсъдно по силата на гражданското право на Гибралтар. Тази норма бе запазена след натиск от страна на медийни организации, които се опасяват от прилагането на репресивни чуждестранни закони. Предвидено е обаче изключение от тази норма: когато друга държава има по-съществена връзка с деянието и със страните, вместо това се прилага правото на тази въпросна юрисдикция. Следва да се отбележи, че ситуацията в тази област е особено несигурна.

По отношение на управлението на доверителната собственост приложимото право се урежда от Закона за попечителите (Trustees Act), с който се прилага Хагската конвенция за приложимото право относно доверителната собственост. Това предвижда, че приложимото право е избраното от учредителя или, в отсъствието на такъв избор, правото, с което доверителната собственост е най-тясно свързана. Това право определя действителността, структурата, изпълнението и управлението на доверителната собственост.

3.3 Правно положение на субекта и негови аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

При раждането държавата по местожителство на лицето (държавата по местожителство по произход) е същата като тази на бащата на детето към момента на раждането, ако детето е родено в брак. Ако детето е извънбрачно или ако бащата е починал към момента на раждането, държавата по местожителство на детето е същата като тази на майката на детето. Тази норма продължава да се прилага докато детето навърши 16 години (т.е. държавата по местожителство на детето се променя в зависимост от тази съответно на бащата или на майката).

За лица над 16-годишна възраст държавата по местожителство по произход продължава да се прилага, освен ако те не приемат държава по местожителство по избор. За да приеме държава по местожителство по избор, лицето действително трябва да пребивава в съответната юрисдикция и да възнамерява да пребивава там за неопределен период от време или за постоянно. Ако някой от тези елементи вече не е налице, държавата по местожителство по избор спира да се прилага, а се прилага държавата на местожителство по произход.

Държавата по местожителство на съпругата вече не се определя според тази на съпруга: тя се преценява отделно.

Дееспособността за поемане на определени задължения (напр. за сключване на договор, за съставяне на завещание, за сключване на брак) се определя от нормите, които са специфични за тази област, и е разгледана в съответните раздели.

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

Родителската отговорност и въпросите, свързани със закрилата на детето, като цяло се определят от правото на Гибралтар, при спазване на ограничен брой изключения, като например тези (обсъдени по-горе), приложими за въпросите, свързани с Хагската конвенция от 1996 г., и въпросите, обхванати от приложното поле на Регламент „Брюксел IIa“. Въпросите относно бащинството и осиновяването като цяло също се определят от английското право, с някои изключения.

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

Формалната действителност на брака по принцип се урежда от правото на мястото на сключване на брака, с някои изключения.

Брачната дееспособност като цяло се определя от държавата по местожителство на съответното лице непосредствено преди брака. Това право урежда въпроси, като например дали страните са изразили съгласие, изискванията за възраст и кои лица от семейството в широк смисъл не могат да сключват брак. В конкретния случай с възрастта бракът не е действителен, ако към момента на сключване на брака някой от участниците е на възраст под 16 години, ако държавата им по местожителство е Гибралтар. Въпреки това бракът може да бъде сключен, ако преди събитието се подаде молба за специално разрешение за встъпване в брак.

По въпросите, свързани с развод или раздяла, като цяло се прилага правото на Гибралтар, с ограничен брой изключения.

По отношение на задълженията за издръжка като цяло се прилага правото на Гибралтар, с някои изключения.

3.6 Режи́ми на имуществени отношения

Режимът на имуществените отношения не е институт, широко известен в обичайното право. По въпроси, свързани с издръжката при развод, раздяла или недействителност на брака, или въпроси относно задължението за издръжка съдилищата на Гибралтар като цяло прилагат правото на Гибралтар или съдебната практика на Англия и Уелс, когато могат да го направят, при спазване на ограничен брой изключения.

3.7 Завещания и наследяване

В случаите на наследяване по закон (т.е. когато не е налице завещание) за наследяването на движимо имущество се прилага правото на държавата по местожителство на наследодателя към момента на смъртта; за наследяването на недвижимо имущество се прилага правото на юрисдикцията, в която се намира имуществото (*lex situs*).

В случаите, в които е налице завещание (наследяване по завещание), дееспособността на завещателя да състави завещание за движимо имущество се определя от правото на държавата по местожителство на завещателя към датата на съставяне на завещанието. Заветникът е дееспособен да получи движимо имущество, ако това е така съгласно правото на собствената му държава по местожителство или съгласно правото на държавата по местожителство на завещателя. Няма конкретен достоверен източник по въпроса относно недвижимото имущество, но най-вероятният резултат е *lex situs*, който вероятно определя и дееспособността на заветника да получи завещателно разпореждане за недвижимо имущество.

Съгласно Закона за завещанията (Wills Act) от 2009 г. завещанието е формално действително (напр. правилен брой свидетели), ако е в съответствие с някой от следните закони: закона на мястото, където завещанието ще бъде изпълнено (напр. обикновено където е подписано и е имало свидетели), към момента на изпълнението; правото на държавата по местожителство, държавата на обичайно местопребиваване или държавата, чийто гражданин е завещателят към момента на изпълнение на завещанието; правото на държавата по местожителство, държавата на обичайно местопребиваване или държавата, чийто гражданин е завещателят към момента на смъртта. Завещанието също така е формално действително за прехвърляне на недвижимо имущество, ако е в съответствие с вътрешното право на юрисдикцията, на чиято територия се намира имуществото (като по този начин се изключва прилагането на препащане въпреки препащащите норми, отнасящи се до недвижимо имущество).

Завещанието на движимо имущество е материално действително (напр. ограничения върху сумата, която може да бъде завещана), ако е в съответствие с правото на държавата по местожителство на завещателя към момента на смъртта; завещанието на недвижимо имущество е материално действително, ако е в съответствие с правото на юрисдикцията, на чиято територия се намира имуществото, т.е. прилага се *lex situs*, независимо коя е националната правна система.

Завещанието се тълкува от правото, предвидено от завещателя, което се предполага, че е правото на неговата държава по местожителство към датата на съставянето на завещанието. Тази презумпция е норма *prima facie*, която може да бъде оборена с доказателство, че завещателят явно е обмислял и планирал завещанието му да бъде тълкувано съгласно друга правна система. По отношение на недвижимото имущество може да има допълнителни ограничения, според които ако интересът, който произтича от такова тълкуване, не е разрешен или не е признат от *lex situs*, превес взема *lex situs*.

Действителността на предполагаема отмяна на завещание се определя от правото на държавата по местожителство на завещателя към момента на предполагаемата отмяна (следва да се отбележи, че съгласно националното право на Гибралтар, ако то се прилага, бракът отменя завещанието, освен ако бъде доказано, че завещанието е било изготвено изрично с идеята за сключване на брак). Когато обаче се предполага, че отмяната се дължи на второ завещание (за разлика например от скъсване на завещанието), въпросът дали това второ завещание отменя първото, се определя от приложимото право за формалната действителност на второто завещание. Ако не е ясно дали второто завещание отменя по-ранно завещание, въпросът за тълкуването се определя от предвижданото от завещателя право, за което се предполага, че е правото на неговата държава по местожителство към датата на съставяне на второто завещание.

3.8 Недвижимо имущество

Делата, свързани с имущество, се разделят на дела за движимо и за недвижимо имущество; дали имуществото е движимо или недвижимо, се определя от правото на мястото, където се намира имуществото.

В случая на недвижимо имущество приложимото право е правото на мястото, където се намира имуществото, и се прилага препащане. Това е приложимо за всички въпроси, свързани със сделката, включително дееспособност, формалности и материална действителност. Следва да се отбележи, че, разбира се, съществува разграничение между прехвърлянето на земя или на друго недвижимо имущество и договора, който урежда правата и задълженията на страните по прехвърлянето — задълженията се уреждат от различни правила относно приложимото право (по-специално съгласно Регламент „Рим I“).

В случая на свързани със собствеността въпроси (за разлика от свързаните с договорите въпроси) относно прехвърлянето на движимо материално имущество като цяло приложимото право е правото на мястото, където се намира имуществото към момента на събитието, за което се предполага, че е повлияло на правото на собственост върху това имущество. В тази ситуация не е ясно дали се прилага препащане, като цялостният ефект на решенията, взети на първа инстанция от съдилищата на Гибралтар, предполага, че препащане не се прилага. Правото на собственост върху материално имущество, придобито в съответствие с това общо правило, ще бъде признато за действително в Гибралтар, ако движимото имущество след това бъде преместено от държавата, в която се намира към момента на придобиването на правото на собственост, освен ако и докато това право на собственост не бъде заменено от ново право на собственост, придобито в съответствие с правото на държавата, в която е преместено имуществото. Особено изключение от общото правило относно движимото материално имущество се отнася до случаите, когато материалното движимо имущество е в движение и неговото местонахождение не е известно на страните, или временно прехвърлянето, което е действително съгласно приложимото право относно прехвърлянията, ще бъде в сила в Гибралтар.

В случая на прехвърляне на движимо материално имущество, когато отношенията между прехвърлителя и приобретателя са договорни (каквито са в случая на повечето заеми) и въпросът е свързан само с действителността и изпълнението на самото прехвърляне, се прилага Регламент „Рим I“.

Следва да се отбележи, че е трудно нормите относно избора на право по отношение на прехвърлянето на нематериално имущество да бъдат обобщени и че прехвърлянето не е обхванато само от една норма относно избора на право, основно тъй като категорията на нематериалните активи обхваща много широк кръг от права, като не всички от тях са договорни по произход. В случая на движимо нематериално имущество се предлага да се потърси експертно становище.

3.9 Несъстоятелност

По отношение на производството по несъстоятелност за Обединеното кралство и оттам за Гибралтар се прилага Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета, в който са определени съответните норми при производствата, включващи пълната или частичната продажба на активи от страна на

длъжника и назначаването на ликвидатор, когато основните интереси на длъжника са в държава — членка на ЕС (различна от Дания). Ако съдилищата на Гибралтар са компетентни (какъвто би бил случаят, ако центърът на основните интереси на длъжника е в Гибралтар, където се предполага, че е седалището), се прилага правото на Гибралтар.

В случаите, които попадат извън приложното поле на Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета, правото на Гибралтар се прилага, когато съдилищата на Гибралтар са компетентни (какъвто би бил случаят, ако дружеството е регистрирано в Гибралтар или ако има лица в Гибралтар, които биха извели полза от ликвидацията и няма основателни причини за десезиране).

Последна актуализация: 08/06/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.